

**YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SİYASAL BİLİMLER FAKÜLTESİ / BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ
MİMARİ DEĞERLENDİRMESİ VE
KORUMA SORUNLARI**

Mimar Elgün POÇAN

**FBE Mimarlık Anabilim Dalı Rölöve Restorasyon Programında
Hazırlanan**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı : Doç. Dr. Cengiz Can

İSTANBUL, 2010

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ŞEKİL LİSTESİ	iv
RESİM LİSTESİ	vii
ÇİZELGE LİSTESİ	x
ÖNSÖZ	xii
ÖZET	xii
ABSTRACT	xiii
1. GİRİŞ	1
1.1 Çalışmanın Amacı	1
1.2 Çalışmanın Kapsamı	2
1.3 Çalışmanın Yöntemi	2
2. TANZİMAT DÖNEMİ MİMARİSİ	4
2.1 Tanzimat'ın İlanı	4
2.2 Dönemin Yetkili Kişisi Mustafa Reşid Paşa	5
2.3 Tanzimat'ın Osmanlı Toplumunu Üzerindeki Etkileri	6
2.4 Tanzimat Dönemi Mimarlığı ve Mimari Reformlar	6
2.4.1 Kentsel Dokuda Değişim	7
2.4.2 Yapılaşmada Ahşaptan Kâğıt Geçiş	7
2.4.2.1 Yapım Tekniklerinde Değişim ve Modern Ölçülü Tuğla (Endüstriyel Tuğla) Kullanımı	9
2.4.3 Yeni Yapı Türlerinin Oraya Çıkışı	10
2.4.4 Tanzimat Dönemi Gayrimüslim ve Yabancı Mimarlar	12
3. GASPARE TRAJANO FOSSATİ VE UYGULAMALARI	15
3.1 Gaspare Trajano Fossati ve Kardeşi Giuseppe Fossati'nin Yaşamı, Dönem Mimarlığı Üzerine Etkileri	15
3.2 Gaspare Trajano Fossati İstanbul Çalışmaları	17
3.2.1 Rus Elçilik Binası	18
3.2.2 Eminönü Limon İskelesi Karakolu	20
3.2.3 Saint Pierre Paul Kilisesi	21
3.2.4 Darülfünun Binası	23
3.2.5 Naum Tiyatrosu	26
3.2.6 Hazine-i Evrak Binası	27
3.2.7 Ayasofya Restorasyonu - Hünkar Mahfili - Kasr-ı Hümayün - Hünkar Girişi	29
3.2.8 Ayasofya Muvakkithanesi	33
3.2.9 Reşid Paşa Sahil Sarayı	34
3.2.10 Hollanda Elçilik Binası	36

3.2.11	Baltalimanı Yalısı Hünkar Dairesi (İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri)	37
3.2.12	Mustafa Reşid Paşa Türbesi	48
4.	250 YATAKLI HASTANE / KIŞLAYI HÜMAYÜN / BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ SİYASAL BİLİMLER FAKÜLTESİ BİNASI	41
4.1	Yapının Yeri	41
4.1.1	Eski Saray	42
4.1.2	Bab-ı Seraskeri	44
4.1.3	İstanbul Üniversitesi	47
4.2	Yapının Tarihçesi	49
4.3	Siyasal Tarihte Bekirağa Bölüğü	52
4.4	1841 Tarihli Hastane Projesi Tasarım Özellikleri	55
4.4.1	Özgün Plan ve Cephe Özellikleri	57
4.4.2	Yapım Sistemi	67
4.5	1981 Tarihli Proje ve Onarım Sonrası Yapının Durumu	69
4.6	Günümüzde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası	73
4.6.1	Plan Özellikleri	73
4.6.1.1	Zemin Kat Planı (+4.63 Kotu Planı)	73
4.6.1.2	Bodrum Kat Planı (0.00 Kotu Planı)	90
4.6.1.3	Asma Kat Planı (+8.05 Kotu Planı)	106
4.6.1.4	Çatı Planı	111
4.6.2	Cephe Özellikleri	112
4.6.2.1	Batı Cephesi	112
4.6.2.2	Güney Cephesi	115
4.6.2.3	Kuzey Cephesi	116
4.6.2.4	Doğu Cephesi	117
4.6.3	Detaylar / Pencere ve Kapılar	119
4.6.4	Restitüsyon Önerisi	127
4.6.4.1	Plan Restitüsyonu	127
4.6.4.2	Cephe Restitüsyonu	129
4.6.5	Koruma Önerisi	134
5.	DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	137
	KAYNAKLAR	140
	İNTERNET KAYNAKLAR	143
	EKLER	144
	Ek 1 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Rölövesi	146
	Ek 2 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Restitüsyon Önerisi 1	160
	Ek 3 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Restitüsyon Önerisi 2	168
	Ek 4 Gaspere Trajono Fossati 250Yataklı Hastane Projesi Özgün Çizimi	173
	ÖZGEÇMİŞ	176

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 3.1	Rus Elçilik Binası	19
Şekil 3.2	Saint Pierre Paul Klisesi, Alman Mavileri	22
Şekil 3.3	Saint Pierre Paul Kilisesi planı	22
Şekil 3.4	Gaspere Fossati çizimiyle Saint Pierre Paul Kilisesi kesiti	23
Şekil 3.5	Darülfünun Binası, Alman Mavileri	24
Şekil 3.6	Darülfünun Binası - plan	24
Şekil 3.7	Hazine-i Evrak Binası, Alman Mavileri	28
Şekil 3.8	Fossati çizimiyle Hazine-i Evrak Binası plan - görünüş	28
Şekil 3.9	Hazine-i Evrak Binası 1. kat restorasyon plan - kesit	28
Şekil 3.10	Ayasofya, Alman Mavileri	30
Şekil 3.11	Ayasofya - plan	31
Şekil 3.12	Reşit Paşa Sahil Sarayı, İstanbul Rumeli Ciheti Haritaları	34
Şekil 3.13	Reşit Paşa Sahil Sarayı - plan	35
Şekil 3.14	Hollanda Elçilik Binası	36
Şekil 3.15	Beyazıt Cami, Alman Mavileri	39
Şekil 4.1	Beyazıt bölgesi su yolları planı	43
Şekil 4.2	Beyazıt ve yöresi şehremaneti rehberi	45
Şekil 4.3	Beyazıt bölgesi İstanbul şehir rehberi	45
Şekil 4.4	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü	47
Şekil 4.5	İstanbul ciheti Beyazıt	50
Şekil 4.6	Bab-ı Seraskeri 1913-1914 Alman Mavileri haritası	50
Şekil 4.7	İstanbul Üniversitesi plan 1/1000	51
Şekil 4.8	İstanbul Üniversitesi plan 1937	51
Şekil 4.9	1875-1880 tarihli taş basıksı harita	52
Şekil 4.10	İstanbul ciheti haritaları İstanbul Üniversitesi	56
Şekil 4.11	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi - plan	57
Şekil 4.12	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi batı cephesi - plan	57
Şekil 4.13	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi doğu cephesi - plan	59
Şekil 4.14	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi kuzey cephesi - plan	60
Şekil 4.15	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi - plan sütun düzeni	61
Şekil 4.16	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi - kesit	61
Şekil 4.17	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi - kesit / plan	62
Şekil 4.18	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün projesi - kesit / çeşme detayı	62
Şekil 4.19	İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi Fossati özgün Projesi - görünüş	63
Şekil 4.20	Zemin kat duvar (110 cm) örgü sistemi	68
Şekil 4.21	Bodrum kat duvar (125 cm) örgü sistemi	68
Şekil 4.22	Tuğla duvar görünüşü	68
Şekil 4.23	Zemin kat - bodrum kat duvarı görünüşü	69
Şekil 4.24	Siyasal Bilimler Fakültesi zemin kat planı 1981 tarihli proje	70
Şekil 4.25	Siyasal Bilimler zemin kat planı biofizik ve anatomi kürsüsü	70
Şekil 4.26	Siyasal Bilimler Fakültesi bodrum kat planı 1981 tarihli proje	71
Şekil 4.27	Siyasal Bilimler bodrum kat planı biofizik kürsüsü	71
Şekil 4.28	Siyasal Bilimler Fakültesi asma kat planı 1981 tarihli proje	72
Şekil 4.29	Siyasal Bilimler asma kat planı histoloji ve embriyoloji kürsüsü	72
Şekil 4.30	Siyasal Bilimler Fakültesi kuzey cephesi	73
Şekil 4.31	1. dönem çatı planı	131
Şekil 4.32	2. dönem çatı planı	131
Şekil 4.33	3. dönem çatı planı - 2009	132
Şekil 4.34	1. dönem güney cephesi	132

Şekil 4.35	2. dönem güney cephesi	132
Şekil 4.36	3. dönem güney cephesi	133
Şekil 4.37	Restitüsyon Önerisi 2 - çatı planı	133
Şekil 4.38	Restitüsyon Önerisi 2 - güney cephesi	134

RESİM LİSTESİ

Resim 2.1	Mustafa Reşid Paşa	5
Resim 3.1	Gaspere Trajano Fossati	15
Resim 3.2	Giuseppe Fossati	16
Resim 3.3	Rus Elçilik Binası hava fotoğrafı	18
Resim 3.4	Rus Elçiliği Binası kartpostal	19
Resim 3.5	Fossati çizimiyle Rus Elçiliği batı cephesi	20
Resim 3.6	Eminönü Limn İskeleyi Karakolu	20
Resim 3.7	Saint Pierre Paul Kilisesi hava fotoğrafı	21
Resim 3.8	Saint Pierre Paul Kilisesi Manastırı	23
Resim 3.9	Darülfünun Binası Haliç silüeti	25
Resim 3.10	Darülfünun Binası	25
Resim 3.11	Giuseppe Fossati çizimiyle Naum Tiyatrosu görünüşü	26
Resim 3.12	Naum Tiyatrosu iç görünüşü	27
Resim 3.13	Hazine-i Evrak Binası hava fotoğrafı	27
Resim 3.14	Hazine-i Evrak Binası görünüşü	29
Resim 3.15	Ayasofya hava fotoğrafı	29
Resim 3.16	Fossati çizimiyle Ayasofya ve çevresi	30
Resim 3.17	Fossati çizimiyle hünkar mahfili	31
Resim 3.18	Ayasofya hünkar girişi	32
Resim 3.19	Fossati çizimiyle Ayasofya ve sağda hünkar girişi	32
Resim 3.20	Ayasofya Muvakkithanesi hava fotoğrafı	33
Resim 3.21	Ayasofya Muvakkithanesi	33
Resim 3.22	Reşid Paşa Sahil Sarayı hava fotoğrafı	34
Resim 3.23	Reşid Paşa Sahil Sarayı görünüşü	35
Resim 3.24	Hollanda Elçilik Binası hava fotoğrafı	36
Resim 3.25	Hollanda Elçilik Binası görünüşü	37
Resim 3.26	Hünkar Dairesi hava fotoğrafı	38
Resim 3.27	Hünkar Dairesi - İstanbul Üniversitesi sosyal tesisleri görünüşü	38
Resim 3.28	Mustafa Reşid Paşa Türbesi hava fotoğrafı	39
Resim 3.29	Mustafa Reşid Paşa Türbesi	40
Resim 4.1	Beyazıt Meydanı - 2009 hava fotoğrafı	41
Resim 4.2	Beyazıt Meydanı - 1900	42
Resim 4.3	Matrakçı Nasuh'un İstanbul minyatürü / Eski Saray ayrıntılı çizimi	43
Resim 4.4	Barlett gravürü - Eski Saray avlusu	44
Resim 4.5	Beyazıt meydanından Bab-ı Seraskeri'ye bakış	46
Resim 4.6	Beyazıt meydanının eski bir fotoğrafı	46
Resim 4.7	İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü	48
Resim 4.8	İstanbul Üniversitesi Kampüsü hava fotoğrafı	49
Resim 4.9	Siyasal Bilimler Fakültesi - 2009	56
Resim 4.10	Siyasal Bilimler Fakültesi - 2009	56
Resim 4.11	Bekirağa Bölüğü batı cephesi	58
Resim 4.12	Bekirağa Bölüğü batı cephesi	58
Resim 4.13	Bekirağa Bölüğü doğu cephesi	59
Resim 4.14	Bekirağa Bölüğü güney cephesi	60
Resim 4.15	Fossati'nin yangın kulesinden yaptığı yağlı boya resim	64
Resim 4.16	Bekirağa Bölüğü güney cephesi	64
Resim 4.17	Bekirağa Bölüğü güney cephesi	65
Resim 4.18	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı - 1946	65
Resim 4.19	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı - 1966	66

Resim 4.20	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı - 1982	66
Resim 4.21	İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı - 2009	67
Resim 4.22	Siyasal Bilimler Fakültesi duvar tuğla boyutu	68
Resim 4.23	Zemin kat giriş holü rüzgarlık	74
Resim 4.24	Zemin kat giriş holü tavan	74
Resim 4.25	Zemin kat sol yan koridor	74
Resim 4.26	Zemin kat sağ yan koridor	74
Resim 4.27	Sağ yan koridor	75
Resim 4.28	Sağ yan koridor	75
Resim 4.29	Sağ yan dar koridor	75
Resim 4.30	Sağ yan dar koridor	75
Resim 4.31	Sağ ek yapı	75
Resim 4.32	Yeni Anfi 2	76
Resim 4.33	Yeni Anfi 2	76
Resim 4.34	Öğrenci İşleri dönel merdiven	77
Resim 4.35	Seminer Odası	78
Resim 4.36	Seminer Odası	78
Resim 4.37	Toplantı Odası	78
Resim 4.38	Toplantı Odası	78
Resim 4.39	Sol yan koridor	79
Resim 4.40	Sol yan koridor	79
Resim 4.41	Cam çatı örtüsü	79
Resim 4.42	Sol yan dar koridor	79
Resim 4.43	Sol yan dar koridor	79
Resim 4.44	Sol ek yapı	80
Resim 4.45	Çelik merdiven	80
Resim 4.46	Hol 2	80
Resim 4.47	Onar anfisi	81
Resim 4.48	Onar anfisi	81
Resim 4.49	Anfi giriş holü merdiven	81
Resim 4.50	Başgıl anfisi	82
Resim 4.51	Başgıl anfisi	82
Resim 4.52	Başgıl anfisi tavan	82
Resim 4.53	Başgıl anfisi oda	82
Resim 4.54	Sarıca anfisi	83
Resim 4.55	Sarıca anfisi	83
Resim 4.56	Tunaya anfisi	83
Resim 4.57	Tunaya anfisi	83
Resim 4.58	Tunaya anfisi	84
Resim 4.59	Tunaya anfisi	84
Resim 4.60	Sağ yan merdiven holü fotoğrafları	85
Resim 4.61	Sağ yan merdiven küpeştesi	85
Resim 4.62	Öğretim görevlisi oda 23	87
Resim 4.63	Öğretim görevlisi oda 21	87
Resim 4.64	Öğretim görevlisi oda 21/ kapı-pencere	88
Resim 4.65	Öğretim görevlisi oda 20	88
Resim 4.66	Öğretim görevlisi oda 20 / pencere	88
Resim 4.67	Güney ek yapı öğretim görevlisi odaları	89
Resim 4.68	Bodrum hol	90
Resim 4.69	Anfi 3	91

Resim 4.70	Anfi 3.....	91
Resim 4.71	Su deposu	91
Resim 4.72	Su deposu	91
Resim 4.73	Bodrum sağ yan koridor	92
Resim 4.74	Bodrum sağ yan koridor	92
Resim 4.75	Bodrum gÜney ek yapı	92
Resim 4.76	Bodrum gÜney ek yapı	92
Resim 4.77	Bodrum anfi 2.....	93
Resim 4.78	Bodrum anfi 2.....	93
Resim 4.79	Kazan dairesi	93
Resim 4.80	Kazan dairesi	94
Resim 4.81	Kazan dairesi -2.66 kotu.....	94
Resim 4.82	Kazan dairesi oda	94
Resim 4.83	Kazan dairesi oda pencere /kapı.....	95
Resim 4.84	Kantin	95
Resim 4.85	Anfi 1.....	96
Resim 4.86	Anfi 1.....	96
Resim 4.87	Anfi 1 kemerli iç pencere	96
Resim 4.88	Doğanay anfi.....	97
Resim 4.89	Doğanay anfi.....	97
Resim 4.90	Doğanay anfi.....	97
Resim 4.91	Doğanay anfi giriş kapısı	97
Resim 4.92	Bodrum sol yan koridor.....	98
Resim 4.93	Bodrum sol yan koridor.....	98
Resim 4.94	Anfi 5-6 holü	98
Resim 4.95	Anfi 5-6 holü	98
Resim 4.96	Anfi 6.....	99
Resim 4.97	Kütüphane giriş kapısı.....	99
Resim 4.98	Kütüphane hol	100
Resim 4.99	Gazete arşiv	100
Resim 4.100	Kütüphane 1	100
Resim 4.101	Kütüphane 1	100
Resim 4.102	Kütüphane 2	101
Resim 4.103	Kütüphane 2	101
Resim 4.104	Kütüphane 3	101
Resim 4.105	Kütüphane 3	101
Resim 4.106	Kütüphane 3 / pencere.....	102
Resim 4.107	Kütüphane 3 / kapatılmış pencere	102
Resim 4.108	Kütüphane 4	102
Resim 4.109	Kütüphane 4	102
Resim 4.110	Anfi 4.....	103
Resim 4.111	Anfi 4.....	103
Resim 4.112	Anfi 4.....	103
Resim 4.113	Anfi 4.....	103
Resim 4.114	Yemekhane-depo.....	104
Resim 4.115	Yemekhane-depo.....	104
Resim 4.116	Yemekhane-depo.....	104
Resim 4.117	Yemekhane-depo.....	104
Resim 4.118	Otopark.....	104
Resim 4.119	Oto yıkama	104

Resim 4.120	Otopark.....	105
Resim 4.121	Otopark.....	105
Resim 4.122	Tesisat odası	105
Resim 4.123	Tesisat odası	105
Resim 4.124	Tesisat odası	105
Resim 4.125	Tesisat odası	105
Resim 4.126	Asma kat kuzey bölümü fotoğrafları.....	107
Resim 4.127	Asma kat doğu bölümü fotoğrafları	108
Resim 4.128	Asma kat doğu bölümü	109
Resim 4.129	Asma kat güney bölümü merdiven.....	110
Resim 4.130	Asma kat güney bölümü fotoğrafları.....	111
Resim 4.131	Asma kat depo merdiven.....	111
Resim 4.132	Çatı görünüşü	112
Resim 4.133a	Batı cephesi fotoğrafları	112
Resim 4.133b	Batı cephesi fotoğrafları	113
Resim 4.134	Batı cephesi giriş saçağı	113
Resim 4.135	Batı cephesi fotoğrafları	114
Resim 4.136	Güney cephesi ek yapı.....	115
Resim 4.137	Güney cephesi ek yapı kolonlu çıkma.....	115
Resim 4.138	Güney cephesi girişi	116
Resim 4.139a	Kuzey cephesi fotoğrafları.....	116
Resim 4.139b	Kuzey cephesi fotoğrafları	117
Resim 4.140a	Doğu cephesi fotoğrafları	117
Resim 4.140b	Doğu cephesi fotoğrafları.....	118
Resim 4.141	Doğu cephesi yemekhane-depo girişi.....	118
Resim 4.142	Doğu cephesi tesisat odası girişi	119
Resim 4.143	Zemin kat / vasistas pvc pencere.....	119
Resim 4.144	Zemin kat giriş holü pvc pencere	120
Resim 4.145	Ek yapı pencere	120
Resim 4.146	Zemin kat / pencere	120
Resim 4.147	Ahşap çift pencere	121
Resim 4.148	Zemin kat vasistas ahşap pencere.....	121
Resim 4.149	Pvc pencere.....	122
Resim 4.150	Zemin kat ahşap pencere	122
Resim 4.151	Merdiven holü penceresi	122
Resim 4.152	Asma kat sağ yan koridor pencereleri	122
Resim 4.153	Asma kat sol yan koridor pencereleri.....	123
Resim 4.154	Bodrum kat vasistas pencere	123
Resim 4.155	Bodrum kat pvc pencere.....	124
Resim 4.156	Bodrum kat anfi 4 pencere	124
Resim 4.157	Bodrum kat doğanay anfisi pencere	124
Resim 4.158	Zemin kat giriş kapısı	125
Resim 4.159	Anfi kapısı	125
Resim 4.160	Ahşap doğramalı camlı kapı.....	125
Resim 4.161	Ahşap kapı.....	126
Resim 4.162	Asma kat ahşap kapı.....	126
Resim 4.163	Zemin kat demir kapı	126

ÇİZELGE LİSTESİ

Çizelge 4.1	Zemin kat kuzey ek yapı öğretim görevlisi odaları mekan analizi.....	85
Çizelge 4.2	Zemin kat batı bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi.....	86
Çizelge 4.3	Zemin kat güney ek yapı öğretim görevlisi odaları mekan analizi	89
Çizelge 4.4	Asma kat kuzey bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi	106
Çizelge 4.5	Asma kat doğu bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi.....	108
Çizelge 4.6	Asma kat doğu bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi.....	109
Çizelge 4.7	Asma kat güney bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi.....	110

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimi süresince ve tez çalışmamın gerçekleştirilmesi sırasında yol gösterici ve yönlendirici katkıları için öncelikle yürütücü hocam Sayın Doç. Dr. Cengiz Can'a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Konuya ait birikimini benimle paylaşan Yrd. Doç. Dr. Uzay Yergun'e;

Rölöve çalışmaları için gerekli izni veren İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Naz Çavuşoğlu'na;

Yapı ile ilgili tarihsel bilgilerini benimle paylaşan Öğretim Üyesi Sevgi Saita'ya

Rölöve çalışmalarında bana sonsuz destek veren arkadaşım Mimar Esma Atmaca'ya;

Tez dönemim boyunca her türlü anlayışı ve desteği esirgemeyen aileme;

En içten teşekkürlerimi sunarım.

Elgün **POÇAN**

Mart, 2010

ÖZET

Batılılaşma süreci Tanzimat'la birlikte köklü bir yenileşme hareketine dönüşmüştür. Bu değişim mimarlık alanında, kent dokusunun değişmesine, yeni yapı türlerinin ortaya çıkmasına neden olmuş, bu değişimler sonucunda da yapım teknolojisi alanında da gelenekselden çağdaş mimariye geçiş olmuştur.

Tanzimat'la birlikte yabancı mimar kullanımı ve batı tarzında kagir yapı üretimine geçilmiştir. Tanzimat Dönemi yenileşme hareketleri gereği hükümet yabancı mimarlarla çalışmıştır. Gaspare Trajano Fossati İstanbul'da kaldığı 21 yıl boyunca birçok proje gerçekleştirmiş, 1841'de deneme amaçlı olarak modern ölçüde tuğla kullanılarak 250 yataklı hastane projesini uygulamıştır. Günümüzde Siyasal Bilimler Fakültesi olarak kullanılan, 1870-1922 yılları arasında tutukevi olarak işlev gören tarihte Bekirağa Bölüğü olarak bilinen yapı tezin konusunu oluşturmaktadır.

Giriş bölümünde çalışmanın kapsamı, izlenen yöntem ve elde edilen bulgular hakkında bilgiler verilmiş, ikinci bölümünde İstanbul'un mimarideki değişimi incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Tanzimat Dönemi mimarlarından Fossati kardeşler ve İstanbul'da kaldıkları dönemdeki çalışmaları incelenmiştir.

Tezin ana bölümünü oluşturan dördüncü bölümde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası'nın konumu, mimari özellikleri, Tanzimat'tan günümüze yapının geçirdiği evreler incelenmiş, bilimsel ölçme ve belgeleme yöntemleri kullanılarak mevcut durum analizi yapılmıştır. Yapının kaynak araştırması sonucunda ortaya çıkan belgelere göre restitüsyon önerisi hazırlanmıştır. Elde edilen tespitler doğrultusunda yapının bugünkü durumu değerlendirilmiş, koruma önerisi getirilmiş. Son bölüm olan beşinci bölümde ise çalışmanın bir değerlendirmesi yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bekirağa Bölüğü, Siyasal Bilimler Fakültesi Binası, Gaspare Fossati, Tanzimat Dönemi Mimarisi

ABSTRACT

Westernization process was converted into a radical movement of innovation together with the Tanzimat Period. This change caused the emergence of new types of buildings, change in the structure of the cities and together with this change there was a transition to the modern architecture from the traditional architecture in the field of construction technology.

Together with the Reform Period, employment of foreign architects and construction of masonry buildings in the western style was started. Based on the innovation movement of the Tanzimat Period, the government worked with the foreign architects. During 21 years of his stay in İstanbul, Gaspare Trajano Fossati realized many projects and applied the project of a hospital with 250 beds using the modern size bricks for trial purposes in 1841. The building, which is used as the Faculty of Political Sciences today and which functioned as the jail during the years 1870 – 1922, known as Bekirağa Section in history, constitutes the subject of the thesis study.

In the introduction section, information is given on the scope of the study, the method applied and the findings obtained, in the second section, the architectural change of İstanbul is examined. In the third section, Fossati brothers, who are the architects of Tanzimat Period, and the works they had realized during their stay in İstanbul.

In the fourth section, which is the main part of the thesis, the location, architectural characteristics of the building and the stages it had undergone since Tanzimat Period are examined and the current situation analysis is performed by using the scientific measuring and documentation methods. Restitution proposal is prepared according to the documents obtained as a result of the resource research of the building. Current state of the building is evaluated within the direction of the findings obtained and conservation proposal is offered. In the fifth section, which is the final section, overall evaluation of the study is conducted.

Keywords: Bekirağa Section, The Building of the Faculty of Political Sciences, Gaspare Fossati, Architectural Reform of Tanzimat Period

1. GİRİŞ

1.1 Çalışmanın Amacı

Osmanlı Devleti'nin 1683'ten başlayıp 1920'lerde kapanan devresine, batılılaşma, çöküş adı verilmiştir. Kültür hayatının genelinde ve bütün sanat dallarında olduğu gibi mimaride de bu değişim gözlenmiştir. 17. yüzyılda zayıflayan ekonomik koşullar nedeniyle daha sınırlı, yaratıcı olmayan bir yapı üretimi gerçekleştiren toplum, 18. ve 19. yüzyıllarda yönetici idaresinin değişimine paralel olarak yeni bir mimari ve kent imgesi ortaya koymuştur. Bu olgu Tanzimat döneminde giderek artmış, modernleşmeyle birlikte İstanbul'a batılı bir kent görünümü verilmesi amaçlanmıştır.

Ahşap sivil mimarinin hâkim olduğu İstanbul'da, Tanzimat'la birlikte kâgir yapı inşasında yasal düzenlemeler getirilmiştir. Askeri yapı, resmi yapı, okul, sanayi kuruluşu, fabrika, saray gibi yapıların modern yapım teknolojileri ile inşa edilmesi kâgir yapılaşmanın kullanım amaçlarını genişletmiştir.

Araştırmanın asıl konusu olan, tarihte Bekirağa Bölüğü olarak bilinen bugünkü İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası, Tanzimat'la gelen mimari değişimi yansıtan bir yapı olması nedeniyle üzerinde çalışılmaya karar verilmiştir. Ahşaptan kâgire geçişte dönüm noktası olarak kabul edilen, ilk defa modern ölçüde tuğla (fabrikada üretilen endüstriyel tuğla) kullanılarak inşa edilen ve Osmanlı Devleti'nin mimarlık eğitim görmüş yabancı bir mimarla çalıştığı ilk proje olması nedeniyle Tanzimat'la birlikte gelen değişimin öncüsü olan bir yapı olmuştur.

Günümüzde İstanbul Üniversitesi bünyesinde bulunan Siyasal Bilimler Fakültesi Binası zaman içinde çeşitli müdahaleler geçirmiştir. Yapıya yapılan ekler ve onarım çalışmalarında yapının özgün kimliği tahrip edilmiş, müdahalelerde belgeleme çalışmaları eksik bırakılmış ya da hiç yapılmamıştır. Bunlarla birlikte binanın durumunu geçmişten günümüze ayrıntılı bir biçimde ortaya koyan bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışmada kapsamında günümüze Siyasal Bilimler Fakültesi Binası'nı tarihsel süreç içinde değerlendirerek, koruma yöntemleri ile değerlendirilemeyen yapının mevcut durumunun bugüne kadar incelenmemiş olan plan cephe ve yapım özelliklerini ortaya koymak amaçlanmıştır. Bilimsel ölçme yöntemleri ile rölövesi hazırlanarak, koruma ve restitüsyon önerisi geliştirilerek mevcut durumunun iyileştirilmesi hedeflenmiştir.

1.2 Çalışmanın Kapsamı

5 bölümden meydana gelen bu tez kapsamında 1. bölümde çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemine değinilmiştir. İkinci bölümde, Tanzimat dönemi mimarisi adı altında Tanzimat'ın ilanı, Tanzimat'ın ilanında önemli bir görev üstlenen Mustsafa Reşid Paşa ve Tanzimat'la gelen mimari reformlar mevcut kaynaklar yardımıyla anlatılmaya çalışılmıştır.

Üçüncü bölümde, tezin konusu olan yapının mimarı Gaspare Trajano Fossati ve kardeşi Giuseppe Fossati'nin hayatı anlatılmış, Gaspare Fossati'nin İstanbul'da gerçekleştirdiği projelerin kısa tarihçeleri resimler ve haritalarla desteklenerek açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde İstanbul Üniversitesi kompleksinin bir parçası olan Siyasal Bilimler Fakültesi (Bekirağa Bölüğü) Binası'nın yeri, konumu, tarihçesi ve geçirdiği evreler araştırılmıştır. Yapının bulunduğu bölgede geçmişten günümüze belirli dönemlerde var olan Eski Saray, Bab-ı Seraskeri ve İstanbul Üniversitesi yapıları kaynaklar ve resimler doğrultusunda tarihsel süreç içinde incelenmiştir. Yapının rölöveleri hazırlanarak yapının bugünkü durumu incelenmiş, ulaşılan belgeler doğrultusunda yapının restitüsyon projesi hazırlanmış ve yapıya ait koruma önerilerinde bulunulmuştur.

Tez çalışmasının son bölümünde ise diğer bölümlerden elde edilen değerlendirme ve sonuçlar doğrultusunda; yapılan inceleme ve gözlemlerden elde edilen bulgularla konu ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

1.3 Çalışmanın Yöntemi

Çalışmalara başlarken Fakülte Dekanı ile görüşülmüş, gerekli izin alınarak rölöve çalışmalarına başlanmıştır. Rölöve çalışması sırasında bazı mekanlara girilemediğinden ölçü alınamamış ve mekanlar fotoğraflarla belgelenememiştir.

Rölöve çalışmasına yapının krokileri hazırlanarak başlanmış, klasik yöntemler kullanılarak mekan ölçüleri alınmıştır. Ölçüm yaparken 5,10 metrelik şerit metreler ve lazer metre kullanılmış, iç ve dış mekanlar fotoğraflarla belgelenmiştir. Vaziyet planı, plan, kesit ve görünüşleri hazırlanarak, yapıda bulunan ekler, gözlemler ve ulaşılan kaynaklar doğrultusunda rölöve üzerinde lejantlarla gösterilmiştir.

Çalışmada daha önce yapılmış olan araştırmalar incelenerek, bu araştırmalardan faydalanılmış, elde edilen verilerle çalışmanın altyapısı oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu nedenle daha önce yapılan bilimsel araştırmalardan, kitaplardan, yayımlanan makalelerden

yararlanılmıştır. Yapının özgün durumunu ve geçirdiği değişikliklerin belirlenebilmesi için benzer örnekler incelenmiş, harita fotoğraf ve yazılı kaynaklar derlenmiş ve yapının kendisinden gelen verilerle birlikte iki restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

İlk restitüsyon önerisinde yapıya ait belge araştırmasında ulaşılan fotoğraf dokümanlarının kesin tarihleri belirlenemediğinden dönemlere ayrılmıştır. Fotoğrafların çekildiği dönemler mevcut bilgilerin analizine göre değerlendirilmiş, restitüsyon çalışmaları bu doğrultuda hazırlanmaya çalışılmıştır. İkinci restitüsyon önerisinde ise Gaspare Trajano Fossati'ye ait 250 Yataklı Hastane Projesi'nin özgün çizimlerinden faydalanılarak restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

Yapının özgün halinin ne zaman değişikliğe uğradığı bilinmemekle birlikte, 1981 tarihli İstanbul Üniversitesi Yapı İşleri Daire Başkanlığı onaylı proje yapının onarım sonrası durumunu gösteren tek belgedir.

Araştırma aşamasında İslam Tarih Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi (İRCİCA), İslam Araştırma Merkezi (İSAM), İstanbul Üniversitesi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul Teknik Üniversitesi kütüphaneleri ve Atatürk Kitaplığı'ndan faydalanılmış, konunun açıklanmasına katkıda bulunacak bilgi ve belgeler toplanmıştır.

2. TANZİMAT DÖNEMİ MİMARİSİ

2.1 Tanzimat'ın İlanı

Tanzimat, Osmanlı Devleti'nde reformların yaşandığı bir dönemi ifade etmektedir. Abdülmecid'in tahta çıkışıyla 3 Kasım 1839 yılında ilan edilen Gülhane Hattı Hümayünü ile Tanzimat sürecinin başladığı kabul edilir (Yazıcı, 2007, 83). Kültürel yaşamın, yönetimin hemen her alanında Batılı davranışların örgütlenmesi, Batılı düşünce ve kurumların yerleşmesi dolayısıyla topluma yeni bir yaşam düzeninin duyurulması bu dönemde gerçekleşmiştir (Mutluk,2007,3).

1839 Nizip Savaşı'nda Osmanlı Ordusunun Kavalalı Mehmet Ali Paşa ordusuna yenik düşmesi, II. Mahmut'un ölümü ve modernleşme yanlısı 16 yaşındaki Abdülmecit'in tahta çıkması ve dış sorunlar hızlı ve köklü kararlar alınmasına neden olmuştur. Osmanlı Devleti, Avrupa'da giderek güven kaybetmesi, askeri yapının çöküşü, hukuk sisteminde esneklik, idari mali ve kültürel tıkanmalar, Tanzimat'ın ilanını gerektiren başlıca nedenler olmuştur. (Sakaoğlu, 1994, 206).

Tanzimat'ın mimarı kabul edilen altı kez sadrazamlık yapan Reşit Paşa devrin en yetkili kişisidir. Paris'te büyükelçi iken padişaha geniş kapsamlı bir yenilik fikri uyandırmaya çaba göstermiş, 1837'de Londra'da elçi iken de köklü ve programlı bir yenilik fikrini gündemde tutmaya çalışmıştır. O yıl Hariciye Nazırı olarak İstanbul'a geldiğinde Avrupa devletlerinin desteğini sağlamak amacıyla tebaanın eşitliğini öngören yeni raporlar hazırlatmış, temel yaklaşımı ise toplumun, Doğu uygarlığından Batı uygarlığına geçişini hazırlamak olmuştur (Sakaoğlu, 1994, 206). Mustafa Reşit Paşa bu yenilikçi fikirleriyle İstanbul'da ciddi bir muhalefetle karşılaşmıştır. Tanzimat'ın ilanına kadar geçen sürede, kendisini destekleyen devlet adamlarının da fikirlerini alarak Abdülmecid'i Tanzimat'ın ilanına inandırmıştır (Sakaoğlu, 1994, 207).

II. Mahmut'un gerçekleştirdiği yenileşme hareketleri sonrası Mustafa Reşit Paşa önderliğinde Ali Paşa, Fuat Paşa, Sadık Rıfat Paşa gibi Avrupa'yı yakından tanıyan aydınların gerçekleştirdiği Tanzimat, Osmanlı yenileşme hareketinin en önemli adımı kabul edilmiştir (Can, 1994a). Böylece 3 Kasım 1839'da Topkapı Sarayı'nın Gülhane Bahçesi'nde, Osmanlı uyruklarına can, mal, namus güvenliği, eşit haklar ve yükümlülükler vaat eden Hariciye Nazırı Mustafa Reşit Paşa'nın okuduğu bu fermanla, en çok İstanbul'u etkileyen Tanzimat dönemine girilmiştir (Sakaoğlu, 1994, 207).

2.2 Dönemin Yetkili Kişisi Mustafa Reşid Paşa

Tanzimat'ın ilanında ve uygulanmasında büyük bir görev üstlenen Mustafa Reşid Paşa 1800 yılında İstanbul'da doğmuştur (Resim 2.1). Okuma yazmayı babasından öğrenmiş, ilme ve öğrenmeye meraklı olmasına rağmen yüksek tahsil yapmaya olanak bulamamıştır (Mutluk, 2007, 7). Babasının ölümü üzerine kısa bir süre medreseye devam ettikten sonra dayısı Seyyid Ali Paşa'nın yanında yetişmiştir. Beylerbeylik, sadrazamlık, seraskerlik gibi önemli görevlere getirilen Seyyid Ali Paşa'nın mühüرداریlığını yaptıktan sonra 1824'te sadaret mektebi kalemine girmiştir. 1829'da Rusya ile yapılan Edirne görüşmelerine katip olarak katılmış, çalışmalarıyla dikkati çekmiş 1834'te Paris elçiliğine atanmıştır. 1836 yılında Londra elçisi olmuş, o dönemde İngilizlerle Baltalimanı Antlaşması'nı müzakere etmiştir. 1838 yılında tekrar Londra'ya elçi olarak geri dönmüş, 1839 yılında tahta yeni çıkan Sultan Abdülmecit'in ilan ettiği Gülhane Hatt-ı Hümayunu'nu okuyan kişi olmuştur (Baysun, 1986, 1547).

Reşit Paşa Türk toplumunda politik, sosyal, mimari hatta kültürel değişimin öncülüğünü yapmış, şahsiyet ve fikirleriyle birçok alana tesir etmiştir. Tanzimat'ı hazırlayıp yönlendiren Mustafa Reşid Paşa, Osmanlı mimarlığının modernleşme sürecine damgasını vurmuştur Reşit Paşa çağdaş düşüncenin yayılması için maarif sahasına el atmış, Batı'daki örneklerine benzeyen bir eğitim verilmesi için Darülfünun'u kurdurmuştur. Bir diğer çalışmasında devrin ileri görüşlü aydınlarını toplayan Encümeni Daniş'in kurulmasıdır. Bu kurumun başlıca görevi okullar için Türkçe ders kitapları yazmak ve tercüme etmektir. Böylece Arapça eğitim yapan ve dini ilimlere ağırlık veren medreselere karşı çağdaş medeniyeti esas alan yeni nesiller yaratmak hedeflenmiştir (Mutluk, 2007, 8). 19. yüzyılın çalkantılı dönemlerinde elçilik, hariciye nazırlığı, sadrazamlık gibi devletin önemli görevlere getirilen usta bir diplomat olarak da tanınan Mustafa Reşid Paşa, dört kez hariciye nazırlığı, altı kez de sadrazamlık yapmış, 1858 yılında ölmüştür (Baysun, 1986, 1547).

Resim 2.1 Mustafa Reşid Paşa (<http://www.mirhaber.com/images/haber/1663.jpg>)

2.3 Tanzimat'ın Osmanlı Toplumunu Üzerindeki Etkileri

Tanzimat Osmanlı toplumunda önemli değişmelere yol açmış, Cumhuriyet'e devredilen Batılılaşma ideali Tanzimat döneminde ortaya çıkmıştır. Tanzimat'ın çeşitli getirileri arasında en önemlileri topluma ilişkin olmaktadır. Osmanlı Devleti dinsel esaslara dayalı bir halklar sistemi olarak şekillenmiş olup, bu sistemde din ve devlet birdir. Tanzimat Fermanı bu sisteme son vermiş değildir, fakat Batı'da uygulanan laik hak ilkelerini ülkeye getirmiştir. Böylece Osmanlı Devleti'nde şeri haklar sisteminin yanında laik hak sistemi de yaşamaya başlamıştır. Bir diğer yenilik ise Osmanlı ordusunda gerçekleşmiştir. Kariyer tipi askerlik kaldırılarak Osmanlı uyruklarının erlerini kapsayan geniş tabanlı bir askeri sisteme geçilmiştir. Tanzimat öncesinde halktan tamamen kopuk, ona yabancı olan ordunun yerine halktan oluşan bir ordunun geçmesi hedeflenmiştir (Kılıçbay, 1986, 150).

Tanzimat Batılılaşmanın ön plana çıktığı bir dönem olmuştur. Tanzimat insanı diyebileceğimiz Batı'yı benimseyen, Batılı gibi gözükmeye çalışan ama Doğu'nun kültürel özelliklerini de taşıyan insan tipi bu dönemin ürünüdür. Şiir dışında hiçbir edebi alanda geçmişi olmayan Osmanlı insanı roman, tiyatro hikâye gibi Batılı edebi türlerle bu dönemde tanışmıştır (Kılıçbay, 1986,150). Düşünce bilim ve edebiyat alanında batıyı örnek alan, aydınlanmayı Osmanlı düzenine adapte etmeye çalışan Şinasi, Münif Paşa, Namık Kemal gibi aydınlar yetişmiştir. Resim, çok sesli müzik, bale gibi sanat dalları halk tarafından benimsenmeye başlamıştır (Kılıçbay, 1986,150).

2.4 Tanzimat Dönemi Mimarlığı ve Mimari Reformlar

Batılılaşma tarihinde bu dönem önemli reform girişimlerinin başlatıldığı bir evre olarak kabul edilir. Tanzimat her alanda olduğu gibi mimaride de yeni örgütlenme modelleri ve yasal düzenlemeler getirmiştir. Tanzimat döneminde yapılaşmada belirli kurallar getirilerek, kentsel dokuda batıdan etkilenen reformlar gerçekleştirilmiştir. Batılılaşmanın getirdiği kültürel, kamusal ve askeri reformlar ile yeni yapı türlerine ihtiyaç duyulmuş ve bu yapıların inşasında gelenekselden modern yöntemlere geçiş olmuştur. Tanzimat süresince yapım faaliyetlerinde yabancı ve gayrimüslim mimarlar devreye girmiş, ahşaptan kâgire geçiş olmuştur. Yabancı mimarların etkisiyle üslup özelliklerindeki değişim ile mimaride kendine özgü bir dönem oluşmuştur. Bu dönemde iş yapan yabancı mimarlar Tanzimat ideolojisinin simgesi olan yeni yapılar inşa ederken yeni üslup özelliklerini de şehre taşımışlardır. Tanzimat'la birlikte tercih edilen mimari üslup tüm dünyada evrensel bir dil olarak uygulama alanına yansıyan Neoklasik mimari üslub olmuştur (Can, 1994a).

2.4.1 Kentsel Dokuda Değişim

Günümüzde imar hukukunun temellerini oluşturan kentlerimizin biçimini belirleyen birçok kural, yasa Tanzimat'ın düzenlemeleri içinde getirilmiştir. Yol genişliği, kat yüksekliği, malzeme ve yapı denetimi, çıkma saçak, avlular, konut, han dükkân yapım süreçleri belirlenmiştir (Batur, 1986, 1047).

Yol genişliğini ve niteliğini belirleyen hükümlere Tanzimat dönemine gelinceye kadar rastlanmamaktadır. İstanbul'un sokakları düzensiz ve denetimsizdir. Nüfusu artan, büyüyen ve gelişen İstanbul'un sıkışık yerleşme dokusu 19. yüzyılın başında da varlığını sürdürmektedir (Batur, 1986, 1047).

Tanzimat yöneticilerinin Avrupa gözlemleri ve önerileri 1836–1837 yılında Moltke tarafından yapılan plana yansımıştır. Bu planın temel prensipleri yapıların kâgir olması, yolların geniş ve geometrik olması, çıkmaz yapılmaması, kentsel meydanlar oluşturulması unsurlarını kapsıyordu. Bu planın en önemli yanı 1848 tarihli Ebniye Nizamnamesine öncülük etmesidir. 1. Ebniye Nizamnamesi ve bundan bir yıl sonra çıkarılan 2. Ebniye Nizamnameleri günümüzdeki imar yönetmeliklerinin ilk örneklerindendir. Bu nizamnamelerle, yapı işleri ilk kez bütünlüğü olan kurallara bağlanmıştır. Kamulaştırma, binalara ruhsat verilmesi, inşaat denetimi yol sokak genişlikleri üzerine kurallar getirmiştir (Can, 1993, 39).

Tanzimat fermanyla yeni kurallar getirilmiş, binaların geri çekilerek inşası istenmiştir. 1854'den itibaren yangın haritaları yapılmaya başlanmıştır. Şehir planları dışında, küçük ölçekli bölgesel haritalar yangın yerlerinin yangından sonraki imarı amacıyla hazırlanmış, yangın yeri haritaları şehir planlamasında önemli bir aşama olmuştur. Böylece her yangından sonra kentler parça parça yenilenmiştir. Birbirine dik geçirilen yollarla kent dokusunun yenilenmesine, yolların geniş tutulmasına çalışılmıştır. Konutların ahşap yerine kâgir yapılması kararı getirilmiştir (Batur, 1986, 1048).

2.4.2 Yapılaşmada Ahşaptan Kâgire Geçiş

Tanzimat'la birlikte gelişen mimarideki değişim, Tanzimat dönemi yapılarında, plan kurgusu, yapı malzemesi ve üslup anlayışında hissedilmiştir. Tanzimat yönetiminin modernleşme doğrultusunda yaratmak istediği batılı kent imajının ahşap yapım tekniği ile yapılmış geleneksel kent dokusu ile çelişmesi, ahşap İstanbul mahallerini yangınlardan korumak isteği yapım sisteminde kâgir yapılaşmayı yaygınlaştırır (Can, 1994a).

Reşit Paşa'nın Tanzimat'ın ilanından iki yıl önce, 1836'da Londra Elçisi iken İstanbul'a gönderdiği rapor önemli bir belgedir. Bu raporda Londra gazetelerinde çıkan İstanbul yangınları ile ilgili haberler doğrultusunda yabancıların "Acaba memleketinizde taş yok mudur? Tuğla imalatını kâgir bina inşaatını bilenler bulunmaz mı?" soruları ile karşılaşır (Can, 1993,35).

Mustafa Reşit Paşa, ahşabın ucuz ve dayanıksız olduğunu buna karşılık kâgir inşaatın yararlarını anlattıktan sonra Avrupa'dan sekiz-on yıl çalıştırmak üzere, bu işi bilen mimarlar getirilmesini önerir. Hariciye ve Maliye Nazırlığı, Meclisi Vali Başkanlığı gibi etkin görevlerde bulunan, İtalya Seyahatnamesi ile Milano ve İstanbul'u karşılaştıran Viyana Elçisi Sadık Rıfat Paşa görüşleri dönemin anlaşılmasında önemli bir belgedir. Bu raporda şu konulara değinilmiştir (Can, 1994a).

- Hiç kimsenin mal ve mülkünden suçlanmaması, hükümetin karışmaması
- Servete zorla el konulmaması ve miras yoluyla varislere geçmesi
- Fiziki çevrenin sağlıklılaştırılması, kentlerin gelişmesi
- Yolların düzene sokulması, nehirlerin temizlenmesi
- Bu işler için kredi kullanımı ve tahvil ihracı
- İmar düzeni açısından serbestlik, konut, fabrika, ahşap, taş, büyük her türlü yapı kentin gelişimine yardımcı olması nedeniyle izin verilmesi ve teşviki

1848 yılında İstanbul'daki imar faaliyetlerini düzenleyen hükümlerin yer aldığı I. Ebniye Nizamnamesi yürürlüğe girmiştir. Bunu sırayla 1848 tarihli Ebniye Nizamnamesi ve II. Ebniye Nizamnamesi izlemiştir. Yürürlüğe giren bu imar düzenlemeleri İstanbul'daki yangınlara karşı çözümler getirilmek istenmiştir (Yergün, 2002, 35). Bu hükümlerde kâgir ve ahşap yapılar kendi içinde sınıflandırılmış, inşa şekilleri ve kullanılacak malzemeler belirtilmiştir. Kâgir yapım tekniğinin ahşap yapım tekniğine göre avantajları ortaya çıkarılmıştır. Kâgir yapılaşmayı teşvik etmek amacıyla kat yüksekliklerinde ahşap yapıya oranla daha fazla yükseklik hakkı tanınmıştır (Yergün, 2002, 41).

Tanzimat sonrası Osmanlı başkentinde mimarlık alanında yaşanan yapılaşmadaki değişimde ilk akla gelen kişi, Rus Elçilik Binası inşaatı için İstanbul'a gelen Gaspare Trajano Fossati'dir. İyi bir mimarlık eğitimi almış olan Fossati, başta Reşit Paşa olmak üzere Padişah Abdülmecid tarafından desteklenmiş ve korunmuştur. Tanzimat dönemi mimarlığına elliyi aşkın projeye katılmıştır (Can, 1994a).

2.4.2.1 Yapım Tekniklerinde Modern Ölçüde Tuğla (Endüstriyel Tuğla) Kullanımı

19. yüzyıla kadar yapı üretiminde kullanılan malzemelerde pek az değişiklik olmuştur. 19. yüzyılda teknolojinin gelişimi ile pişmiş toprak yapı malzemesi üretiminde büyük gelişmeler olmuş, endüstriyel yöntemle üretilmiş tuğlalar elde edilmiştir. Avrupa’da 19. yüzyılın ilk çeyreğinden itibaren üretilmeye başlanan endüstriyel tuğla malzemenin üretiminde önemli merkez Fransa olmuştur (Yergün, 2002, 62). Tuğla fabrikasyon ortamda seri olarak üretilmesi ile yapım teknolojisinde değişim başlamıştır. Dayanıklı olmayan ahşap malzeme ve işleme zorluğu bulunan taş malzemenin yerini tuğla malzeme almıştır (Yergün, 2002, 63). Batılılaşma dönemi Osmanlı Mimarlığında 1840’lı yıllardan itibaren kullanılmaya başlayan modern ölçülü tuğla malzeme 19. yüzyılın son çeyreğine kadar olan süreçte Avrupa’daki üretim merkezlerinden ithal edilmiştir. Bu dönemden sonra Levanten ve gayrimüslimler tarafından Büyükdere ve Beykoz semtlerinde kurulmuş olan fabrikalarda üretilmeye başlamıştır (Yergün, 2002, 346).

Endüstriyel tuğlaların 6-8 / 10-12 / 21-23cm ebatlarında ölçü düzeninde biçimlendirilmiş, tuğlaların örülmesinde kılıcına ve örgü sistemleri kullanılmıştır. Düşey taşıyıcıların tuğla malzeme ile örüldüğü bu dönemde yatay taşıyıcılarda ise dönemin en uygun malzemesi olan ahşap kullanılmıştır (Yergün, 2002, 71).

Batılılaşmanın etkileri, değişen yapım malzemesi ve teknolojisi ile birlikte, Osmanlı mimarlığı geleneksel yapım tekniklerinde Batı mimarlığını örnek alan bir yapım sürecine girmiştir. III. Selim Nizami Cedid döneminde yapılan askeri reformlar kışla olarak tanımlanan yeni bir yapı türüne gereksinimi gerekli kılmıştır. Çağdaş yapım teknolojilerinin Osmanlı mimarlığına katılmaya başladığı Tanzimat dönemine kadar inşa edilen kışlalarda geleneksel yapım teknolojisi kullanılmış, ahşap yapım sistemde inşa edilen ilk kışlalar Osmanlı Mimarlığının anıtsal yapıların inşasında kullanılan geleneksel kâgir yapım teknikleri ile yeniden inşa edilmiştir (Yergün, 2002, 66).

Osmanlı mimarlığında düşey taşıyıcılı tuğla kullanımı Tanzimat döneminde başlamıştır. İstanbul yangınlarına önlem olarak, Batı mimarlığının modern yapım teknikleri kullanılması isteği ve İstanbul’a kâgir yapılardan oluşan bir kent görünümü sağlamak bu değişimin önemli sebeplerinden olmuştur. Kâgir yapım teknolojisine geçmek için mimarlık alanında yasal düzenlemeler getirilmiş, uygulamaya ait ilk adımlar, Tanzimat reformları doğrultusunda resmi yapı programının başlamasıyla atılmıştır (Yergün, 2002, s.74).

Gaspere Fossati'nin inşa ettiği 1838 tarihli Rus Elçilik Binası İstanbul'da inşa edilen ilk modern yapı olarak Tanzimat yöneticileri ve Sultan'ın beğenisini kazanmıştır. Fossati ilk olarak Bab-ı Serasker-i Hastanesi'nin inşasını gerçekleştirmiş, bu yapıyı Osmanlı mimarlığında, düşey taşıyıcıları modern ölçüde tuğlalar ile inşa edilmiş ilk yapı olması nedeniyle önemli kılmıştır. Böylelikle gelenekselden modern yapım sürecine geçiş başlamıştır. Hastane inşasının bittiği 1843 yılında Eminönü'nde Yeni Cami'nin ön kısmında Limon İskelesi olarak bilinen kâgir karakol binasını inşa etmiştir. Bu iki bina tecrübe için düşey taşıyıcılarda tuğla yapım malzemesi kullanılarak inşa edilmiştir. Bu yapıların Tanzimat yönetimi tarafından başarılı bulunması ile birlikte yeni yapı programına ait diğer yapıların inşasına yabancı mimarlar aracılığıyla Batı mimarlığından ithal edilen modern yapım tekniği kullanılarak devam edilmiştir (Yergün,2002,s.74).

2.4.3 Yeni Yapı Türlerinin Ortaya Çıkışı

18. yüzyılın sonlarından itibaren geleneksel kent dokusunda Batı mimarlığına ait ilk yapıların başladığı görülmektedir. Tanzimat'la birlikte eski devlet yapısının modernleşmeye ayak uydurması için gerçekleştirilen reformlar sonucunda ihtiyaç duyulan yönetim, eğitim, askeri ve kamu alanında yeni yapı türleri Batı mimarlığının tasarım kalıpları içinde gelişerek yapım malzemesi ve yapım tekniklerini de beraberinde getirmiştir. Kent silüetinin hâkim elemanı olan camiler bu dönemde yerlerini askeri kışlalara, sonrada gösterişli saray yapılarına ve diğer sivil mimari örneklerine bırakmıştır (Can,1993).

Sultan III. Selim'in Osmanlı İmparatorluğu'nu Batılı usulleriyle yeniden düzenlemek amacıyla giriştiği reform hareketlerinde, yeniçeri ocağının yanı sıra ve ileride onun yerine geçmek üzere Avrupa usulüne göre Nizami Cedid adı verilen yeni bir ordu kurmuştur. Bu askeri reform batılı anlayışta bir ordunun kurulmasından daha kapsamlı bir yaklaşımın ürünü olup, Tanzimat'ın habercisi olmuştur (Can,1993). Böylelikle 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyıl ilk çeyreğinde Türk mimarisine sadece üslup olarak değil ölçek olarak da Batı mimarisini getiren ilk yapılar, kaldırılan Yeniçeri Ocağı'nın yerine kurulmak istenen ordu düzenine ait kışla binaları olmuştur. III. Selim döneminde çok sayıda inşa edilen, bir bölümü ahşap olan kışlalar yok olmuş yerine II. Mahmud ve Abdülmecid hatta Abdülaziz döneminde yapılan kâgir binalar geçmiştir. Nizami Cedid döneminde yapılan yapılar arasında kışlalar önemli bir yer tutmuş, ahşapla inşa edilmiş örnekler varsa da genel olarak kâgir malzeme kullanılmış, biçim ve üslupta sade özellikler tercih edilmiştir (Kuban, 2007, 552).

Batılı bir çevre yaratmak isteği ile Topkapı Sarayı'nın terk edilerek sarayın Boğaziçi kıyılarına taşınması, saltanat mensubu ve üst düzey yetkililerin Boğaziçi ve Haliç sahillerine yerleşmesi yeni bir kitlenin de kent dokusuna katılmasına etken olmuştur. Osmanlı mimarlığının mevcut dini yapılardan sonra anıtsal boyutlarıyla yer almaya başlayan geleneksek kent ölçeğinde köklü değişimler olmuştur. Topkapı sarayı II. Mahmut'la birlikte terk edilmesiyle öncelikle Boğaziçi'nde yaptırılan yeni saraylar tercih edilmeye başlamıştır. 19. yüzyıl sarayları Osmanlı mimarlığı son döneminin önemli yatırımları olmuştur. Osmanlı mimarlığının hiçbir döneminde 19. yüzyılda olduğu kadar çok saray, kasır, köşk yapılmamıştır. Dolmabahçe Sarayı (1842), Beylerbeyi Sarayı (1864), Çırağan Sarayı (1871) bunlardan bazılarıdır (Batur, 1986, 1063). Büyük ölçekli saraylar dışında birçok kasır inşa edilmiştir. Ayrıca hanedan ailesi ile dönemin zengin yönetici kadrosu tarafından yaptırılan büyük yalı ve kâgir konaklar bu dönemin sivil mimari örneklerindendir (Yazıcı,2007,116)

Batılılaşma sürecinde devlet kurumlarında gerçekleştirilen reformlar doğrultusunda ihtiyaç duyulan yapı talebi yeni fonksiyonların ve yeni yapı tiplerinin girmesini sağlamış sivil mimari dönemi başlamıştır. Sosyal kulüp, tiyatro, kafe, hastane, otel, restoran, pasaj gibi çağdaş fonksiyonlar ve bunların mimari formları ile tanışmıştır. Dönemin konut mimarlığında da önemli artışlar değişimler görülmüştür. Özellikle Pera bölgesinde gayrimüslim ve levantenler tarafından yaptırılan kâgir konaklar, apartmanlar bu bölgenin mimari dokusunu değiştirmiştir (Yazıcı,2007,116).

Tanzimat'ın getirdiği bürokratik kurumlaşma ile resmi yapıların yapımı doğrudan ilişkili olmuştur. Tanzimat'la hızlı gelişim gösteren yönetim organlarının kuruluşu İstanbul'da ve öteki kentlerde devlet dairesi denen yapılara gereksinimi doğurmuştur. Devlet dairesi olarak önce hükümet konağı kullanılmış, daha sonraki yıllarda adliye, telgrafhane, karakol ve benzeri yapılar eklenmiştir (Batur,1986,1056). Tanzimat döneminde şehircilik bakımından en önemli girişim, 1855'te Şehremaneti'nin yani belediyenin kurulmasıdır. Böylece bu tarihe kadar olan kurumlardaki değişiklikler ve yeni kurulan bazı kurumlarla sürdürülmeye çalışılan belediye hizmetleri yeni bir sürece girmiş, bu hizmetler için gerekli yapılar inşa edilmiştir.

Tanzimat döneminin önemli uygulamalarından biride ortaöğretim modelinde bir rüştiye modelini geliştirip yaygınlaştırılmasıdır. 1938'de başlatılan rüştiyeleri, 19. yüzyılın 2. yarısında bazı meslek okulları ve mekteb-i iptidai'ler izlemiştir. 1869 Maarif Nizamnamesine göre köylerde ve mahallelerde iptidai, beş yüz evli kasabalarda rüştiye, bin evli kasabalarda idadi ve vilayet merkezlerinde sultani kurulması öngörülmüştür. (Batur, 1986, 1057).

Sanayileşme girişimi ilk olarak III. Selim döneminde askeri kuruluşların sıhhiye ve yeni kurulumlarla başlamıştır. Bu dönemde büyük bölümü devlet eliyle olmakla birlikte özel girişimlerinde yer aldığı bazı sanayi kuruluşları şehrin fiziksel yapısının belirlenmesinde etkili olmuştur. Osmanlı Devleti'nde tophane, tersane gibi kuruluşların artmasıyla birlikte bu alanda kendini gösteren yetersizliğin giderilmesi ve az da olsa yeni sanayi yapılarının kurulması 1830'lardan sonra hızlanmıştır. İstanbul ve çevresinde kurulan fabrikalar kendilerine özgü mimariye sahip yapılar olup, bu dönemin sanayi yapıları neoklasik üslup özellikleri taşıyan, strüktüründe ise dönemin teknolojisini kullanan pavyonlar halinde inşa edilen yapılardır. II. Mahmut döneminde kurulan Feshane Avrupa teknolojisinden yararlanılarak kurulan ilk tesislerdendir (Batur, 1986, 1059).

19.yüzyılda inşa edilen camiler farklı bir yaklaşımla ele alınmıştır. Küçük boyutları yoğun ve zarif bezemeleriyle sanatsal bir yapı olarak görülmüştür (Sevin, 2006, 151). 19. yy camileri eskinin büyük anıtsal yapılarına oranla küçük cami imajına daha dünyevi bir anlam yükleyen işleve sahiptir. Yapı tek kubbeli ve kare planlıdır. Plan açısından en önemli değişiklik son cemaat yerinin iki katlı bir köşk şeklinde hünkâr mahfiliyle bütünleşmesidir. İstanbul camilerine özgü bu değişiklik batılılaşmanın getirdiği protokol düzenidir (Batur, 1986, 1060).

2.4.4 Tanzimat Döneminde Gayrimüslim ve Yabancı Mimarlar

19. yüzyılın ortalarından 20. yüzyılın başlarına kadar uzanan süre, yerli gayrimüslim mimarlar ile yabancı mimarların ön planda olduğu dönemdir. Mustafa Reşit Paşa'nın belirttiği gibi yabancı mimar çalıştırmak ve mimarlık eğitimi için Avrupa'ya göndermek Batılılaşmaya giden bir adım kabul edilmiştir. Tanzimat dönemiyle beraber yapı ihtiyacını karşılayan mimarlar yabancılar veya Levantenlerdir. Tanzimat'la birlikte doğan bu değişim isteğini karşılayacak yapı programını çözümleyecek yetişmiş mimarların bulunmaması ve memuriyetin Osmanlı'da teknik işlerden daha saygın bir meslek olarak görülmesi yabancı mimar kullanımını gerektiren başlıca nedenlerden olmuştur.

II. Mahmut döneminde eserlerin büyük bölümünü Türk mimarlar yaparken Tanzimat ve II. Abdülhamit dönemlerinde yabancı ve gayrimüslim mimarlar devreye girmiştir. 1850'li yıllardan itibaren Türk asıllı mimarların adının duyulmamasına başlamasının birçok nedeni olmuştur. Birinci neden, padişahın, ona bağlı olarak da hükümetin yanlış bir imar politikası ile önemli inşaatları gayrimüslim mimarlara vermesidir. İkinci nedense, imar sistemindeki değişiklikle inşaatların bina eminliği yoluyla değil de müteahhitler kanalıyla yaptırılması usulünün 19. yüzyılda gayrimüslim mimarlar lehine sonuçlar vermesidir. Bir inşaatı

gerçekleştiren müteahhit mimar, başka bir işin projesini de kendisi ya da işbirliği içinde bulunduğu mimar için kolaylıkla elde etmiştir. Böylece 19. yy' da ekonomik açıdan fazlasıyla güçlenen gayrimüslimler büyük inşaat taahhütlerini almaya başlamışlardır. Üçüncü neden, hassa mimarlar odasının ortadan kaldırılmasının Türk mimarların yetişme ve çalışma dengesini bozması, hassa mimarlarının yetişme düzenine benzer bir düzenin 19. yüzyıl şartlarına göre kurulmamış olmasıdır (Cezar, 1995, 178).

Yabancı mimarlara yapı yaptırma hareketi ilk olarak III. Selim döneminde başlamıştır. Kendisine iş verilen ilk yabancı mimar Melling'dir. Melling Türk mimarisine üçgen alınlık, iyonik sütun gibi Batı mimarisi form ve öğelerini getirmiştir (Cezar, 1995, 178). Onsekiz yıl kaldığı İstanbul'da batılı zevk ve yaşamı saray çevresine tanıtan kişi olmuştur (Can,1993,66).

Tanzimat'la başlayan reformlar Osmanlı'nın çeşitli millet guruplarına dâhil olan vatandaşların hukuki statü farklılıklarını kaldırmayı amaçlamış, bunun gerçekleşmesinde temel unsur Osmanlılık düşüncesi olmuştur. Osmanlılık, Tanzimat öncesinde Müslümanların hâkimiyetini gösteren bir kavram iken Tanzimat'la birlikte milletlerarası eşitliliği anlatan bir içerik kazanmıştır. Bunun devamında da Tanzimat sonrası Avrupa ülkelerinden gelen mimarlar Osmanlı'da mimarlık yapma olanağı bulmuşlardır (Can,1993,52). Hassa mimarı, Balyan ailesinin fertlerinden Garabet Amira Balyan iken modernleşme hareketinin öngördüğü yoğun resmi yapı programının uygulamaya konulması için Batı mimarisinin yakından bilen yabancı mimarlarla çalışılması uygun görülmüştür (Yergün, 2002, 24).

İstanbul'daki yapım faaliyetleri, buradaki iş potansiyelinden yararlanmak için İstanbul'a gelen mimarlar tarafından yürütülmüş, bunlara giderek Batı ülkelerinde eğitim görmüş levanten ve gayrimüslim mimarlar da katılmıştır. Osmanlı hükümetinden iş alan ilk iki yabancı mimar, Gaspare Fossati ve W. James Smith'tir (Cezar, 1995, 179). İstanbul'da Rus Elçiliği inşaatını yöneten Fossati ve İngiliz Elçiliği Binasını inşaatını yöneten Smith'ten bir hastane projesi istenmiş ve Fossati'nin hazırladığı proje beğenilmiştir. Fossati'ye giderek daha önemli işler verilmiş ve Tanzimat'ın yapı alanında simgeleri olan yapıları Osmanlı mimarlığına kazandırmıştır (Can, 1993, 36).

Osmanlı mimarlığında akademik eğitim görmüş yabancı mimarların kullanılması döneminin başlamasına zemin hazırlarken, Giuseppe Fossati, G. Battista Barboini, Gglielmo Semprini, William James Smith ve R.D'aronco Osmanlı'da çalışmış diğer yabancı mimarlar olmuşlardır (Yergün, 2002, 25). 19. yüzyıl sonlarına doğru kurulan mimarlık eğitimi kurumlarında, yabancı mimarların bir kısmından eğitici olarak yararlanılmıştır. Resim heykel ve mimarlık

alanındaki üç sınıftan oluşan Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Mekteb-i Âlisi, eğitim alanında yabancılara başvurmuştur (Yergün, 2002, 27).

Kendi kültür yapılarını, Osmanlı toplumuna yerleştirmek amacıyla giriştikleri sanatsal faaliyetler için ülkelerinden çeşitli uzmanlar getirerek Osmanlı mimarisinin gelişmesine önemli katkıda bulunmuşlardır (Yergün, 2002, 25). Yapılan uygulamalar batıdaki mimari hareketlerin devamı niteliğini taşıması ötesinde yerel mimariden de izler taşımıştır. Mimarlık alanında bugüne ulaşmış eserlerin büyük bölümünde bir yandan Türk-İslam dünyasının izleri görülürken, öte yandan neo-roman, neo-gotik, neo-rönesans, neo-barok akımlarının belirgin özellikleri de hissedilmiştir. Fossati'nin Eminönü Karkolu, Darülfünun, Mekteb-i Sanayi; Smith'in Taşkışla örnekleri evrensel bir yaklaşımı sergileyen Neoklasik ve Neorönesans yapılarıyla simgeleşir (Can, 1993, 36).

3. GASPARE TRAJANO FOSSATI VE UYGULAMALARI

3.1 Gaspare Fossati ve Kardeşi Giuseppe Fossati'nin Yaşamı, Dönem Mimarlığı Üzerindeki Etkileri

Gaspare Fossati ve Giuseppe Fossati sanatçı bir aileye mensup olup; 14. yüzyıldan beri özellikle mimarlık ve resim alanında pek çok tanınmış kişi yetiştirmiştir bir aile mensupturlar. Dedelerinin babası Domenico Fossati (1705–1785), ressam ve yazardır. Dedeleri, Carlo Giuseppe (1737–1795), mimardır. Dedelerinin kardeşi Domenico Fossati (1743–1784), ressam ve mimardır. Amcaları Giorgio Giugliemo (1770–1843), mimardır (Can,1993,92). Osmanlı Devleti'nin dönüm noktasını oluşturan Tanzimat hareketine uzanan günlerde İstanbul'da bulunan Gaspare Fossati ve Giuseppe Fossati Batı'ya yönelişin artmasına şahit olan yabancı mimarlardandır (Cezar, 1995, 180).

Resim 3.1 Gaspare Trajano Fossati (Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Gaspare Fossati İsviçre'nin İtalya sınırına yakın Lugano gölü kıyısında, Marcote' de 7 Ekim 1809'da dünyaya gelmiştir (Resim 3.1). 1822–1827 yılları arasında Milano Bera mimarlık eğitimini tamamlayan Fossati, mezuniyet sonrası Roma ve Rönesans yapılarını incelemiş, İtalya'nın arkeolojik kazı kentlerinde araştırmalar ve çalışmalar yapmıştır (Can,1993,93). 1833 yılında Gaspare Fossati Petersburg'a gittiğinde Batılı mimarlar gurubuna katılmış, Rusya'da yabancı mimar istihdamı Osmanlı Devleti'nden en az 150 yıl önce başlamış, büyük çaplı reformlar gerçekleştiren Büyük Petro, reformlarında Batı Avrupa'nın teknik elemanları ve mimarlarından yararlanmış (Cezar, 1995, 180). Fossati, Rusya'da bulunduğu 4 yıl içinde

Rus ampiri tarzında proje ve yapılar yapmıştır. Saray, idare binaları, kilise, konut, köprü projeleri çizmiş ve uygulanmıştır. 1836 sonunda Petersburg’da “saray mimarı” ünvanını alarak yüksek maaşla İstanbul Rus Elçiliği binasının projelendirilmesi ve yapımı ile görevlendirilir. 1837 ‘de İstanbul hareketi öncesi Rusya’da çalışan ünlü İtalyan mimar Luigi Rusca’nın torunu Giuseppina ile evlenir (Can, 1993, 104).

İstanbul’un imarı ve yangınlara karşı önlem olarak kâgir yapım sistemine geçilmesini destekleyen Tanzimat Erkanı, başta Mustafa Reşit Paşa olmak üzere Fossati’den büyük projelerin yapımında yararlandılar. Fossati 1839’da İstanbul’a geldiğinde burada büyük çaplı modern bina yapımına ilişkin etkinlikler görülmekteydi. Eski Çırağan Sarayı inşaatı ile Selimiye ve Davutpaşa kışlası çalışmaları bunların en önemlileriydi. Gaspere Fossati İstanbul’un bu hızlı yenilenme dönemine elli den fazla proje ile katılmıştır.

Fossati’nin İstanbul’da ilk uygulaması 1838 tarihli Rus Elçilik Binası’dır. Tanzimat sonrası tecrübe için inşa ettirilen ilk iki yapı Bekirağa Bölüğü olarak anılan Askeri Hastane Projesi (1841) ve Eminönü Limon İskeleyi Karakolu’dur. Fossati’nin daha sonraki çalışmaları ise sırasıyla; San Pietro Klisesi (1841), Bab-ı Ali arz Odası düzenlemesi (1844), Darülfünun Binası (1845), Hazine-i Evrak Binası (1846), Naum Tiyatrosu (1846), Ayasofya Restorasyonu (1847), Reşit Paşa Sahil Sarayı (1847), Ayasofya Muvakkithanesi (1849), Hollanda Elçilik Binası (1854), Baltalimanı Yalısı Hünkâr Dairesi (1855), Reşit Paşa Türbesi (1858)’dir (Can, 1993, 112).

İstanbul’da bulunduğu yıllarda geniş bir İtalyan ve yerli sanatçı ekibiyle çalışan Gaspere Fossati’nin en yakın yardımcısı kardeşi Giuseppe Fossati (Resim 3.2) olmuş, İstanbul’daki uygulamalarına destek vermiştir. (Can, 1994a).

Resim 3.2 Giuseppe Fossati (Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Gaspore Fossati'den 13 yaş küçük olan Giuseppe Fossati 5 Temmuz 1822'de Morcote'de dünyaya gelmiştir. Milano Breta akademisinde 1837-1839 yılları arasında iki yıllık mimarlık eğitimi almış, Gaspore Fossati'nin İstanbul'daki çalışmalarına yardım için ağabeyinin daveti ile 1839 yılında İstanbul'a gelmiştir. 21 Mayıs 1954'de İstanbul'da Prusya Kralının İstanbul elçiliğindeki sekreter ve tercümanının kızı Alessandrina Stieповich ile evlenmiş, ilk iki çocukları İstanbul'da doğmuştur (Can,1993,177).

Ayasofya restorasyonundaki önemli katkılarından başka İstanbul ve Marcote'de kendi imzasını taşıyan uygulamalar gerçekleştirmiş, İstanbul'u ve yapılarını betimleyen çok sayıda aquarel hazırlamıştır. 1863 yılında İstanbul kentini tanıtmayı amaçlayan resimli bir yayın üzerine çalışmaya başlamış, fakat bilinmeyen nedenlerle gerçekleşmemiştir (Can,1993,177). İtalyan mimarlık sergisi için hazırladığı albüm 1890 yılında Milano'da basılmış; bu sergide İstanbul çalışmalarında kapsayan projeler sergilemiştir. Giuseppe Fossati tarafından imzalanmış İstanbul Projeleri; St Esprit Kilisesi, İspanya Elçiliği, Naum Tiyatrosu, Stefano Vagorides Evi, Ömer Paşa Yalısı, Boğazda Venedik sitilinde Villa, Sg. Pedemonte evi, Sg. Ottoni Evi, İsa Kilisesi Projesi, Telgrafhane-i Amire'dir. Ayrıca Bursa için hazırladığı "Umumi Şehir Banyoları" projesi vardır (Can,1993,179).

Fossati kardeşler, Osmanlı hazinesinde baş gösteren sorunlara bağlı olarak büyük yapı taleplerinin azalması ve güçlü destekçileri Reşit Paşa'nın ölümü üzerine 1858'de ülkelerine döndüler. Morcote'de, Lugano Gölü kıyısında inşa ettikleri evlerini Türk tarzında düzenlediler. Gaspore Fossati 1862'de Milano'ya yerleşti ve Duomo Meydanı düzenlemesi, Galleria Vittorio Emanuele II, Palazzo Marino gibi uygulamalarda jüri üyeliği yaptı. Fossati kardeşlerin, önemli bir bölümü İstanbul'la ilgili olan 1.000'i aşkın desen, çizim ve dökümanı İsviçre'de, Bellinzona Cantonale Arşivi'nde, bir türbeyi andıran mezarları ise Morcote'dedir (Can, 1993, 109).

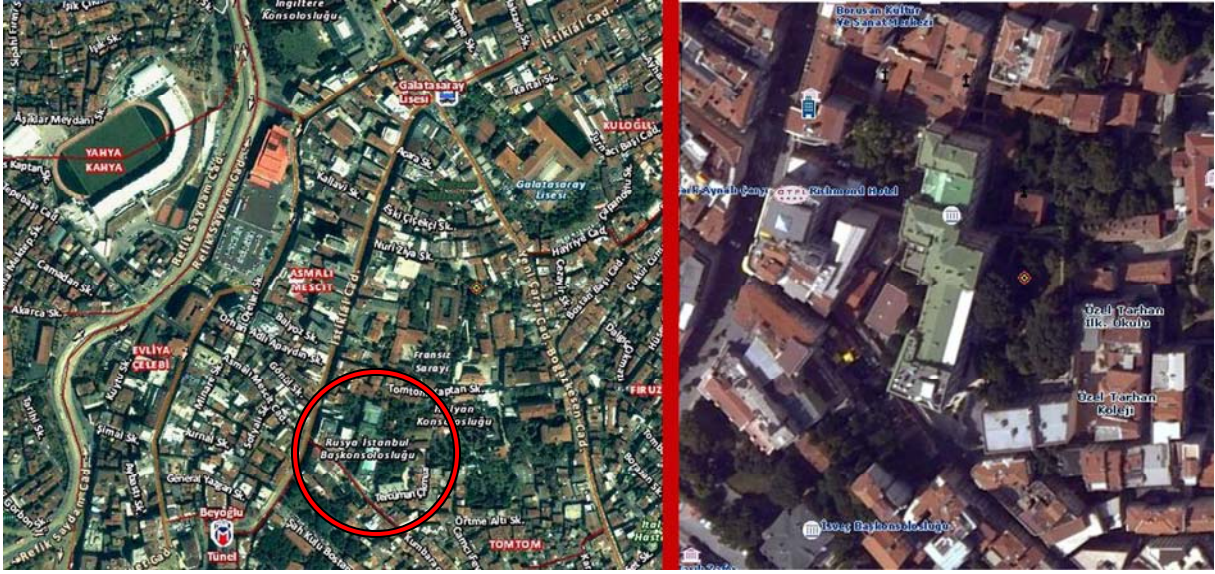
3.2 Gaspore Trajano Fossati İstanbul Çalışmaları

Gaspore Fossati ve ekibi İstanbul'da kaldığı yirmi bir yıl boyunca Tanzimat sonrası Osmanlı mimarisine damgasını vurmuştur. Sarayın mimarları Balyan ailesi iken, Tanzimat iktidarı mimar olarak Fossati'yi tercih etmesi batılılaşmadaki kararlılığın göstergesidir Avrupa'yi model alan İstanbul'un gelişmesine önemli bir rol oynamıştır. Tüm dünyada enternasyonal bir dil olarak kabul edilen Neoklasik üslup İstanbul'da Fossati ile yaygınlaşmıştır. Sade aşırıya kaçmayan mimari kimliğini süslemelerle değil kütle hareketleri ile ortaya koyan bir üslup geliştirmiştir. Neoklasik yaklaşımları ile Osmanlı'nın geleneksel mimarisini yorumlayan

değerli eserler vermiştir. Osmanlı yöneticileri ile iyi ilişkiler içinde olan Fossati, Tanzimat dönemi mimarisine resmi ve özel binalarla büyük katkılar sağlamıştır (Can, 1993, 168).

3.2.1 Rus Elçilik Binası

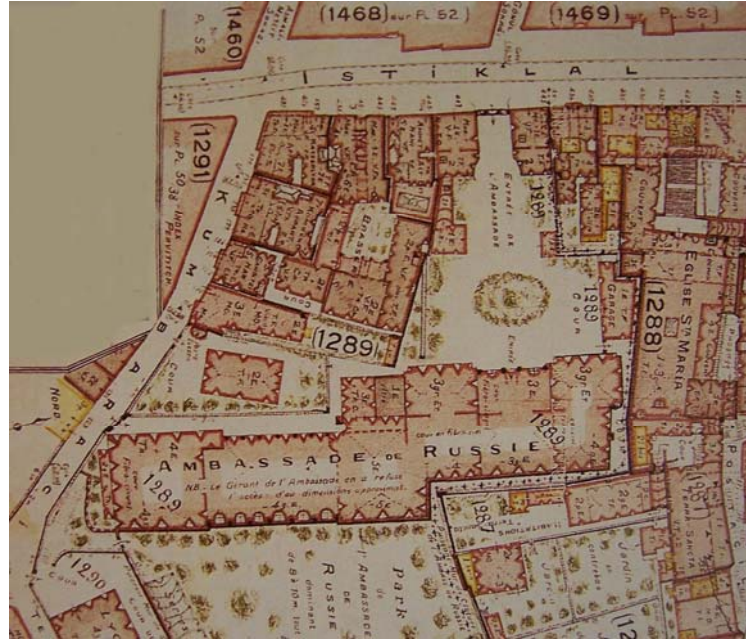
Beyoğlu İstiklal Caddesinde Günümüzde Rusya İstanbul Başkonsolosluğu olarak kullanılmaktadır (Resim 3.3). Kuzeyinde Santa Maria Draperis Kilisesi yer alan yapının doğusunda ise Tarhan Lisesi ve İtalyan Elçiliği bahçesi yer alır (Can, 1994b, 368)

Resim 3.3 Rus Elçilik Binası hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

19. yy başlarında Rusya'nın İstanbul Elçiliği aynı bölgede bulunan ahşap bir konaktı. Elçilik daha sonra Tünel'deki Narmanlı Han'da hizmet vermiştir. Çarlık Rusyası Osmanlı Başkentinde Boğazlarda gücünü hissettirmek için İstanbul'da yeni bir bina yaptırmak istemiştir (Genim, 2004, 332). Edirne barışı sonrası Rusya, İstanbul'da gösterişli bir elçilik binası projelendirmesi ve inşaatı için Gaspere Fossati 1936'da Rus Dışişleri Bakanlığı tarafından görevlendirilir. Gaspere Fossati'nin İstanbul'a ilk uygulaması olan 1838'de inşasına başlanan Rus Elçilik binası 1845 yılında tamamlanmıştır (Şekil 3.1). Rus Elçiliği binası, o dönemde kentin imarına ve yangınlarına karşı kâgir yapı üretiminde ilk örneklerden biri olması nedeniyle önemlidir (Can, 1994b, 368).

Yapı 1894 yılındaki deprem ve 1905 yılındaki fırtınadan hasar görmüştür (Eminoğlu, 2000, 174). Bir kez İtalyan yapımcı Guglielmo Semprini tarafından, bir kez de Moskova'dan gelen mimarlar tarafından onarılmıştır. Elçilik binası Rus Osmanlı İlişkilerinde karşılaşılan sorunlar ve savaşlar nedeniyle ara sıra kapanmıştır. 1990 yılında onarımı yapılan bina iyi durumdadır (Can, 1994b, 368).

Şekil 3.1 Rus Elçilik Binası (Pervetitch, 1922-1945, 95)

Kentin büyük bir bölümünden görülen bu yapı, Osmanlı ileri gelenleri, Levantenler ve yabancı ülke temsilcileri arasında geniş ilgi uyandırdı. Yapı Boğazdan algılanması amaçlanarak Beyoğlu sırtlarında manzaraya paralel konumlandırılmıştır (Can,1993,115). Yaklaşık 40x60 m uzunluğunda dikdörtgen üç katlı iki kütle ve iki katlı orta bölümden oluşan simetrik bir yapıdır (Resim 3.4). Doğu cephesinde arazi eğiminden dolayı bir kat kazanılmıştır. Cephe düzenlemesine ise 19. yüzyılın ilk yarısında itibaren görülen Rus Ampir Üslubu hâkimdir. Orta bölüm kuzey kütesinde iyonik başlıklı plastırlarla vurgulanmış, güneyde ise camekânla kapatılmış geniş bir kış galerisi olarak düzenlenmiştir (Resim 3.5). Cephede kat silmeleri yapıyı boydan boya çevrelerken, pencereler zemin katta kemerli üst katlarda ise dikdörtgendir (Can,1993,115).

Resim 3.4 Rus Elçiliği Binası kartpostal (Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Resim 3.5 Gaspere Fossati çizimiyle Rus Elçiliği batı cephesi (Cengiz Can fotoğraf arşivi)

3.2.2 Eminönü Limon İskelesi Karakolu

Eminönü Yeni Cami sahilinde tecrübe için tuğla yığma sistemde 1843 yılında inşa edilmiştir (Resim 3.6). Devlet tarafından görevlendirilen Gaspere Fossati, Bab-ı Seraskeri Hastanesi ve Limon İskelesi Karakolu'nu tecrübe amacıyla düşey taşıyıcılarda tuğla yapım malzemesi kullanarak inşa etmiştir. Yeni Cami ile birlikte resimlenen gravürlerde görülen Neoklasik üslupta iki katlı olarak inşa edilen karakol binası ilk Galata Köprüsü inşaatı sırasında yıktırıldığı düşünülmektedir. Aynı bölgenin 20-25 yıl sonraki fotoğraflarında yapı görülmemektedir (Can, 1994a).

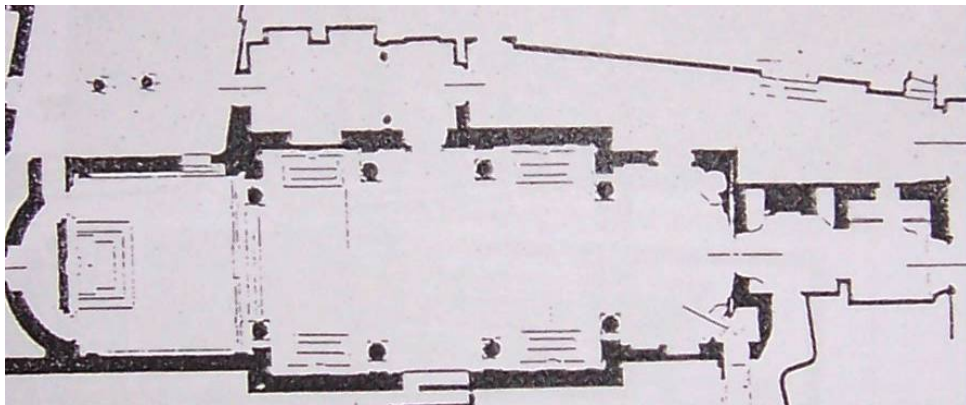

Resim 3.6 Eminönü Limon İskelesi Karakolu (Can,1993,159)

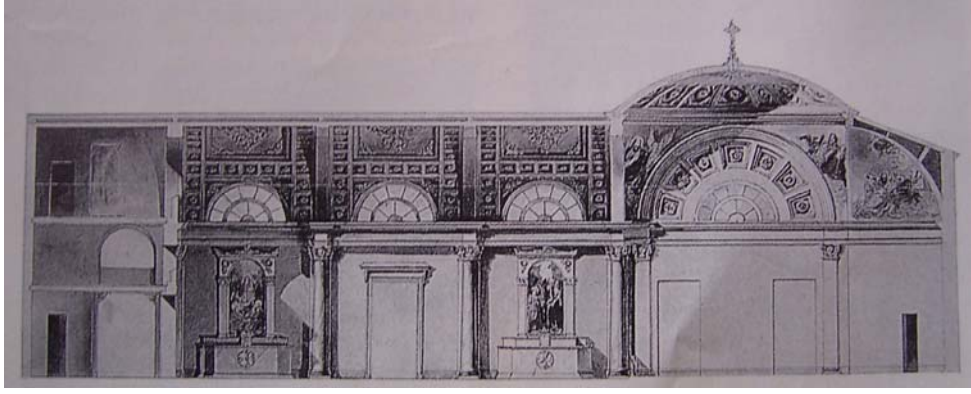

Şekil 3.2 Saint Pierre Paul Klisesi, Alman Mavileri (Dağdelen, 2006, H9)

35x8m ölçülerinde ve 14m yüksekliğinde olan kilise binası tek neflidir. Yarım daire biçiminde dışa çıkma yapan bema bölümü derin tutulmuştur. Güneyde bulunan kare planlı nartekste, biri doğu avlusuna, diğeri güneydeki bina içinden geçerek sokağa açılan iki kapı yer alır (Şekil 3.3). Kilisenin daha sık kullanılan üçüncü kapısı naostan doğu avlusuna açılır. Bema pandantiflere oturan basık bir kubbe, absis ise bir yarım kubbe ile örtülüdür (Şekil3.4). Neoklasik ve ampir üslubunun hâkim olduğu yapıda cepheler sadedir (Can, 1994b, 417).

Şekil 3.3 Saint Pierre Paul Klisesi planı (Can,1993,120)

Şekil 3.4 Gaspare Fossati'nin çizimiyle Saint Pierre Paul Klisesi kesiti
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Resim 3.8 Saint Pierre Paul Kilisesi Manastırı (Can, 1994b, 418)

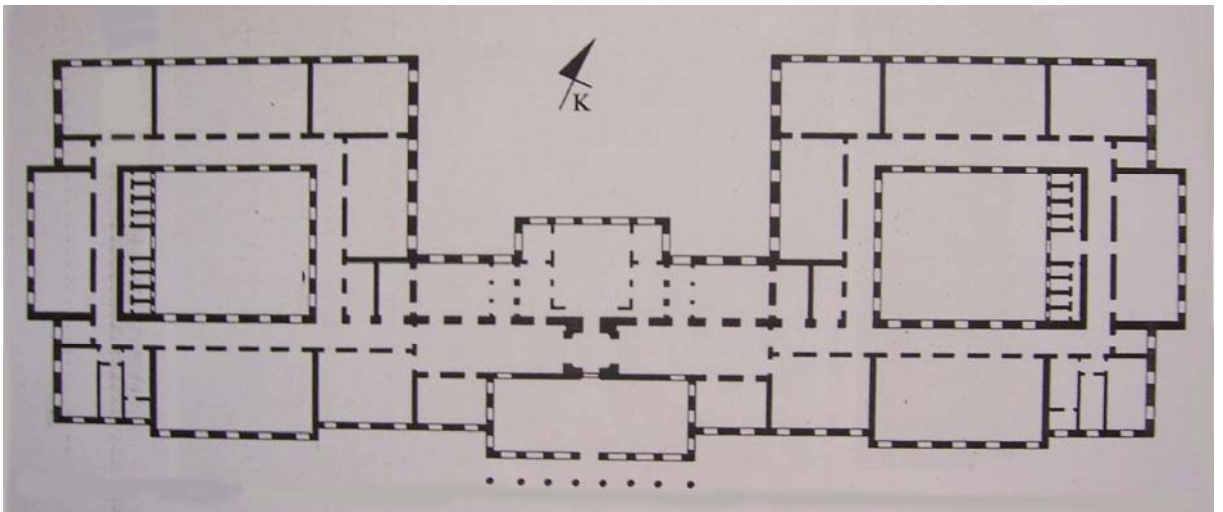
3.2.4 Darülfünun Binası

Fossati, Bab- Seraskeri ve Eminönü Limon İskelesi karakolu yapılarının uygulaması sonunda takdir görmüş ve Osmanlı tarihinde ilk üniversite olarak bilinen Darülfünun inşaatı için görevlendirilmiştir (Resim 3.6). Tanzimat Sonrası Meclis'in 21 Temmuz 1845 tarihli kararıyla inşaatına başlanan Darülfünun Binası 1863 yılında tamamlanmıştır (Can,1993,144). Darülfünun Binası, Ayasofya yakınında antik senatonun yerindeki defterhane arsası üzerindeydi (Şekil 3.5). İnşa edilen yapı Ayasofya ve Sultanahmet arasında kentsel değerleri zorlayan büyük ölçekli bir yapı olarak kentsel silüete katılması nedeniyle tartışmalı bir uygulama olmuştur (Can, 1994a).

Şekil 3.5 Darülfünun Binası, Alman Mavileri (Dağdelen, 2006, G6)

Yapı ortası avlulu iki kare blok ile önde geniş bir avlu olanağı yaratan giriş kütlesinden meydana gelen üç katlı kâgir bir yapıydı (Resim 3.9). Kare blokların kare olan iç avluları birer tarafına servis hacimlerinin yerleştirildiği koridorlarla çevrelenmiştir (Şekil 3.6). Koridorların diğer taraflarında salonlar ve derslikler vardır. Cephelerde ise hareketlilik en aza indirgenerek, sade bir klasik düzen oluşturulmuştur. İlk iki katta kemerli sonraki sonra ki katta ise dikdörtgen biçimli pencere dizileri yer alıyordu (Can,1993,146).

Şekil 3.6 Darülfünun Binası - plan (Yergun,2002,94)

Resim 3.9 Darülfünun Binası Haliç silüeti (wowturkey.com)

Yapı Kırım savaşı sırasında gelen müttefik orduları için hastane olarak kullanılmış, 1863 yılında ilk ders verilmiş, ancak eğitim başlamamıştır. 1864'te Efka Nezareti, 1976'da ilk Mebusan ve Ayan Meclisleri açılmış, 1908'de II. Meşrutiyet'in ilanı ile bir yıl yine Mebusan ve Ayan Meclis'leri toplanmış, Adliye Nezareti ve mahkeme olarak kullanılmış, 3 Aralık 1933 gecesi yanmıştır. Beden duvarları ayakta olmasına rağmen yıktırılmıştır. Darülfünun Binası, çok büyük kütleli bir yapı olarak yeri ve ölçüleriyle Tanzimat'la gelen yenileşme hareketinin simgesel bir anıt özelliğini ifade (Resim 3.10) etmektedir (Can,1993,151).

Resim 3.10 Darülfünun Binası (Fossati, 1852)

3.2.5 Naum Tiyatrosu

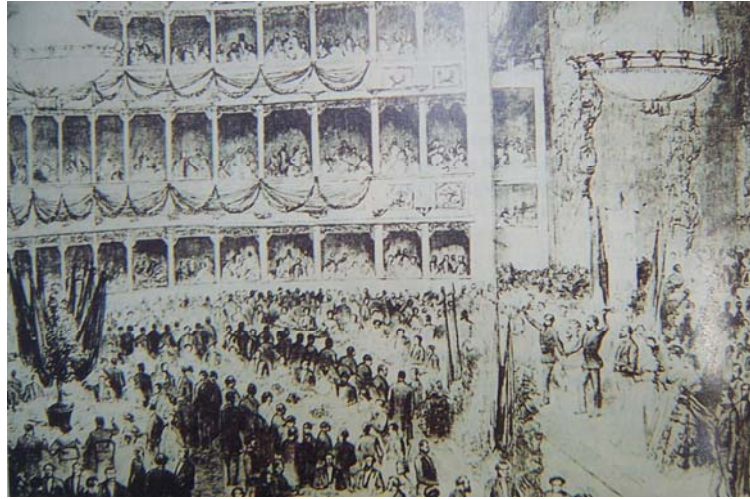
Beyoğlu'nda Galatasaray'da bugün Çiçek Pasajı'nın bulunduğu adada yer almaktaydı. Lübnanlı Naum Duhani'nin burada bulunan evi 1831'de yanmış, boş kalan arsaya 1839'da bir İtalyan sihirbaz kendi gösterileri için ahşap bir tiyatro yaptırmıştır. Naum Tiyatrosu 1839'da Tanzimat'ın ilanı ile başlayan dönemde İstanbul'da açılan dört tiyatrodan biridir (Resim 3.11). Daha sonra arsa sahibi Naum Duhani tiyatro yönetimini ele almış, ahşap olan ilk tiyatrodan 1840'ta Bosco gösterimlerine başlamış, yaklaşık iki yıl sürmüştür (And, 1994, 52).

1845–1846 sezonunda ahşap olan tiyatro yanmıştır. Gaspere Fossati ve Giuseppe Fossati'nin hazırladıkları 1846 tarihli projeye göre, 1500 kişilik olarak hazırlanan “Yeni İtalyan Tiyatrosu” adını taşıyan Naum Tiyatro Projesi, 1848 yılında Galatasaray'da kâğıt olarak inşa edilmiştir. İstiklal caddesine dik konumda dikdörtgen planlı yapı fuaye, at nalı biçiminde tasarlanmış üç loca katı içeren geniş bir partner ve geniş bir sahneden oluşmaktadır (Resim 3.12). Giriş bölümü 2 kat, partner ve sahne bölümleri ise dört kat yüksekliğindedir. Tamamen ahşap olan iç dekorasyonu İtalyan sanatçılar tarafından gerçekleştirilmiştir. 1853 yangını sonrası hasar gören yapı William James Smith tarafından yenilenmiştir (Can, 1994b, 52).

1870 Beyoğlu yangınında yanması sonucu yapı günümüze ulaşamamıştır. Yeni imar düzenlemesi ve yol genişletme çalışmaları nedeniyle büyük bir tiyatro yapımına izin vermemesi üzerine, arsa banker Hristaki Zografos tarafından satın alınarak “Cité de Péra” adıyla anılan Çiçek Pasajı yaptırılmıştır (Eminoğlu, 2000, 95).

Resim 3.11 Giuseppe Fossati Çizimiyle Naum Tiyatrosu görünüşü
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

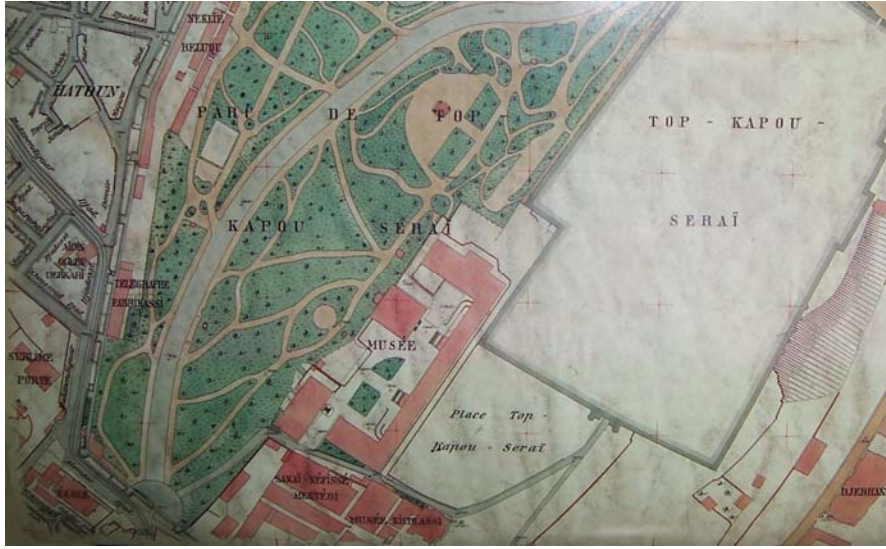
Resim 3.12 Naum Tiyatrosu iç görünüşü (Ahmet Kuzuk fotoğraf arşivi)

3.2.6 Hazine-i Evrak Binası

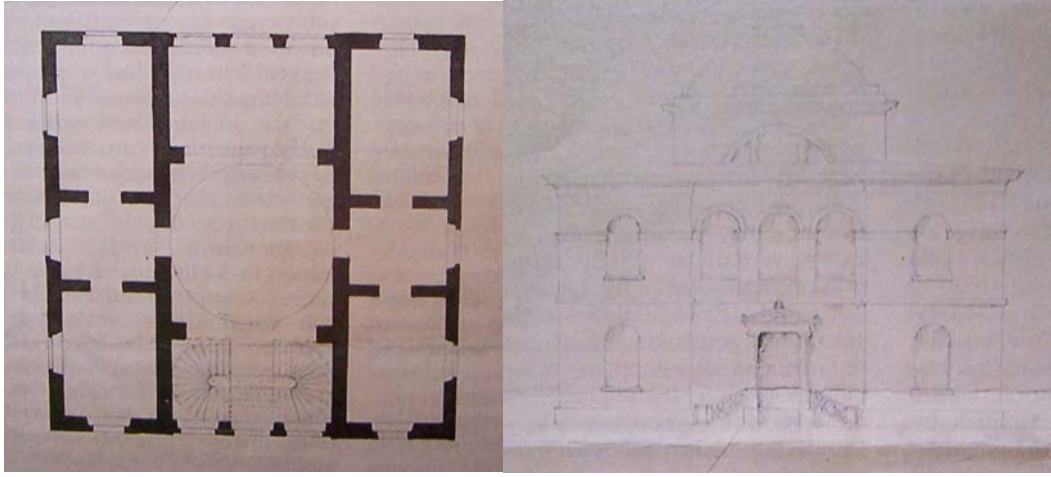
Bugün İstanbul Valiliği kullanımında olan, 1846–1848 yılları arasında tasarlanıp inşa edilen Hazine-i Evrak binası günümüzde Başbakanlık Devlet Arşivleri'ne bağlı arşiv deposu olarak özgün işlevini sürdürmektedir (Resim 3.14). Bab- âli'de Alay Köşkü karşısındaki kapının iç tarafında yer alır (Resim 3.13) (Şekil 3.7). Tanzimat reformları kapsamında yapılan bina Osmanlı çağdaş arşivciliğinin başlangıcıdır. 19x19m kare bir plana göre tasarlanmış fakat 19x23m olarak tuğla yapım tekniğinde inşa edilmiş yapı kırma çatı içinden yükselerek yarım daire pencereleri ile tepe ışığı alan bir kubbe ile örtülmüştür (Şekil 3.8). Fossati kubbeyi Ayasofya Muvakkithanesi'nde kullandığı gibi daha önce Bekırağa Bölüğü projesinde denemiş, ancak uygulamamıştır. Yangına karşı önlem amacıyla İstanbul tersanelerinde hazırlatılan metal konstrüksiyon kullanılmıştır. 2006–2007 yılları arasında restorasyonu (Şekil 3.9) yapılmıştır (Can, 1994b,37).

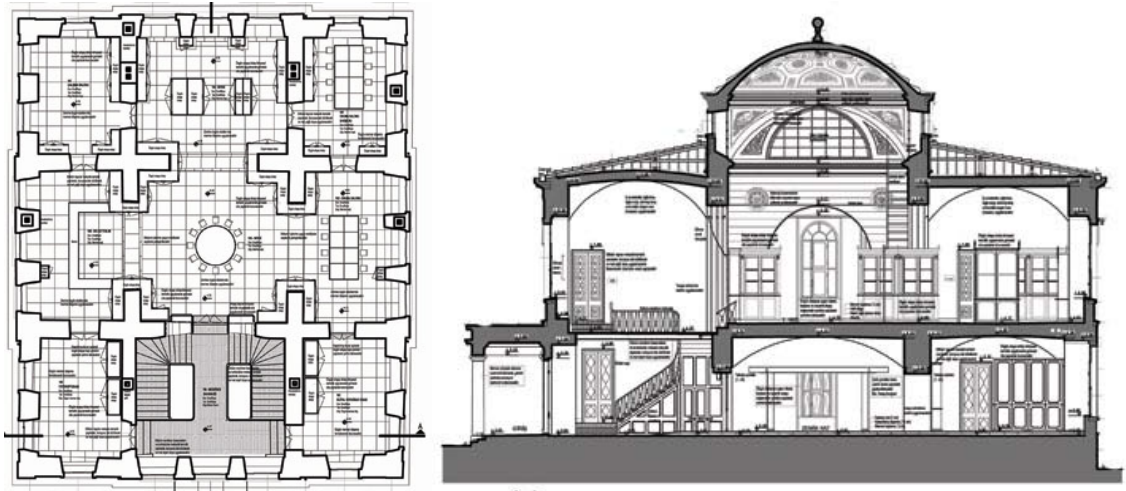
Resim 3.13 Hazine-i Evrak Binası hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

Şekil 3.7 Hazine-i Evrak Binası, Alman Mavileri (Dağdelen, 2006, G7)

Şekil 3.8 Fossati çizimiyle Hazine-i Evrak Binası plan/görünüş (Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Şekil 3.9 Hazine-i Evrak Binası birinci kat restorasyon plan - kesit (Proje: Mimar Acar Avunduk) (<http://mo.org.tr/ulusalsergi/index.cfm?sayfa=YD-OSMANLI-ARSIVI>)

Resim 3.14 Hazine-i Evrak Binası görünüşü
(<http://mo.org.tr/ulusalsergi/XI/img/YD-OSMANLI-ARSIVI/1.jpg>)

3.2.7 Ayasofya Restorasyonu - Hünkâr Mahfili - Kasrı Hümayün - Hünkâr Girişi

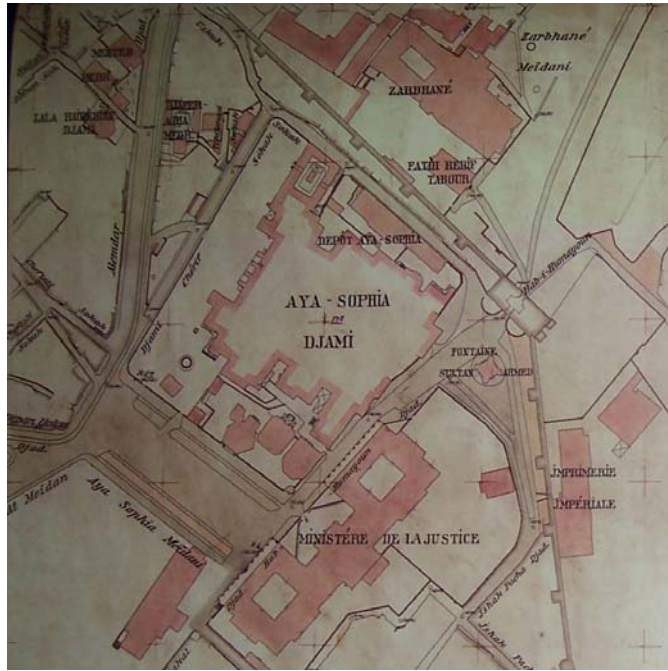
Bizans döneminin en büyük eseri olan, ilk yapıldığı dönemde Büyük Klise olarak adlandırılan Ayasofya, Topkapı Sarayı ile Sultan Ahmet Cami arasında yer alır (Resim 3.15) (Şekil 3.10).

Resim 3.15 Ayasofya hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

Abdülmecid dönemindeki Ayasofya'nın onarımı için mirasçısız ölen Şeyhülislam Mekkizade Mustafa Asım Efendi'nin devlete kalan parası kullanılmış, Gaspare Fossati'nin görevlendirildiği projeye kardeşi Giuseppe Fossati ile birlikte 1947 de çalışmalara başlanmıştır (Eyice, İst. Ans.cilt 1, 450).

Restorasyon çalışmaları günümüz koruma prensiplerine uygundur. Temel ilkeleri, strüktürel takviye, muhdes kısımların ayıklanması, yapının mimarisini açığa çıkarmak, yüzey temizlikleri olmuştur (Can,1993,131). Yaklaşık 800 işçinin kullanıldığı onarımda yapıdaki çatlaklar o yılın tekniğiyle giderilirken iç ve dış süsleme de elden geçirilmiştir. Mozaikleri meydana çıkarmış desenleri çizdikten sonra yeniden üstleri örtülmüştür. Yeni ek binalar ilave edilerek, medrese 19. yy. yapı üslubunda yeniden yapılmıştır. Kandiller yenilenmiş kible duvarındaki renkli alçı pencereler yapılmıştır. Fossati ayrıca dış Ayasofya'nın dış duvarlarını sarı ve koyu kırmızı şeritler halinde boyatmıştır. Ayasofya'nın içini ve dışını gösteren renkli resimlerden oluşan bir albümü 1852'de Londra'da (Resim 3.16) yayınlanmıştır (Eyice, 1994, 450).

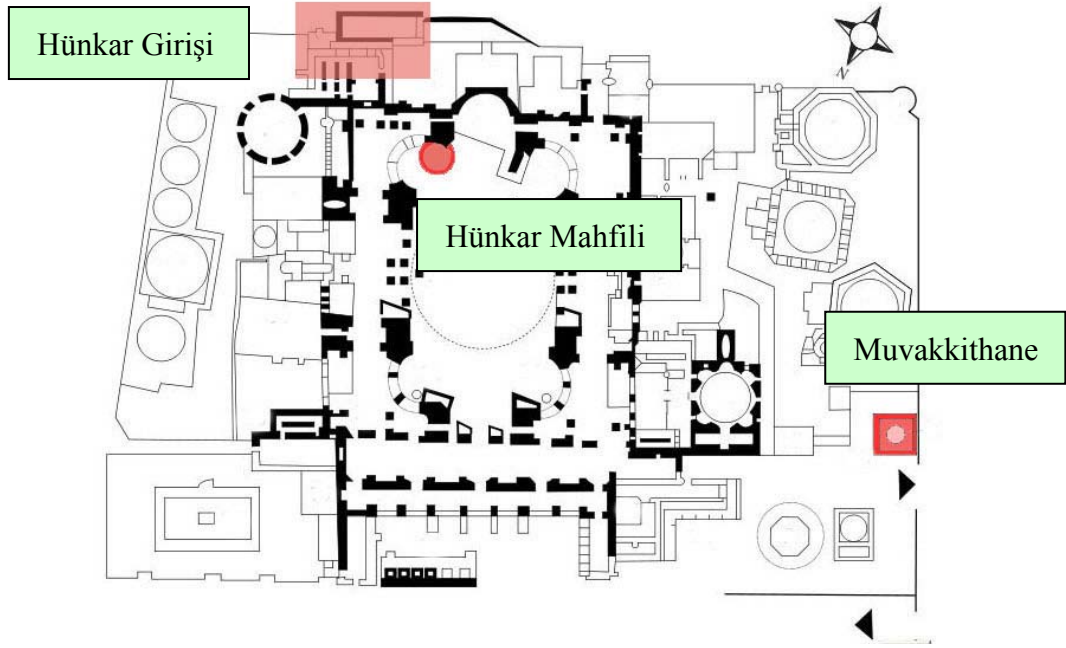

Şekil 3.10 Ayasofya, Alman Mavileri (Dağdelen, 2006, G6)

Resim 3.16 Fossati çizimiyle Ayasofya ve çevresi (Fossati,1852)

1849 yılında Hünkâr Mahfili, Kasrı Hümayün, Hünkâr Girişi cephesi ve Muvakkithane, Ayasofya restorasyonu sırasında ilave (Şekil 3.11) edilmiştir (Can,1993,131). Ayasofya ana mekanında inşa olunan, kible duvarına bitişik neobizans üslubundaki Hünkâr Mahfili, üçü fatih Cami avlusundan getirilen sekiz sütunla taşınmıştır (Resim 3.17). Fossati, kafesli poligonal mahfeli Bizans stilinde tasarlamaya çalışmıştır. Hünkâr Mahfili Fossati' nin restoratör olarak anıtlara yaklaşımını gösteren belgesel niteliğe sahip bir eserdir (Can,1993,135).

Şekil 3.11 Ayasofya - plan (wowturkey.com)

Resim 3.17 Fossati çizimiyle hünkâr mahfili (Fossati ,1852)
Hünkâr mahfili (Fotoğraf Elgün Poçan)

Hünkâr girişı 16. yy yapısına ilave bir cephe düzenlemesidir (Resim 3.18) (Resim 3.19). Osmanlı-İslam dekorasyonunun sade bir yorumunu barındıran cephe ile hünkâr girişı oluşturulmuştur. Hünkâr girişinden girilerek ulaşılan içerideki sağır cepheli Kasrı Hümeyün tepe feneriyle aydınlatılmıştır. Kasr-ı Hümeyün'ün i dekorasyonu A. Fornari tarafından yapılmıştır. Kasrın duvarlarına yaptığı Mekke ve Medine'yi tasvir eden iki resimden günümüze biri kalmıştır (Can,1993,131).

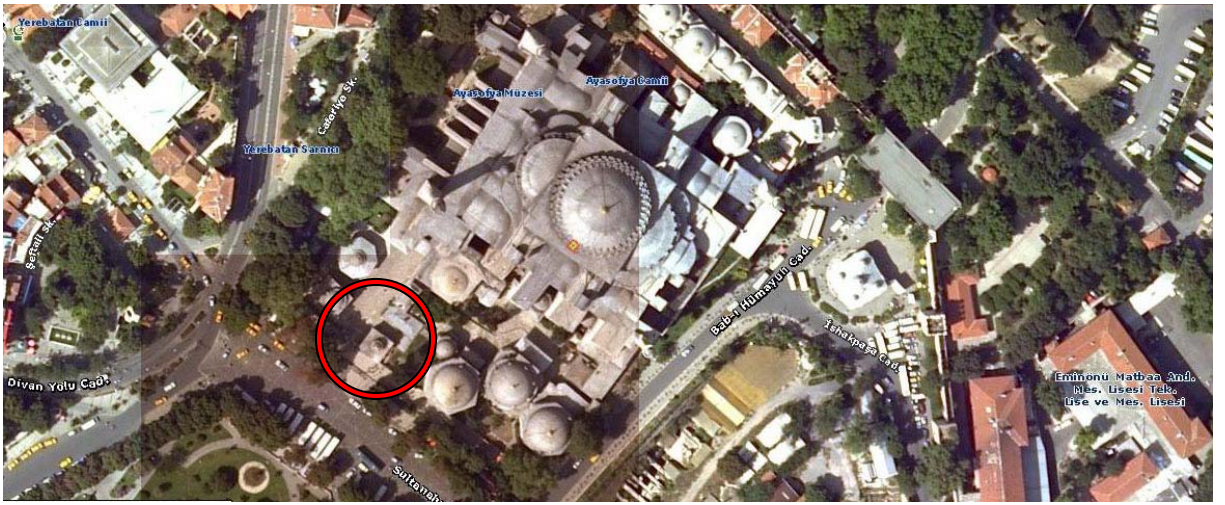
Resim 3.18 Ayasofya hünkar girişı (Can, 1993, 136)

Resim 3.19 Fossati izimiyle Ayasofya ve sağda hünkar girişı (Fossati, 1852)

3.2.8 Ayasofya Muvakkithanesi

Fetih'ten sonra ulu cami haline gelen Ayasofya'nın namaz vakitlerinin takip edilebilmesi için saatlerin korunması mahsus muvakkithane, Fossati kardeşler tarafından 1849'da inşa edilmiştir (Resim 3.20). Kare bir plana sahip yapı iç tarafta dairesel şekilde dizilmiş sekiz sütuna sahiptir (Resim 3.21). Kapısı cami tarafında diğer üç cephede demir parmaklıklı üçer pencere vardır. İçteki sütunlar sekizgen bir kasnağa oturan kubbeyi taşımaktadır. Kubbe dışındaki bölüm ise eğimli bir çatıyla örtülüdür (Eyice, 1994, 461). Yapı örtü sisteminde yer alan ve pencereleri ile fener işlevi gören kubbesi, kemer hizasında yer alan silmesi, dökme demir kullanımı ile Fossati mimarisini yansıtan bir yapıdır (Can, 1993, 135).

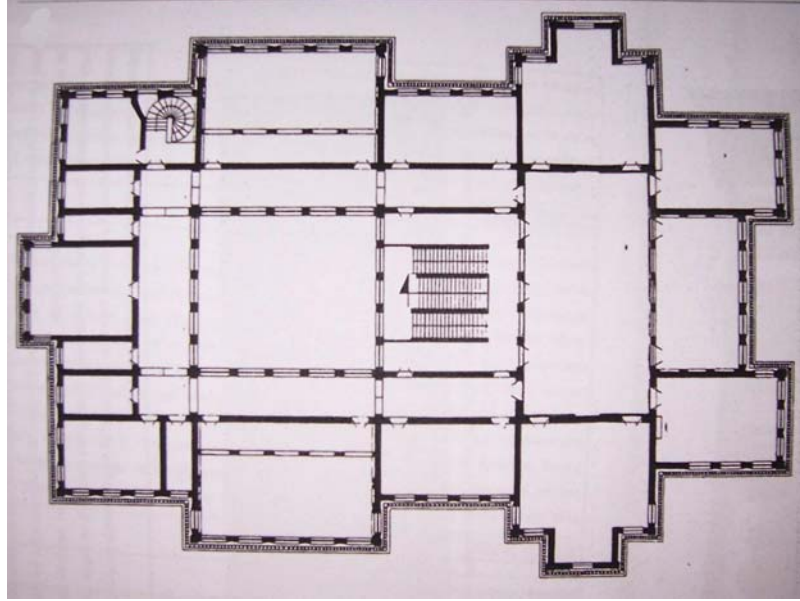

Resim 3.20 Ayasofya Muvakkithanesi hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map>.)

Resim 3.21 Ayasofya Muvakkithanesi (Eyice, 1994, 461, fotoğraf Tahsin Aydoğmuş)

Avrupa tarzında bir park ve sahil boyunca benzerine az rastlanan bir bahçesi vardır. Mimari özellikleri, cephe düzenlemesi, mermer kolonlu girişleri, saçak silmeleri, merdivenleri, dökme demir metal kullanımı ile nitelikli bir Fossati uygulamasıdır (Şekil 3.13). Reşit Paşa Sahil Sarayı, nitelikli mimarisi, bir kısmı İtalya'dan getirilmiş malzemeleri ve işçilikleri ile Fossati'nin koruyucusu Reşit Paşa'yı ve Tanzimat felsefesini çok iyi simgeleyen bir yapıdır (Can,1993,125). 1925 sonrası sarayın tüm değerli mobilyaları, yağlı boya tabloları zengin kütüphanesi müzayede ile satılmış yapının içi boşaltılmıştır (Can, 1994a).

Şekil 3.13 Reşit Paşa Sahil Sarayı - plan (Yergun,2002,165)

Resim 3.23 Reşit Paşa Sahil Sarayı görünüşü
(http://wowturkey.com/t.php?p=/tr137/Hakan_Aydin_metinsabanciii.jpg)

Şekil 3.14 Hollanda Elçilik Binası (Pervetitch, 1922-1945, 99)

17. yüzyıl sonlarında Hollandalıların kullanımında olan arazi, 1702–1706 yılları sırasında depo olarak kullanılmış, iki Rum kadından satın alınan arsalarla genişletilerek yeni bir yapı inşa edilmiştir. 1748’de merkezi Amsterdam’da bulunan Ortadoğu ticaret odasına satınınca üzerindeki yapılarla birlikte Hollanda hükümeti mülkiyetine geçmiştir. Elçilik olarak kullanılan ahşap konak çıkan bir yangın sonucu tahrip olmuştur. 1854’de yenisi yapılmaya kadar kullanım dışı kalmıştır (Can, 1994b, 86).

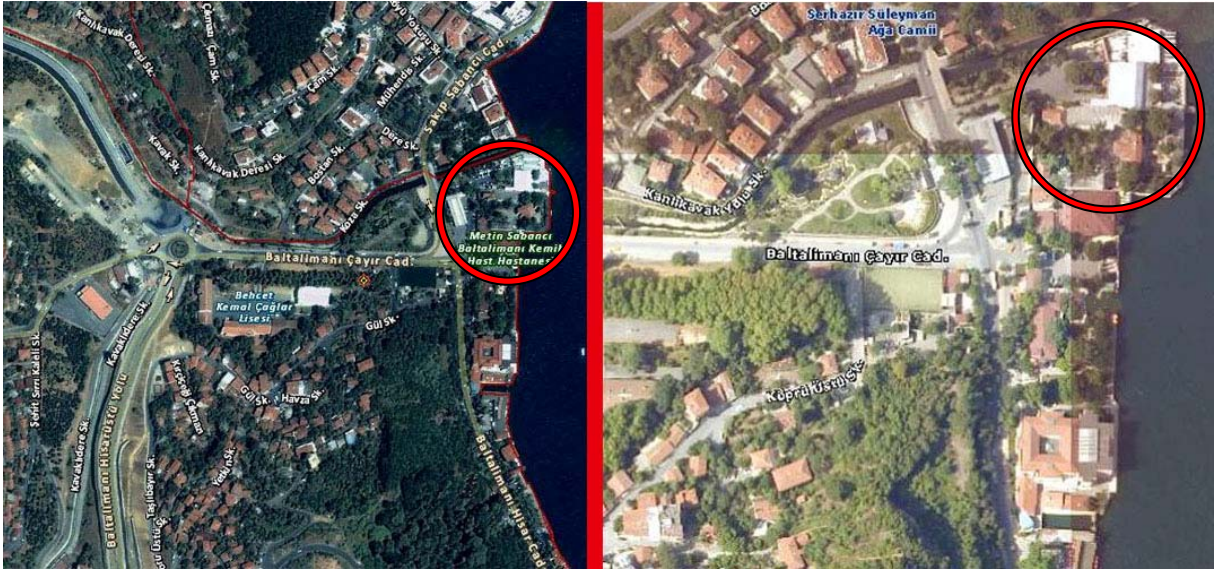
Rus Elçiliği ile benzer olarak boğaza paralel konumlanmıştır. Neo-Klasik cephesi Fossati’lerin Pera’da gerçekleştirdiği Rus Elçilik üslubunu anımsatır (Resim 3.25). İstiklal Caddesi cephesi iki kat, Boğaz cephesi ise eğimden dolayı 3 katlıdır. Simetrik olarak planlanan yapının giriş cephesi iyonik başlıklı dört kolon tarafından geniş silmeli kâgir bir örtüyle kaplanmıştır. Yapı 1960’lı yıllarda Hollanda’dan gelen mimarlar tarafından restore edilmiştir. İç mimarisi 1960’lı yıllara göre düzenlenmiş, Fossati’nin tasarımına göre dekorasyon ve özellikle tavanlar sadeleşmiştir. Arkeoloji Enstitüsü kütüphanesi olarak kullanılan üst kata doğrudan girişi sağlayan merdiven evi inşa edilmiştir (Can, 1994b, 86).

Resim 3.25 Hollanda Elçilik Binası görünüşü (Ahmet Kuzuk1994)

3.2.11 Baltalimanı Yalısı Hünkâr Dairesi (İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri)

Baltalimanı sahilinde yer alan günümüzde İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri olarak kullanılan yapı, 1855 yılında Fossati tarafından inşa edilmiştir. “Vezir için sahilde villa” olarak isimlendirdiği yapı olduğu bilinmektedir (Resim 3.26). Reşit Paşa sahil sarayındaki mimari anlayış ve dekorasyon özelliklerini içerir (Resim 3.27). Özellikle şömineler ve iç mekânda giriş kapısı önünde yer alan insan yüzü kabartmalar benzerdir. Bu yapı hastane olarak kullanılan diğer yapı ile karşılaştırıldığında Tanzimat yatırımlarının azaldığını gösterir. Hazine var olan sorunları da belgeler (Can,1994a).

Resim 3.26 Hünkar dairesi hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

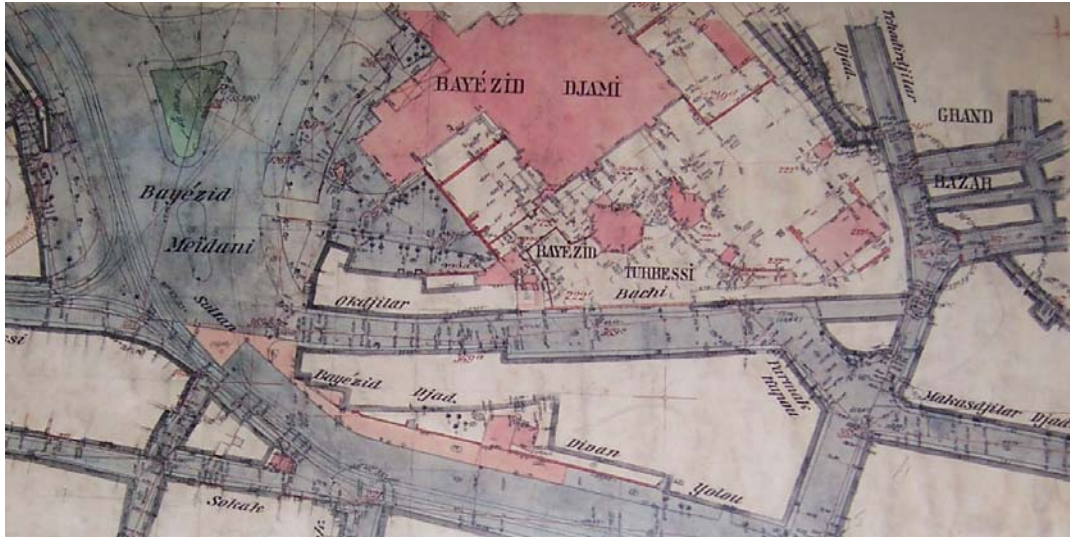
Resim 3.27 Hünkâr Dairesi - İstanbul Üniversitesi sosyal tesisleri görünüşü
(<http://www.istanbul.edu.tr/sosyaltesisler>)

3.2.12 Mustafa Reşit Paşa Türbesi

Beyazid Cami'nin güney köşesinde bulunmaktadır (Resim 3.28) (Şekil 3.15). Türbenin batı cephesi Beyazıt Meydanı'na güney cephesi ise Yeniçeriler Caddesi'ne bakmaktadır. Sadrazam Mustafa Reşit Paşa'nın 1958'de ölümü üzerine Gaspare Fossati'nin tasarladığı türbe 6x6 kare planlı, kubbeli ve önü sundurmalı kapalı türbe şeklindedir (Resim 3.29). Yapıda inşaat malzemesi olarak mermer kullanılmıştır (Saner, 1994, 567).

Resim 3.28 Reşit Paşa Türbesi hava fotoğrafı (<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

Şekil 3.15 Beyazıt Cami, Alman Mavileri (Dağdelen, 2006, J6/2)

Yapı zeminden yükseltilmiştir. Güney cephesinde dar uzun pencereler tüm cepheyi kaplamaktadır. Pencere aralarında dörtgen kesitli mukarnaslı başlıklar taşıyan birer sütun bulunmaktadır. At nalı kemerli pencereler, bitkisel bezemeli silmelerle çevrelenmiştir. Pencere açıklıkları bitkisel bezemeli demir şebekelerle kapatılmıştır. Kemerlerin bitiş hizasındaki korniş üzerinde her pencere açıklığına karşılık gelen birer yazıt vardır. Batı cephesinde ise demir şebekenin ve saçak kornişinin dışında başka bezeme elemanına yer verilmemiştir. Hazire içindeki iki cepheden birinde kapı yer alır (Turgut,1998,90). Geleneksel Osmanlı türbeleri ölçeğindeki yapı, at nalı kemerlerle oryantalist akımı betimlerken, mukarnaslı başlıklar, palmet bezemeli saçak firiziyle Osmanlı revivalizmini yansıtmaktadır (Turgut,1998,91).

Resim 3.29 Mustafa Reşid Paşa Türbesi görünüşü (Saner, 1994, 567)

4. 250 YATAKLI HASTANE / KIŞLAY-I HÜMAYÜN / BEKİRAĞA BÖLÜĞÜ / SİYASAL BİLİMLER FAKÜLTESİ BİNASI

4.1 Yapının Yeri

Tarihi Yarımada'nın merkezinde bulunan, şehre görsel hâkim konumda bulunan Beyazıt Meydanı Bizans ve Osmanlı tarihine tanıklık etmiştir. İmparator I. Theodosius döneminde M.S. 393 yılında, şehrin en büyük meydanı olarak inşa edilmiştir (Resim 4.1). İstanbul Üniversitesi'nin bulunduğu alanda yer alan Beyazıt Meydanı'nın geçmişi Osmanlı tarihinde 15. yüzyıla kadar uzanmaktadır. Bu alanda Osmanlı'nın ilk sarayı (Eski Saray) inşa edilmiş, yaklaşık 400 yıl ayakta kalmıştır. 19. yüzyıl reformlar döneminde, 1826'da yeniçeri teşkilatının kaldırılışının ardından modern ordu örgütlemesinde geniş binalara ihtiyaç duyulmuştur. Osmanlı Hanedanı için saray olma fonksiyonunu yitirmiş durumdaki Eski Saray sahasındaki yapılar 1829 yılında yeni ordunun idari merkezi olan Bab-ı Seraskeri'ye tahsis edilmiştir. (Cezar,2002,54).

Eski Saray'ın yerini Bab-ı Seraskeri alınca buranın önemi daha da artmış, hareketliliği çoğalmıştır (Resim 4.2). Bu nedenden dolayı Osmanlı'nın son döneminde, İstanbul'da ilk defa geniş çaplı meydan düzenleme projeleri bu bölge için hazırlanmıştır.1933 yılında da İstanbul Üniversitesi kullanımına girmiştir (Cezar, 2002,100).

Resim 4.1 Beyazıt Meydanı-2009 hava fotoğrafı

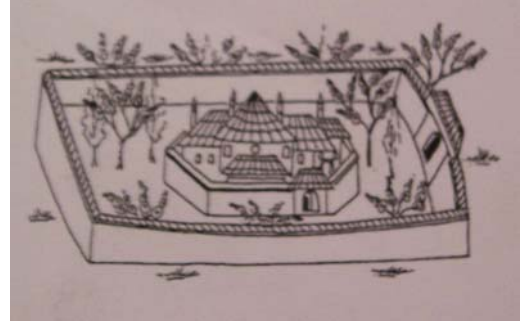
Resim 4.2 Beyazıt Meydanı 1900 (<http://www.old-istanbul.com>)

4.1.1 Eski Saray

Beyazıt'ta Süleymaniye ve Beyazıt Camileri arasında İstanbul Üniversitesi ve Rektörlüğü ve bazı bölümlerinin bulunduğu alanda yapılmış olan ilk Osmanlı sarayıdır. Edirneli tarihçi Ruhi Edrenevi, mimarının Edirne'deki Üç Şerefeli Cami ile Edirne Sarayı'nı da yapmış olan Usta Musliheddin olduğu kaydedilmektedir. Evliya Çelebi'ye göre sarayın inşası 1455 yılında başlamış, Bizans devrinde I. Theodosius'un Tauri Forumu'nda bulunan manastırın yerini almış, 1458 yılında tamamlanmıştır (Artan, 1994, 204).

Topkapı Sarayı inşa edildikten sonra bu ilk saray Saray-ı Atik adını almış, Topkapı Sarayı'nda Saray-ı Cedid adını almıştır. Sultan Mehmet yeni saray yaptırılınca kadar burada kalmış, saray yapıldıktan sonra Topkapı Sarayına geçmiştir (Artan, 1994, 204). Eski Saray'da ölen ve tahtan indirilen padişahların anneleri, yaşlı ve gözden düşen hasekilerle padişahların kız kardeşlerinin ikametine ayrılmıştır. 18. yüzyılın sonlarına doğru padişah kızları ve kız kardeşleri için ayrı köşk, konak ve saray inşası yoğunluk kazandığından Eski Saray daha da tenhalaşmıştır. 1541'de Eski Saray'da çıkan yangın sonucunda harem halkı bütünüyle Topkapı Sarayı'na taşınmıştır. Saray 1550 ve 1715'te yanmış ve yeniden yaptırılmıştır (Cezar, 2002, 54).

16. yüzyıla kadar saray işlevi gören 19. yüzyıla kadar ayakta kalan bu sarayla ilgili fazla bilgi bulunmamaktadır. Bu saray konusundaki tek kaynak, 16. yüzyıl minyatür ustalarından Matrakçı Nasuh'un İstanbul'u gösteren resmidir (Resim 4.3). Bu İstanbul resminde saray, Bayezid Cami'nin hemen önünde, dikdörtgen duvarla çevrili bir bahçe içinde yer almaktadır (Kuban, 2000, 205).

Resim 4.3 Matrakçı Nasuh'un İstanbul minyatürü / Eski Saray ayrıntılı çizimi
(Kuban,2000, 205)

1800'lü yılların başında yapılan bir su yolu planında Eski Saray belirgin biçimde görülmektedir (Şekil 4.1). Bu planda Eski Saray'ın Beyazıt tarafındaki kapılarından sağdakine fincancılar, soldakine bakırcılar denmektedir (Kayra, 1990, 52). Eski saray ve etrafını kuşatan bahçe ve duvarların orijinali 1479 yılında yapılmıştır. Barlett'in gravürlerinde Eski Saray'ın avlusu (Resim 4.4) görülmektedir (Cezar, 2002, 53).

Şekil 4.1 Beyazıt bölgesi su yolları planı 1815 (Kayra, 1990, 52).

Resim 4.4 Barlett Gravürü- Eski Saray avlusu (Cezar, 2002, 53)

4.1.2 Bab- ı Seraskeri

1826’da yeniçeriliğin kaldırılmasından sonra o dönem İstanbul’unun bazı önemli yapıları da bazı önemli kararlarla karşı karşıya kalmış, öncelikle yeniçerilerin kışlaları yıkılmıştır. Modern ordunun örgütlenmesinde geniş binalara ihtiyaç duyulmuş, Eski Saray binaları topluluğu saraylıktan çıkarılmıştır. Eski Saray alanı devletin teşkilatı olan orduya tahsil edilerek, ordunun en yüksek makamı seraskerlik için resmi daire olmuştur (Resim 4.5) (Resim 4.6). Seraskerlerin görev yapacağı bina artık Bab-ı Seraskeri diye anılmış, Eski Saray’ın Bab-ı Seraskeri daha sonraki adlandırmayla Harbiye Nezareti olarak kullanımı imparatorluğun son günlerine kadar sürmüştür. Cumhuriyet’in ilanından sonra 1933’da İstanbul Üniversitesi’nin kullanımına girmiştir.

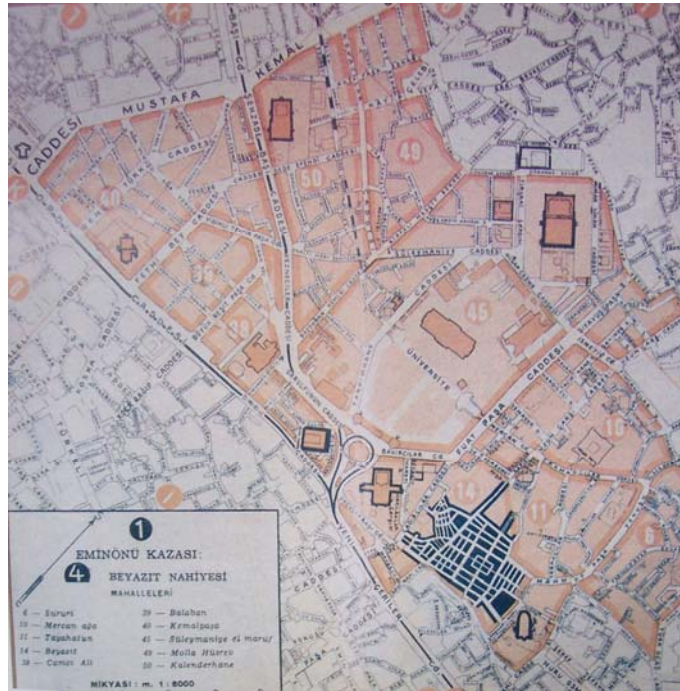
Eski Saray yapılarının durumuna ilişkin yeterli bilgiye sahip olunmamakla birlikte, bazı belgeler burada kâgir binaların bulunduğunu göstermektedir. 17 Şubat 1855 tarihli bir belgede Bab-ı Seraskeri’deki taş kışla yapısı ile Kasr-ı Hümayün’ün (Bekirağa Bölüğü) bazı bölümlerinin tamir edildiği belirtilmiştir (Cezar, 2002, 509).

İstanbul Şehremaneti’nin yaptırdığı 1918 tarihli İstanbul rehberi bu bölge hakkında ayrıntılı görüntüler verir (Şekil 4.2). Bu planda Bab-ı Seraskeri’nin de adı değişmiş ve Harbiye Nezareti olmuştur (Kayra, 1990,66).

Şekil 4.2 Beyazıt ve yöresi şehremaneti rehberi 1918 (Kayra, 1990,65)

Cumhuriyet kurulup hükümet Ankara'ya taşındıktan sonra İstanbul'un bu yöresindeki nezaret binaları kalkmış, yerlerini onların şubeleri niteliğinde binalar almıştır. Harbiye Nezareti binası da İstanbul Darülfünunu'na verilmiştir. 1934 tarihli şehir rehberinde yapı üniversite binası olarak (Şekil 4.3) gösterilmektedir (Kayra, 1990, 67).

Şekil 4.3 Beyazıt bölgesi İstanbul şehir rehberi 1934 (Kayra, 1990, 66)

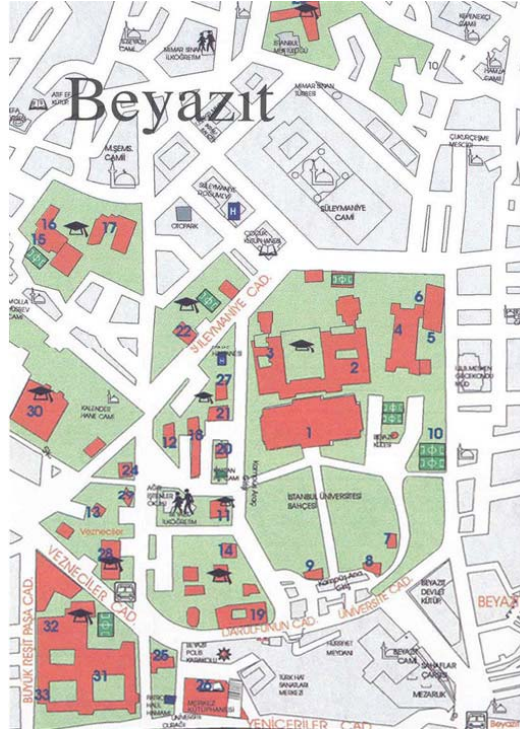

Resim 4.5 Beyazıt meydanından Bab-ı Seraskeri'ye bakış 1900 (Cezar, 2002, 99)

Resim 4.6 Bab-ı Seraskeri 1912 (Cezar, 2002, 100)

4.1.3 İstanbul Üniversitesi

Şekil 4.4 İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü
(http://www.istanbul.edu.tr/beyazit_kampus.htm)

1: Rektörlük 2: Hukuk Fakültesi 3: İktisat Fakültesi 4: Siyasal Bilgiler Fakültesi 5: Personel Yemekhanesi 6: Öğrenci Yemekhanesi 7: Gözlemevi, Astronomi ve Uzay Bilimleri Böl. 8: Profesörler Evi 9: Atatürk İlkeleri ve İnk. Tar. Enst. 10: Açık Spor Tesisleri 11: Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi 12: İktisat F. Ek Birimleri 13: Adalet Yüksek Okulu, Fen Bilimleri Enst. 14: Sosyal Bilimler MYO 15: Deniz Bilimleri ve İşletmeciliği Enst. 16: Coğrafya Bölümü 17: Yabancı Diller Bölümü 18: İletişim F. 19: Eczacılık F. 20: Nadir Eserler Kütüphanesi 21: Sosyal Bilimler E. 22: Mediko-Sosyal 23: Botanik Anabilim Dalı 24: Üniversite Misafirhanesi 25: Eğitim Bilimleri Bölümü 26: Merkez Kütüphane 27: İktisat F. Ek Birimleri 28: Biyoloji Bölümü 29: Öğrenci Kültür Merkezi 30: Vezirhaneciler Kız Yurdu 31: Edebiyat Fakültesi 32: Fen Fakültesi 33: Su Ürünleri Fakültesi

Kuruluş tarihi 1 Ağustos 1933 olmakla birlikte Fatih Sultan Mehmed'in İstanbul'da kurduğu ilk medresenin devamı sayılır. İstanbul'daki beş üniversitenin en büyüğü olan İstanbul Üniversitesi 1933'te kapatılan Darülfünun'un yerini almıştır. Türkiye'deki yüksek öğretim hizmetine ve bilimsel çalışmalara yön verecek laik üniversite öğretimine geçişte yeni bir öğretim kurumunun benimsenmesi üniversitenin kurulmasında önemli etkenlerden olmuştur. Bu amaçla Cenevre Üniversitesi'nce seçilip önerilen Prof. Albert Malche uzun bir çalışmadan sonra hazırladığı raporda Darülfünun'un yetersizliği, bilimsel değerlerde serlerin çıkartılamaması, öğretim görevlilerinin ders dışında sorumluluk almamaları önemli gerekçelerle açıklamış, bu rapor ve Atatürk'ün görüşleri bakanlar Kurulu'nda gündeme gelmiştir.

31 Mayıs 1933 tarihli 2250 sayılı yasa ile Darülfünun kapatılıp, 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi (Resim 4.7) açılmıştır (Sakaoğlu, 1994, 247). Yeni üniversite için Darülfünun öğretim üyelerinden Avrupa'da öğretim gören genç kuşaklardan ve yabancı profesörlerden yeni bir kadro oluşturulmasına kanunda yer verilmiş, üniversitenin Batı ölçülerinde temellendirilmesi için Almanya ve Avusturya'dan gelen profesör ve uzmanlar önemli görevler üstlenmişlerdir (Sakaoğlu, 1994, 247).

İlk olarak dört fakültenin açılması kararlaştırılmış, bu fakülteler Tıp Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Hukuk Fakültesi, Fen Fakültesi olmuştur. 1936'da Hukuk Fakültesi'nden ayrılan bir enstitü İktisat Fakültesine dönüştürülmüş, 30 Haziran 1948'te Orman Fakültesi, 1962 Eczacılık, 1964 Diş Hekimliği, 1967 Kimya ve İşletme Fakülteleri kurulmuştur. 1973'te ise Veteriner ve Yer Bilimleri Fakülteleri, 1979'da Siyasal Bilimler Fakültesi kurulmuş, son olarak 1992 İletişim ve 1993 İlahiyat Fakülteleri eklenmiştir. İstanbul Üniversitesi Devlet Konservatuvarı, İstanbul Üniversitesi Gözlem Evi, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ile 20. yüzyılın sonuna doğru geniş bir yapıya kavuşmuştur (Sakaoğlu, 1994, 248).

Günümüzde Rektörlük ve bazı fakülteleri Beyazıt'ta (Şekil 4.4) olup, ana kampüsü ise Avcılar'dadır.(Sakaoğlu, 1994,247). İstanbul Üniversitesi, İstanbul'un çeşitli semtlerinde bulunan dokuz kampüste 17 fakültesi ve 12 yüksekokulu ile çok çeşitli alanlarda eğitim-öğretim vermektedir (www.istanbul.edu.tr).

Resim 4.7 İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü

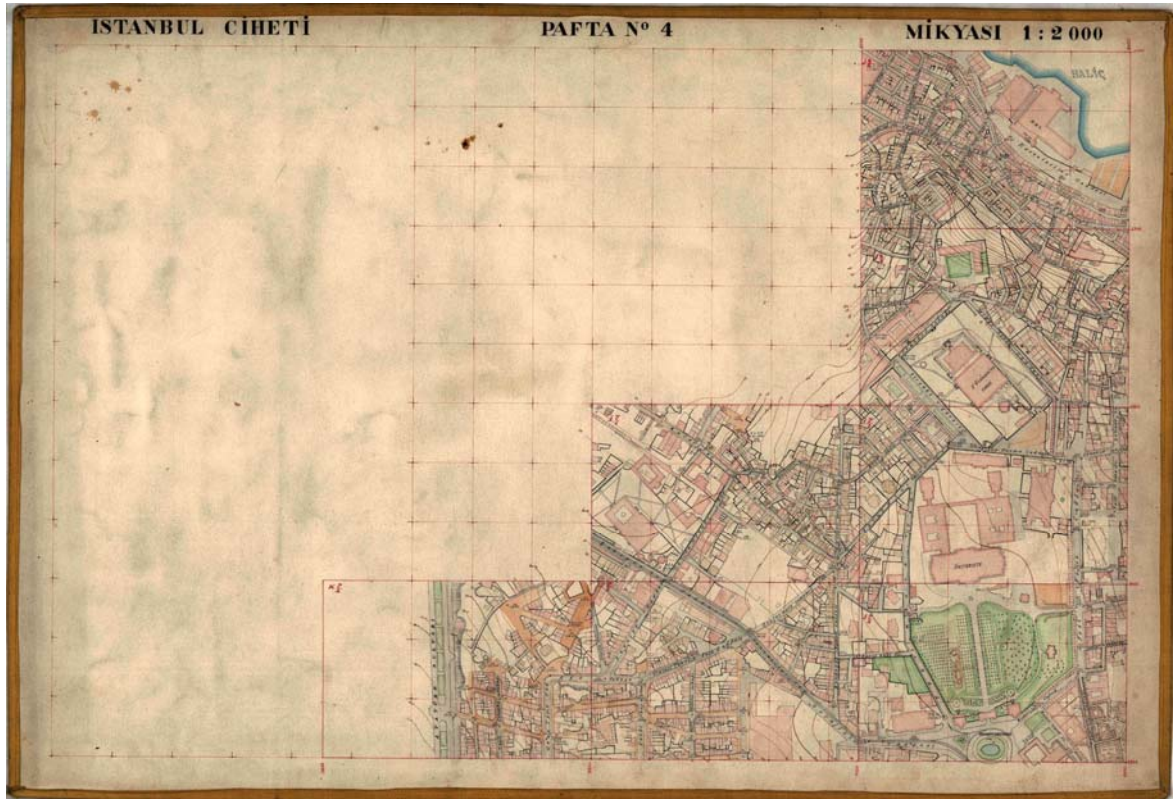
4.2 Yapının Tarihçesi

Beyazıt'ta günümüzde İstanbul Siyasal Bilimler Fakültesi Binası olarak kullanılan yapı, belirli bir dönemde Bab-ı Seraskerat olarak kullanılan alanın Haliç'e bakan kısmında, İstanbul Üniversitesi Merkez Binası olarak kullanılan eski Harbiye Nezareti binasının kuzeydoğusunda yer (Resim 4.8) almaktadır (Sakaoğlu, 1994, 126).

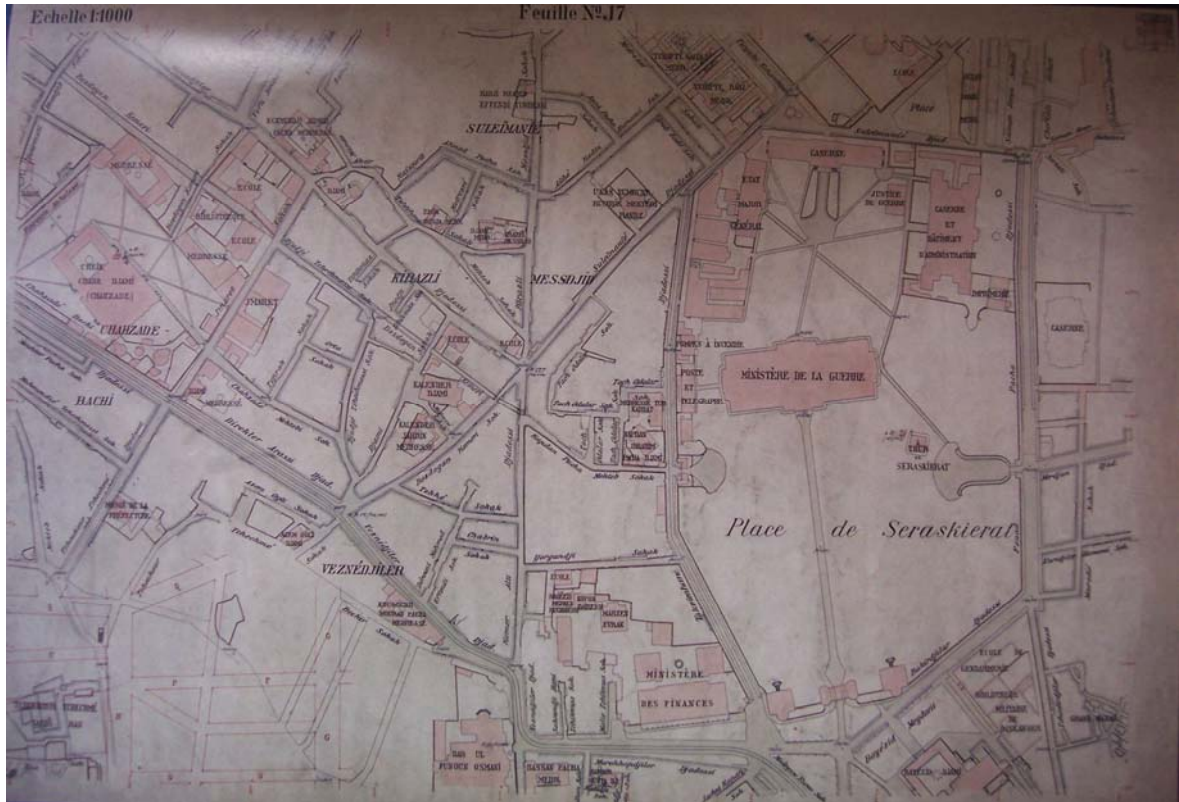

Resim 4.8 İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü hava fotoğrafı

1/2000 ölçekli İstanbul Ciheti-Beyazıt Haritasında Meydan, Üniversite, Süleymaniye ve Haliç'e uzanan bölüm görülmektedir. Üniversite alanı içinde Rektörlük Binası olarak kullanılan eski Harbiye Nezareti Binası, Siyasal Bilimler Fakültesi (Bekirağa Bölüğü) Binası, İktisat Fakültesi ve Hukuk fakültesi binaları bulunur (Şekil 4.5). 1913-1914 Alman Mavileri (Şekil 4.6), 1/1000 ölçekli İstanbul Üniversitesi haritası (Şekil 4.7) ve 1937 tarihli haritalar yapının çevresindeki Hukuk ve İktisat Fakülteleri binalarının henüz inşa edilmemiş olduğu dönemdeki durumlarını göstermektedir (Şekil 4.8) .

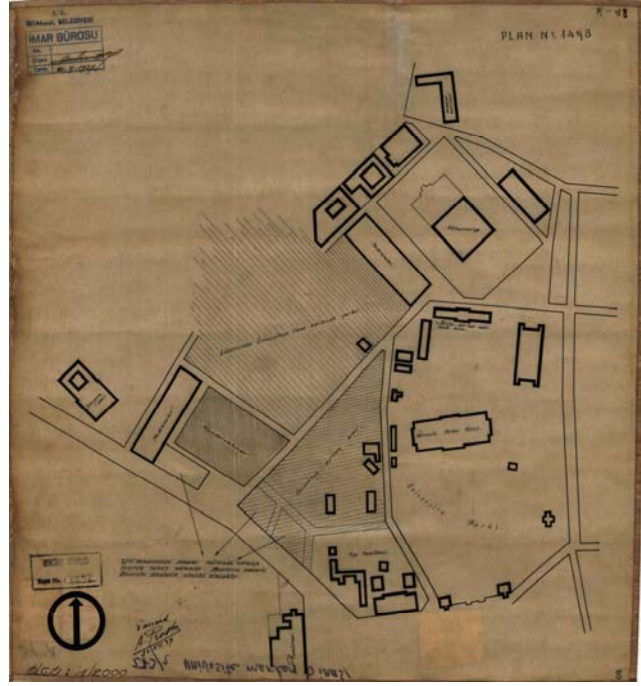
Şekil 4.5 İstanbul Ciheti- Beyazıt (Atatürk kitaplığı arşiv)

Şekil 4.6 Bab-ı Seraskeri 1913-1914 Alman Mavileri haritası

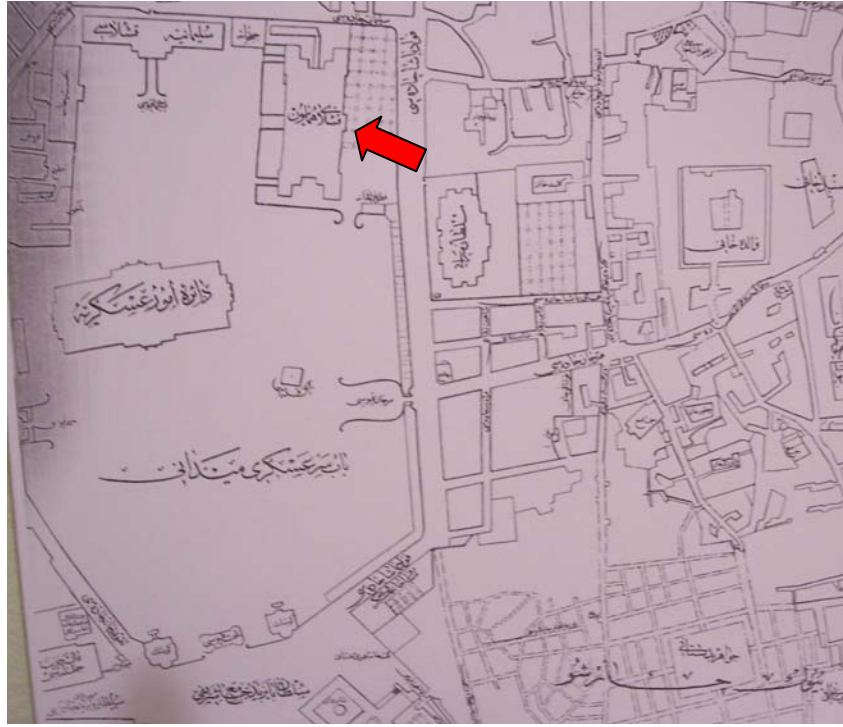
Şekil 4.7 İstanbul Üniversitesi plan 1/1000
(Atatürk kitaplığı arşiv)

Şekil 4.8 İstanbul Üniversitesi plan 1937
(Atatürk kitaplığı arşiv)

Gaspere Fossati'nin deneme için tuğla yapım sistemle inşa ettiği, Bellizona arşivinde bulunan Hastane projesi 1 Mayıs 1841 tarihlidir. 250 yataklı bir hastane olarak tasarlanmış, 1841 de inşasına başlanan yapı 1843 tarihinde tamamlanmıştır. Bir süre Hassa Ordusu Komutanlığı ve bölüğü olarak kullanılmaya başlamış, 1870'ten itibaren "Bab-ı Seraskeri Askeri Tevkifhanesi olarak işlev değiştirmiştir. Alaylı Binbaşı'dan dolayı halk arasında Bekirağa Bölüğü olarak anılmıştır (Can, 1993, 142).

Yapı Osmanlı'nın mimarlık eğitimi görmüş bir mimarla yaptıkları ilk yapılardan biri olması nedeniyle önemli olmuştur. Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından yayınlanan 1875 tarihli İstanbul haritasında Kısılay-ı Hümayün olarak (Şekil 4.9) gösterilmiştir (Can, 1993, 142).

Şekil 4.9 1875-1880 tarihli taş baskısı harita (Eldem,1979)

Hastane olarak tasarlanıp kışla olarak kullanılan yapı, 1870 -1922 yılları arasında askeri tutukevi olarak kullanılmıştır. 1933 yılında İstanbul Darülfünun' u kapatılıp, yerine İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Bu kuruluşu gerçekleştiren karar gereğince İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Haydarpaşa' dan ayrılmış, Avrupa yakasına taşınmıştır. Bazı enstitü ve kürsüler Beyazıt' ta eski Harbiye Nezareti Binası ve kuzeydoğusundaki Bekirağa Bölüğü denilen binaya yerleştirilmiştir. Bina uzun süre Tıp Fakültesi tarafından kullanılmış, 1974' de Beyazıt' taki kliniksiz kürsüler Çapa' ya nakledilmiştir. Siyasal Bilgiler Fakültesi' nin 1979 yılında kuruluşu sırasında onarım ve değişiklikler yapılarak fakülteye tahsis edilmiştir. (Türk İstanbul' da Tıp Öğretiminin 500. Yıldönümü, 1971, 53)

4.3 Siyasal Tarihte Bekirağa Bölüğü

1870 – 1922 yılları arasında İstanbul' da Tutukevi olarak kullanılmıştır. Resmi adı İstanbul Muhafız Dairesi iken Binbaşı Bekir Ağa' dan dolayı halk arasında Bekirağa Bölüğü olarak ünlenmiştir (Sakaoğlu, 1994, 126).

İstanbul' un uzun tarihinde pek çok zindan ve hapisane olup, Zaptiye Kapısı, Anemas, Banyon, Baba Cafer, Yedikule, Paşakapısı Tomruğu, Kapıarası, Mehterhane Zaptiye Kapısı Tevkifhanesi bunlardandır.

İstanbul'un önemli hapisanelerinden olan Bekirağa Bölüğü de yakın bir dönemin siyaset basın ve aydın çevrelerini etkilediğinden daha fazla ünlenmiştir. Tutukevine dönüştürülmeden önce hassa ordusu komutanlık makamı, bazı askeri daireleri ve inzibat bölüğü koğuşunu kapsayan bina, 1887'de ölen Bekir Ağa'nın başında bulunduğu yıllarda azılı asker kaçakları, ordu mensuplarının gazetecilerin aydınların bürokratların ve rivayete göre işkence edildiği bir yer olmuştur (Sakaoğlu, 1994, 127).

Tutukevine adını veren Binbaşı Bekir Ağa bayındırlı bir zeybek olduğu için savaşlardaki yararlılıklarından dolayı ödüllendirilip rütbe verilmiş ve en son Bab-ı Seraskeri Hastanesi tevkifhanesi müdürlüğüne getirilmiştir. Henüz yeniçeriliğin izleri silinmeyen orduda kabadayılık ve zorbalık hevesinde olan ve her türlü kanun ve nizamlara itaatsizlik eden isyankâr askerlerin hüküm sürdüğü devirde disiplini sağlayışı bu sahada ona büyük bir şöhret ve imtiyaz sağlamıştır. Böylece şöhreti günden güne artan Binbaşı Bekir Ağa kendinden çok yüksek rütbelerde bulunanların, sarayın, padişahın dahi takdirini kazanarak her yerde emri geçen bir şahsiyet olmuştur (Kandemir, 1956, 3882).

II. Abdulhamid'in koruduğu okuryazar subaylardan olmayan Bekir Ağa'nın II. Abdülhamid yönetiminin muhaliflerine işkence ettiği söylenmektedir. Burada bir süre kalan Süleyman Sırrı adlı gencin yayınladığı kitapçıkta yapılan işkenceler abartılı hatta hayali olarak anlatılmış buna karşılık Bekirağa Bölüğü'nde tutuklu kalanların bazıları da daha gerçekçi bilgiler bırakmışlardır. Buna göre tutuklu subaylar ve üst subaylar hapishanenin üst katında geniş odalarda ve koğuşlarda kaldıkları, uşakları ve emir erleri ev ve konaklarından kendilerine yemek getirdikleri belirtilmiştir (Sakaoğlu, 1994, 127).

İmparatorluk döneminde hapishane olarak kullanılan bu binanın altındaki İnzibat Komutanlığı'na yine Abdülhamit zamanında çok insan hapsedilmiş, genç askeri tıbbiyeliler dolaplarda bulunan Fransızca kitaplar yüzünden bile burada çok zor şartlara maruz kalmışlardır (Sorgun, 2003, 184).

II. Meşrutiyetin ilanı (1908) buradaki tutuklular serbest bırakılmış bu kez de Meşrutiyet muhalifleri buraya kapatılmıştır. Üçüncü dönemde ise ittihat ve terakki fırkasının iktidardan düşmesi (1918) ile bu parti mensupları ve savaş sanıkları tutuklanmaya başlamıştır. Mütareke yıllarında (1919 -1922) siyasi tutuklular Malta'ya gönderilmiş bu sefer İstanbul'u işgal güçlerine karşı direnenler buraya gönderilmiştir. Bekirağa Bölüğü her dönemde muhaliflerin tutuklandığı bir hapishane olarak tarihe yansımıştır (Sakaoğlu, 1994, 127).

1912 de tutuklanıp buraya kapatılan eski valilerden şair ve yazar Süleyman Nazif in dönemin sıkıyönetim komutanına gönderdiği bir mektup Bekirağa ile ilgili ender belgelerden olmuştur. Bu belgede koğuşları yağmur sularının bastığı, tutuklularının çoğunu koleraya yakalandığı bir koğuştaki otuzdan fazla aydının kötü yaşam koşulları içinde yaşadıkları belirtilmiştir (Sakaoğlu,1994, 127).

1912 -1918 buhran yıllarında birçok aydın ve politikacı burada tutuklu bulunmuştur. Hapishanenin en karanlık dönemi mütareke yılları olup, ittihatçıların yanı sıra Kuvay-i Milliyeci'ler ülkeyi savaşa sürüklediği iddia edilenler yakalanıp buraya kapatılmıştır. Bunların arasında, eski Sadrazam Said Halim Paşa, eski Şeyhülislamlardan Musa Kazım Efendi ile Hayri efendi, Meclisi Mebusan eski reisi Halil Mentеше, Ayan Meclisi eski reisi Rıfat eski Hariciye Nazırı Ahmet Nesimi, Adliye Nazırı İbrahim, Maarif Nazırı Şükrü, mebuslardan Hüseyin Cahit Yalçın, Midhat Şükrü Bleda, Ağaoğlu Ahmed, İsmail Canbolat, Kara Kemal, Emanuel Karasu, Hasan Fehmi, Celal Nuri İleri, Mehmed EminYurdakul, Yunus Nedi' de vardır (Sakaoğlu, 1994, 127).

Anadolu'ya geçmeden Mustafa Kemal'in burada tutuklu olanları ziyaret ettiği de bilinmektedir. Mustafa Kemal Paşa'nın İstanbul'da bazı temaslar gerçekleştirdiği, Harbiye Nezaretine gidip geldiği Bekirağa Bölüğünde duyulmuş, daha sonra Mustasfa Kemal Paşa'nın buradaki tutukluları ziyareti büyük sevinç uyandırmıştır (Sorgun, 2003, 206).

Mustafa Kemal ziyaretinde şu sözleri vurgulamıştır. “ Bu Tevkifat üzüntü vericidir, fakat şimdi buradaki arkadaşlarımızı bu ahval içinde rahat ettirmek lüzumludur. Bunlar gelip geçici zamanlar olacak, fakat böyle bir felaket yaşanıyor, ben kendilerini bugün ziyaret edeceğim.” Mustafa Kemal ziyaretinde Mithat Şükrü Bey, Hüseyin Cahit, Ziya Gökalp, Tevfik Rüştü ile görüşmüş, insanların endişelerini gidermeye çalışmıştır (Sorgun, 2003, 206).

Mütareke yıllarında koğuşlarda boş yer kalmayan Bekirağa bölüğündeki tutuklulardan bazıları Nemrut Mustafa ve Hayret Paşa başkanlığındaki Divan-ı Harp'lerde yargılanmışlardır. Bu sanıklardan Ermeni Tehciri Boğazlıyan Kaymakamı Kemaleddin Bey, Jandarma Komutanı Mehmed Tevfik Bey, Evkaf Müdürü Feyyaz Bey idama mahkûm edilmiştir (Sakaoğlu,1994).

Gazeteciliği meslek olarak benimsemiş ilk kadın yazar olan Sabiha Sertel'in ölümünden sonra yayımlanan anılarını topladığı Roman Gibi adlı kitabında 1910'lardan 1950'lere dek uzanan yoğun ve çalkantılı dönemi röportaj canlılığı ve roman akıcılığı ile belgelemiştir. Eserinde Bekirağa Bölüğü'nde geçen anılarından da bahsetmiştir (Sertel,1987,24).

Bekirağa Bölüğü anılarını şu sözlerle dile getirmiştir. “ (...) Ertesi gün Zekeriya’dan imtiyazı bana devrettiğini bildiren belgeyi almak ve kendisini görmek üzere Bayazıt’ ta Harbiye Bakanlığı’ndaki Bekirağa Bölüğü’ne gittim. İzin almak için birçok odaları dolaştıktan sonra koğuşa girdim. Burası boydan boya bir salondur. Çepeçevre karyolalarla çevrilmiştir. Daha doğrusu burası bir koğuş değil bütün devirleri, bu devirlerin suçlularını ve masumlarını içine alan bir mahkeme salonu, bir siyaset meydanı idi. Maarif Nazırı Übeydullah Efendi yatağının üzerine bağdaş kurmuş Kur’an okuyor, Ziya Gökalp etrafına toplanan bir gruba bir şeyler anlatıyordu, yanındakiler onu vecd ile dinliyorlardı.

Ağaoğlu Ahmet Bey yüksek sesle konuşuyor; Suç Türkçülerde, Turancılarda değil, bu milleti bir macera harbine sürükleyen Enver’lerde Talat’lardadır, diyordu bir başkası; Suç memleketi düşmanlara, İngilizlere Fransızlara satan Hürriyet ve İtilafçılardadır. İttihat ve Terakki hükümeti olmasaydı Türkiye daha Balkan Harbi’nde parçalanmış olacaktı, diyor. Zekeriya Köprülüzade Fuat, Ferit Karakaş yan yana olan karyolaların üzerine oturmuş, konuşuyorlardı. Benim onlara doğru yürüdüğümü görenler ve beni tanıyanlar hemen etrafımı sardılar:

-Ne haber? Yunanlar İzmir’e girmiş. Milli Meclis ne yapıyor? Mustafa Kemal Hakkında bir şey duydunuz mu?

Soruların bazılarına cevap verebiliyor bazılarına veremiyordum. (...)”

Bekirağa ile ilgili yayınlarda, yapının 1950 sonrası yıktırıldığı bildirilir. Fakat yerinde yapılan araştırmalarda yapının plan özelliklerinin bir kısmını, cephe özelliklerinin büyük bölümünü kaybetmesine rağmen günümüze ulaştığı anlaşılmıştır (Can, 1994a).

4.4 1841 Tarihli Hastane Projesi Tasarım Özellikleri

Günümüzde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi olarak kullanılan dikdörtgen plan şemasına sahip yapının özgün plan kurgusu, yeni mekanlar elde edilmesi için yapılan bölümler ve çatı arasına yeni bir kat eklenmesi nedeniyle tahrip olmuştur. Kuzey güney cephesine mekan kazanmak amacıyla yapılan ekler sonucunda yapı özgünlüğünü yitirmiştir (Resim 4.9) (Resim 4.10). Bu ekler yapının kuzey ve güney cephesindeki hareketliliği yok etmiştir (Yergün, 2002, 84). 1/500 ölçekli üniversiteyi gösteren İstanbul Ciheti haritasında Siyasal Bilimler Fakültesi binasının ekler yapılmadan önceki durumu görülmektedir (Şekil 4.10).

Resim 4.9 Siyasal Bilimler Fakültesi-2009

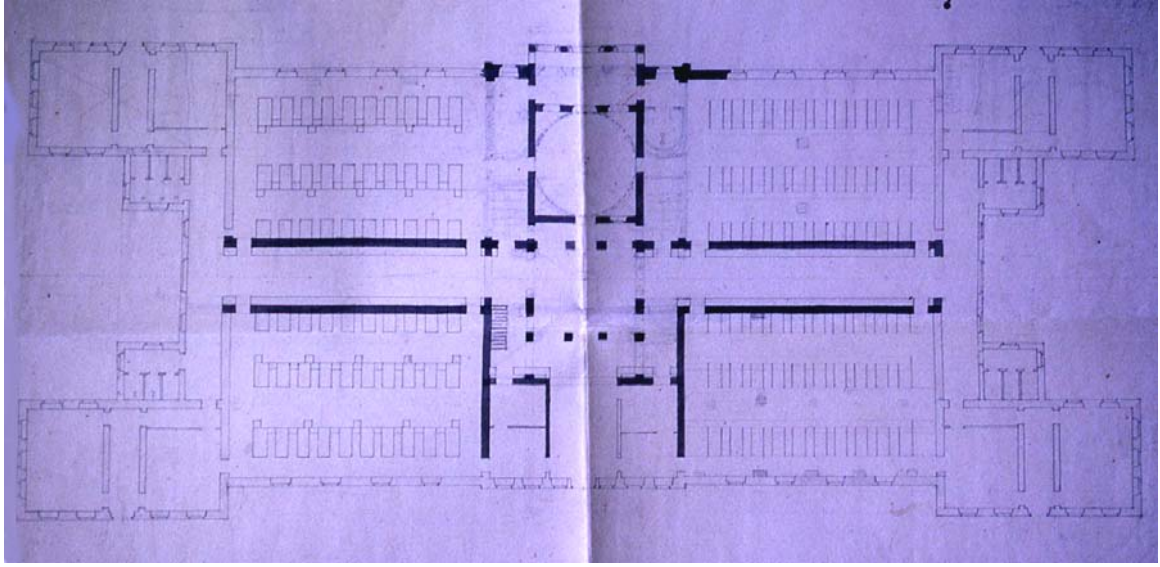
Resim 4.10 Siyasal Bilimler Fakültesi-2009

Şekil 4.10 İstanbul Ciheti haritaları İstanbul Üniversitesi (Atatürk kitaplığı arşivi)

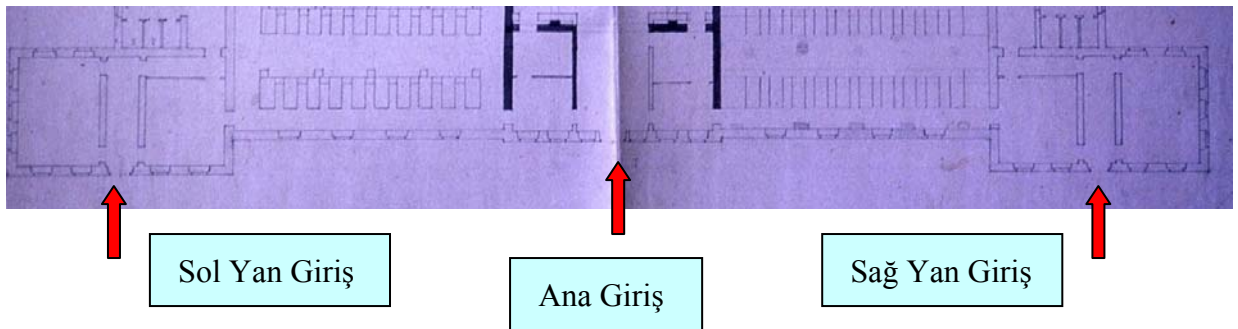
4.4.1 Özgün Plan ve Cephe Özellikleri

41.5x98m boyutlarında dikdörtgen bir kitleye sahip, eğimli bir arazide konumlanan yapı istinat duvarı ile doğal eğimden kurtarılmış, iki tam kat olarak inşa edilmiştir. Yapı eğimden dolayı doğu cephesinden iki kat, batı cephesinden ise tek kat olarak algılanmaktadır (Şekil 4.11). Plan şeması olarak Türk evi ile benzer özellikler gösterir. Simetrik olarak tasarlanan, orta sofalı olan plan düzenine sahip olan yapı, sağda ve solda bu sofaya bağlanan koridorlardan oluşur. Mekanlara dağılım bu koridorlardan sağlanır. Orta sofa üzerinde yer verdiği fener ve kolonlarla ayrılan orta sofa karakteristiktir.

Şekil 4.11 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi - plan
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Yapının özgün plan kesit ve görünüşlerini gösteren özgün projeler İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi'nde bulunmaktadır (Ek 4). Yapının özgün planında, batı cephesinde 3 giriş ve 22 pencere bulunur (Şekil 4.12). Ana giriş yapı aksında, diğer girişler cephenin sağında ve solunda 2 metrelik çıkma yapan bölümlerin tam merkezinde bulunur.

Şekil 4.12 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – batı cephesi-plan
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Batı cephesindeki üç giriş eski fotoğraflarda da görülmektedir. Yapı aksında bulunan girişte muhtemelen tuğralı bir armaya yer verilen barok bir alınlık görülür. Bu alınlıklı giriş pencerelere uyumlu olarak kemerli inşa edilmiştir. Diğer iki girişin üzeri, ikişer sütun üzerinde üçgen alınlıklı giriş saçakları ile örtülüdür (Resim 4.11) (Resim 4.12). Bu giriş saçakları Fosasti'nin özgün projesine görülmemektedir. Özgün planda sadece kapı boşlukları belirtilmiştir (Şekil 4.11).

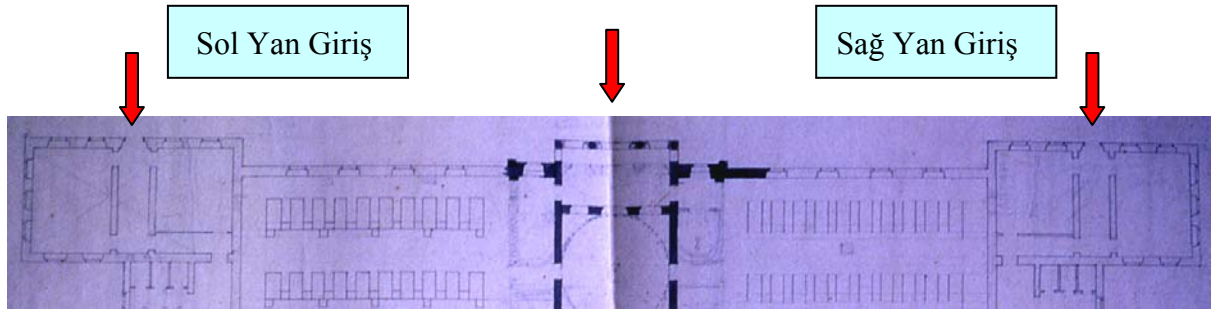

Resim 4.11 Bekirağa Bölüğü batı cephesi (<http://lcweb2.loc.gov/pp/mdbquery.html>)

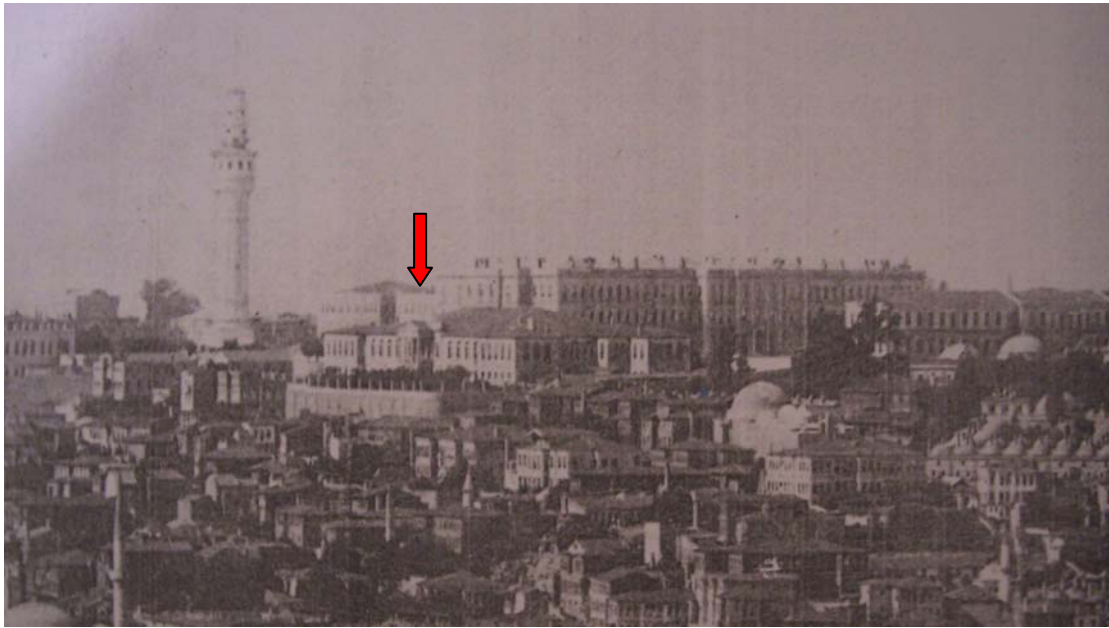

Resim 4.12 Bekirağa Bölüğü batı cephesi (<http://lcweb2.loc.gov/pp/mdbquery.html>)

Yapının doğu cephesi; yanlarda iki giriş, 20 pencere ve yapı aksında yer alan, dört sütun üzerindeki üçgen alınlıklı girişten oluşur (Şekil 4.13). Üçgen alınlıklı giriş saçağı hariç doğu cephesi batı cephesinin simetriği olarak tasarlanmıştır. Cephenin sağ ve sol yanında bulunan girişler özgün projede yer almasına rağmen yapının eski fotoğraflarında bulunmamaktadır. Yapının Haliç'ten çekilen 19. yüzyıla ait eski bir fotoğrafında doğu cephesindeki üçgen alınlıklı giriş saçağı görölmektedir (Resim 4.13).

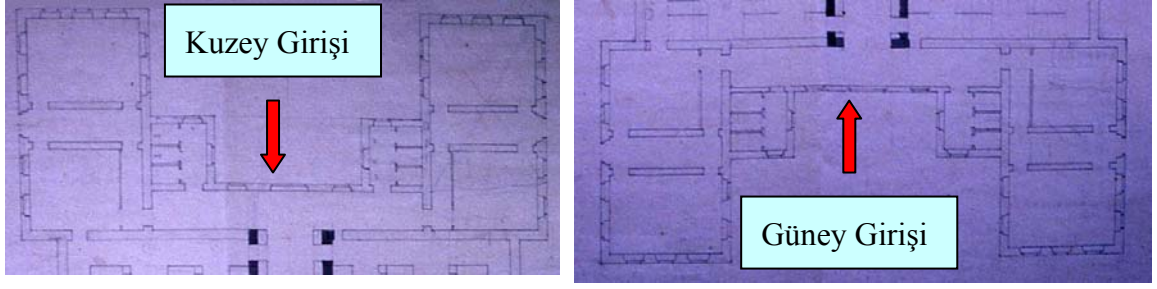

Şekil 4.13 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – doğu cephesi-plan

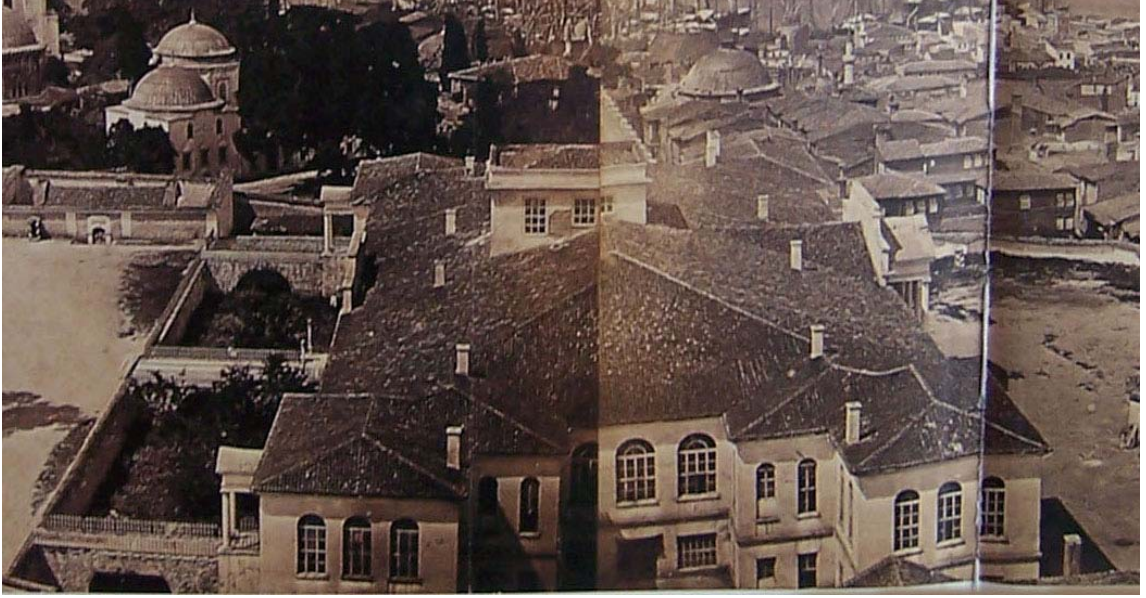

Resim 4.13 Bekirağa Bölüğü doğu cephesi (Eldem, 1979)

Yapının özgün projesinde kuzey ve güney cephesi hareketli olup her iki cephe birbirine simetrikidir. Yapı aksında birer giriş ve 16'şar pencere bulunur (Şekil 4.14). Yapının eski fotoğraflarında da cephe düzeni özgün plana uygundur. Kuzey güney cephelerinde çıkma ve kademeli girinti ile yapıya hareket kazandırılmıştır. Pencereleler kemerli olup, katlar kat silmesi ile birbirinden ayrılmıştır (Resim 4.14).

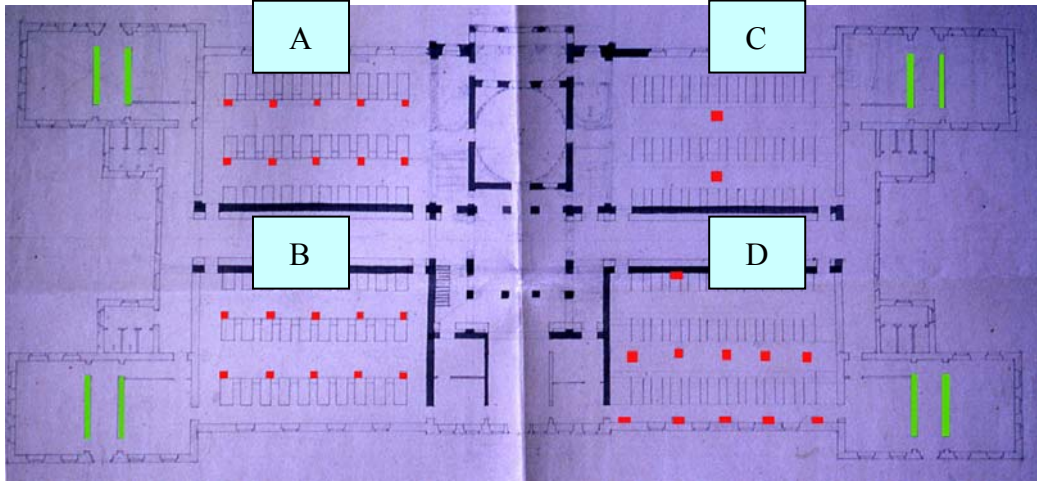
Şekil 4.14 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – kuzey - güney cephesi

Resim 4.14 Bekirağa Bölüğü güney cephesi (Öztuncay, 2003)

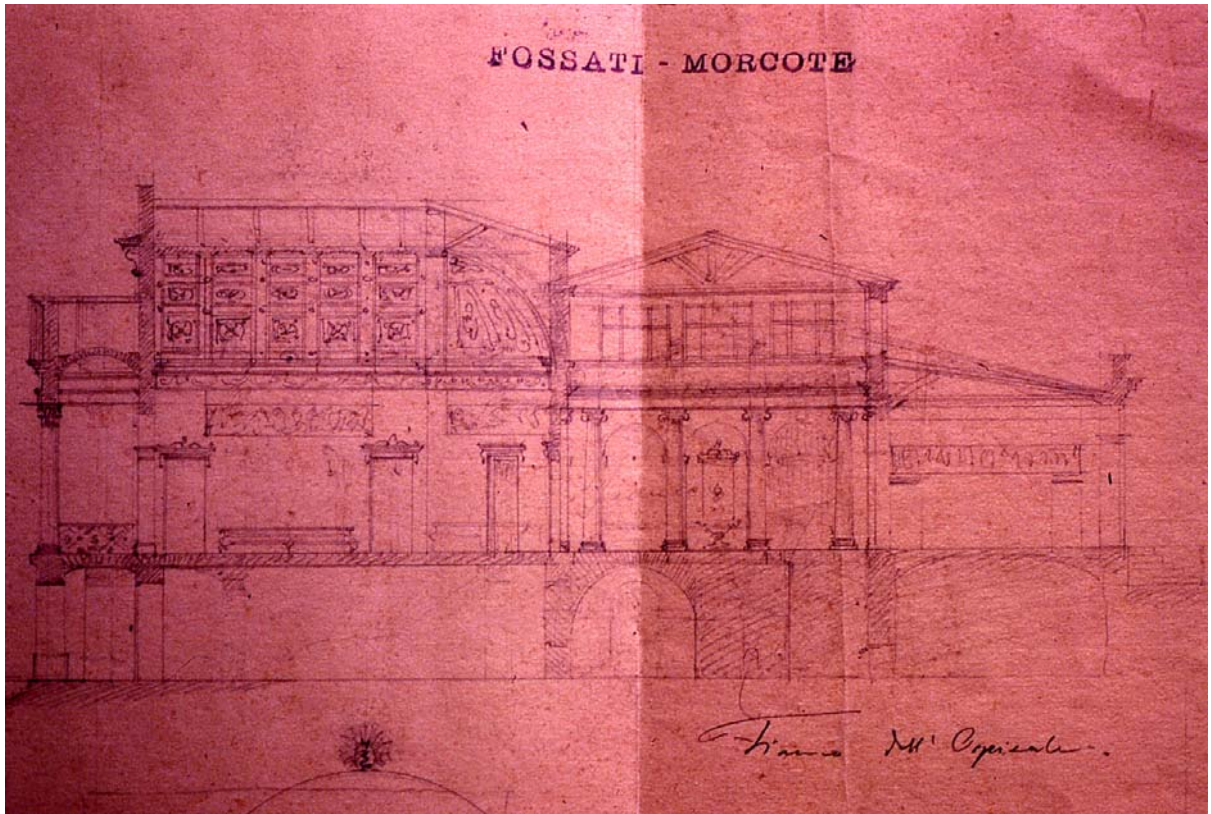
Fossati geniş açıklıkları geçmek için mekanlarda sıra sütünlardan faydalanmıştır. Fossati'nin, Bellinzona Arşivi'nde bulunan özgün planda üzerinde açıklıkları geçmek için farklı denemeler yaptığı görülmektedir. Resim 4.14'te görülen A ve B mekanlarının enini ikişer sütun, boyunu ise beşer sütunla geçmiştir. 22.00m x 11.45m lik açıklığı yaklaşık 3.5m aralıklı sütunlarla geçmiştir. C mekanında daha büyük boyutlarda 2 sütunla açıklığı geçmeyi denemiştir. D mekanında ise A ve B mekanları gibi enini ikişer, boyunu beşer sütunla geçmeyi denemiş fakat sütunları farklı bir düzende yerleştirmiştir (Şekil 4.15).

Yapının köşelerinde çıkma yapan mekanlardaki açıklığı ise Resim 4.15'te yeşil renkle gösterilen bölücü duvarlarla geçmiştir. Yapının iç mekana ait fotoğrafı bulunmadığı ve yazılı bir metne rastlanmadığı için proje aşamasından uygulama aşamasına geçip geçmediği bilinmemektedir. Günümüzde ise betonarmeye dönüştürülen döşemeler nedeniyle açıklıklar kirişlerle geçilmiştir.

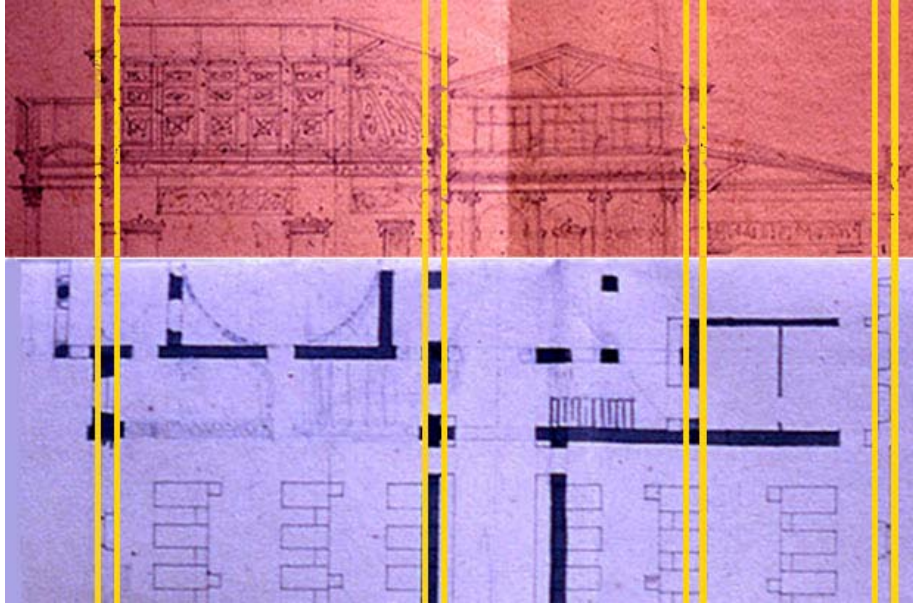
Şekil 4.15 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi – plan sütun düzeni

Yapının İsviçre Bellinzona Cantonale Arşivi'nde bulun özgün kesitinde, Hazine-i Evrak Binası'nda uygulanan basık kubbe ve kilise projelerinde uygulanan tonoz örtünün kullanıldığı görülmektedir (Şekil 4.13). Fossati'nin projede yer verdiği kubbe Süleymaniye Türbeleri ile uyum içinde olması düşünülmüş fakat uygulanmamıştır. Doğu cephesinde yer alan ikişer sütunla taşıtılan alınlıklı giriş saçakları özgün kesitte de görülmektedir (Şekil 4.16). Projede parapetler arkasında kalan çatı, fotoğraflarda saçaklıdır (Can, 1993, 142).

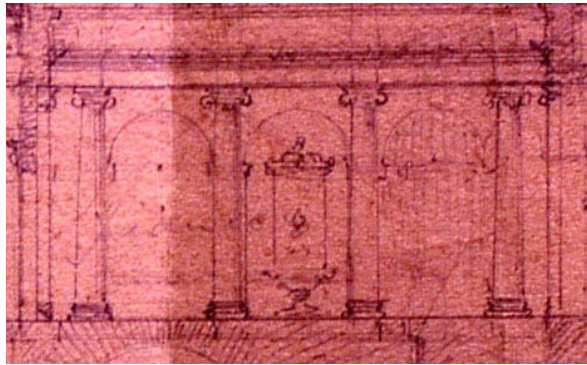
Şekil 4.16 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi-kesit
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Belinzona Arşivi'nde bulunan özgün plan ve kesiti karşılaştırdığımızda; planda yer alan ana duvarlar ve cepheden çıkma yapan üçgen alınlıklı giriş saçağı kesitle birebir örtüşmektedir. Bunlar dışında plan ve kesit arasında benzerlik yoktur. Planda orta sofada yer alan kare forma sahip olan bölüm kesitte tonoz kubbeye, alt kısmındaki kolonatl bölüm ise kesitte yer alan beşik çatılı bölüme denk gelmektedir (Şekil 4.17). Kesitte görülen tonoz kubbenin sadece kesit düzleminde tasarlandığı özgün plan ve görünüşe yansımadağı görülür. Yapının eski fotoğraflarında da kesitte yer alan çok parçalı çatıya rastlanmamıştır. Böylelikle basık kubbeli ve tonoz örtülü çatının sadece tasarım aşamasında kaldığı anlaşılmaktadır.

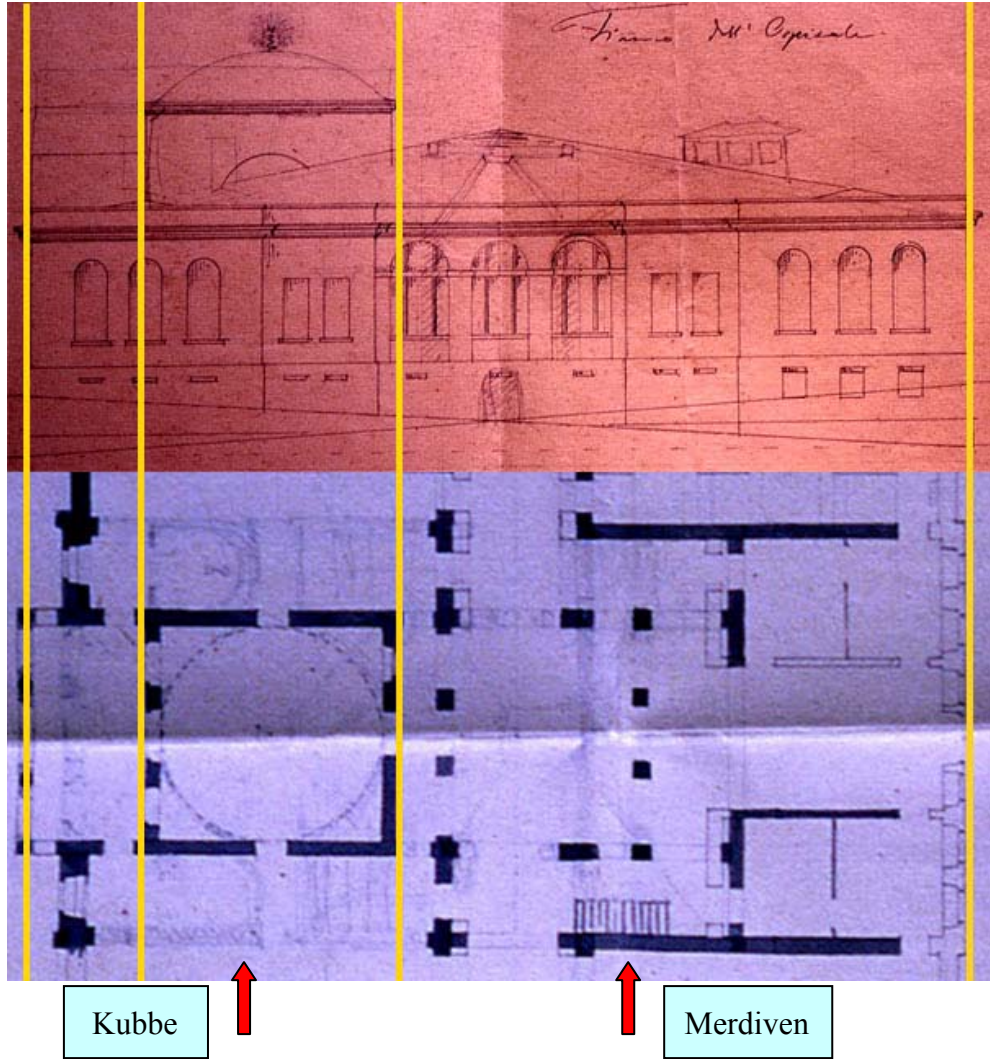
Şekil 4.17 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi-kesit / plan
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Kesitte; iç mekanda iyonik sütunlar ve merkezde yer alan çeşme görülmektedir (Şekil 4.18). Kesitte görülen çeşme detayı planda görülmemektedir. Yapının iç mekana ait fotoğrafının bulunmaması nedeniyle çeşme ve sütunların yapıldığı dönemde uygulanıp uygulanmadığı hakkında herhangi bir belge mevcut değildir.

Şekil 4.18 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi-kesit / çeşme detayı

Özgün plan ve görünüşü karşılaştırdığımızda kesitte görülen tonoz örtünün uygulanmadığı, görünüşte görülen basık kubbenin plan düzlemiyle birebir örtüştüğü anlaşılr (Şekil 4.19). Yapıya ait eski fotoğraflarda görülmeyen basık kubbe ve tonoz örtünün sadece proje aşamasında kalıp uygulanmadığı düşünülmektedir. Türk evine benzer özelliklere sahip yapıdaki orta sofa, günümüzde yapının özgün planından oldukça farklıdır. Özgün planında yer alan sofanın sol tarafında yer alan merdiven ise günümüze ulaşamamıştır.

Şekil 4.19 İsviçre Bellinzona Cantonale arşivi Fossati özgün projesi-görünüş / plan
(Cengiz Can fotoğraf arşivi)

Eldem, Bekirağa Bölüğü olarak da anılan yapının kışla olarak yapıldığını orta sofalı büyük bir ev planına sahip olduğunu ve sofa eyvanlarının çiftler Toksan başlıklı sütunla ayrıldığı, fener ilavesi ile aydınlatılan çatı, yapıya karakteristik özelliğini veren büyük çatının etkisini azaltmış olduğunu bildirir (Eldem, 1979, 152). Sofanın aydınlatılması için çatıda yapılan fener 1884 tarihine ulaşamamıştır (Can, 1993, 144). Bu fener ilavesi Fossati'nin 19. yüzyıl ortalarında yangın kulesinden yaptığı resimde kısmen görülmektedir (Resim 4.15).

Resim 4.15 Fossati'nin yangın kulesinden yaptığı yağlıboya resim – 1940-1950'ler (Eldem, 1979)

Yapı belirli dönemlerde değişikliğe uğramıştır. Bir dönemde fener ilavesi ile aydınlatılan çatı (Resim 4.16) daha sonraki dönemlerde kaldırılmış, çatı penceresi ile aydınlatılmıştır (Resim 4.17). Çatıda meydana gelen değişikliğin yanı sıra cephe pencerelerin bölümlenmesinde değişiklikler olmuş, kemerli pencere düzeni günümüze ulaşamamıştır.

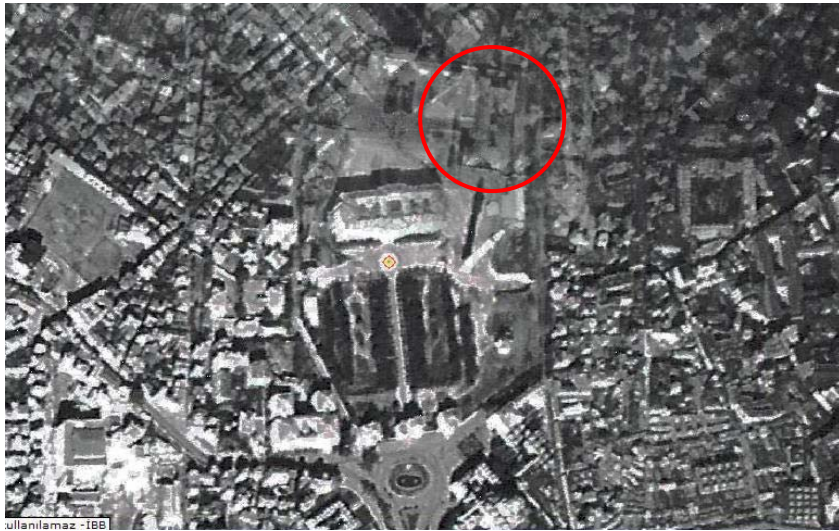

Resim 4.16 Bekiraga Bölüğü güney cephesi – 1880'li yıllar öncesi (Öztuncay, 2003)

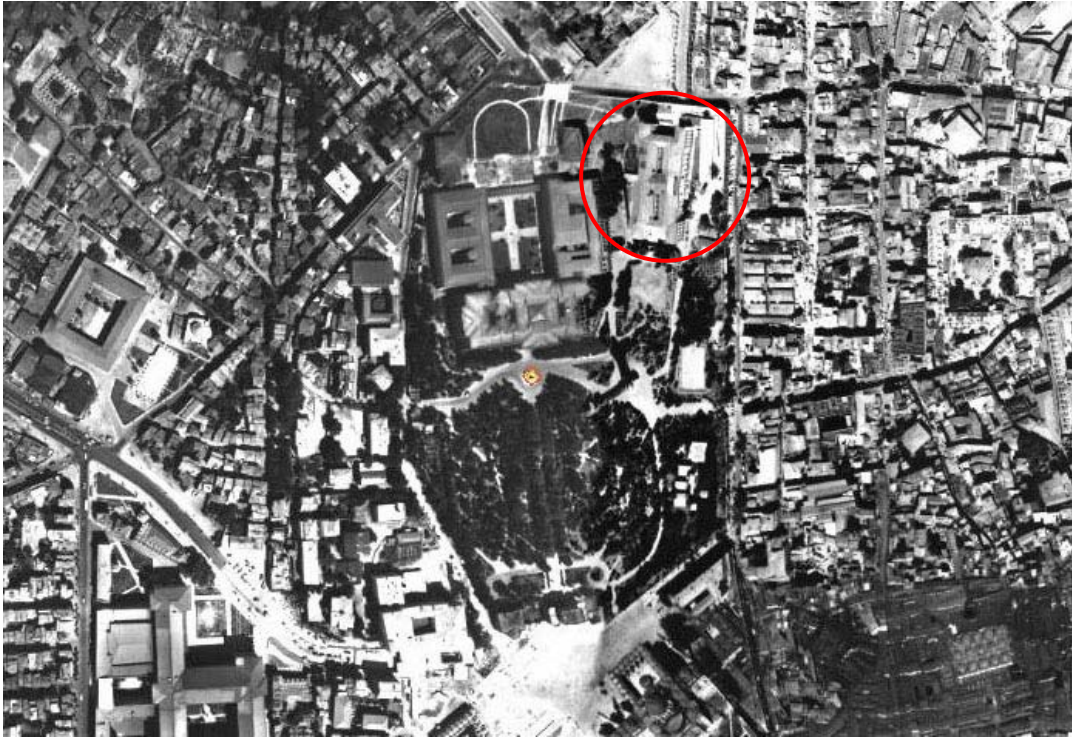

Resim 4.17 Bekirağa Bölüğü güney cephesi – 1880’li yıllar sonrası (Öztuncay,2003)

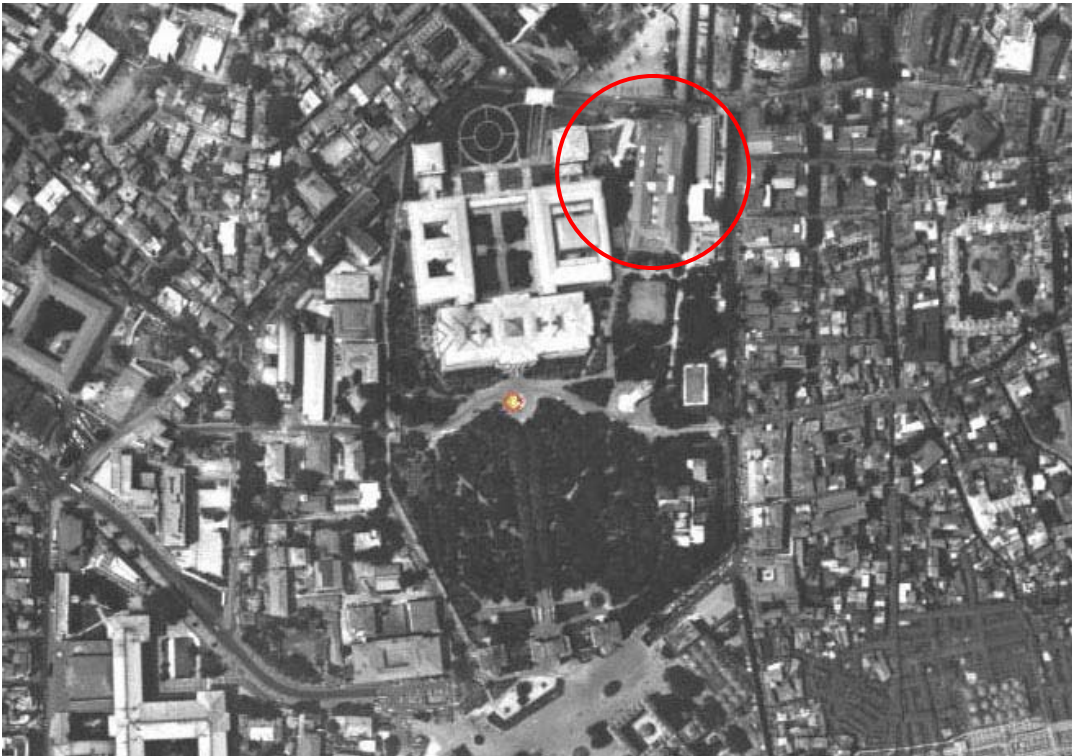
1942, 1966, 1982 ve 2009 yıllarına ait hava fotoğraflarında, yapının eski fotoğraflarına göre çatı örtüsünün tamamen değiştiği görülür. Yapıldığı dönemde tek kütleli bir çatı örtüsü ile kapalı olan çatı hava fotoğraflarında da görüldüğü üzere orta sofadan ulaşılan koridorlar aydınlatılacak şekilde bir tasarıma gidilmiştir. 1942 ve 1966 yıllarındaki hava fotoğraflarında kuzey ve güney cephede görülen hareketlilik (Resim 4.18) (Resim 4.19), 1982 yılındaki hava fotoğrafında kuzey ve güney cepheye eklenen ek yapılarla yitirilmiştir (Resim 4.20).

Resim 4.18 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı–1942
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

Resim 4.19 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı–1966
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

Resim 4.20 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı–1982
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)

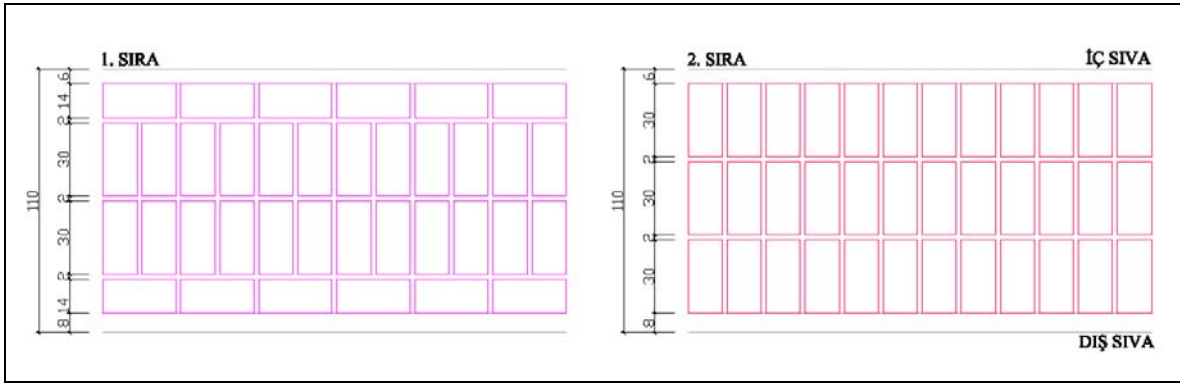
Resim 4.21 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi hava fotoğrafı–2009

4.4.2 Yapım Sistemi

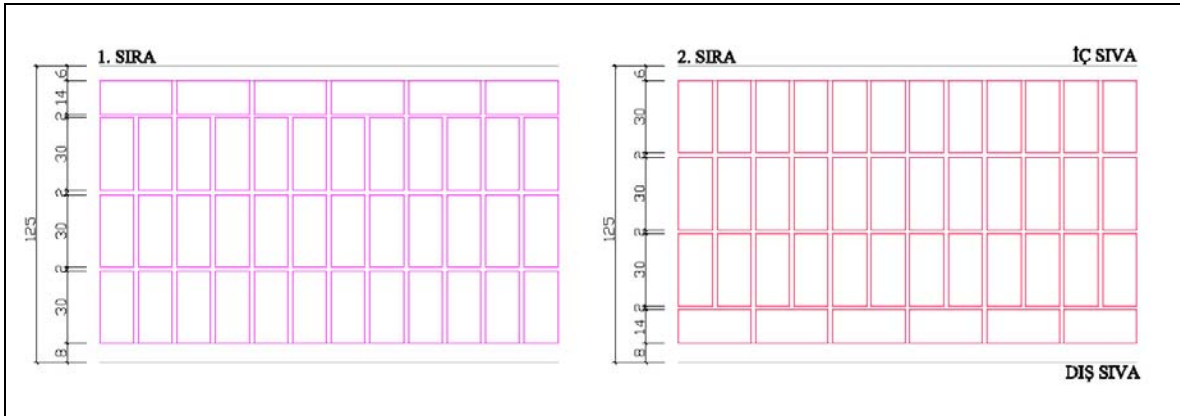
Batılılaşmanın etkileri, değişen yapı malzemeleri ile batı mimarlığını örnek alan bir değişim sürecine girilmiş, düşey taşıyıcılarda modern ölçülü tuğla kullanılarak inşa edilen ilk yapı olması nedeniyle önemi artmıştır. Yığma kâgir sistemle inşa edilen, zemin kat 110cm, bodrum kat 125cm kalınlığında olan yapının taşıyıcı duvarları yığma tuğla, döşemeleri ahşap kirişleme tekniğindedir (Yergün, 2002, 84). Günümüzde yapının iç duvarından sıva kaldırılarak tuğla boyutları öğrenilmiş, görsel amaçlı sergilenmektedir (Resim 4.22). Tuğla boyutları 6.5x14x30cm'dir. Fossati'nin 1845 yılında inşa ettiği Darülfünun Binası'nda kullanılan 5-6x14.5-15x29,5-30 ebatlarındaki livorno tuğlası ile benzerlik göstermektedir (Yergün, 2002, 92). Örgü biçimi olarak kilit örgü sistemi kullanılmıştır. Birinci sıraya tuğlaların uzun kenarı, ikinci sıraya ise kısa kenarı istiflenmekle ve tuğla birimleri her sırada yarım tuğla boyu kaydırılarak derzler alt ve üst sıradaki tuğlaların üstüne gelecek şekilde dizilmişlerdir. Derz aralıkları 1,5-2cm arasında değişmekte olup, iç sıva genişliği 6cm olarak ölçülmüş, resim 4.20 - 4.21 - 4.22 - 4.23'te örgü sistemi ile ilgili çalışmalar yapılmıştır. Fossati tarafından hazırlanan kat planının bulunduğu paftada yapıda kaç tane tuğla kullanılabileceğinin hesapları yapılmıştır. Bellinzona Cantonale Arşivi'ndeki bu belge yapının modern ölçülü tuğla kullanılarak tasarlandığını gösteren bir kanıt olarak günümüze ulaşmıştır (Can, 1993, 132). Yapının maruz kaldığı birçok müdahaleler arasında kat döşemelerinin betonarme döşemeye çevrilmesi ile yapı özgünlüğünü yitirmiştir (Yergün, 2002, 84).

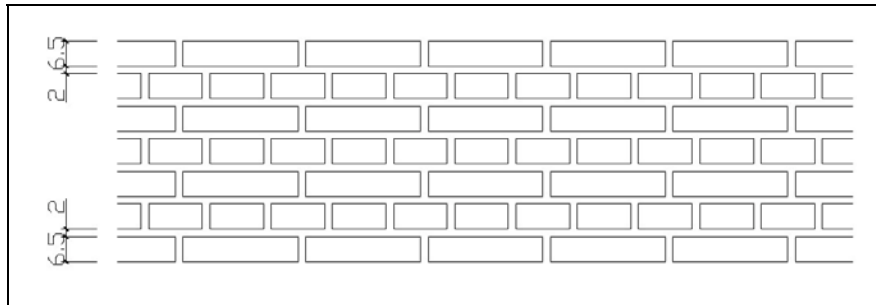
Resim 4.22 Siyasal Bilimler Fakültesi duvar tuğla boyutu-fotoğraf Elgün Poçan

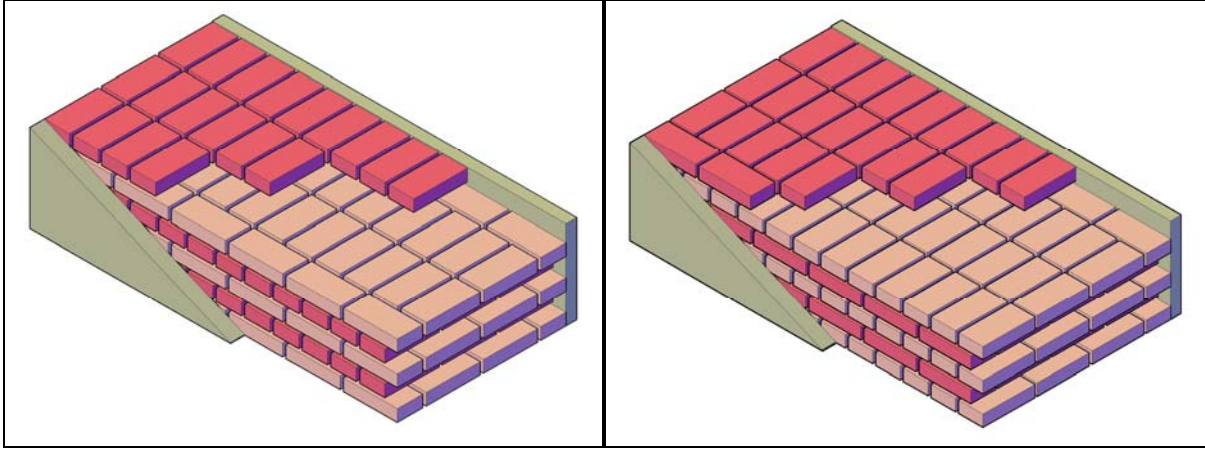
Şekil 4.20 Zemin Kat duvar (110cm) örgü sistemi

Şekil 4.21 Bodrum Kat duvar (125cm) örgü sistemi

Şekil 4.22 Tuğla duvar görünüşü

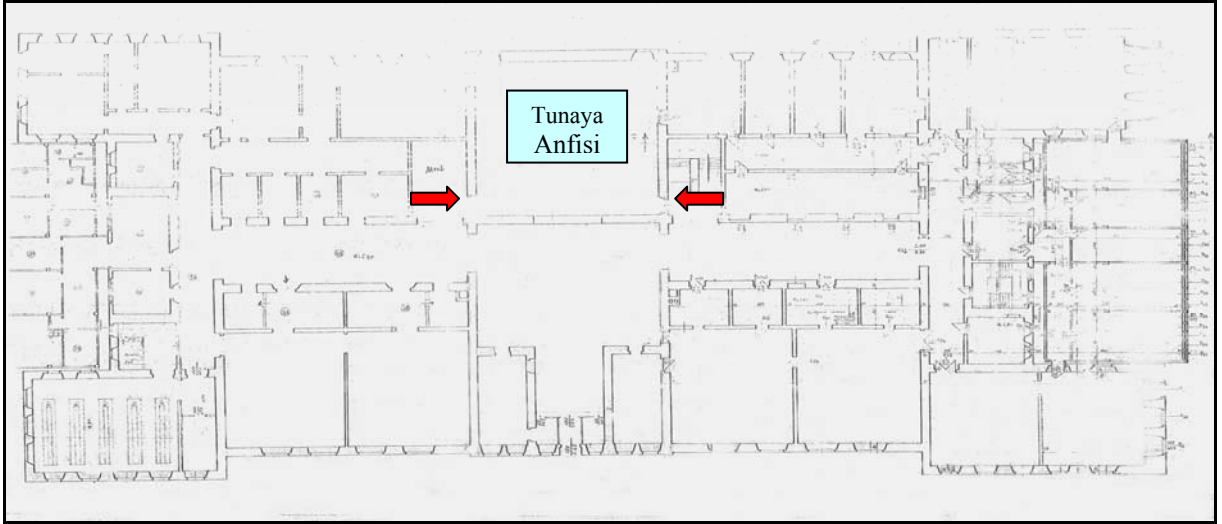
Şekil 4.23 Zemin kat – bodrum kat duvarı üç boyutlu görünüşü

4.5 1981 Tarihli Proje ve Onarım Sonrası Yapının Durumu

1870-1922 yılları arasında askeri tutuk evi olarak kullanılan, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'ne devredilip, 1979 yılına kadar Tıp Fakültesi Binası olarak kullanıldıktan sonra Siyasal Bilimler Fakültesi'ne devredilen bina tarihte birçok farklı işlev değişikliğinden dolayı mekan kazanmak amacıyla çeşitli ekler yapılmış, onarımlar geçirmiştir.

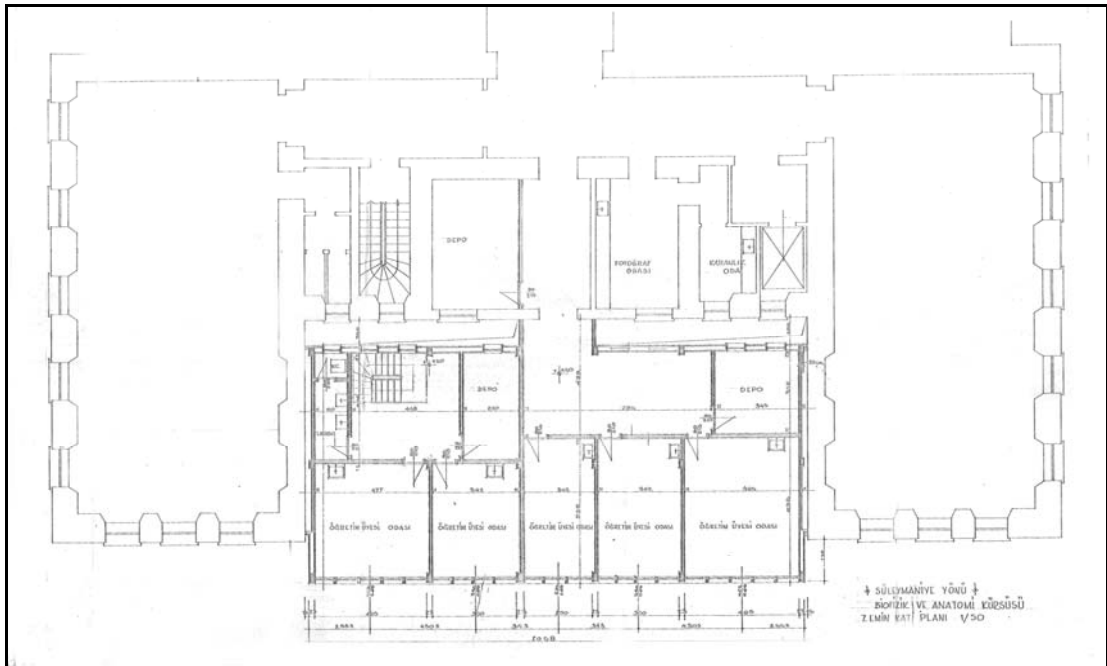
Yapının kuzey ve güney bölümüne eklenen, cephenin hareketliliğini yok eden ek yapıların kesin tarihi bilinmemektedir. 5-1-1981 tarihli İstanbul Üniversitesi Yapı İşleri Başkanlığı onaylı proje yapının eklerin eklenmesinden sonraki durumunu göstermektedir. Siyasal Bilimler Fakültesi'ne devredildikten sonra Tıp Fakültesi'nin de aynı binada belirli bir dönem işlevini sürdürmesi nedeniyle 1981 tarihli projedeki mekan isimleri, Tıp Fakültesi'nin işlevini sürdürmekte olduğu dönemdeki isimlerdir.

Plan düzeni günümüzdeki plan düzeninden kısmen farklıdır. Yapı bugünkü durumu gibi iki tam kat ve bir asma kattan oluşmaktadır. Plan şeması günümüzdeki gibi kullanılmamıştır. Zemin kat planı günümüzdeki plan şeması ile benzer olup sadece muhdes bölücü duvarlarda değişiklikler olmuştur (Şekil 4.24). Yapının kuzey bölümü ise bugünkü durumu ile benzerdir. Planlara göre en önemli değişiklik Tunaya Anfisi'nde olmuştur. Günümüzde anfiye ulaşım sadece zemin kattandır. Fakat 1981 tarihli projeye göre anfi dik bir anatomi anfisi olup, anfinin minimum kotuna ulaşım zemin kattan maksimum kotuna ulaşım asma kattan sağlanmaktadır (Şekil 4.28).

Şekil 4.24 Siyasal Bilimler Fakültesi zemin kat planı 1981 tarihli proje

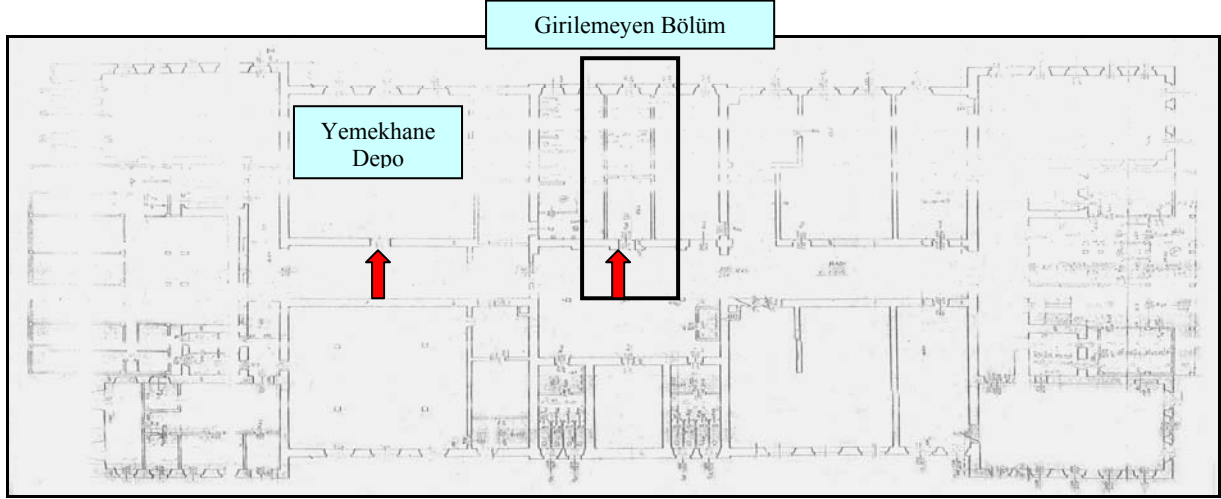
Projede tüm mekanların nasıl kullanıldığı hakkında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Sadece kuzeye bakan ek binanın kullanımı hakkında bilgi mevcuttur. Zemin Kat kuzey ek yapısı Biyofizik ve Anatomi Kürsüsü olarak kullanılmakta olup, plan şeması günümüzdeki durumu ile benzerdir (Şekil 4.25).

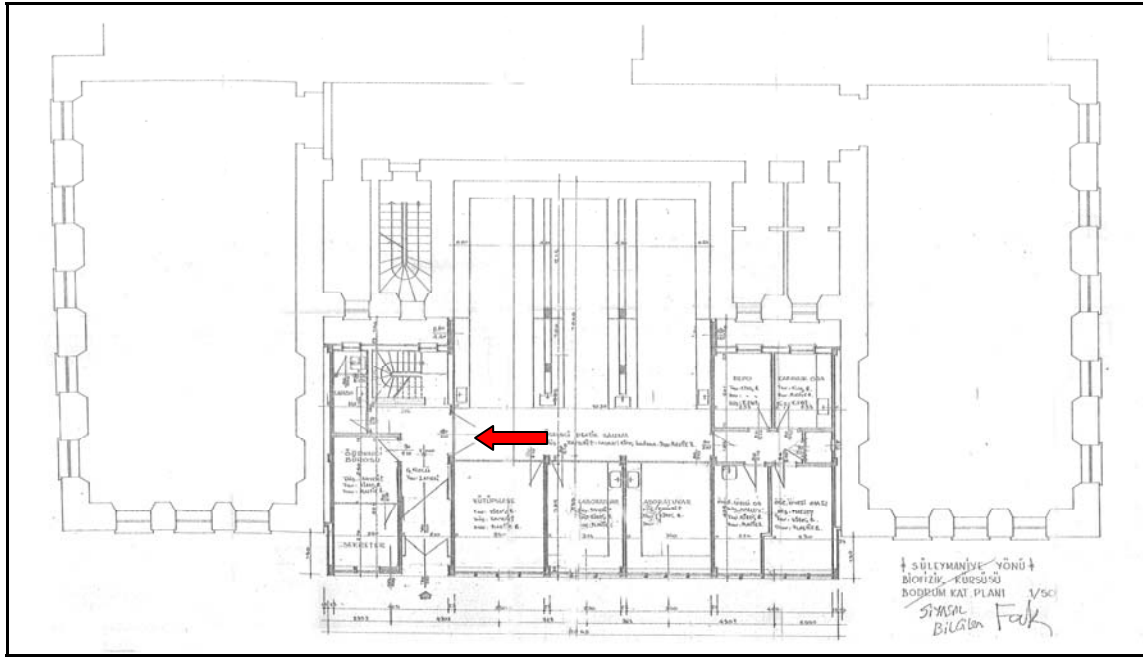
Şekil 4.25 Siyasal Bilimler zemin kat planı biofizik ve anatomi kürsüsü

Bodrum kat planı günümüzdeki plan şeması ile benzer olup sadece muhdes duvarlar ve kapı ve pencere açıklıklarında farklılıklar mevcuttur (Şekil 4.26). En önemli değişikliklerden biri bugünkü yemekhane deposu olarak kullanılan kısımda olmuştur. Günümüzde sadece dışardan

girişin olduğu mekana olan ulaşım, 1981 tarihli projede sol yan koridordan sağlanmaktadır. Diğer bir değişiklik ise bodrum katta ölçüsü alınamayan mekanda olmuştur. Günümüzde holle bağlantıyı sağlayan kapatılmış kapının 1981 tarihli projede açık olduğu görülmektedir. Ek olarak bu mekanın aydınlanmasını sağlayan pencere günümüzde kapıya dönüştürülmüştür.

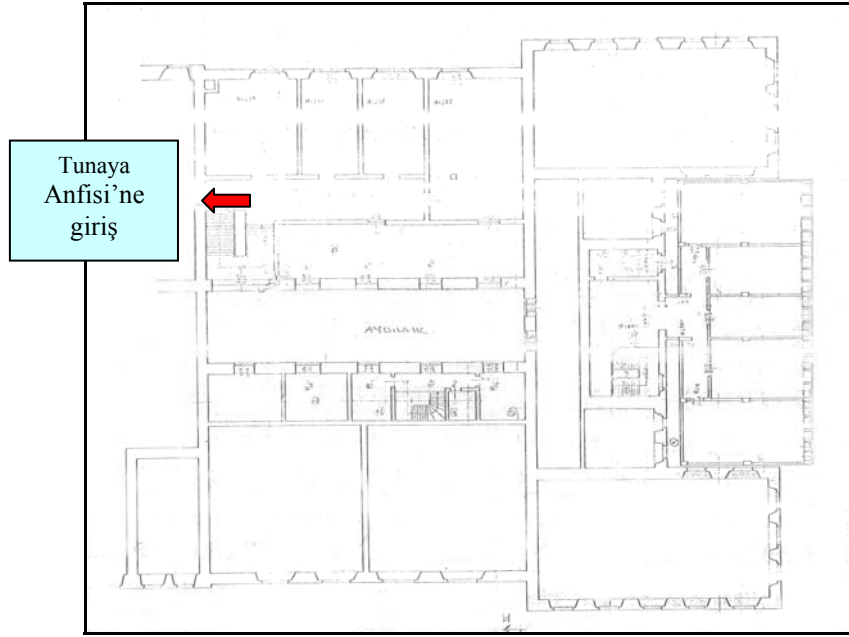

Şekil 4.26 Siyasal Bilimler Fakültesi bodrum kat planı 1981 tarihli proje

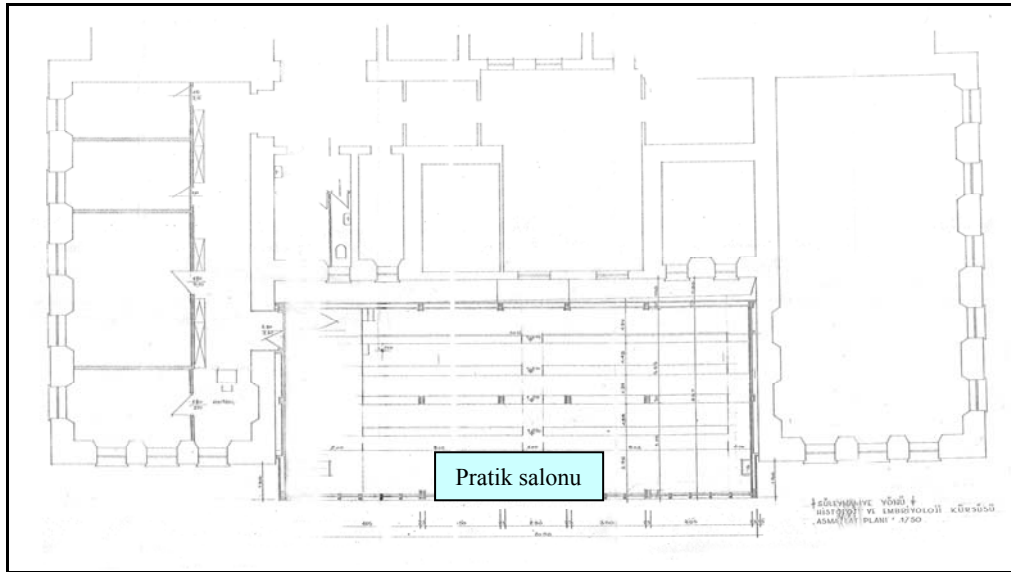
Şekil 4.27 Siyasal Bilimler bodrum kat planı biofizik kürsüsü

Bodrum Kat kuzey ek yapısı Biofizik Kürsüsü olarak kullanılmakta olup, plan şeması günümüzdeki durumu ile benzerdir. Bugün kütüphane olarak kullanılan mekan muhdes duvarlarda bölümlenmiştir. Günümüzde Kütüphane 1'den Depo'ya geçiş bulunmazken, 1981 tarihli projede depoya geçilip oradan da kuzey çıkışına ulaşılır (Şekil 4.17).

Şekil 4.28 Siyasal Bilimler Fakültesi asma kat planı 1981 tarihli proje

Asma kat planı günümüzdeki plan şeması ile aynıdır. Tek fark Tunaya Anfisine ulaşımın mekanın eğiminden dolayı asma kattan da sağlanmasıdır. (Şekil 4.28). Asma kat kuzey ek yapısı Histoloji ve Embriyoloji Kürsüsü olarak kullanılmakta olup, plan şeması günümüzdeki durumundan farklıdır (Şekil 4.29). Günümüzde öğretim görevlisi odaları olarak kullanılan muhdes duvarlarla ayrılan bölüm 1981 tarihli projede tek bir mekandan oluşup 100 kişilik pratik salonu olarak kullanılmaktadır. Diğer mekanlar ise günümüzdeki plan şeması ile benzerdir. 1981 tarihli kuzey cephesine ait çizim ise yapının bugünkü durumu ile aynı cephe özelliklerini göstermektedir (Şekil 4.30).

Şekil 4.29 Siyasal Bilimler asma kat planı histoloji ve embriyoloji kürsüsü

Şekil 4.30 Siyasal Bilimler Fakültesi kuzey cephesi 1981 tarihli proje

4.6 Günümüzde İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası

4.6.1 Plan Özellikleri

Yapı iki tam kat ve bir asma kattan oluşur. Yapının bodrum ve zemin katı yığma kagir sistemle inşa edilmiştir. Sonradan eklenen asma kat ise betonarmedir. Bodrum kat ve zemin katı mekan kazanmak amacıyla muhdes iç duvarla bölünmüştür. Sonradan kuzey ve güney cephesine eklenen ek yapıların tamamı betonarmedir. Yapıya giriş zemin kat kotundan sağlanır (Ek 1.1).

4.6.1.1 Zemin Kat Planı (+4.63 Kotu Planı) / (Ek 1.2 - Ek 1.3 - Ek 1.4)

Zemin Kat Giriş Holü

Batı Cephesi'nde, yapı aksında yer alan ana girişten girilerek, 16.45x11.40m boyutlarında dikdörtgen bir mekana ulaşılır. Giriş camekân bir rüzgârlıkla holden ayrılmıştır (Resim 4.23). Mekan yüksekliği 6.15m olup, tavandan camla aydınlatılmıştır (Resim 4.24). Yer döşemesi karo taş, duvar sıva-boyadır. Giriş holünün duvarları 2.50m yüksekliğinde ahşapla kaplanmıştır.

Girişinin sağından ve solundan dikdörtgen planlı 22.00x5.30m boyutlarında iki mekana ulaşılır. Bu mekanlara giriş minimum yüksekliği 4.15m maksimum yüksekliği 4.67 olan kemerli bir geçişle sağlanır (Resim 4.25) (Resim 4.26). Bu koridorların yüksekliği kiriş altına kadar 6.50.m, mekanı aydınlatan cam çatı kaplamasına kadar 8.35m'dir.

Resim 4.23 Zemin kat giriş holü rüzgarlık

Resim 4.24 Zemin kat giriş holü tavan

Resim 4.25 Zemin kat sol yan koridor

Resim 4.26 Zemin kat sağ yan koridor

Sağ Yan Koridor

Sağ Yan Koridor'dan Sağ Yan Merdiven Holü, Öğrenci İşleri, Anfi 2 ve Yeni Anfi 2 mekanlarına ulaşılır (Resim 4.27). Merdiven holündeki iki kollu merdivenle bodrum ve asma kata ulaşılabilir. Koridorun diğer dar kenarından 21.00x2.60m boyutlarında 6.16m yüksekliğinde dar bir koridora geçilir (Resim 4.28). Bu koridordan Dekanlık, Toplantı Odası, Seminer Odası, Mutfak, Wc (Resim 4.29) (Resim 4.30) ve sonradan eklenen ek yapıya geçiş sağlanır (Resim 4.31). Ek yapı ile ana bina arasına 95cm boşluk vardır. Mutfak ve merdiven holü pencereleri ek yapı ile ana binayı ayıran bu boşluğa bakar. Ek yapıda ise 5 öğretim görevlisi odası bulunur.

Resim 4.27 Sağ yan koridor

Resim 4.28 Sağ yan koridor

Resim 4.29 Sağ yan dar koridor

Resim 4.30 Sağ yan dar koridor

Resim 4.31 Sağ ek yapı

Yeni Anfi 2

10.60x6.79m boyutlarında 5.24m yüksekliğinde duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır (Resim 4.33). Yer pvc, tavan ahşap kaplamadır. Ulaşım, 1.24x2.20m boyutlarında demir kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 2.20m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 1 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.32). Anfi giriş holü ise 5.26x3.36m boyutlarında 2.87m yüksekliğinde anfi ile sağ yan koridoru birbirine bağlayan mekandır.

Resim 4.32 Yeni Anfi 2

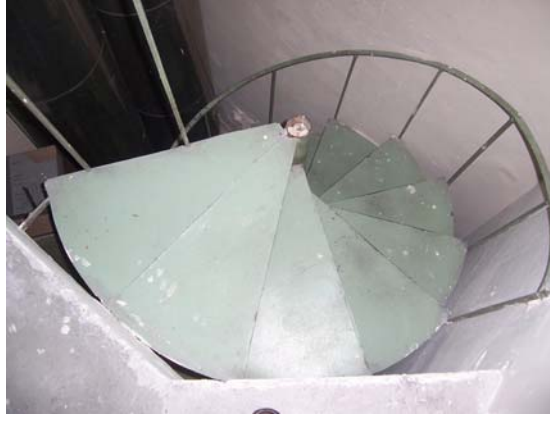
Resim 4.33 Yeni Anfi 2

Zemin Anfi 2

10.55x7.80m boyutlarında 5.20m yüksekliğinde duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Yer pvc, tavan ahşap kaplamadır. Ulaşım, 1.24x2.20m boyutlarında demir kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 2.23m ve 2.17m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere vardır. Anfi Giriş Holü ise 4.53x3x48m boyutlarında 3.00m yüksekliğinde Anfi 2 ile Sağ Yan Koridor'u birbirine bağlayan mekandır.

Öğrenci İşleri

Üç mekandan oluşur. İki öğrenci işleri, biri depo olarak kullanılmaktadır. Depo olarak kullanılan odadan dönel merdivenle asma kat kotuna ulaşılır (Resim 4.34). Diğer iki bölüm 10.59x8.45m boyutlarında 5.23m yüksekliğinde ve 4.57x8.12m boyutlarında 6.29m yüksekliğindedir. Duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğinde ahşapla kaplanmıştır. Yer pvc, tavan sıva-boyadır. Ulaşım, 1.12x2.20m genişliğinde demir kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 2.16m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 1 adet vasistas pvc pencere, 1.37m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 2 adet menteşesi yanda pencere vardır.

Resim 4.34 Öğrenci işleri dönel merdiven

Dekanlık

Dekanlık Giriş Holü ve Dekanlık yapının güney doğu köşesinde yer alır. 2.80x8.45m boyutlarında 6.10m yüksekliğindeki giriş holünün duvarları sıva-boyadır Yer döşemesi ahşap kaplama, tavan sıva-boyadır. Ulaşım, 1.90x2.20m genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, doğu cephesine bakan 1.61m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 31 adet vasistas ahşap pencere yer alır.

Dekanlık giriş holünden dekanlığa ahşap bir kapı ile geçilmektedir. 8.41x13.15m boyutlarında 6.07m yüksekliğindeki dekanlığın duvarları sıva-boya olup, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Yer döşemesi ahşap parke, tavan sıva-boyadır. Güney cephesine bakan 1.47,1.51,1.51m genişliğinde 3 adet vasistas ahşap pencere, doğu cephesine bakan vardır. 1.57,1.57,1.57,1.62m genişliğinde 4 adet vasistas ahşap pencere bulunmaktadır.

Sekreterlik

Sekreterliğe güney ek yapı holünden ve dekanlıktan ulaşılır. 8.20x4.60m boyutlarında kat yüksekliği 3.00m kiriş altı 2.62m olan bir mekandır. Ulaşım, 0.95x2.20m genişliğinde ahşap kapıdan sağlanır. Güney cephesine bakan 0.73-0.76-0.77-0.77-0.77m genişliğinde 1.75m yüksekliğinde 5 adet pvc pencere bulunur.

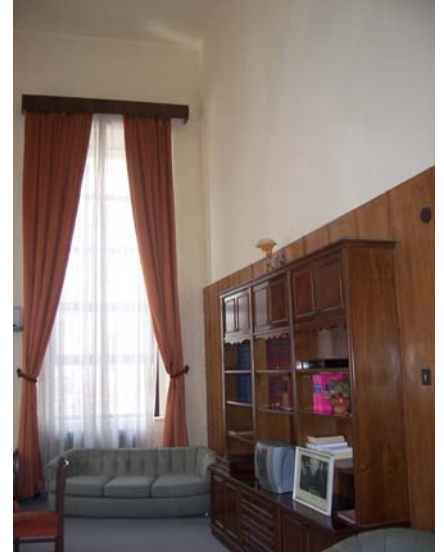
Seminer-Toplantı Odası

Toplantı Odası ve Seminer Odası yapının güney batı köşesinde yer alır. 8.26x9.63m boyutlarında 6.15m yüksekliğindeki toplantı odasının duvarları sıva-boya olup, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır (Resim 4.36). Yer döşemesi ahşap kaplama, tavan sıva-boyadır. Ulaşım, 1.95x2.20m genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.41,1.42,1.44m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 3 adet vasistas pvc pencere yer alır (Resim 4.35).

Seminer odasından toplantı odasına ahşap bir kapı ile geçilmektedir (Resim 4.38). 8.33x6.34m boyutlarında 6.14m yüksekliğindeki seminer odasının duvarları sıva-boya olup, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır (Resim 4.37). Yer döşemesi halı kaplama, tavan sıva- boyadır. Güney cephesine bakan 1.39,1.44,1.50m boyutlarında 3 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.30a).

Resim 4.35 Seminer odası

Resim 4.36 Seminer odası

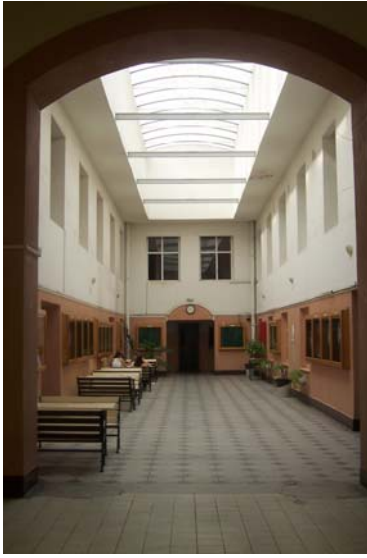
Resim 4.37 Toplantı odası

Resim 4.38 Toplantı odası

Sol Yan Koridor

Sol Yan koridor Sağ Yan Koridor'un simetriğidir (Resim 4.39) (Resim 4.40). Koridor üzeri cam çatı örtüsü ile kapatılmıştır (Resim 4.41). Mekan buradan ışık almaktadır. Sol Yan Koridor'dan Sol Yan Merdiven Holü, Depo ve Onar Anfisi'ne ulaşılır. Koridorun kısa kenarından 13.14x2.80m boyutlarında 3.08m yüksekliğinde dar bir koridora ulaşılır (Resim 4.42) (Resim 4.43). Bu koridordan Başgıl Anfisi, Sarıca Anfisi, Arşiv, Spor Klübü, Merdiven Holü, Hol 2, Öğretim Görevlisi odalarına ve sonradan eklenen ek yapıya geçilir (Resim 4.44) (Resim 4.46). Ek yapıda Kantin, Spor Klübü, 8 Öğretim Görevlisi Odası, Wc, Asma Kata çıkışı sağlayan çelik merdiven ve bodrumu inişi sağlayan betonarme merdiven yer alır (Resim 4.45).

Resim 4.39 Sol yan koridor

Resim 4.40 Sol yan koridor

Resim 4.41 Cam çatı örtüsü

Resim 4.42 Sol yan dar koridor

Resim 4.43 Sol yan dar koridor

Resim 4.44 Sol ek yapı

Resim 4.45 Çelik Merdiven

Resim 4.46 Hol 2

Onar Anfisi

10.31x10.68m boyutlarında 6.04m yüksekliğinde duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Yer döşemesi ve tavan ahşap kaplamadır (Resim 4.48). Ulaşım, 1.94x2.20m genişliğinde kapı boşluğundan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 2.06m ve 2.17m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.47).

Anfi Giriş Holü ise 6.69x3x51m boyutlarında yüksekliği 3.13m ve kiriş altı 2.86m olan Anfi ile Sol Yan Koridor'u birbirine bağlayan mekandır. Holde L şeklinde çelik bir merdivenle asma kata çıkış sağlanır (Resim 4.49).

Resim 4.47 Onar anfi

Resim 4.48 Onar anfi

Resim 4.49 Anfi giriş holü merdiven

Başgöl Anfi

10.31x10.69m boyutlarında 5.97m yüksekliğinde duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Yer döşemesi ve tavan ahşap kaplamadır (Resim 4.51) (Resim 4.52). Ulaşım, 1.96x2.20m genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 2.16m ve 2.22m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.50). Anfiden 4.21x3x51m boyutlarında yüksekliği 3.08m ve kiriş altı 2.91m olan bir odaya ulaşılır (Resim 4.53).

Resim 4.50 Bağıl anfi

Resim 4.51 Bağıl anfi

Resim 4.52 Bağıl anfi tavan

Resim 4.53 Bağıl anfi oda

Sarıca Anfi

Anfi yapının kuzey batı köşesinde yer alır (Resim 4.54). 8.33x16.24m boyutlarında eğimli olarak planlanmıştır (Resim 4.55). Maksimum tavan yüksekliği 4.84m, minimum ise 4.33 tür. Duvarları sıva-boya, 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Yer döşemesi ahşap kaplama, tavan asma tavadır. Ulaşım, 2.00x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.24,1.28,1.28,1.30,1.34m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 5 adet vasistas pvc pencere, kuzey cephesine bakan 1.25,1.25,1.28m genişliğinde 3 adet menteşesi sağda pvc pencere vardır.

Resim 4.54 Sarıca anfi

Resim 4.55 Sarıca anfi

Tunaya Anfi

14 boyutlarında 21x16.36m döşemesi eğimli olarak planlanmıştır (Resim 4.59). Maksimum yüksekliği 5.65m minimum yüksekliği 4.63m'dir. Mekanın en yüksek kotuna yanlardan onar basamakla çıkılır. Yer döşemesi pvc, duvar ve tavan ahşap kaplamadır (Resim 4.56). Ulaşım, 1.65x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı iki kapıdan sağlanır (Resim 4.57). Mekanda, batı cephesine bakan 1.36m ve 1.42m genişliğinde 3.83m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.58).

Resim 4.56 Tunaya anfi

Resim 4.57 Tunaya anfi

Resim 4.58 Tunaya anfisi

Resim 4.59 Tunaya anfisi

Sol- Sağ Yan Merdiven Holü

Sol ve Sağ Yan Merdiven Holü simetrik olup, boyutları 4.80x7.10m boyutlarındadır (Resim 4.60). 17cm rıht yüksekliğindeki 18 basamakla asma kata çıkılmaktadır. 17cm rıht yüksekliğindeki 28 basamakla bodrum kata inilir. Merdiven başışları bodrumdan zemine çıkan basamaklarda 30cm, zeminden asma kata çıkan basamaklarda 33cm'dir. Merdiven kovanı genişliği 70cm olup merdiven korkuluğu demir, küpeştesi ahşaptır (Resim 4.61). Sağ ve Sol Yan Merdiven holünden Tunaya Anfisi'ne giriş sağlanır.

Resim 4.60 Sağ yan merdiven holü fotoğrafları

Resim 4.61 Sağ yan merdiven holü küpeştesi

Kuzey Ek Yapı Öğretim Görevlileri Odaları

Öğretim Görevlisi Oda 1-2-3-4-5-6-7-8 mekanlarına ve wc'ye Hol 4'ten ulaşılır. Hol 4'ün tavan yüksekliği 3.04m olup kiriş altı 2.67m dir. Yer döşemesi karo taş, tavan ve duvar sıva-boyadır. Odalara ulaşım, 2.20m yüksekliğinde ahşap kapılardan sağlanır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1 Zemin kat, kuzey ek yapı öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
1	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.03	

2	Pvc / Sıva-Boya	3.04/2.66	3 adet pvc 0.78-.0.78-0.84x1.75
3	Pvc / Sıva-Boya	3.04/2.66	3 adet pvc 0.75-.0.77-0.80x1.75
4	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.04/2.66	3 adet pvc 0.74-.0.76-0.76x1.75
5	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.04/2.66	3 adet pvc 0.82-.0.85-0.87x1.75
6	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.05	3 adet pvc 0.73-.0.74-0.77x1.75
7	Pvc / Sıva-Boya	3.04/2.66	3 adet pvc 0.74-.0.77-0.77x1.75
8	Pvc / Sıva-Boya	3.05/2.67	3 adet pvc 0.78-.0.79-0.79x1.75

Batı Bölümü Öğretim Görevlileri Odaları

Bu mekanlara Hol 1, Hol 2 ve Hol 3'ten ulaşılır. Hol 1'den; doğu cephesine bakan Öğretim Görevlisi Oda 10-11-12-13'e, kuzey cephesine bakan Öğretim Görevlisi Oda 9'a, Hol 2'den; doğu cephesine bakan Öğretim Görevlisi Oda 14-15-16'ya ve Seminer Odası, Sağ Yan Koridor'a bakan Öğretim Görevlisi Oda 17-18-19-20'ye (Resim 4.65) (Resim 4.66), Hol 3'ten; doğu cephesine bakan Muhasebe, Öğretim Görevlisi Oda 21-22-23'e (Resim 4.62) (Resim 4.63) (Resim 4.64) ulaşılır (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2 Zemin kat, batı bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
9	Ahşap Kaplama Sıva-Boya	3.01	2 adet pvc 1.61x1.60 1 adet kapatılmış pen.
10	Pvc / Sıva-Boya	3.02	2 adet pvc 1.61x1.60
11	Pvc / Sıva-Boya	3.06	1 adet pvc 1.61x1.60
12	Pvc / Sıva-Boya	3.03	1 adet pvc 1.61x1.60
13	Pvc / Sıva-Boya	3.08	1 adet pvc 1.61x1.60
14	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.91/2.66	1 adet ahşap 2.51x1.60
15	Ahşap Kaplama Sıva-Boya	3.04	1 adet ahşap 2.51x1.60
16	Pvc / Sıva-Boya	3.07	1 adet ahşap 2.46x1.60

17	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.04	1 adet ahşap 1.45x1.48
18	Pvc / Sıva-Boya	3.00	1 adet ahşap 1.42x1.48
19	Pvc / Sıva-Boya	3.01	1 adet ahşap 1.44x1.48
20	Ahşap Kaplama Ahşap Kaplama	2.62	1 adet ahşap 1.44x1.48
21	Ahşap Kaplama Sıva-Boya	3.18/2.89	1 adet ahşap 2.55x1.60
22	Pvc / Sıva-Boya	3.14/2.86	1 adet ahşap 2.49x1.60
23	Pvc / Sıva-Boya	3.12/2.87	1 adet ahşap 2.56x1.60

Resim 4.62 Öğretim görevlisi oda 23

Resim 4.63 Öğretim görevlisi oda 21

Resim 4.64 Öğretim görevlisi oda 21 kapı / pencere

Resim 4.65 Öğretim görevlisi oda 20

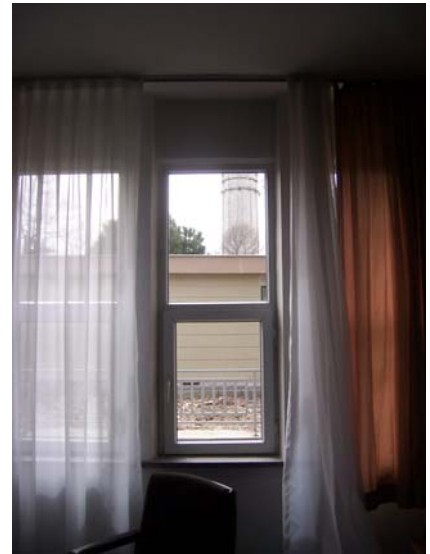
Resim 4.66 Öğretim görevlisi oda 20 / pencere

Güney Ek Yapı Öğretim Görevlileri Odaları

Öğretim Görevlisi Oda 24-25-26 mekanlarına, Sekreterlik ve Personel Bürosuna Hol 5'ten ulaşılır. Hol 5'ün tavan yüksekliği 3.05, yer döşemesi karo taş, tavan ve duvar sıva-boyadır. Ulaşım, 2.20 yüksekliğinde ahşap kapılardan sağlanır (Resim 4.67).

Çizelge 4.3 Zemin kat, güney ek yapı öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
24	Pvc / Sıva-Boya	3.01/2.65	3 adet pvc 0.75-.0.77-0.87x1.75
25	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.02/2.65	3 adet pvc 0.78-.0.80-0.89x1.75
26	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.99/2.63	3 adet pvc 0.71-.0.72-0.73x1.75

Resim 4.67 Güney ek yapı öğretim görevlisi odaları

4.6.1.2 Bodrum Kat Planı (0.00 Kotu Planı) / (Ek 1.5 - Ek 1.6 - Ek 1.7)

Bodrum Hol

Bodrum Hol 16.20x11.20m boyutlarında dikdörtgen bir mekandır (Resim 4.68). Kat yüksekliği 4.32'dir. 35x35cm boyutlarında 3.83m yüksekliğinde 3 betonarme kolon vardır. Kiriş altı 4.16m'dir. Sol Yan Koridor, Sağ Yan Koridor, Anfi 3, Wc ve Su Deposu'na bu mekandan ulaşılır. Hol'ün sağından ve solundan dikdörtgen planlı 22.00x5.30m boyutlarında iki mekâna ulaşılır. Bu mekanlara giriş minimum yüksekliği 2.61m, maksimum yüksekliği 3.13m olan kemerli bir geçişle sağlanır. Bu koridorların yüksekliği 4.32 m'dir.

Resim 4.68 Bodrum hol

Anfi 3

5.59x13.69m boyutlarında yüksekliği 3.58m'dir. Döşeme ahşap parke, duvar sıva-boya, tavan asma tavadır. Ulaşım, 2.15x2.20 genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda 33x33m boyutlarında bir kolon bulunur (Resim 4.69). Doğu cephesine bakan 1.35,1.46m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 2 adet pvc, vasistas, demir parmaklıklı pencere bulunur (Resim 4.70).

Resim 4.69 Anfi 3

Resim 4.70 Anfi 3

Su Deposu

6.91x5.12m boyutlarında 3.60m yüksekliğinde kemerli bir mekandır (Resim 4.71). Su deposu kotu bodrum kat seviyesinden 38cm aşağıdadır. Ulaşım, 1.05x2.20m boyutlarında demir kapıdan sağlanır. Mekana 3 basamakla inilir (Resim 4.72). Döşeme beton, duvar ve tavan sıva-boyadır.

Resim 4.71 Su deposu

Resim 4.72 Su deposu

Bayan Wc 1-2

Bayan Wc 1 ve Bayan Wc 2 su deposunun sağında ve solunda yer alan simetrik iki mekandır. Her bir mekanda 4 klozet ve 3 lavabo bulunur. Döşeme seramik (33x33), duvar seramik (25x20), tavan asma tavanıdır. Ulaşım, 0.90x2.20 genişliğinde pvc kapıdan sağlanır. Bayan Wc 1'de batıya bakan 1.19,1.41m genişliğinde, 2.70m yüksekliğinde, demir parmaklıklı iki

pencere bulunur. Bayan Wc 2’de batıya bakan 1.31,1.32m genişliğinde, 2.70m yüksekliğinde, demir parmaklıklı iki pencere bulunur.

Sağ Yan Koridor

22.00x5.20m boyutlarında 4.32m yüksekliğindeki Sağ Yan Koridor’dan Sağ Yan Merdiven Holü, Kantin, Kazan Dairesi, Anfi 2’ye ulaşılır (Resim 4.73) (Resim 4.74). Duvarları sıva-boya, yer karo taştır. Koridorun kısa kenarından 21.00x2.50m boyutlarında 4.27m yüksekliğinde ek yapıya geçişi sağlayan dar uzun bir koridora ulaşılır. Bu koridordan Doğanay Anfisi, Anfi 1, depolar ve güney ek yapıya erişim sağlanır (Resim 4.75-76)

Resim 4.73 Bodrum sağ yan koridor

Resim 4.74 Bodrum sağ yan koridor

Resim 4.75 Bodrum güney ek yapı

Resim 4.76 Bodrum güney ek yapı

Bodrum Anfi 2

13.87x6.38m boyutlarında yüksekliği 4.34m kiriş altı 3.98m’dir. Duvarları sıva-boya, yer pvc, sıva-boyadır. Ulaşım, 1.88x2.20 boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır (Resim 4.78). Mekanda, batı cephesine bakan 1.27,1.33m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere vardır (Resim 4.77). Pencereleler demir parmaklıklıdır.

Resim 4.77 Bodrum anfi 2

Resim 4.78 Bodrum anfi 2

Kazan Dairesi

Kazan dairesi ana mekanı, makinelerin bulunduğu bölüm ve görevliye ait olan bölüm olarak 3 kısımdan oluşur. Mekanın yüksekliği 4.34m giriş altı 4.04m'dir (Resim 4.79-80). Duvarları sıva-boya, yer karo taştır. Ulaşım, 0.97x2.20 boyutlarında demir kapıdan sağlanır. Kazan dairesi makinelerinin bulunduğu bölüm bodrum kat seviyesinden 2.66m aşağıdadır (Resim 4.81). -2.66 kotuna, tek kollu 12 basamaklı bir merdivenle ulaşılır. Mekan duvarlarının sıvaları rutubetten dolayı dökülmüştür. Görevliye ait olan bölüm 3.03x5.03m boyutlarında 2.27m yüksekliğinde bir mekandır (Resim 4.82). Buradan 1.50x1.50m boyutlarında Wc'ye ulaşılır. Kazan dairesinin batıya bakan cephesinde otoparka ulaşılabilir, 1.22,126m genişliğinde 2.85m yüksekliğinde 2 adet demir kapı, 1.31m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 1 adet ahşap pencere vardır. Kapılardan binanın doğu cephesine bitişik olan otoparka ulaşılır (Resim 4.83).

Resim 4.79 Kazan dairesi

Resim 4.80 Kazan dairesi

Resim 4.81 Kazan dairesi -2.66 kotu

Resim 4.82 Kazan dairesi oda

Resim 4.83 Kazan daresi pencere / kapı

Kantin

Kantine iki yönden giriş vardır. Biri Sağ merdiven Holü'nden diğeri Sağ Yan Koridor'dandır. Mekanın yüksekliği 4.38m kiriş altı 3.74m'dir (Resim 4.84). Ulaşım, 1.54x2.20 genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Duvarları sıva-boya, yer karo taş, duvarlar sıva-boyadır. Duvarlar 2.5m yüksekliğe kadar ahşapla kaplanmıştır. Mekanda, doğu cephesine bakan 1.41,1.42,1.42,1.47m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 4 adet vasistas ahşap pencere vardır. Pencereleer demir parmaklıklıdır.

Resim 4.84 Kantin

Anfi 1

Anfi 1 yapının güney batı köşesinde yer alır. 7.86x15.85m boyutlarında yüksekliği 4.37m giriş altı 3.86m'dir. Duvarları sıva-boya, yer döşemesi ahşap parke, tavan sıva-boyadır. Ulaşım, 1.73x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.28,1.28,1.32,1.34,1.35m genişliğinde, 2.70m yüksekliğinde 5 adet vasistas pvc pencere, güney cephesine bakan 1.28,1.28,1.29m genişliğinde 3 adet vasistas pvc pencere bulunur (Resim 4.85) (Resim 86). Pencereler demir parmaklıklıdır. Anfi 1 kapısı üzerinde minimum yüksekliği 0.90m maksimum yüksekliği 1.20m olan kemerli pencere bulunur (Resim 4.87).

Resim 4.85 Anfi 1

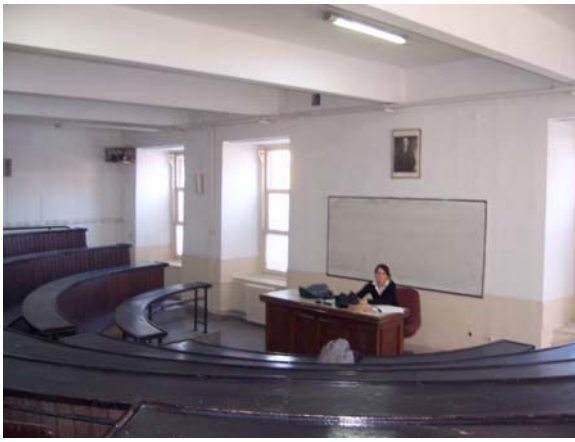
Resim 4.86 Anfi 1

Resim 4.87 Anfi 1 kemerli iç pencere

Doğanay Anfisi

Doğanay Anfisi yapının güney doğu köşesinde yer alır. 7.80x15.90m boyutlarında yüksekliği 4.31m, kiriş altı 3.81m'dir. Duvarları sıva-boya, yer döşemesi beton, tavan sıva-boyadır. Döşemede kademeli olarak yükselmektedir (Resim 4.90). Ulaşım, 1.74x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Giriş kapısı üzerinde minimum yüksekliği 0.90m maksimum yüksekliği 1.20m olan kemerli pencere bulunur (Resim 4.91). Mekanda, doğu cephesine bakan 1.44,1.44,1.44,1.49m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 4 adet vasistas ahşap pencere, güney cephesine bakan 1.44,1.45,1.47m genişliğinde 3 adet vasistas ahşap pencere bulunur (Resim 4.88) (Resim 89). Pencereleler demir parmaklıklıdır.

Resim 4.88 Doğanay anfişi

Resim 4.89 Doğanay anfişi

Resim 4.90 Doğanay anfişi

Resim 4.91 Doğanay anfişi giriş kapısı

Sol Yan Koridor

21.84x5.27m boyutlarında 4.32m yüksekliğindeki Sol Yan Koridor, Sağ Yan Koridor'un simetriğidir (Resim 4.92). Sol Yan Koridor'dan Sol Yan Merdiven Holü, Anfi 5 ve Anfi 6'ya ulaşılır. Duvarları sıva-boya, yer karo taştır. Koridorun diğer kısa kenarından 11.65x2.70m boyutlarında 4.30m yüksekliğinde dar bir koridora ulaşılır. Bu koridordan Anfi 4 ve Kütüphane'ye erişilir (Resim 4.93).

Resim 4.92 Bodrum sol yan koridor

Resim 4.93 Bodrum sol yan koridor

Anfi 5- Anfi 6

Anfi 5 ve Anfi 6'ya yer döşemesi pvc, duvar, sıva-boya, tavan asma tavan olan bir holden ulaşılır (Resim 4.94) (Resim 4.95). Hol'ün tavan yüksekliği 3.41m'dir. Anfi 5, L şeklinde plan tipine sahip olup, yer döşemesi pvc, duvar, sıva-boya, tavan asma tavadır. Ulaşım, 1.77x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.28m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 1 adet vasistas pvc pencere bulunur. Anfi 6 yer döşemesi, ahşap parke, duvar, sıva-boya, tavan asma tavadır (Resim 4.96). Ulaşım, 1.02x2.20m boyutlarında ahşap kapıdan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.23m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 2 adet vasistas pvc pencere bulunur.

Resim 4.94 Anfi 5-6 holü

Resim 4.95 Anfi 5-6 holü

Resim 4.96 Anfi 6

Kütüphane

Yapıda kütüphane bölümü yapının kuzey batı köşesine kuzey bölümündeki ek yapının bulunduğu alanı kapsar. Kütüphane Hol'den dördü kütüphane, biri gazete arşiv (Resim 4.99) olmak üzere 5 bölüme ulaşılır (Resim 4.98). Ulaşım, 1.78x2.20 genişliğinde ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır (Resim 4.97).

Resim 4.97 Kütüphane giriş kapısı

Resim 4.98 Kütüphane hol

Resim 4.99 Gazete arşiv

Kütüphane 1 mekanı kuzey bölümdeki ek yapıda yer alır (Resim 4.100). 14.87x10.25m boyutlarında tavan yüksekliği 3.51m'dir. Duvarları sıva-boya, yer döşemesi seramik, tavan asma tavandır. Ulaşım, 1.63x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda kuzey cephesine bakan 0.75m genişliğinde, 3.00m yüksekliğinde 11 pvc pencere bulunmaktadır. Pencereleer demir parmaklıklıdır (Resim 4.101).

Resim 4.100 Kütüphane 1

Resim 4.101 Kütüphane 1

Kütüphane 2'ye ulaşım Kütüphane 1'den sağlanır. 8.25x4.72m boyutlarında 3.56m yüksekliğinde bir mekandır (Resim 4.102) (Resim 4.103). Duvarları sıva-boya, yer döşemesi seramik, tavan asma tavadır. Ulaşım, 0.90x2.20m boyutlarında ahşap kapıdan sağlanır. Mekanda kuzey cephesine bakan 0.75m genişliğinde 3.00 yüksekliğinde 5 pvc pencere bulunmaktadır. Pencereleler demir parmaklıklıdır.

Resim 4.102 Kütüphane 2

Resim 4.103 Kütüphane 2

Kütüphane 3'e 2.70x8.09m boyutlarında 3.39m yüksekliğinde kütüphane holünden geçilerek ulaşılır. Yapının kuzeybatı bölümüne yer alır. Mekan 7.83x15.98m boyutlarında 3.58m yüksekliğindedir (Resim 4.104) (Resim 4.105). Duvarları sıva-boya, yer döşemesi seramik, tavan asma tavadır. Ulaşım, 1.63x2.20m boyutlarında kapı boşluğundan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.23,1.27,1.27,1.30,1.30m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 5 adet vasistas pvc pencere, kuzey cephesine bakan 1.32m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 3 adet menteşesi sağda pvc pencere bulunur (Resim 4.106). Pencereleler demir parmaklıklıdır. Mekanın ek yapıya bitişik olan duvarında 1.53m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde kapatılış iki pencere bulunmaktadır (Resim 4.107).

Resim 4.104 Kütüphane 3

Resim 4.105 Kütüphane 3

Resim 4.106 Kütüphane 3 / pencere

Resim 4.107 Kütüphane 3 / kapatılmış pencere

Kütüphane 4'e 2.70x8.09m boyutlarında 3.39m yüksekliğinde kütüphane holünden geçilerek ulaşılır. 5.20x13.89m boyutlarında, 3.61m yüksekliğindedir. Duvarları sıva-boya, yer döşemesi seramik, tavan asma tavandır. Ulaşım, 1.82x2.20 genişliğinde kapı boşluğundan sağlanır. Mekanda, batı cephesine bakan 1.18m genişliğinde, 2.70m yüksekliğinde 5 adet vasistas pvc pencere bulunur. Pencereleler demir parmaklıklıdır (Resim 4.108) (Resim 109).

Resim 4.108 Kütüphane 4

Resim 4.109 Kütüphane 4

Anfi 4

Anfi 4 yapının kuzey doğu köşesinde yer alır (Resim 4.110-111). Bodrum kat seviyesinden 0.95m yüksektedir. Anfi'ye rıht yüksekliği 16cm olan 6 basamakla ulaşılır (Resim 4.113). 7.79x15.89m boyutlarında yüksekliği 3.47m giriş altı 2.97m dir (Resim 4.112). Duvarları sıva-boya, yer döşemesi ahşap parke, tavan sıva-boyadır. Ulaşım, 1.78x2.20m boyutlarında ahşap çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekanda, doğu cephesine bakan 1.50m genişliğinde, 1.75m yüksekliğinde 5 adet vasistas pvc pencere, kuzey cephesine bakan 1.39,1.44,1.44m genişliğinde 3 adet menteşesi sağda ahşap pencere bulunur. Pencereleler demir parmaklıklıdır.

Resim 4.110 Anfi 4

Resim 4.111 Anfi 4

Resim 4.112 Anfi 4

Resim 4.113 Anfi 4

Yemekhane-Depo

Yemekhane-depo girişı binanın doğu cephesindedir (Resim 114). 3 bölümden oluşur. 2.23x5.18m boyutlarında hol, L planlı camekanlı bir oda ve depo bölümünden oluşur. Ulaşım, 1.98x2.20m boyutlarına demir çift kanatlı kapıdan sağlanır. Depo ve camekanlı odaya geçiş holden gerçekleşir (Resim 4.115). Holn kat yüksekliği 4.41m kiriş altı 4.09m'dir Yer döşemesi karo taş, duvar ve tavan sıva-boyadır. Camekanlı Oda'nın kat yüksekliği 4.93m kiriş altı 4.39m'dir. (Resim 4.116) (Resim 4.117). Yer döşemesi karo taş, duvar ve tavan sıva-boyadır. Depo bölümü mekanın ortasında 53x53,53x53,45x45 boyutlarında 3 kolonun bulunduğu dikdörtgen bir mekandır. Kat yüksekliği 4.52m kiriş altı 3.83-4.13m'dir. Yer döşemesi karo taş, duvar ve tavan sıva-boyadır. Mekanda, doğu cephesine bakan 1.50,1.50,1.55m genişliğinde 2.70m yüksekliğinde 5-3 adet vasistas demir korkuluklu pvc pencere bulunur.

Resim 4.114 Yemekhane - depo

Resim 4.115 Yemekhane - depo

Resim 4.116 Yemekhane - depo

Resim 4.117 Yemekhane - depo

Otopark

Otopark, Oto Yıkama ve odalar olmak üzere 3 bölümden oluşur (Resim 4.118). Otopark, 11.96x20.30m boyutlarında 4.26m yüksekliğinde çelik makas sistemdir (Resim 120) (Resim 121). Otopark yapının batı cephesine bitişiktir. Bodrum kat kotu hizasında olan otoparktan kazan dairesinden geçiş bulunur. Odalar ve oto yıkamanın bulunduğu bölüm betonarme olup fakülte binasına bitişik değildir (Resim 4.119).

Resim 4.118 Otopark

Resim 4.119 Oto yıkama

Resim 4.120 Otopark

Resim 4.121 Otopark

Tesisat Odası (-1.20 Kotu)

Yapı içinden girişi bulunmayan doğu cephesine bakan tesisat odası -1.26 kotundadır. Ulaşım, 1.70x2.20m boyutlarında demir çift kanatlı kapıdan sağlanır. Mekana 7 basamakla inilir (Resim 4.122) (Resim 123). Yer seramik duvar sıva-boyadır. 1.10x1.20m boyutlarında üç penceresi bulunur. İç kapıları demirdir (Resim 124) (Resim 125).

Resim 4.122 Tesisat odası

Resim 4.123 Tesisat odası

Resim 4.124 Tesisat odası

Resim 4.125 Tesisat odası

4.6.1.3 Asma Kat Planı (+8.05 Kotu Planı) / (Ek 1.8 - Ek 1.9 - Ek 1.10)

Mekan kazanmak amacıyla kat yüksekliğinden faydalanılarak yapılan asma kat, yapının belirli bölümlerine eklenmiştir. Yapının doğu, kuzey ve güney bölümü 3 kattan batı bölümü 2 kattan oluşur. Asma kattaki mekanlara ulaşım 2.20m yüksekliğinde ahşap kapılardan sağlanır.

Asma Kat Kuzey Bölümü

Yapının kuzey yönündeki ek yapının asma katına iki farklı merdivenle ulaşılır. Asıl ulaşımı sağlayan merdiven L şeklinde çeliktir. Diğer ise betonarme iki kollu merdivendir. Ek yapıdan sol yan merdivenle çıkılan bölüme geçiş mümkündür. Bu bölümden Öğretim Görevlisi Oda 27-28-29-30-31-32-33-34 ve Seminer odasına ulaşım sağlanır (Resim 4.126).

Çizelge 4.4 Asma kat, kuzey bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
27	Pvc / Sıva-Boya	3.03/2.63	5 adet pvc/0.72-0.72-0.74-0.75-0.76x1.75
28	Pvc / Sıva-Boya	3.03/2.63	4 adet pvc / 0.70-0.71-0.74-0.79x1.75
29	Pvc / Sıva-Boya	3.03/2.63	3 adet pvc 0.80-.0.85-0.86x1.75
30	Pvc / Sıva-Boya	3.04/2.62	4 adet pvc / 0.73-0.74-0.74-0.74x1.75
31	Pvc / Sıva-Boya	3.04	5 adet pvc/0.74-0.77-0.78-0.78-0.78x1.75
32	Pvc / Sıva-Boya	3.89	1adet ahşap 1.30x2.00
33	Pvc / Sıva-Boya	3.85/2.86	2adet ahşap 1.27-1.27x2.00
34	Pvc / Sıva-Boya	3.90/2.89	2adet ahşap 1.27-1.30x2.00

Resim 4.126 Asma kat kuzey bölümü fotoğrafları

Asma Kat Doğu Bölümü

Sol yan merdivenden asma kata çıkıldığında 16.90x2.98m boyutlarında, 4.00m yüksekliğinde koridora ulaşılır (Resim 4.127). Bu koridordan, dördü doğu cephesine bakan Öğretim Görevlisi 35-36-37-38 odalarına, üçü sol yan koridora bakan Öğretim Görevlisi 39-40-41 odalarına ve Wc'ye erişim sağlanır.

Çizelge 4.5 Asma kat, doğu bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
35	Pvc / Sıva-Boya	2.85	1adet ahşap 2.07x2.00
36	GİRİLEMEDİ	-	-
37	Pvc / Sıva-Boya	4.04/2.83	1adet ahşap 2.27x2.00
38	Pvc / Sıva-Boya	3.95/2.83	1adet ahşap 2.17x2.00
39	GİRİLEMEDİ	-	-
40	Pvc / Sıva-Boya	2.87	2adet ahşap 1.65-1.66x1.96
41	Pvc / Sıva-Boya	2.85	1adet ahşap 1.68x1.96

Resim 4.127 Asma kat doğu bölümü fotoğrafları

Sağ yan merdivenden asma kata çıkıldığında, 13.60x2.98m boyutlarında 2.83m yüksekliğinde bir koridora ulaşılır. Bu koridordan da dördü doğu cephesine bakan Öğretim Görevlisi 42-43-44-45 odalarına, dördü sağ yan koridora bakan Öğretim Görevlisi 46-47-48-49 odalarına erişilir (Resim 4.128).

Çizelge 4.6 Asma kat, doğu bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
42	Pvc / Sıva-Boya	2.89	1adet ahşap 2.30x2.00
43	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.91	1adet ahşap 2.27x2.00
44	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.90	1adet ahşap 2.27x2.00
45	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.93	1adet ahşap 2.30x2.00
46	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.92	1adet ahşap 1.47x1.96
47	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.90	1adet ahşap 1.47x1.96
48	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.92	1adet ahşap 1.43x1.96
49	Pvc / Sıva-Boya	2.92	1adet ahşap 1.47x1.96

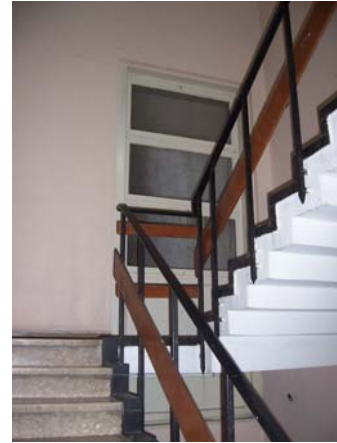
Resim 4.128 Asma kat doğu bölümü

Asma Kat Güney Bölümü

Yapının güney bölümündeki ek yapının asma katına iki kollu betonarme merdivenle ulaşılır (Resim 4.129). Merdiven kovası 70cm genişliğinde olup, demir korkulukludur. 5.23x7.79m boyutlarında, 3.92m yüksekliğindeki holden Öğretim Görevlisi 50-51-52-53-54 odalarına erişilir (Resim 4.130).

Çizelge 4.7 Asma kat, güney bölümü öğretim görevlisi odaları mekan analizi

Öğr Gör. Oda	Döşeme Tavan-Duvar	Kat Yük./Kiriş Altı	Pencere adedi/boyut
50	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.00/2.61	5 adet pvc/0.73-0.77- 0.78-0.78-0.78x1.75
51	Pvc / Sıva-Boya	3.02/2.63	4 adet pvc / 0.70- 0.72-0.74-0.77x1.78
52	Halı Kaplama Sıva-Boya	3.02/2.63	3 adet pvc 0.77-.0.-078.86x1.75
53	Ahşap Kaplama Sıva-Boya	3.01/2.62	4 adet pvc / 0.73- 0.74-0.78-0.78x1.75
54	Halı Kaplama Sıva-Boya	2.98/2.62	5 adet pvc/0.75-0.77- 0.78-0.78-0.80x1.75

Resim 4.129 Asma kat güney bölümü merdiven

Resim 4.130 Asma kat güney bölümü

Penceresi sağ ve sol yan koridorlara bakan depolara, tek kollu 2 merdivenle ulaşılır. Sağ yan koridordan depolara çıkan merdiven L şeklinde, betonarme, demir ve ahşap küpeştelidir. Sol yan koridordan depolara çıkan merdiven L şeklinde, çeliktir (Resim 4.131). Depoların aydınlanması pencerelerin sağ ve sol yan koridora yönlenmesiyle sağlanır.

Resim 4.131 Asma kat depo merdivenleri

4.6.1.4 Çatı Planı / (Ek 1.11)

Çatı yapıldığı dönemde tek parçalı iken günümüzde parçalı olarak tasarlanmıştır. Sol Yan Koridor ve Sağ Yan Koridor cam çatı örtüsü ile aydınlanmaktadır. Diğer bölümler kırma çatı olup, kuzey ve güney cepheye eklenen betonarme ek yapıların üzeri terastır (Resim 4.132).

Resim 4.132 Çatı görünüşü

4.6.2 Cephe Özellikleri

4.6.2.1 Batı Cephesi

Cephe 98.5m uzunluğunda sıvalı ve boyalıdır (Ek 1.13). Cephenin sağından ve solundan 1.95m çıkma yapan, 18m genişliğindeki bölüm cepheye hareket kazandırmıştır. Saçak alt kotu 12.13m'dir. Cepheden 0.50m dışarı taşar. Pencere söveleri 20cm genişliğinde 10cm cepheden çıkma yapar (Resim 4.133a-b).

Resim 4.133a Batı cephesi fotoğrafları

Resim 4.133b Batı cephesi fotoğrafları

Batı cephesinde yapı aksında yer alan giriş saçağı 4.80x6.35m boyutlarında zemin kat seviyesinden 5.68m yükseklikte ana girin üzerine örter. Çinko çatı kaplamalı giriş saçağı 20x20cm boyutlarında iki çelik kolon ile taşınır. Giriş bölümünün altı otopark olup üzeri su yalıtım malzemeli teras çatı örtüsü ile kaplıdır (Resim 4.134).

Resim 4.134 Batı cephesi giriş saçağı

Batı Cephesine bakan zemin kata ait 24 pencere, 1 kapı (giriş kapısı), bodrum kata ait 21 pencere, 2 kapı (kazan dairesi kapısı) bulunur. Bodrum kat pencereleri ve ana giriş'in sağındaki ve solundaki üçer pencere demir parmaklıklıdır (Resim 4.135).

Resim 4.135 Batı cephesi fotoğrafları

4.6.2.2 Güney Cephesi

41.5m uzunluğunda sıvalı ve boyalıdır (Ek 1.14). Saçak alt kotu 12.13m'dir. Sonradan eklenen 20.60m uzunluğundaki ek yapı cepheden 1.70m çıkma yapar (Resim 4.136). Ek yapı 26x44cm boyutlarında 5 kolon tarafından taşınır (Resim 4.137).

Resim 4.136 Güney cephesi ek yapı

Resim 4.137 Güney cephesi ek yapı kolonlu çıkma

Güney girişi tavan yüksekliği 4.07m kiriş altı 3.70m'dir. Cephede kagir yapıda; zemin kata ait 6 pencere, bodrum kata ait 6 pencere bulunur. Ek yapıda; zemin ve asma kata ait 21 pencere bulunur. Ek yapıdan bodrum kata girişi sağlayan kapı demir doğramalı demir parmaklıklıdır (Resim 4.138).

Resim 4.138 Güney cephesi girişi

4.6.2.3 Kuzey Cephesi

41.5m uzunluğunda sıvalı ve boyalıdır. Saçak alt kotu 12.13m'dir. Sonradan eklenen 20.60m uzunluğundaki ek yapı cepheden 1.70m çıkma yapar. Cephede ana yapıda; zemin kata ait 6 pencere, bodrum kata ait 5 pencere, asma kata ait 3 pencere bulunur. Ek yapıda; zemin ve asma kata ait 21 pencere, bodrum kata ait 18 pencere bulunur. Ek yapıdan bodrum kata girişi sağlayan kapı, 1.80x2.20m boyutlarında demir doğramalı demir parmaklıklıdır (Resim 4.139a-b).

Resim 4.139a Kuzey cephesi fotoğrafları

Resim 4.139b Kuzey cephesi fotoğrafları

4.6.2.4 Doğu Cephesi

Cephe 98.5m uzunluğunda sıvalı ve boyalıdır (Ek 1.14). Cephenin sağından ve solundan 1.95m çıkma yapan, 18m genişliğindeki bölüm cepheye hareket kazandırmıştır. Saçak alt kotu 12.13m'dir. Cepheden 0.50m dışarı taşar. Pencere söveleri 20cm genişliğinde olup, 10cm cepheden çıkma yapar (Resim 4.140a-b).

Resim 4.140a Doğu cephesi fotoğrafları

Resim 4.140b Doğu cephesi fotoğrafları

Doğu Cephesine bakan zemin kata ait 20 pencere, bodrum kata ait 21 pencere, 2 kapı (yemekhane-depo, dışardan girişli girilemeyen bölüm), asma kata ait 13 pencere bulunur. Bodrum Kat pencereleri ve tesisat odası pencereleri demir parmaklıklıdır. Doğu cephesinden yemekhane-depo ve tesisat odasına giriş bulunur (Resim 4.141) (Resim 4.142).

Resim 4.141 Doğu cephesi yemekhane depo girişi

Resim 4.142 Doğu cephesi tesisat odası girişi

4.6.3 Detaylar / Pencere ve Kapılar

Zemin Kat; Sarıca Anfisi, Başgıl Anfisi, Onar Anfisi, Öğrenci İşleri 1, Anfi 2, Yeni Anfi 2, Toplantı Odası, Seminer Odası pencereleri 3.83m yüksekliğinde, vasistas açılan pvc penceredir (Resim 4.143).

Resim 4.143 Zemin kat / vasistas pvc pencere

Zemin Kat; Öğrenci İşleri 2, Giriş Holü ve Giriş Holü yanındaki depo pencereleri 3.83m yüksekliğinde, menteşe sağda pvc penceredir. Pencereler demir parmaklıklıdır (Resim 4.144).

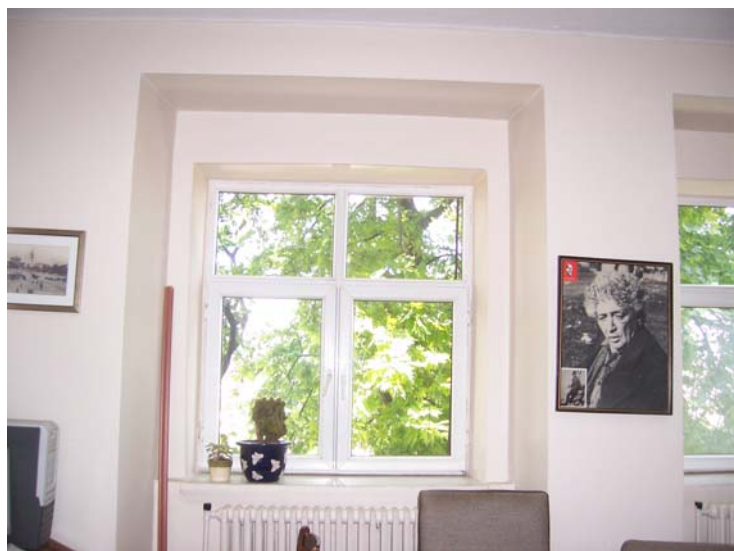

Resim 4.144 Zemin kat giriş holü pvc pencere

Zemin Kat; Öğretim Görevlisi Oda 2-3-5-6-7-8-24-25-26, sekreterlik ve personel bürosu, Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 27-28-29-30-31-50-51-52-53-54 pencereleri 1.75m yüksekliğinde, menteşe yanda, ahşap penceredir (Resim 4.145). Zemin Kat; Öğretim Görevlisi Oda 9-10-11-12-13 pencereleri 1.60m yüksekliğinde, menteşe yanda, pvc penceredir (Resim 4.146).

Resim 4.145 Ek yapı / pencere

Resim 4.146 Zemin kat / pencere

Zemin Kat; Öğretim Görevlisi Oda 14-15-16-21-22-23, Seminer odası 2, 1.60m yüksekliğinde, Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 42-43-44-45 pencereleri, 2.00m yüksekliğinde, menteşe yanda, ahşap çift penceredir (Resim 4.147).

Resim 4.147 Ahşap çift pencere

Zemin Kat; Dekanlık, Mutfak, Kantin pencereleri, 3.83m yüksekliğinde, vasistas açılan ahşap penceredir (Resim 4.148). Zemin Kat; Muhasebe penceresi 1.60m yüksekliğinde, Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 32-33-34 pencereleri 2.00m yüksekliğinde, menteşe yanda, pvc penceredir (Resim 4.149).

Resim 4.148 Zemin kat / vasistas ahşap pencere

Resim 4.149 Pvc pencere

Zemin Kat; Öğretim Görevlisi Oda 17-18-19-20 pencereleri 1.48m yüksekliğinde, menteşe yanda, ahşap penceredir (Resim 4.150). Asma Kat; Sağ Yan Merdiven Holü ve Sol Yan Merdiven Holü pencereleri 1.96m yüksekliğinde, vasistas, ahşap penceredir (Resim 4.151). Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 46-47-48-49, sağ koridora bakan depo pencereleri 1.96m yüksekliğinde, vasistas, ahşap penceredir (Resim 4.152).

Resim 4.150 Zemin kat ahşap pencere

Resim 4.151 Merdiven holü penceresi

Resim 4.152 Asma kat / sağ yan koridor pencereleri

Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 39-40-41, wc, sol koridora bakan depo pencereleri 1.96m yüksekliğinde, menteşe yanda, ahşap penceredir (Resim 109).

Resim 4.153 Asma kat / sol yan koridor pencereleri

Bodrum Kat; Kütüphane 3, Kütüphane 4, Anfi 1, Anfi 2, Anfi 3, Anfi 5, Anfi 6 pencereleri 2.70m yüksekliğinde, vasistas, pvc penceredir. Pencereler demir parmaklıklıdır (Resim 4.154).

Resim 4.154 Bodrum kat / vasistas pencere

Bodrum Kat; Bayan Wc 1-2, Bay Wc, Kütüphane 3 kuzey cephesi pencereleri, 2.70m yüksekliğinde, menteşe yanda, pvc penceredir. Pencereler demir parmaklıklıdır (Resim 4.155). Bodrum Kat; Anfi 4 pencereleri 1.75m yüksekliğinde, vasistas, pvc penceredir. Pencereler demir parmaklıklıdır (Resim 4.156). Bodrum Kat; Kantin, Doğanay Anfisi pencereleri 2.70m yüksekliğinde, vasistas, pvc penceredir. Pencereler demir parmaklıklıdır (Resim 4.157).

Resim 4.155 Bodrum kat / pvc pencere Resim 4.156 Bodrum kat Anfi 4 penceresi

Resim 4.157 Bodrum kat Doğanay Anfisi penceresi

Zemin kat giriş kapısı yüksekliği 2.45m, ahşap çerçeveli camlı kapıdır (Resim 4.158). Zemin Kat; Sarıca Anfisi, Başgıl Anfisi, Onar Anfisi, Dekanlık Giriş Holü, Dekanlık, Toplantı Odası, Bodrum Kat; Anfi1, Anfi 2, Anfi 3, Anfi 4, Anfi 5, Anfi 6, Doğanay Anfisi kapılarının yükseklikleri 2.20m olup, iki kanatlı ahşap kapıdır (Resim 4.159).

Resim 4.158 Zemin kat giriş kapısı

Resim 4.159 Anfi kapısı

Zemin Kat; Hol 3, Muhasebe, Öğretim Görevlisi Oda 21-22-23, Hol 2, Öğretim Görevlisi Oda 17-18-19-20 depo kapıları yüksekliği 2.20m olup ahşap doğramalı camlı kapıdır (Resim 4.160).

Resim 4.160 Ahşap doğramalı camlı kapı

Zemin Kat, Mutfak, Wc Bay, Wc Bayan, Öğretim Görevlisi Oda 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-25-26-24-25-26, Personel Bürosu, Sekreterlik, Spor Kulübü, Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54 ve depo kapılarının yüksekliği 2.20m olup ahşap kapıdır (Resim 4.161).

Resim 4.161 Ahşap kapı

Asma Kat; Öğretim Görevlisi Oda 27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41, kapıları 2.20m yükseklikte ahşap kasa ahşap kanattır (Resim 4.162). Zemin kat; Öğrenci İşleri 1, Öğrenci İşleri 2, Anfi 2, Yeni Anfi 2, Arşiv kapıları 2.20m yükseklikte demir kasa, demir kanattır (Resim 4.163).

Resim 4.162 Asma kat / ahşap kapı

Resim 4.163 Zemin kat / demir kapı

4.6.4 Restitüsyon Önerisi

İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası ilk yapıldığı andan günümüze kadar farklı dönemlerde farklı kullanıcıların mülkiyetinde olmuş, bazı dönemlerde birtakım değişiklikler geçirmiştir. Yüklenen yeni işlevleri karşılayabilmek amacıyla birtakım onarımlar yapılmasına rağmen yapının karakteri ve mekânsal bütünlüğü zedelenmemiştir. Bu tezde hazırlanan restitüsyon önerisi ile binanın ilk tasarımı aydınlatılmaya çalışılmıştır. Araştırmalar sırasında elde edilen veriler doğrultusunda plan ve cephe restitüsyonu hazırlanmıştır.

Yapıya iki farklı restitüsyon önerisi getirilmiştir. İlk restitüsyon önerisi, yapının eski fotoğrafları, 1914-1918 tarihli Rumeli Ciheti Haritaları ve Alman Mavileri incelenerek oluşturulmuştur. İkinci restitüsyon önerisi ise İsviçre'nin Bellinzona Cantonale Arşivi'nde bulunan Gaspere Trajano Fossati'nin 250 yataklı Hastane Projesi'nin özgün çizimlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur.

4.6.4.1 Plan Restitüsyonu

Kuzey ve güney cephesine eklenen betonarme ekler dışında özgün plan şemasını koruyan yapıda iç mekanlara ekler yapılmış, bazı pencereler ve kapılar kapatılmış, yeni bir kat ilavesi nedeniyle tavan kotları düşürülmüştür. Her iki restitüsyon önerisinde de elimizde yeterli kaynak olmadığı için, Fossati'nin orijinal çizimlerine uygun olarak özgün duvarlar korunmuş, günümüzde işlev değişikliği nedeniyle eklenen muhdes duvarlar kaldırılmıştır. Muhdes pencere ve kapılara dönüştürülen özgün pencere ve kapılar yeniden açılmıştır. Nişe dönüştürülen bölümler açılarak tekrar özgün kapı ve pencerelere dönüştürülmüştür. İzine rastlanmayan özgün kapı ve pencere boşlukları doluluk boşluk oranına göre yeniden açılmıştır. Ayrıca yapının eski fotoğraflarına bakılarak kuzey ve güney bölümüne sonradan eklenen betonarme ek yapı ve kat yüksekliğinden yararlanarak inşa edilen asma kat kaldırılarak yapının özgün hali belirlenmiştir (Ek 2.1-Ek 2.2/ Ek 3.1-Ek 3.2).

Gerek plan düzlemine gerekse cephede özgün çizimler ve fotoğraflar yardımı ile hazırlanan restitüsyon önerisi 1 ve 2'de ortak kararlar alınmıştır. Bu kararlar şunlardır.

* Doğal eğimden arındırılarak inşa edilen yapı, yapılan istinat duvarı ile batı cephesinden tek kat doğu cephesinden ise iki kat olarak algılanmaktadır. Yapının eski fotoğraflarında da görülen istinat elde edilen veriler doğrultusunda her iki restitüsyon projesine de eklenmiştir.

* Fossati'nin özgün planı ve yapıya ait eski fotoğraflardan faydalanılarak elde edilen verilerle; yapıldığı dönemde batı cephesinde, biri yapı aksında olmak üzere 3 giriş bulunduğu

anlaşılmaktadır. (Ek 2.1 - Ek 2.2 - Ek 3.1- Ek 3.2). Zemin katta yer alan bu girişlere ulaşım, bodrum kat seviyesinde inşa edilen istinat duvarına bağlı kemerli geçişlerden sağlanır (Ek 2.6-Ek 3.5). Yapıya ait eski fotoğraflarda yer alan bu girişler günümüze ulaşamamıştır. Bu girişler restitüsyon önerisi 1 ve 2’de, elde edilen veriler doğrultusunda muhdes pencereler kaldırılarak cepheye eklenmiştir.

* Eski fotoğraflar, özgün plan ve kesitte görülen dört sütunla üzerindeki üçgen alınlıklı giriş saçağı cepheye hareketlilik vermiş, günümüzde var olmayan yunan ve roma mimarisini yansıtan bu anıtsal giriş yine her iki öneride de cepheye eklenmiştir. (Ek 2.5-Ek 2.7-Ek 3.4).

* Batı cephesinde yapının sağında ve solunda ikişer sütun üzerinde üçgen alınlıklı giriş saçakları eski fotoğraflar ve yapı aksında yer alan dört sütunla üzerindeki üçgen alınlıklı giriş saçağı referans alınarak restitüsyon projesine eklenmiştir (Ek 2.6-Ek 2.8-Ek 3.5).

* Katlar arasında bağlantıyı sağlayan özgün merdivenlerinin nasıl olduğu bilinmemektedir. Tek belge Fossati’nin özgün planındaki merdivendir. Tek kollu olan merdiven özgün planında olduğu gibi ZK1 mekanına eklenmiş, restitüsyon önerisi 1 ve 2 bu bilgiler doğrultusunda düzenlenmiştir. Yapının simetrik formunu korumak amacıyla diğer tarafta da uygulanmıştır (Ek 2.1-Ek 2.2) (Ek 3.1-Ek 3.2).

* ZK1 mekanında yer alan kolonatl bölümün yapıldığı dönemdeki eski fotoğraflarında görülen fener ilavesini taşıdığı düşünülmektedir. Günümüze ulaşamayan bu bölüm her iki restitüsyon önerisinde de eklenmiştir (Ek 2.1-Ek 2.2) (Ek 3.1-Ek 3.2).

* Her iki öneri de de ZK13, ZK14 ZK15, ZK16 ve BK16, BK17, BK18, BK19 mekanları Fossati’nin özgün planındaki gibi wc olarak düzenlenmiştir (Ek 2.1-Ek 2.2) (Ek 3.1-Ek 3.2).

* Kuzey ve güney cephesindeki yapı aksında yer alan girişler, yapının yangın kulesinden çekilen eski fotoğraflarında görülmektedir. Fotoğraflardan yararlanılarak her iki restitüsyon önerisine de işlenen bu bölümlerden biri günümüzde nişe dönüştürülmüş diğeri ise güney ek yapıya geçiş olarak kullanılmaktadır (Ek 2.5-Ek 2.6-Ek 3.4-Ek 3.5).

* Yapının iç mekânına ait fotoğraf bulunamadığından iç mekan elemanlarını gösteren bir belge elimizde mevcut değildir. İki restitüsyon önerisinde de iç mekan kapı boşlukları Fossati’nin özgün planına göre değerlendirilmiştir (Ek 4.1).

İki restitüsyon önerisi arasındaki önemli farklar, iç mekan plan düzeni, çatıda kubbe ve fener detayı ve restitüsyon önerisi 2’de önerilen çatıda saçağını gizleyen parapetlerdir. Restitüsyon Önerisi 1 ve 2’de plan düzlemini birbirinden ayıran özellikler aşağıda belirtilmiştir.

* Fossati'nin özgün görünüşünde yer alan kubbenin izdüşümü Restitüsyon Önerisi 1 ve 2'de görülen ZK2 mekanına denk gelmektedir. Yapının eski fotoğraflarında görülmeyen kubbe Süleymaniye ile uyum içinde olması düşünülmüş fakat uygulanmamıştır. Sadece proje aşamasında kaldığı düşünülen ve özgün planda görülen kubbeyi taşıyan kare mekan bu nedenlerden dolayı restitüsyon önerisi 1'e yansıtılmamıştır. Restitüsyon önerisi 1'de yapı sadece muhdes kısımlardan arındırılarak bugünkü haliyle bırakılmıştır (Ek 2.1-Ek 2.2). Restitüsyon önerisi 2'de ise Fossati'nin özgün çizimleri dikkate alınarak özgün planda yer alan tüm unsurlar projeye yansıtılmıştır (Ek 3.1-Ek 3.2). Özgün görünüşte görülen kubbe ve ZK2 mekanındaki kubbeyi taşıyan kare mekan orijinal çizimdeki gibi birebir uygulanmıştır.

* Restitüsyon Önerisi 2'de ZK9, ZK10, ZK11, ZK12 mekanları özgün plana göre restitüsyonu yapılmıştır. 16.50x8.30m boyutlarındaki mekan açıklığı, 5.00m boyunda bölücü 2 duvarla geçilmiştir. Böylelikle batı cephesi girişleri bölücü duvarlarla oluşturulan giriş holü ile belirginlik kazanmıştır (Ek 3.1-Ek 3.2).

* Restitüsyon önerisi 2'de ZK5, ZK6, ZK7, ZK8 ve BK8, ZK9,ZK10,ZK11 mekanları özgün plana göre restitüsyonu yapılmıştır. Restitüsyon önerisi 1'de, mudes duvarlardan arındırılarak, sadece özgün duvarları bırakılan 22.00x11.45m boyutlarındaki mekanlar (Ek 2.1-Ek 2.2), Restitüsyon Önerisi 2'de sütunlarla geçilmiştir (Ek 3.1-Ek 3.2). Özgün plana göre her mekanda $2 \times 5 = 10$ sütun kullanılmıştır. Fossati'nin planda açıklığı geçmek için yaptığı denemelerden ZK5 ve ZK6 mekanlarındaki sütun düzeni esas alınmış, yapının simetrikliği göz önüne alınarak ZK7 ZK8 mekanlarında da aynı uygulama yapılmıştır. Bodrum kat planında da zemin kat planı referans alınarak restitüsyon önerisi getirilmiştir.

4.6.4.2 Cephe Restitüsyonu

Restitüsyon önerisi 1 ve 2'deki cephe restitüsyonunda temel fark çatıdaki parapet ve kubbe detaydır. Her iki cephe restitüsyonunda yapının özgün cephesinin günümüze ulaşamaması nedeniyle eski fotoğrafları incelenilerek yapılmıştır. Yapının günümüze ulaşmış özgün doğraması bulunmadığından dolayı tarihi belgesel fotoğraflar ve o dönemin benzer yapılarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Yapının eski fotoğraflarından yararlanılarak katlar birbirinden silme ile ayrılmıştır. Her iki restitüsyon önerisinde de günümüzde düz olan pencereler kemerli hale getirilmiş, doğramalar eski fotoğraflarına göre düzenlenmiştir (Ek 2.5- Ek 2.6-Ek 3.4-Ek 3.5).

Yapının sadece güney ve batı cephesine ait fotoğrafları bulunmaktadır Yapının simetrik olduğu göz önüne alınarak, kuzey ve doğu cephesi için, fotoğrafları bulunan güney ve batı cephesindeki cephe düzeni önerisi getirilmiştir. Kapı ve pencere boşlukları güney ve batı cephesinin simetriği şeklinde düşünülerek hazırlanmıştır (Ek 2.5-Ek 3.4).

Yapının kuzey ve güneyine eklenen betonarme ekler nedeniyle kapatılmış kapı ve pencereler yapının eski fotoğrafları ve özgün Fossati projesi doğrultusunda açılmıştır. Günümüzde yapıda yer almayan, batı cephesinden çıkma yapan üçgen alınlıklı girişler yine elde edilen eski fotoğraflar doğrultusunda restitüsyona işlenmiştir (Ek 2.6 - Ek 2.8).

Restitüsyon Önerisi 1

Cephe restitüsyonu için Restitüsyon Önerisi 1’de iki farklı öneri hazırlanmıştır. Farklı dönemlerde çekilen tarihleri kesin olarak belirlenemeyen fotoğraflara göre hazırlanan 2 farklı cephe restitüsyonunu birbirinden ayıran özellikler doğrama bölümlemeleri ve çatı planıdır.

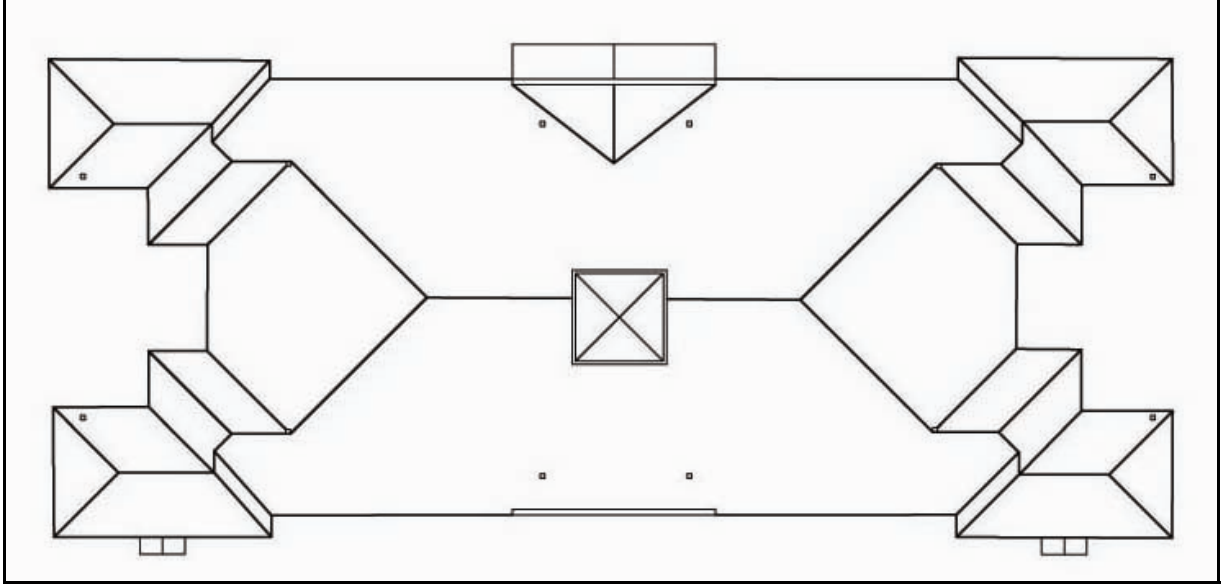
Günümüzde dikdörtgen formda pencere düzenine sahip olan yapı, inşa edildiği dönemde kemerli ve çok parçalı pencere düzenine sahiptir. Daha sonraki dönemlerde ise pencere düzeni yine kemerli olup doğrama bölme sayısı azalmıştır (Şekil 4.34-35-36).

Çatı yapıldığı dönemden günümüze birçok değişikliğe uğramıştır. Çatıda meydana gelen değişikliklerin tarihleri kesin olarak belirlenemediğinden fotoğraflardan faydalanarak dönemlere ayrılmıştır. İlk yapıldığı dönemde tek kütle olarak inşa edilmiş ve çatı feneri ilavesi olan yapı 2. dönemde fener ilavesi kaldırılmış, yerine kırma çatılı aydınlık pencereli bölüm ilave edilmiştir (Ek 2.3 - Ek 2.4).

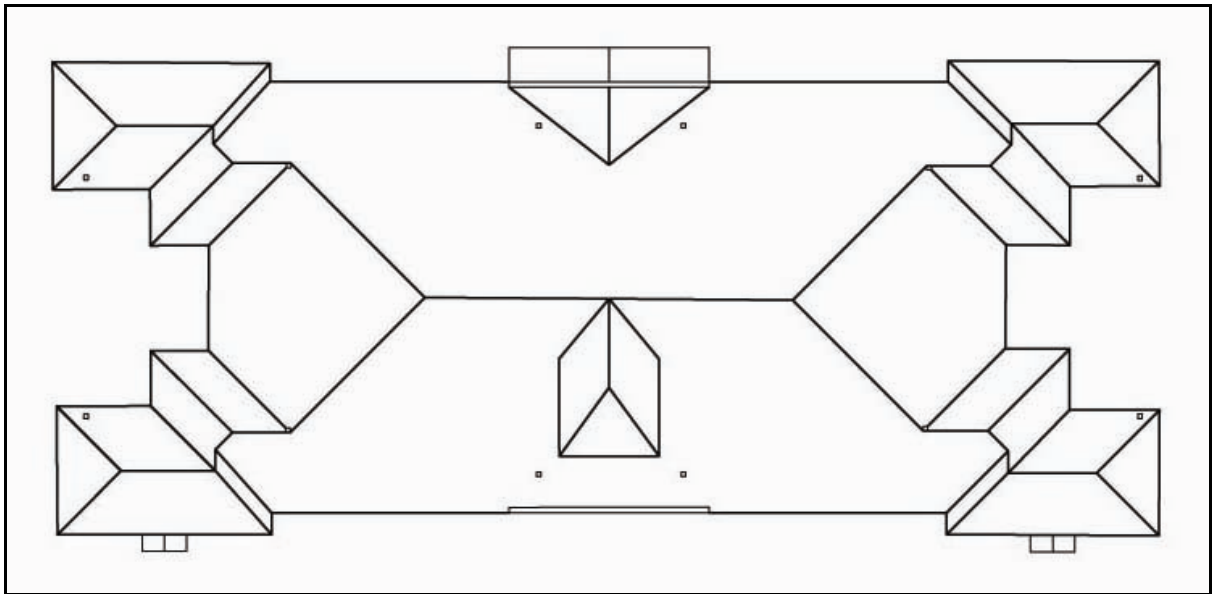
Fossati’nin yangın kulesinden resmettiği yağlıboya resim göz önüne alınarak, yapıldığı dönemde sofa çatı fener ilavesi ile inşa edildiği düşünülmekte olup Restitüsyon önerisinde 1. dönem olarak kabul edilmiştir. Çünkü Fossati’nin 21 yıl süre ile İstanbul’da çalışmak üzere kaldığı bilindiğinden, fener ilaveli olan yapının yağlı boya resmini İstanbul’da kaldığı yıllar içinde yaptığı düşünülmektedir (Resim 4.15).

Kaynaklarda sofayı aydınlatan çatı fenerinin 1884 yılına ulaşamadığı belirtilmiştir (Can,1993,144). 1880’li yıllardan sonra ise kaldırılıp yerini çatı pencereli bölüm almıştır. Yapıya ait fotoğrafların 19. yüzyıl fotoğraf sanatçıları tarafından çekildiği bilinmektedir (Öztuncay, 2003). Bu nedenle bu çatıda meydana gelen 1. dönem ve 2. dönem değişikliklerinin tümünün 1900’ler öncesi yapıldığı anlaşılar.

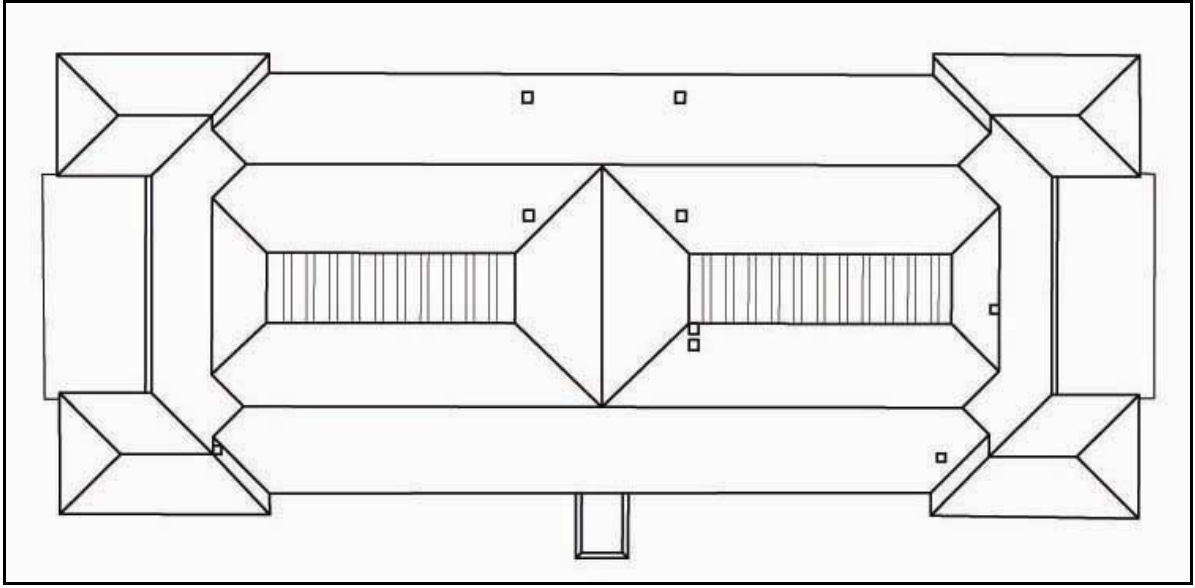
Yapının çatısı 1979 yılında Siyasal Bilimler Fakültesi'ne devredilmeden önce de onarım geçirmiştir. Koridorların üzeri cam örtü ile aydınlatılmış, diğer bölümleri kırma çatılı olarak tasarlanarak günümüzdeki halini almıştır (Şekil 4.31-32-33).

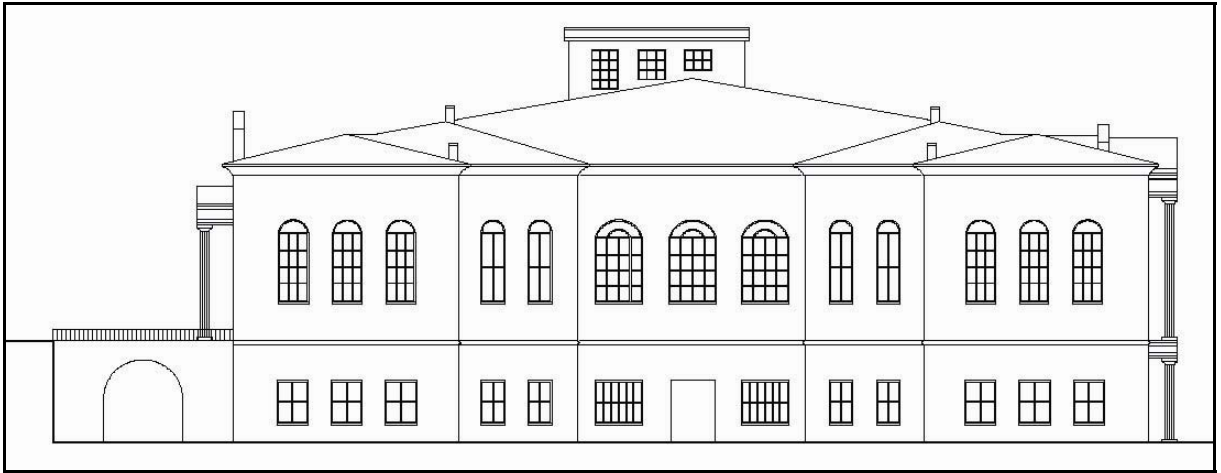
Şekil 4.31 1. dönem çatı planı

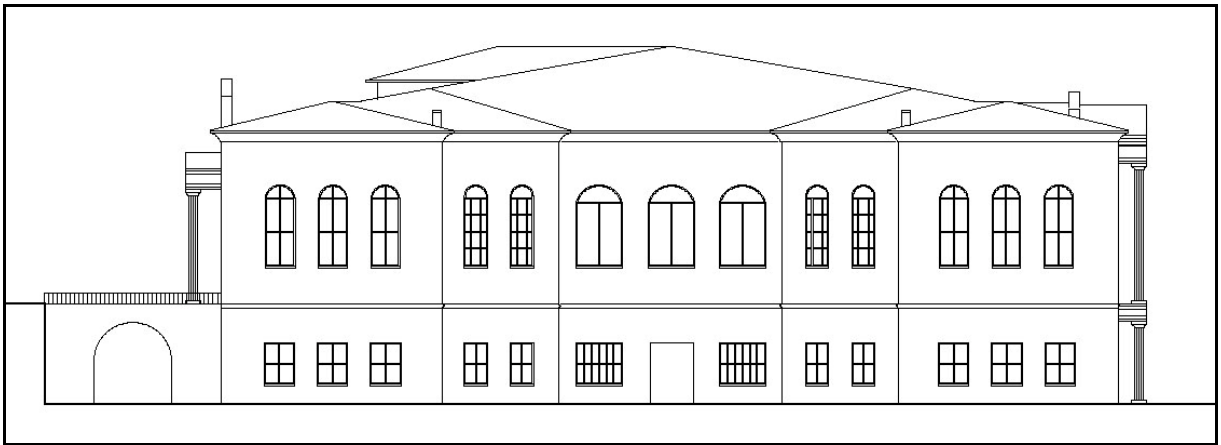
Şekil 4.32 2. dönem çatı planı

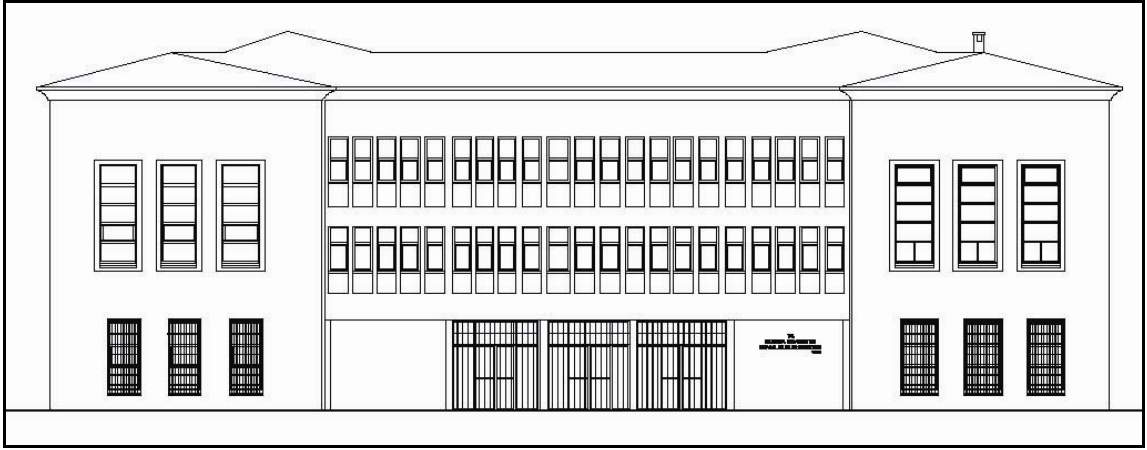
Şekil 4.33 Günümüz çatı planı - 2009

Şekil 4.34 1. dönem güney cephesi

Şekil 4.35 2. dönem güney cephesi

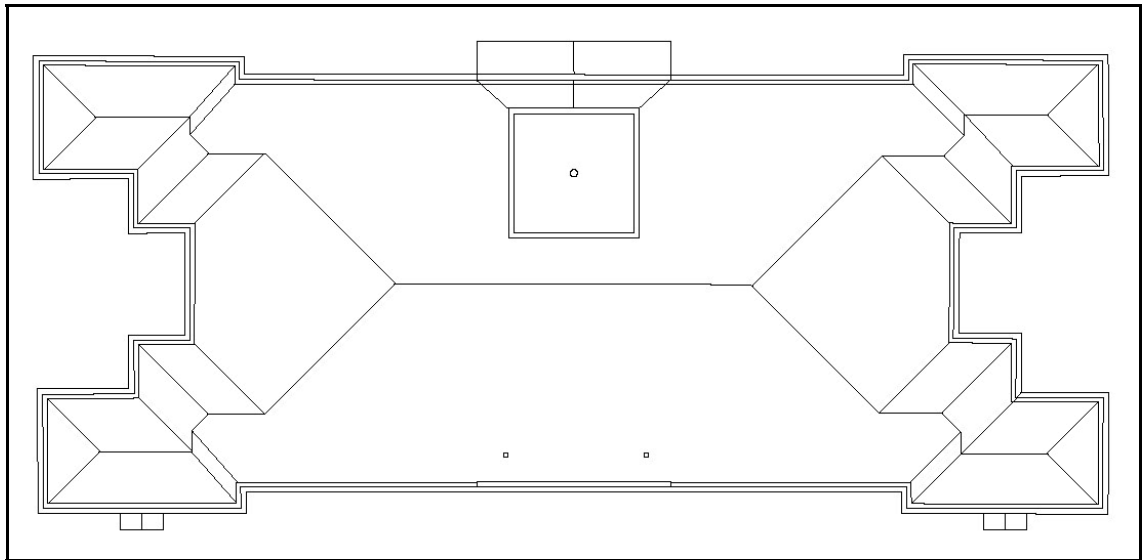
Şekil 4.36 3. Günümüz güney cephesi

Restitüsyon Önerisi 2

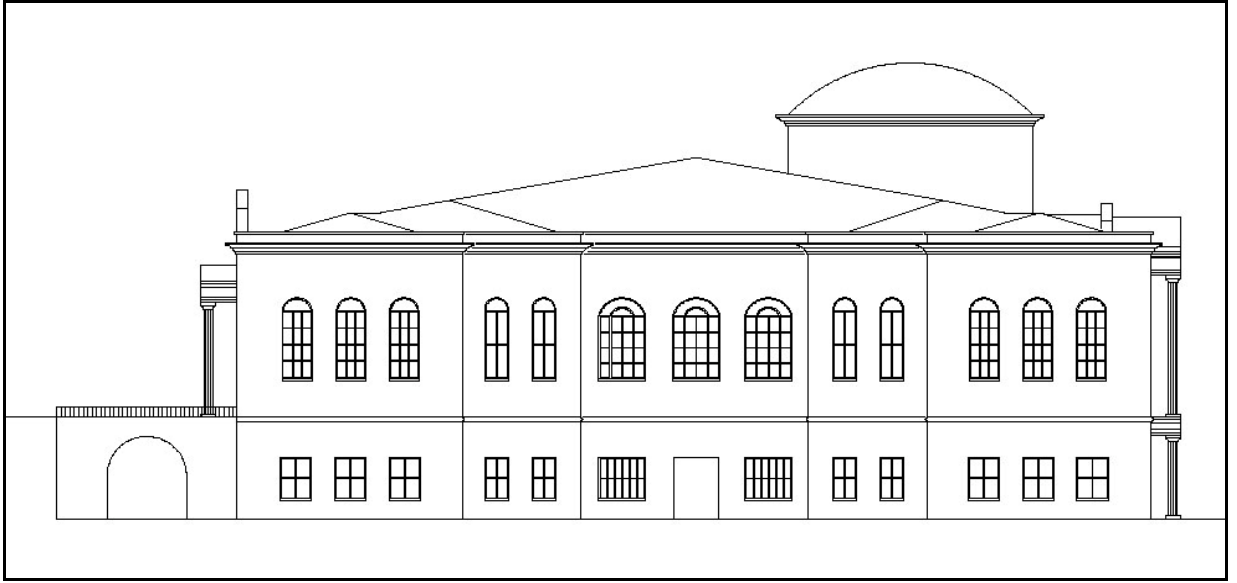
Cephe restitüsyonu yapının İsviçre Bellinzona Arşivi'nde bulunan özgün çizimlerinden faydalanılarak oluşturulmuş. Özgün görünüş referans alınarak restitüsyon önerisi hazırlanmıştır.

Özgün görünüşte var olan, ZK2 mekanından yükselen kubbe, yapıya ait eski fotoğraflarda bulunmamasına rağmen Fossati'nin özgün görünüşü esas alınarak cepheye eklenmiştir (Şekil 4.37-38).

Yapıya ait eski fotoğraflarda görülen restitüsyon önerisi 1'de önerilen saçak düzeni özgün plandan oldukça farklı olup saçak parapetlerle gizlenmemiştir. Restitüsyon önerisi 2'de ise çatı saçığını gizleyen parapet düzeni özgün görünüş ve kesitten faydalanılarak cepheye eklenmiştir (Ek 3.4- Ek 3.5).

Şekil 4.37 Restitüsyon önerisi 2 - çatı planı

Şekil 4.38 Restitüsyon önerisi 2 - güney cephesi

4.6.5 Koruma Önerisi

19. yüzyıl yapıları içinde önemli bir yere sahip olan Siyasal Bilimler Fakültesi Binası günümüze kadar birçok işlev değişikliği geçirmiştir. Yapı plan özelliklerinin bir kısmını, cephe özelliklerinin ise büyük bir bölümünü yitirmiştir. Günümüzde fakülte olarak kullanılan yapının aynı işlevine devam etmesi önerilmiştir. 1981 onarım sonrası yapının durumunu gösteren belgeye dayanarak, onarımın 1979'da Siyasal Bilimler Fakültesi'ne devredilmeden önce yapıldığı bilinmektedir. Onarım sonrası cephe ve plan düzenindeki değişiklikler fakülte olarak kullanılabilmesi amaçlanarak yapılmıştır. O dönemin anlayışına göre modern bir yapı olması ve mekan kazanmak amacıyla yapılan eklerin fakülte işlevine yerine getirebilmesi için yapıldığı göz önüne alınarak, yapının özgün durumuna getirilmesi oldukça zordur.

Günümüzde iyi durumda olan yapının var olan hasarlarını onarmak ve giriş holüne yeni bir işlev önerilmesi nedeniyle bazı müdahaleler gerekmektedir. İncelenen kaynaklardan elde edilen bilgiye göre yapının yakın bir zamana kadar yıkılıp yok olduğu düşünülmekteydi. O dönemin kaynaklarında fakülte olarak kullanılan yapının 1922'den sonra boşaltılıp, 1950'li yıllarda da yıkılıp yerine laboratuvar binalarının yapıldığını belirtilmiştir (Sakaoğlu, 1994, 128). Daha sonraki yıllarda birçok onarım geçirmesine rağmen halen ayakta olduğu anlaşılan yapının gerek mimarlık tarihinde gerekse siyasal tarihteki önemini anlatmak amacıyla giriş mekanında yazınsal ve görsel verilerle desteklenen sergi düzenlenerek kullanıcıların ve ziyaretçilerin yapıyı daha iyi algılamasının sağlanması amaçlanmıştır.

Dönemin ilk defa modern ölçüde tuğla, yani fabrikada üretilen endüstriyel tuğla kullanılarak inşa edilen yapısı olması nedeniyle yapının tarihsel ve mimari değerini göstermek amacıyla sağ yan koridorda duvarda belirli bir bölümün sıva ve boyandan arındırarak endüstriyel tuğlanın açığa çıkarılması sağlanmıştır. Bu bölümün görsel olarak daha iyi algılanması için açıklığın giriş mekanında daha geniş bir alanda açılmasının gerekliliği düşünülmüştür. Yapının özgün plan ve cephe özelliklerinin büyük bölümünün günümüze ulaşamaması nedeniyle bu açıklıkla, yapının özgün yapım sisteminin görsel olarak daha iyi anlaşılması hedeflenmiştir.

Yapının kuzey ve güneyine eklenen betonarme eklerin yapıdan arındırılması oldukça zordur. Fakülte yöneticileri ile olan görüşmelerde yapının işlev değişikliğinin gerek mekan yetersizliği, gerekse maddi zorluklar nedeniyle uygun olmadığı tartışılmıştır. Yapının betonarmeye çevrilmiş bölümlerinin yapının taşıyıcısı ile bir bütün olarak çalışması nedeniyle, yapılacak daha kapsamlı değişikliğin özgün yapıya zarar verebileceği düşünülmüştür.

Yapının mekan yetersizliği nedeniyle kuzey ve güney cephesine eklenen betonarme eklerden arındırılmasının güçlüğü göz önüne alınarak, bu betonarme eklerde bulunan mekanların yaşama şartların iyileştirilmesinin gerekliliği fark edilmiştir. Bu gereklilik doğrultusunda ferah mekanlar sağlamak için döşeme kaplaması pvc veya halı kaplama olan odaların ahşap parkeye dönüştürülmesi, iç cephe boyalarının yenilenmesi ve aydınlatma elemanlarının mekana uygun olarak seçilmesi gerekmektedir.

Ana bina ve ek yapının birleştiği boşluğa bakan mekanlar doğal havalandırmaya sahip olmadığı için işlev değişikliğinin gerekliliği düşünülmüştür. Bu mekanların depo veya arşiv işlevi dışında yaşama mekanı olarak kullanılmasının uygun olmadığı görülmüştür. Bodrum katta bu aralığa bakan mekanlar uygun bir işleve sahip olup depo olarak kullanılmaktadır. Fakat bu mekanların havalandırılması için uygun havalandırma teçhizatının gerekliliği fark edilmiştir. Zemin katta ise spor odası kantin, mutfak gibi mekanlar betonarme ek ile ana binayı birbirinden ayıran bu aralığa bakmaktadır. Yaşam koşullarının iyileştirilmesi için bu yerlerde işlev değişikliği yapılmalı bu yaşama mekanları için daha uygun yerler belirlenmelidir.

Yapının zemin kat ve asma kat iç duvarları yakın zamanda yapılan onarımlar nedeniyle iyi durumdadır. Bodrum katta ise kazan dairesine rutubetten dolayı duvarlarda sıvada kabarma ve dökülme görülmektedir. Bu mekanın duvarında yüzey temizliği yapılmalı, rutubeti önlemek

amacıyla su yalıtım malzemesi kullanılarak sıva ve boyası yenilenmelidir.

Dış cephede duvarda ve pencere sövelerindeki sıvada kabarma ve dökülme dışında bir hasar bulunmamaktadır. Bu nedenle kabaran kısımlar temizlenip cephe tekrar boyanarak cephe iyileştirilmesi sağlanabilir. Yapının doğu cephesinde yer alan derzler arasında büyümüş olan bitkilerin kurutularak temizlenmesi gerekmektedir. Ayrıca dış cephede görüntü kirliliğine yol açan klimalar yapıdan uzaklaştırılmalıdır.

5. DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Güçlü bir imparatorluktan çöküşe giden Osmanlı İmparatorluğu, yeniden yapılanma çözümünü öncelikle askeri alanda aramış, III. Selim'in devam ettirdiği askeri ıslahatları II. Mahmut devam ettirmiştir. Askeri odaklı ıslahatları sivil ıslahatlar takip etmiştir. Sivil ıslahat girişiminin en önemli aşamasını tarih literatüründe Tanzimat Dönemi olarak bilinen bir süreç oluşturmuştur.

Tanzimat'ın ilanı, Osmanlı Devleti'nin Batılılaşma çabalarında önemli bir aşamayı, bir dönüm noktasını işaret etmektedir. Tanzimat'tan sonra Batı ile bütünleşmek için her alanda çaba harcanmış ve bu amaca ulaşmak için yeni kurumlar oluşturulmuş, yasal düzenlemeler getirilmiştir. Tanzimat reformları Osmanlı kentlerini ve mimarlığını derinden etkilemiş, Batılı kent planlama yöntemleri ve mimarlık anlayışları Tanzimat sonrasında uygulamaya konulmuştur. Tanzimat döneminde ihtiyaçtan doğan yeni yapı türleri Osmanlı mimarlık literatürüne dahil edilmiştir. Bu dönemde imparatorluğun ekonomik gücü azalmasına rağmen, inşaat etkinlikleri devam etmiştir.

Uzman eleman, teknik alt yapı ve malzeme eksikliği nedeniyle mimarlık ve kent planlama uygulamaları çoğunlukla Avrupa'da eğitim görmüş, yabancı uyruklu veya azınlıklara mensup gayrimüslim mimarlar tarafından yapılmıştır. Yabancı mimarlar Osmanlı başkentine gerek elçilikler vasıtasıyla gerekse iş bağlantıları sebebiyle iş almak için gelmişlerdir. Devletin batılılaşma ya da başka bir ifadeyle modernleşme olgusunun somut örneklerinin çoğunu gayrimüslim ve yabancı mimarlar tarafından yapılmış örnekler oluşturmuştur.

Dönemin yabancı mimarlarının arasında yer alan Gaspare Trajano Fossati yirmi bir yıl kaldığı İstanbul'da birçok proje gerçekleştirmiş, Avrupa'yı model almada kararlı olan İstanbul'un yenileşmesinde, önemli roller üstlenmiştir. İyi bir eğitimden geçmiş, tecrübe kazanmış yaratıcı bir mimar olarak dönemin evrensel özellik kazanmış neoklasik yaklaşımı ile Osmanlı'nın yöresel ve tarihsel formlarını yorumlayan önemli eserler vermiştir.

1841 tarihinde tecrübe için fabrikada üretilen endüstriyel tuğla, yani modern ölçüde tuğla kullanılarak inşa ettiği 250 yataklı hastane yapısı Fossati'nin ilk projelerindendir. Günümüzde Siyasal Bilimler Fakültesi olarak kullanılmakta olan bu yapı tarihte Bekirağa Bölüğü olarak anılmıştır.

Siyasal Bilimler Fakültesi Binası, Tanzimat dönemindeki mimari değişimi yansıtmayı, Osmanlı Devleti'nin mimarlık eğitimi görmüş yabancı bir mimarla çalıştığı ilk proje olması ve ilk defa deneme amaçlı modern ölçüde tuğla kullanılarak yapım sistemindeki gelişimi

yansıması gibi nedenlerle önemli niteliklere sahip olduğu anlaşılmış, günümüze kadar ulaşan yapının siyasi ve mimari süreçteki gelişimi tez kapsamında detaylı olarak açıklanmıştır.

Yapı tarihsel süreç içinde birçok işlev değişikliği geçirmiştir. 1870 yılına kadar Bab-ı Seraskeri tarafından kullanılan yapı, 1870-1922 yılları arasında askeri tutukevi olarak işlev değiştirmiş, 1829 yılında yeni ordunun idari merkezi olan Bab-ı Seraskeri'ye tahsis edilmiş, 1933 yılında İstanbul Üniversitesi'ne verilip Tıp Fakültesi olarak kullanılmış, 1979 yılında Siyasal Bilimler Fakültesine devredilmiştir.

Binanın rölöve çalışmaları sonucunda elde edilen bilgiler doğrultusunda 1841 yılında inşa edilen yapının tarihi kesin olarak saptanamayan bir dönemde yapılan müdahale sonucu özgün plan, dekorasyon ve cephe özelliğini kısmen kaybettiği anlaşılmıştır. Beden duvarlarının tamamı, mekanları bölen ara duvarların büyük bir kısmı özgün olup, yapının döşemeleri tamamen betonarme sisteme çevrilmiştir. Siyasal Bilimler Fakültesi işlevine cevap verebilmesi için özgün plan şeması kısmen bozulmuş, kuzey ve güney cephelere betonarme ek yapılar inşa edilmiş, kat yüksekliğinden faydalanılarak asma kat ilave edilmiştir. İstanbul'da özellikle hızlı ve plansız kentleşme baskısı ile yok olan kültürel miraslar, işlev değişikliği nedeniyle gerçekleştirilen ekler ve onarımlar yapının ilk halini korumasını engellemiştir.

Günümüze kadar çeşitli amaçlarla kullanılmış olması yani sürekli işlev değişikliği geçirmiş olması, özgün haliyle günümüze kadar ulaşamamasına neden olmuştur. Günümüzde fakülte olarak kullanılan yapının özgün durumuna dönüştürülmesinin mekan yetersizliği nedeniyle zor olduğu düşünülmüştür. Kuzey ve güneye eklenen betonarme ekler ve asma kat ilavesinden arındırmak, hem yapının günümüz işlevini sürdürmesini zorlaştırdığı hem de yapının taşıyıcısı ile bir bütün olarak çalışmasını engellediği görülmüştür. Yapılacak daha kapsamlı değişikliğin yapının statigine zarar verebileceği düşünülmüş, deprem riski nedeniyle strüktür durumu ile ilgili derin bir araştırma yapılmasının gerekliliği tespit edilmiştir. Bu tez çalışması kapsamında, yapının günümüzdeki mevcut işlevi ile kalması hedeflenerek koruma önerileri getirilmiş, yukarıda belirtilen nedenlerden dolayı yapının mevcut işlevinin korunmasının gerekliliği nedeniyle restorasyon önerisi getirilmemiştir.

Yapılan saha çalışmalarıyla Siyasal Bilimler Fakültesi Binası'nın analitik rölöve ve fotoğrafik belgelemesi yapılarak, yapıya ait özgün bir belge oluşturulmuştur. Rölöve ve tespit çalışmaları ile yapının özgün plan şemasının bozulması, döşemelerinin betonarmeye çevrilmesi, cephelerdeki bazı kapı ve pencerelerin kapatılması, tüm kapı ve pencere

doğramalarının değiştirilmesi gibi müdahalelerin analizi yapılmıştır.

Yapıda bugünkü durumunu korumak yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla koruma önerileri getirilmiş, ulaşılan tarihi belgeler ve eski fotoğraflardan faydalanılarak 2 farklı restitüsyon önerisi hazırlanmış, plan ve cephe önerileri getirilmiştir. İlk restitüsyon önerisi, yapının eski fotoğrafları, 1914-1918 tarihli Rumeli Ciheti Haritaları ve Alman Mavileri incelenerek oluşturulmuştur. İkinci restitüsyon önerisi ise İsviçre'nin Bellinzona Cantonale Arşivi'nde bulunan Gaspere Trajano Fossati'nin 250 yataklı Hastane Projesi'nin özgün çizimlerinden faydalanılarak oluşturulmuştur. Bu iki restitüsyon önerisi ile yapının özgün hali ortaya çıkarılmıştır.

Sonuç olarak, bu tez kapsamında Tanzimat Dönemi mimari anlayışına örnek teşkil eden bu yapının mimari özelliklerinin büyük bölümünü kaybetmesi nedeniyle mimari ve siyasal tarihinin daha iyi anlaşılmasının gerekliliği göz önüne alınmış, gelecek nesillere aktarılacak olan bu yapının rölöve çalışmaları ile yapının günümüzdeki durumu ortaya çıkarılmıştır. Restitüsyon önerileri ile özgün halinin belirlenmesi hedeflenmiş, getirilen koruma önerileriyle yapıya daha sağlıklı şartlar sağlanmasına çalışılmıştır. Günümüz işlevinin devam etmesi gerekliliği nedenleriyle yapıya ait restorasyon önerisi getirilmemiştir.

KAYNAKLAR

- And, M., (1994), “Naum Tiyatrosu”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 6, 52-53.
- Artan, T., (1994), “Eski Saray”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 3, 204 -205.
- Batur, A., (1986), “Batılılaşma Döneminde Osmanlı Mimarlığı”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 4, 1038- 1067.
- Batur, A., (1994), ”Darülfünun Binası”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 2, 562-563.
- Baysun, C., (1986), “Mustafa Reşid Paşa ve Tanzimat”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 6, 1547-1554.
- Can, C., (1993), İstanbul’da 19. Yüzyıl Batılı Levanten Mimarların Yapıları Ve Koruma Sorunları, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Can, C., (1994a), “Tanzimat Dönemi Yapıları ve Koruma Sorunları”, Ulusal Koruma Planlaması Semineri II, 29-30 Eylül-1 Ekim 1993, YTÜ, İstanbul.
- Can, C., (1994b), “Fossati, Gaspare Trajano” Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 3, 326 -328.
- Can, C., (1994b), “Hazine-i Evrak Binası”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 4 37-38.
- Can, C., (1994b), “Hollanda Elçiliği Binası”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 5, 86.
- Can, C., (1994b) “Naum Tiyatrosu”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 6, 52-53.
- Can, C., (1994b), “Rus Elçiliği Binası” Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 6, 368-369.
- Can, C., (1994b), “Saint Pierre Paul Kilisesi”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 6, 417-418.
- Cezar, M., (1995), Sanatta Batıya Açılış ve Osman Hamdi, Erol Kerim Aksoy Eğitim Spor Sağlık Vakfı Yayını, İstanbul.
- Cezar, M., (2002), Osmanlı Başkenti İstanbul, Erol Kerim Aksoy Eğitim Spor Sağlık Vakfı Yayını, İstanbul.
- Dağdelen, İ., (2006), Alman Mavileri 1913-1914 Birinci Dünya Savaşı Öncesi İstanbul Haritaları, II. Cilt, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Yayınları, İstanbul.
- Eldem, S. H., (1979), İstanbul Anıları, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş., İstanbul.

Eldem, S. H., (1979), Boğaziçi Anıları, Alarko Eğitim Tesisleri A.Ş., İstanbul.

Eminoğlu, M., (2000), 1870 Beyoğlu 2000, Bir Beyoğlu Fotoromanı, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık, İstanbul.

Eyice, S., (1994), “Ayasofya”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 1, 447-457.

Eyice, S., (1994), “Ayasofya Muvakkithanesi”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 1, 461.

Fossati, G., (1852), Aya Sofia, Constantinople, as Recently Restored by Order of H. M. Sultan Abdul Medjid, P.& D. Colnaghi, London.

Gedikli, Y. (2003), Bekirağa Bölüğünden Türkistan’a Yaver Muhittin Beyin Hatıralarında Enver Paşa’nın Son Yılları, Ufuk Ötesi Yayınları, İstanbul.

Genim, M. S., (2004), Geçmişten Günümüze Beyoğlu I, İstanbul.

Hasol, D., (2005), Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Kandemir, F. (1956), “Eski Politikacıların Korkunç Tevkifhanesi, Bekirağa Bölüğü”, Resimli Tarih Mecmuası, sayı 66, 3882.

Kayra, C., (1990), Eski İstanbul Haritaları, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı Yayınları, No:1, İstanbul.

Kayra, C., (1990), İstanbul Zamanlar ve Mekanlar, Ak Yayınları Kültür ve Sanat Kitapları İstanbul.

Kılıçbay, M. A., (1986), “Osmanlı Batılılaşması”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, Cilt 1, 147-152.

Kuban, D., (2000), İstanbul Bir Kent Tarihi, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Kuban, D., (2007), Osmanlı Mimarisi, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Mutluk, M., (2007), Baltalimanı Reşitpaşa Sahil Sarayı Mimari Özellikleri ve Koruma Önerisi, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Ortaylı, İ., (1986), “Tanzimat”, Tanzimat’tan Cumhuriyete Türkiye Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 6, 1545- 1554.

Öztuncay, B., (2003), Dersaadet’in Fotoğrafçıları I, Koç Kültür Sanat ve Tanıtım Hizmetleri A.Ş., İstanbul.

Öztuncay, B., (2003), Dersaadet’in Fotoğrafçıları II, Koç Kültür Sanat ve Tanıtım Hizmetleri A.Ş., İstanbul.

Sakaoğlu, N., (1994), “Bekirağa Bölüğü”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 2, 126 -128.

Sakaoğlu, N., (1994), “İstanbul Üniversitesi”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 4, 247 -249.

Sakaoğlu, N., (1994), “Tanzimat’ın İlanı”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı yayınları, Cilt 6, 206-207.

Saner, T., (1994), “Mustafa Reşid Paşa Türbesi ”, Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, Tarih Vakfı Yayınları, Cilt 5, 567-568.

Saner, T., (1998), 19. Yüzyıl Mimarlığında Oryantalizm, Pera turizm ve Ticaret A.Ş., İstanbul

Sertel, S., (1987), Roman Gibi, Belge Yayınları, İstanbul.

Şehsuvaroğlu, H. Y., (1955), İstanbul Sarayları, TTOK Yayınları, İstanbul.

Selçuk, M., (1996), “Osmanlı Mimarisi”, Osmanlı Ansiklopedisi, Cilt 3, İz Yayınları, Cilt 3, 79-89.

Sevin, N. A., (2006), Gravürlerde Yaşayan Osmanlı, TC. Kültür Bakanlığı Kütüphaneler ve Yayınları, Ankara.

Sorgun, T., (2003), Mütareke Dönemi ve Bekirağa Bölüğü, Kum Saati Yayınları, İstanbul.

Yazıcı, N., (2007), Osmanlılarda Mimarlık Kurumunun Evrimi ve Tanzimat Dönemi Mimarlık Ortamı, Doktora Tezi, İstanbul.

Yergün, U., (2002), Batılılaşma Dönemi Mimarisinde, Yapım Teknolojisindeki Değişim ve Gelişim, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü.

(1971), Türk İstanbul’ da Türk Öğretiminin 500. Yılı, Fen Fakültesi Matbaası, İstanbul.

İNTERNET KAYNAKLAR

- Resim 2.1 Mustafa Reşid Paşa
(<http://www.mirhaber.com/images/haber/1663.jpg>)
- Resim 3.4 Rus Elçilik Binası hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.7 Saint Pierre Paul Klisesi hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.10 Hazine-i Evrak Binası Görünüşü
(<http://mo.org.tr/ulusalsergi/XI/img/YD-OSMANLI-ARSIVI/1.jpg>)
- Resim 3.13 Hazine-i Evrak Binası hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.15 Ayasofya hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.20 Ayasofya Muvakkithanesi hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.22 Reşit Paşa Sahil Sarayı hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.23 Reşit Paşa Sahil Sarayı Görünüşü
(http://wowturkey.com/t.php?p=/tr137/Hakan_Aydin_metinsabanciii.jpg)
- Resim 3.24 Hollanda Elçilik Binası hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.26 Hünkâr Dairesi hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 3.27 Hünkâr Dairesi - İstanbul Üniversitesi Sosyal Tesisleri Görünüşü
(<http://www.istanbul.edu.tr/sosyaltesisler>)
- Resim 3.28 Mustafa Reşit Paşa Türbesi hava fotoğrafı
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 4.2 Beyazıt Meydanı 1900
(<http://www.old-istanbul.com/Page2/Page2TR.html>)
- Resim 4.11 Bekirağa Bölüğü Batı Cephesi
(<http://lcweb2.loc.gov/pp/mdbquery.html>)
- Resim 4.12 Bekirağa Bölüğü Batı Cephesi
(<http://lcweb2.loc.gov/pp/mdbquery.html>)
- Resim 4.18 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Hava Fotoğrafı–1946
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 4.19 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Hava Fotoğrafı–1966
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Resim 4.20 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Hava Fotoğrafı–1982
(<http://sehirrehberi.ibb.gov.tr/map.aspx>)
- Şekil 3.9 Hazine-i Evrak Binası Birinci Kat Restorasyon planı - kesit
(<http://mo.org.tr/ulusalsergi/index.cfm?sayfa=YD-OSMANLI-ARSIVI>)
- Şekil 4.4 İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü
(http://www.istanbul.edu.tr/beyazit_kampus.htm)

EKLER

Ek 1 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Rölövesi

- Ek 1.1 Vaziyet Planı
- Ek 1.2 Zemin Kat Planı
- Ek 1.3 Zemin Kat Duvar Analizi
- Ek 1.4 Zemin Kat Kapı / Pencere Boşluğu Analizi
- Ek 1.5 Bodrum Kat Planı
- Ek 1.6 Bodrum Kat Duvar Analizi
- Ek 1.7 Bodrum Kat Kapı / Pencere Boşluğu Analizi
- Ek 1.8 Asma Kat Planı
- Ek 1.9 Asma Kat Duvar Analizi
- Ek 1.10 Asma Kat Kapı / Pencere Boşluğu Analizi
- Ek 1.11 Çatı Planı
- Ek 1.12 AA-BB Kesiti
- Ek 1.13 Batı Cephesi Görünüşü
- Ek 1.14 Doğu-Kuzey-Güney Cephesi Görünüşü

Ek 2 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Restitüsyon Önerisi 1

- Ek 2.1 Zemin Kat
- Ek 2.2 Bodrum Kat
- Ek 2.3 Çatı Planı Dönem 1
- Ek 2.4 Çatı Planı Dönem 2
- Ek 2.5 Doğu - Kuzey Cephesi Dönem 1
- Ek 2.6 Batı – Güney Cephesi / AA Kesiti Dönem 1
- Ek 2.7 Doğu - Kuzey Cephesi Dönem 2
- Ek 2.8 Batı – Güney Cephesi / AA Kesiti Dönem 2

Ek 3 İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Binası Restitüsyon Önerisi 2

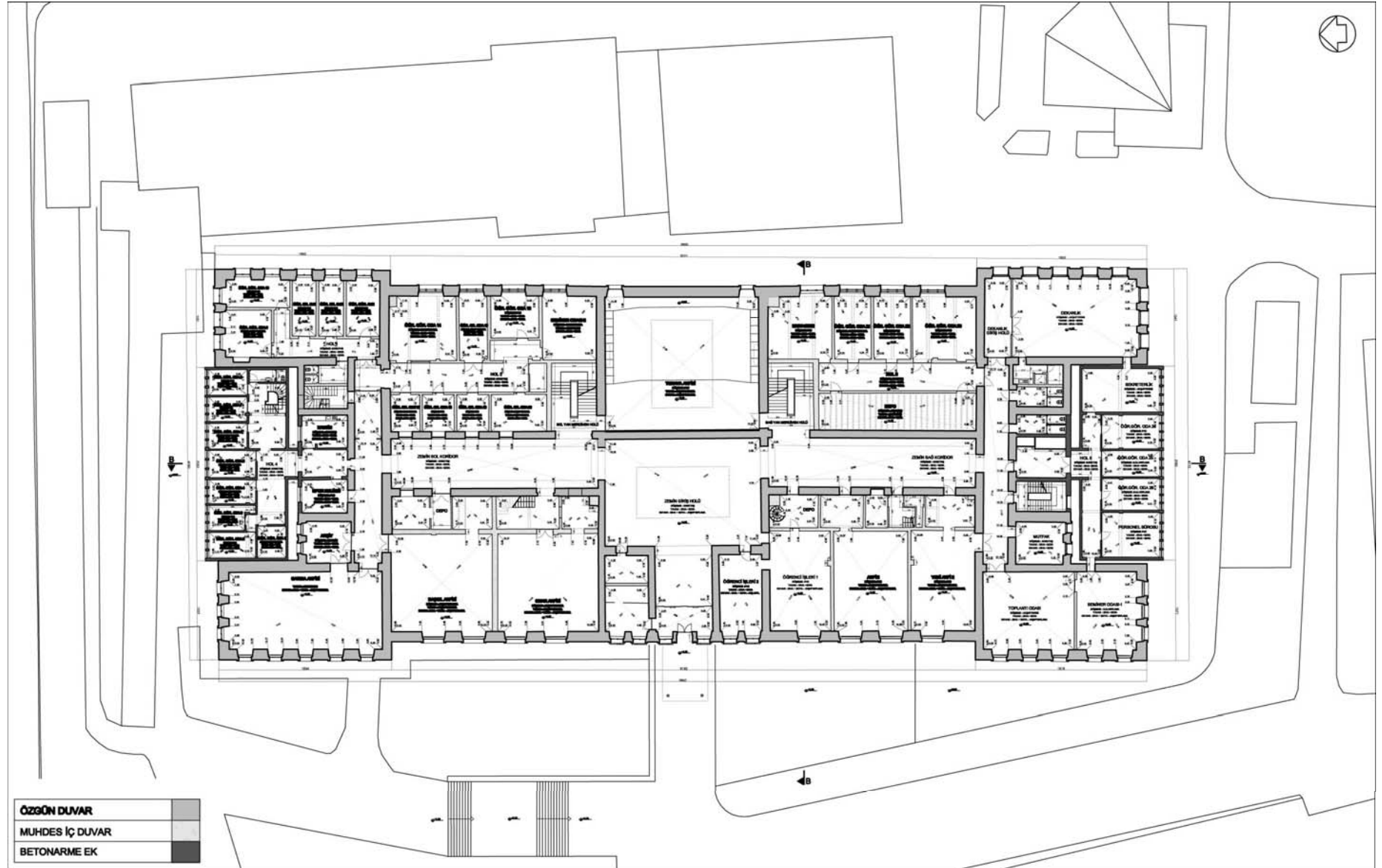
- Ek 3.1 Zemin Kat
- Ek 3.2 Bodrum Kat
- Ek 3.3 Çatı Planı
- Ek 3.4 Çatı Planı Dönem 2
- Ek 3.5 Doğu - Kuzey Cephesi
- Ek 3.6 Batı – Güney Cephesi / AA Kesiti

Ek 4 Gaspare Trajano Fossati 250 Yataklı Hastane Projesi Özgün Çizimi

Ek 4.1 Özgün Plan

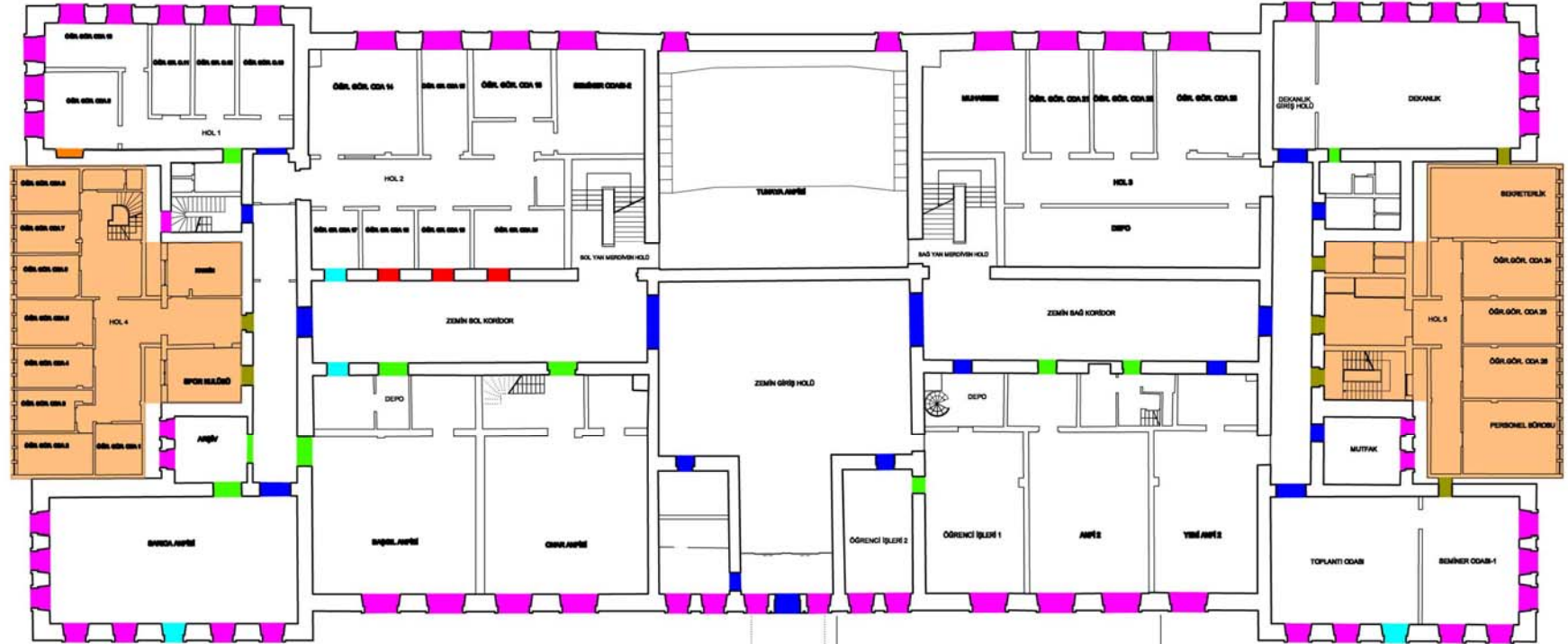
Ek 4.2 Özgün Kesit

Ek 4.3 Özgün Görünüş

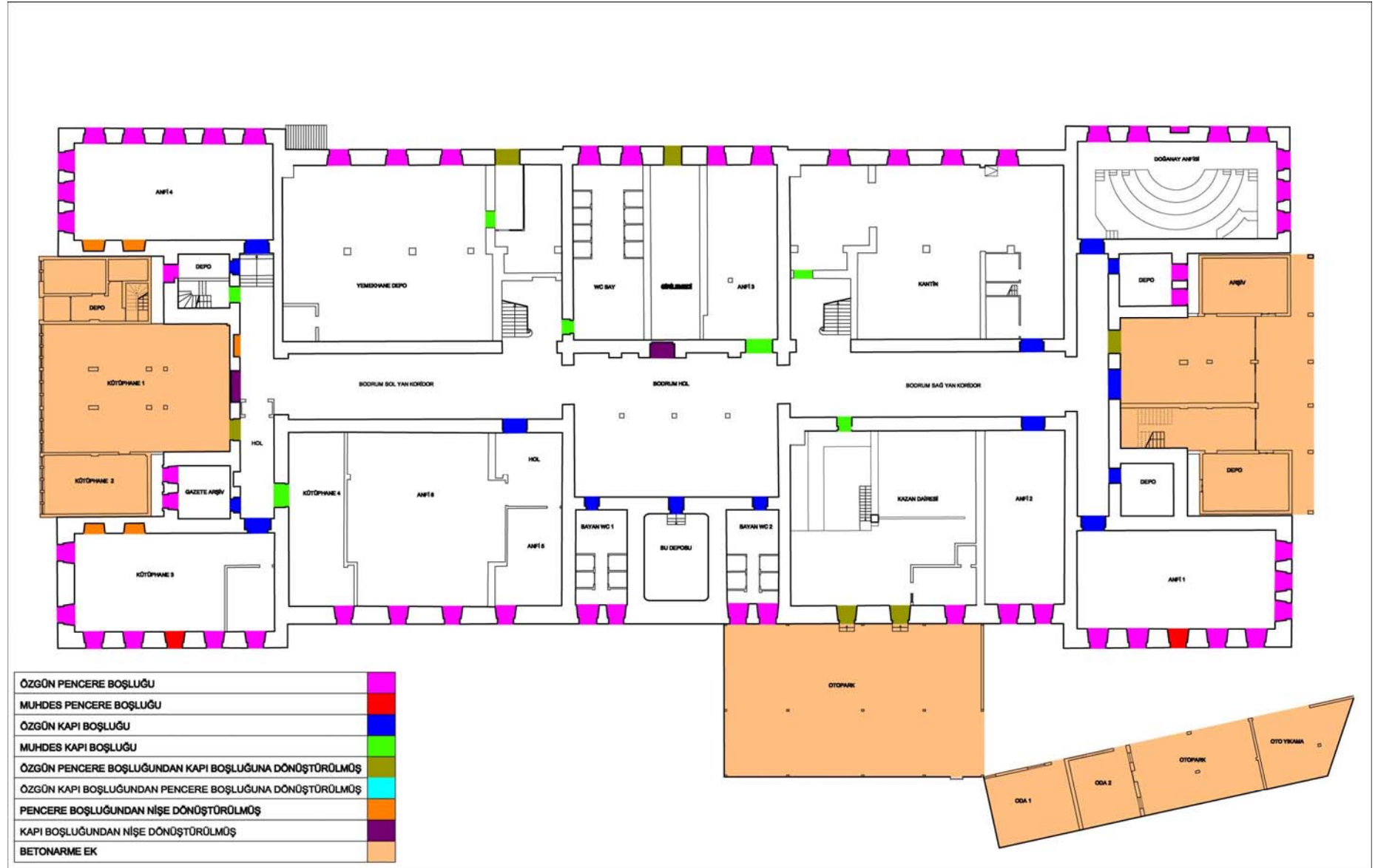
ÖZGÜN DUVAR	Red
MUHDES İÇ DUVAR	Green
BETONARME EK	Blue

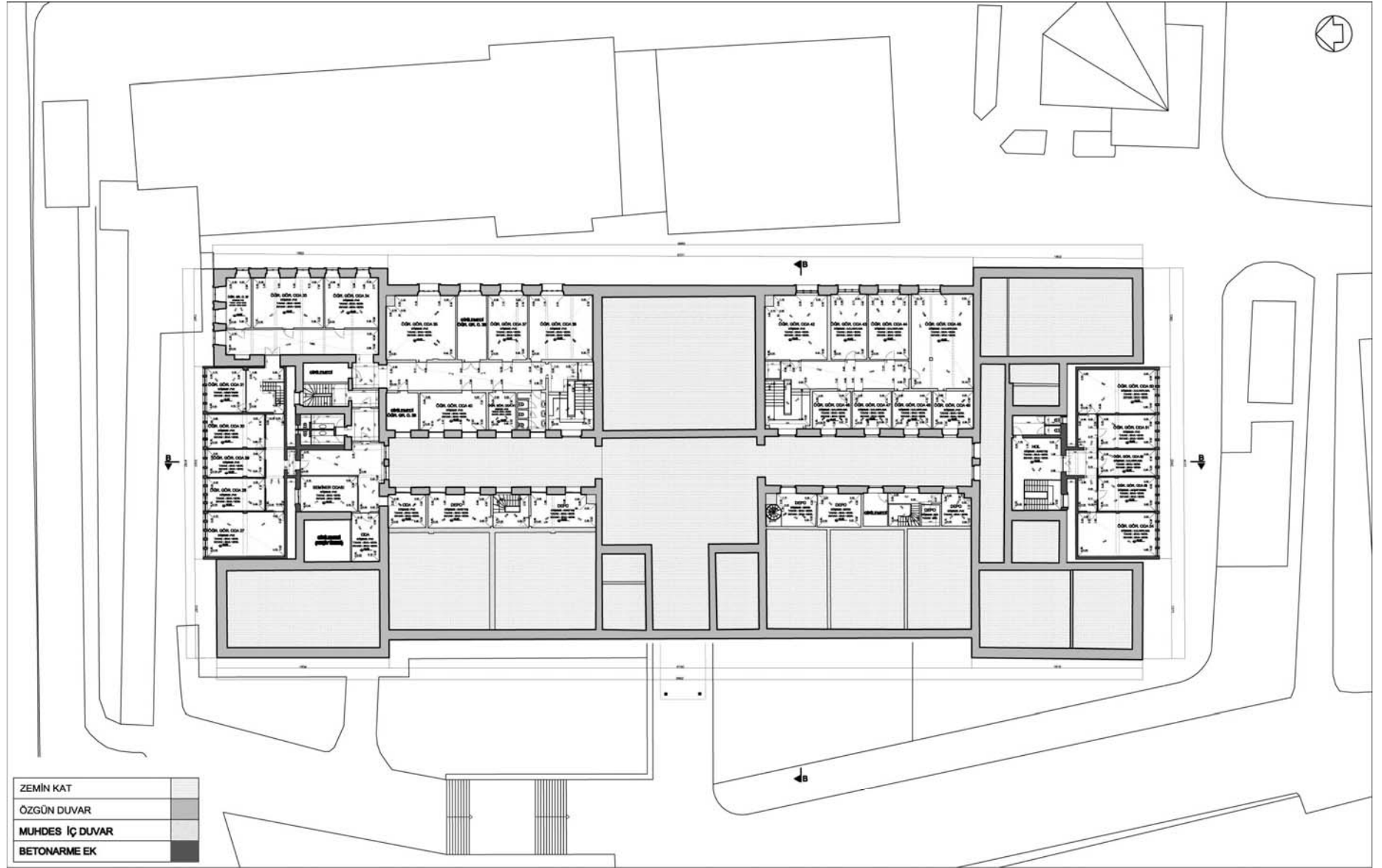

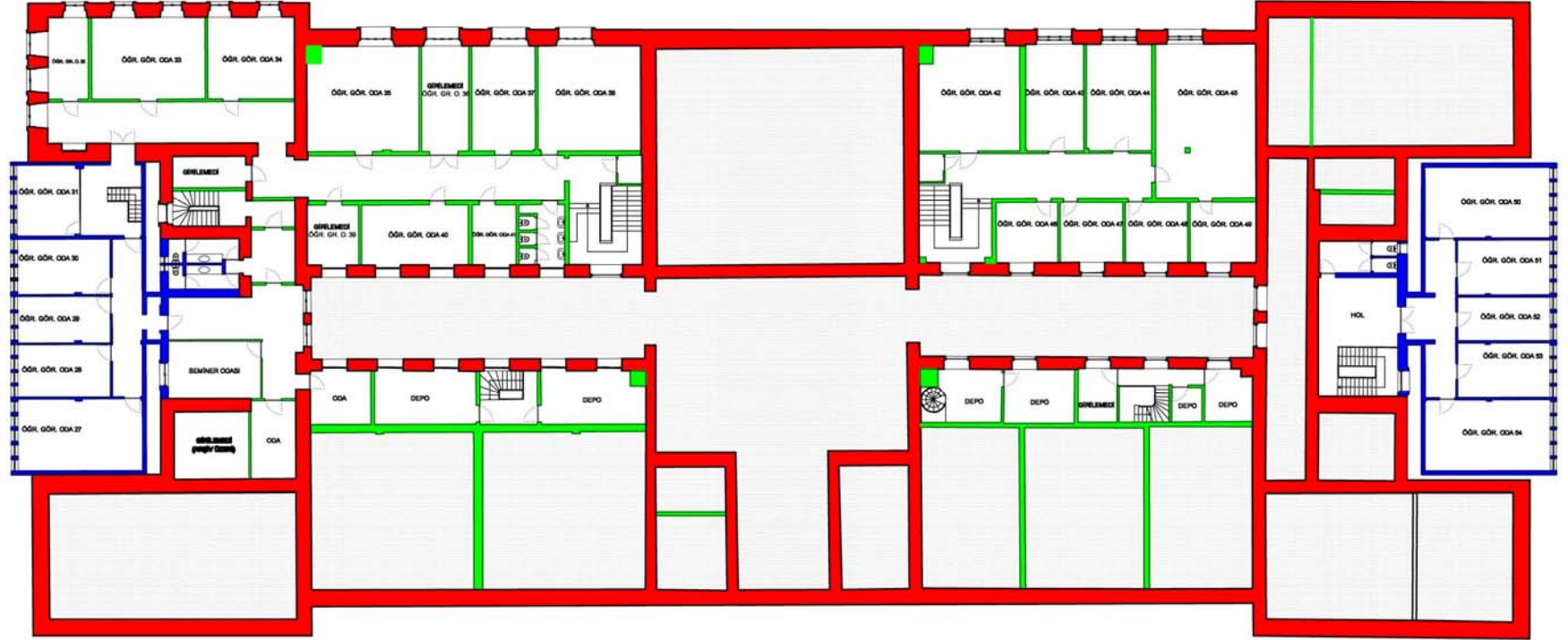
ÖZGÜN PENCERE BOŞLUĞU	
MUHDES PENCERE BOŞLUĞU	
ÖZGÜN KAPI BOŞLUĞU	
MUHDES KAPI BOŞLUĞU	
ÖZGÜN PENCERE BOŞLUĞUNDAN KAPI BOŞLUĞUNA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ	
ÖZGÜN KAPI BOŞLUĞUNDAN PENCERE BOŞLUĞUNA DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ	
PENCERE BOŞLUĞUNDAN NİŞE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ	
BETONARME EK	

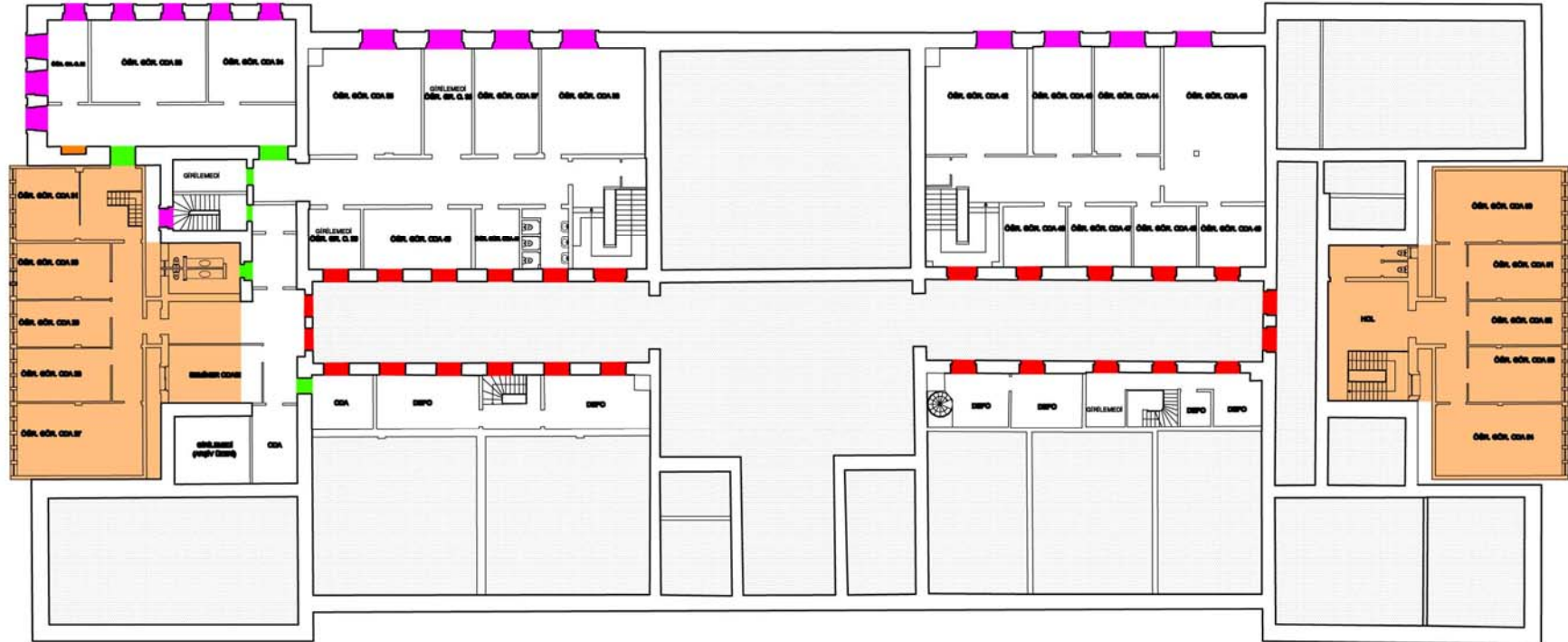

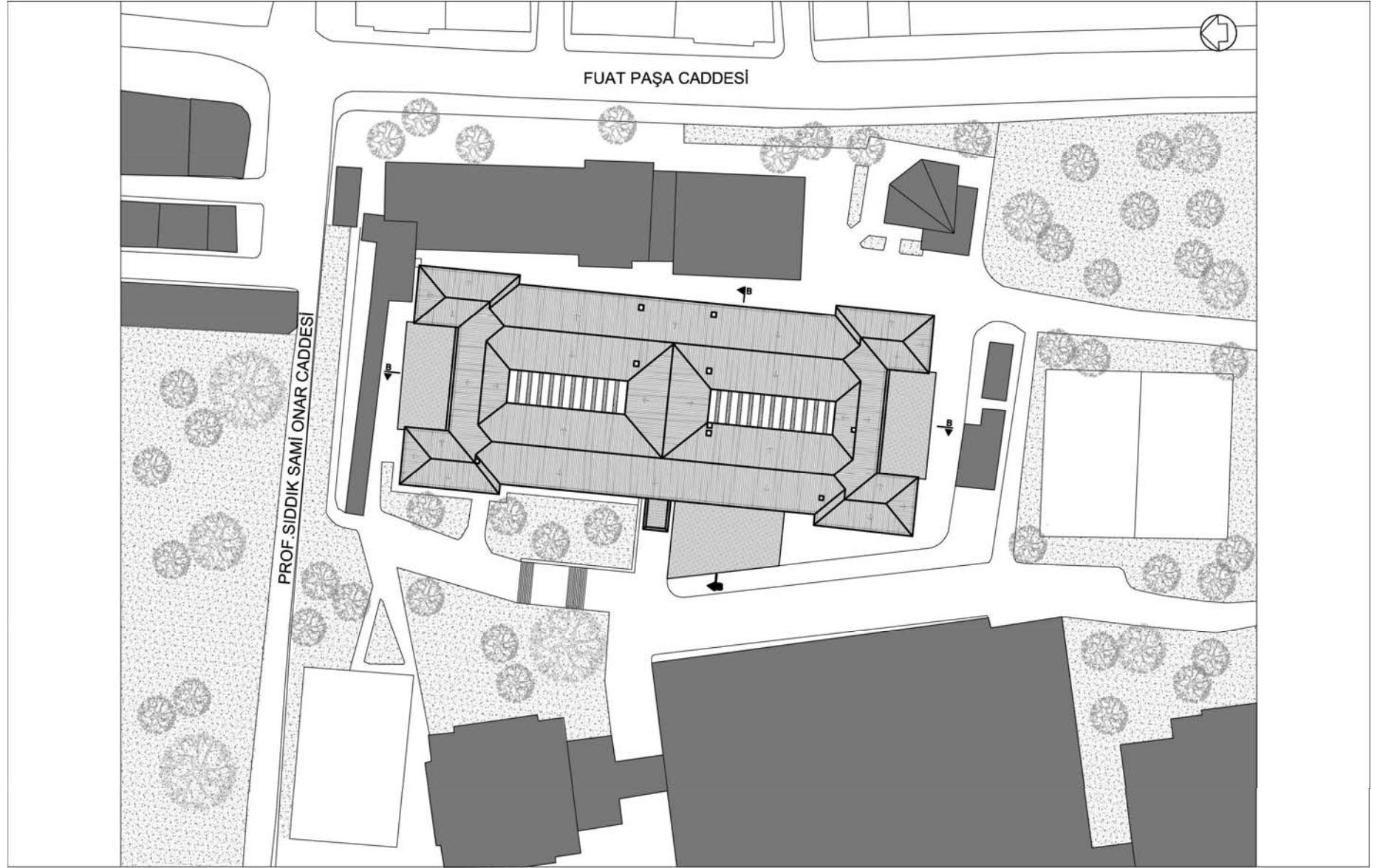

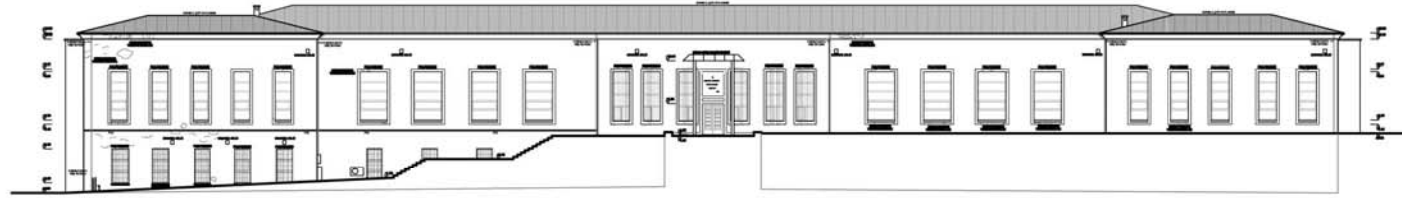

ZEMİN KAT	
ÖZGÜN DUVAR	
MUHDES İÇ DUVAR	
BETONARME EK	

ÖZGÜN PENCERE BOŞLUĞU	Pink
MUHDES PENCERE BOŞLUĞU	Red
MUHDES KAPI BOŞLUĞU	Green
PENCERE BOŞLUĞUNDAN NİŞE DÖNÜŞTÜRÜLMÜŞ	Orange
ZEMİN KAT	Light Orange
BETONARME EK	Orange

BATI CEPHESİ

BATI CEPHESİ

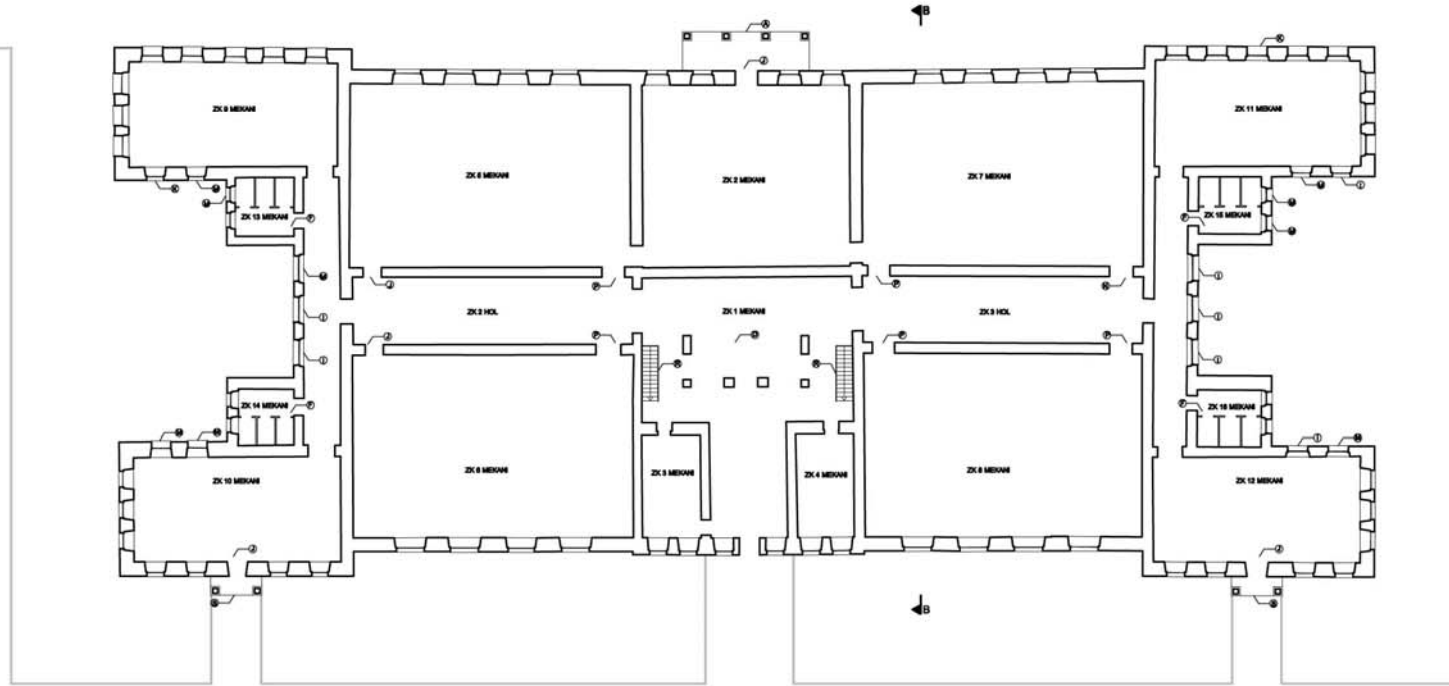
DOĞU CEPHESİ

KUZEY CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

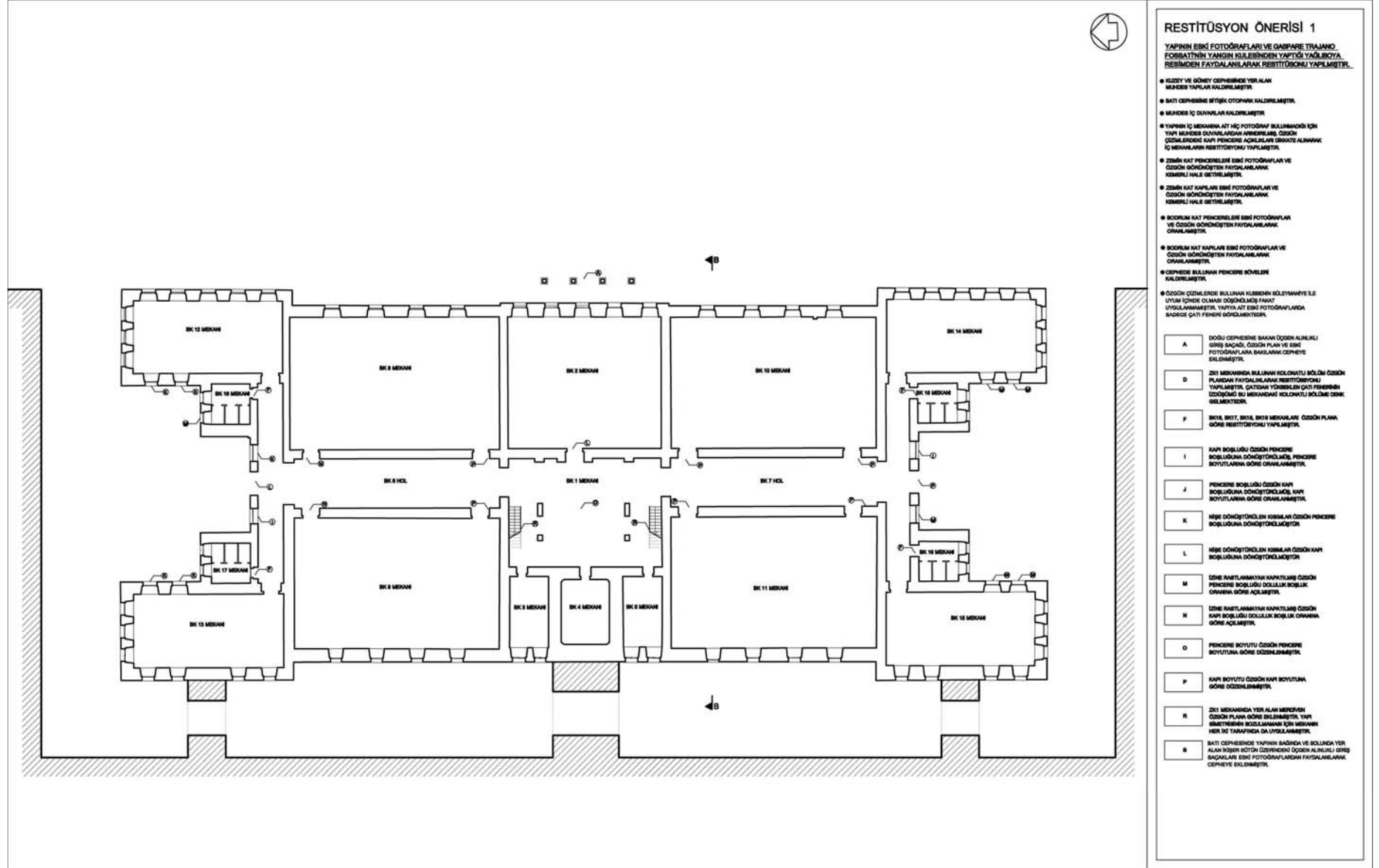

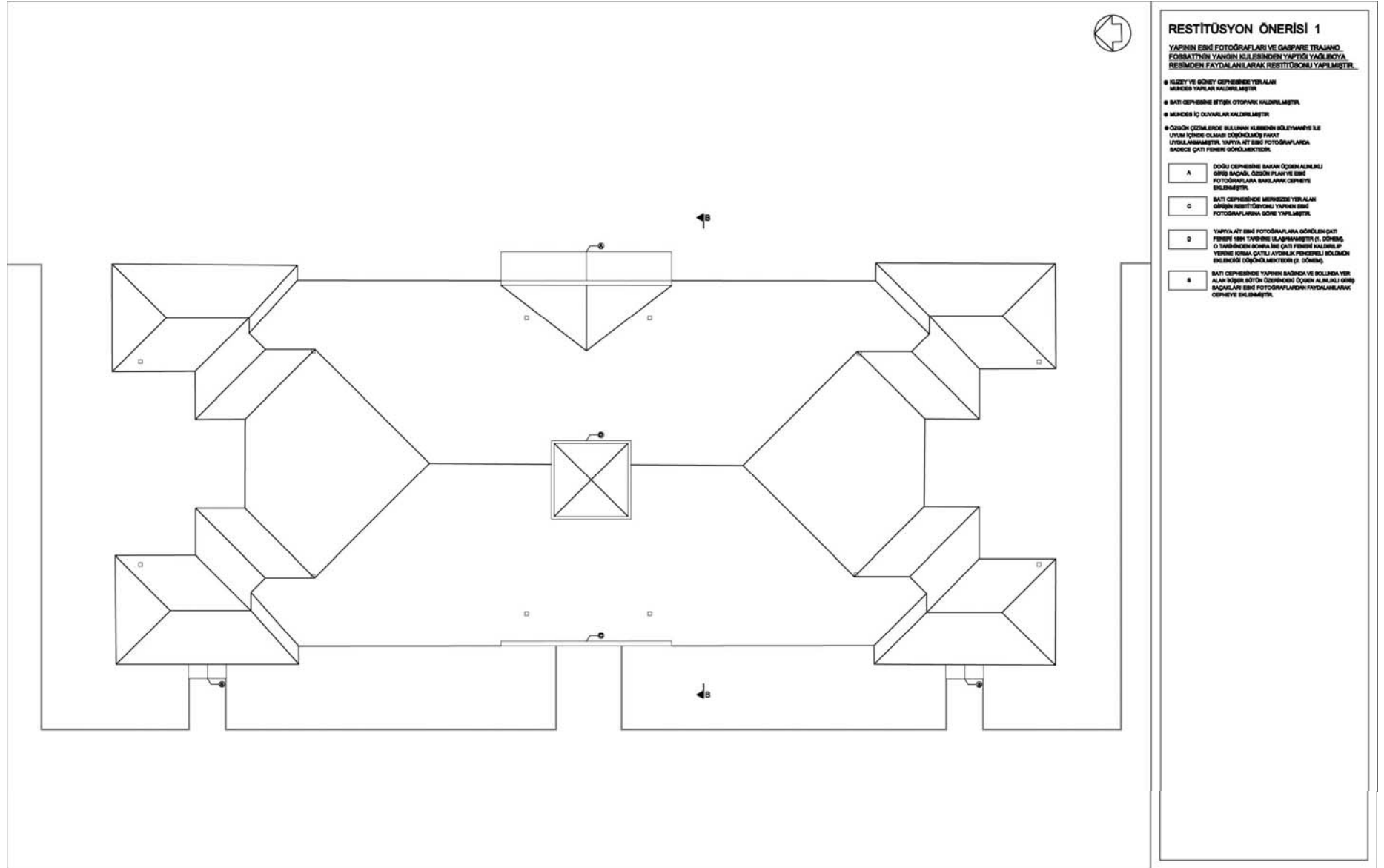
RESTİTÜSYON ÖNERİSİ 1

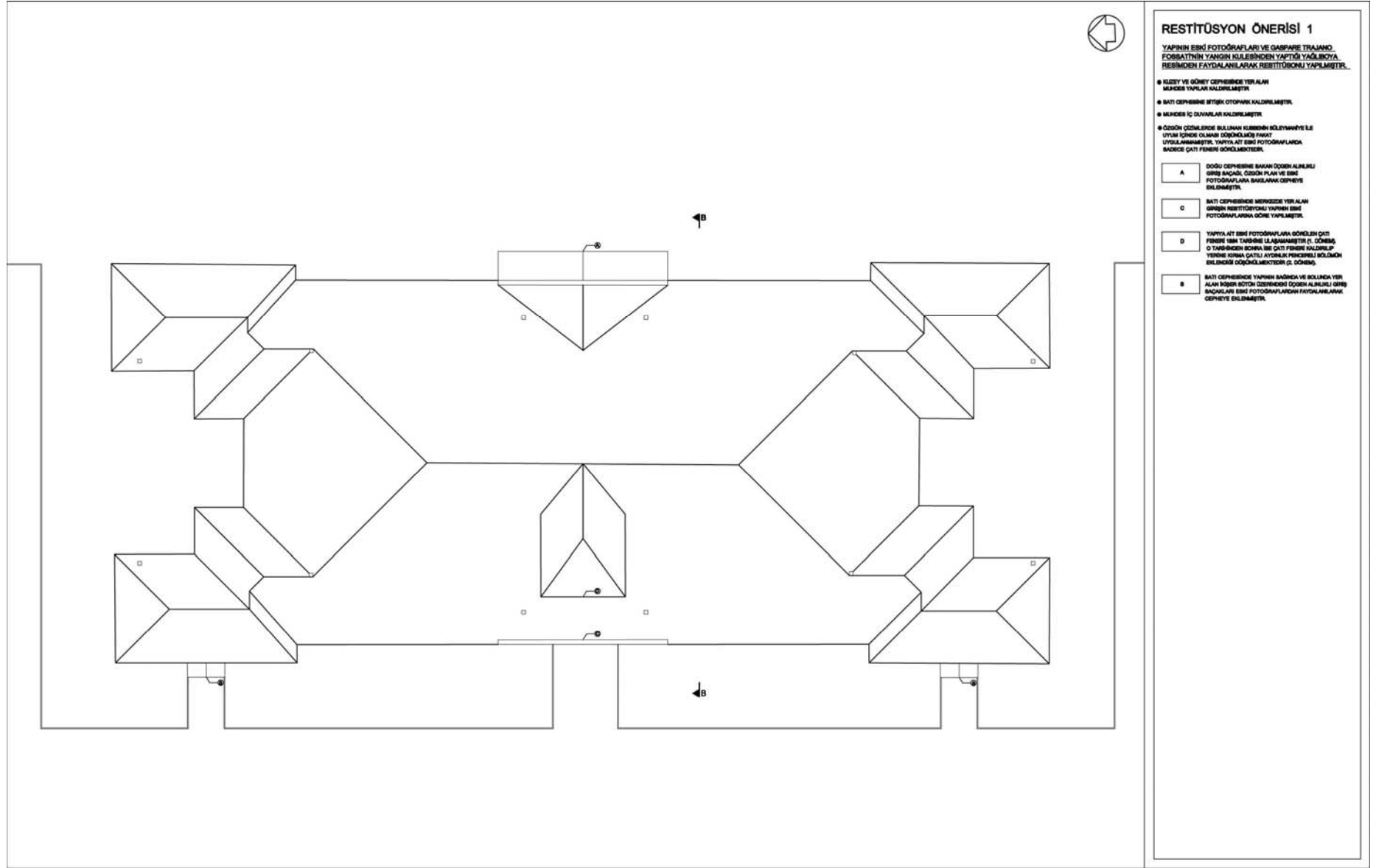
YAPININ ESKİ FOTOĞRAFLARI VE GARIYAPARE TRAJANO FORBATTIN YANINDA KULESİNDEN YAPTIĞI YAĞLIKOTYA RESİMDEN FAYDALANILARAK RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR.

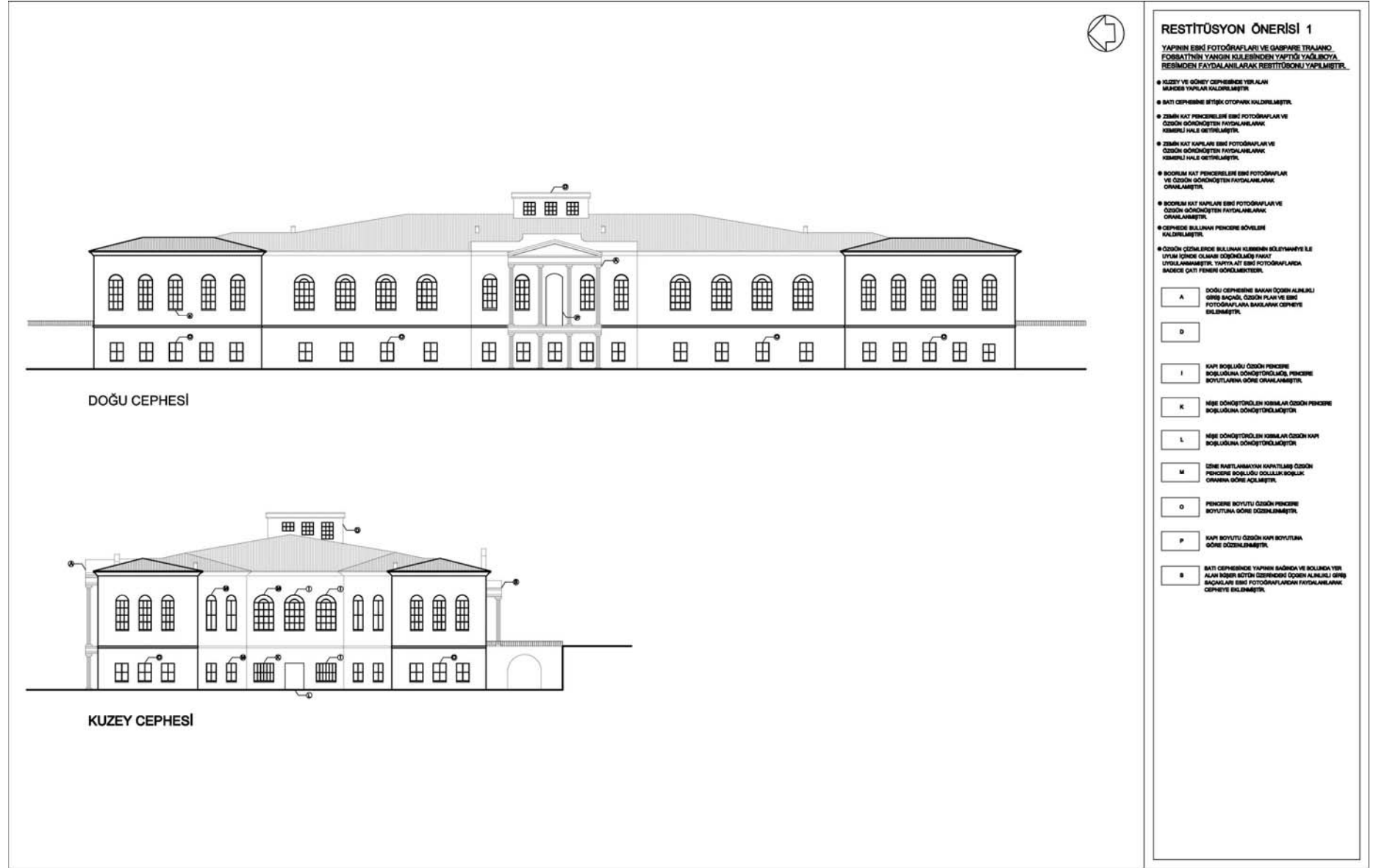
- KULESİ VE ÖNEYİ ÇEYREBİRE YERİ ALAN MİDAN YAPILAR KALDIRILMIŞTIR.
- BATI ÇEYREBİRE BİTİŞİK OTOPARK KALDIRILMIŞTIR.
- MİDAN İÇ DUVARLAR KALDIRILMIŞTIR.
- YAPININ İÇ MİDANINA AT HİÇ FOTOĞRAF BULUNMADIĞI İÇİN YAPININ MİDANININ HİÇBİRİNE GÖRÜNÜŞÜ ÇİZİLMİŞTİR. KAPILARININ AÇILMA YÖNÜNE GÖRE ALINMIŞTIR. İÇ MİDANIN RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR.
- ZEMİN KAT PENCERELERİ ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÇİZİŞİ GÖRÜNÜŞÜNDEN FAYDALANILARAK KİMLERİ HALE GİTİLMİŞTİR.
- ZEMİN KAT KAPILARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÇİZİŞİ GÖRÜNÜŞÜNDEN FAYDALANILARAK KİMLERİ HALE GİTİLMİŞTİR.
- BODUR KAT PENCERELERİ ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÇİZİŞİ GÖRÜNÜŞÜNDEN FAYDALANILARAK ÇİZİLMİŞTİR.
- BODUR KAT KAPILARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÇİZİŞİ GÖRÜNÜŞÜNDEN FAYDALANILARAK ÇİZİLMİŞTİR.
- ÇEYREBİRE BULUNAN PENCERE BÖLÜMLERİ KALDIRILMIŞTIR.
- ÇİZİŞİ ÇİZİLMİŞ BULUNAN KULESİNİN KULEYİNİN İLE UYUM İÇİNDE OLUNAN ÇİZİLMİŞ PAVAT İYİLEŞTİRİLMİŞTİR. YAPININ AT ESKİ FOTOĞRAFLARINDA KADECE ÇATI FENİNİN GÖRÜNÜMLERİNE.

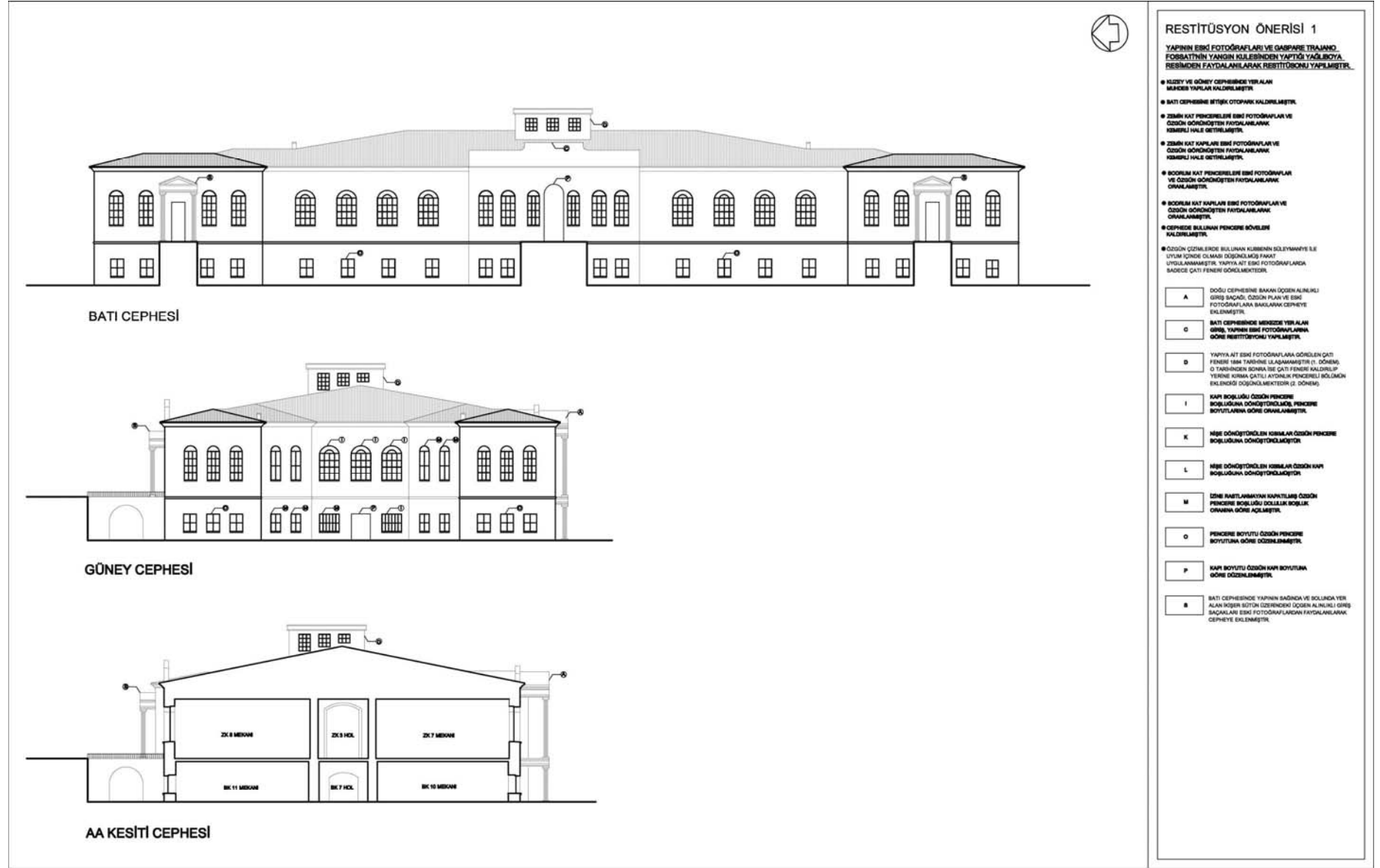
A	DOĞU ÇEYREBİRE BAKAN ÖZİN ALINILAN GİRİŞ BACASI, ÇİZİŞİ PLAN VE ESKİ FOTOĞRAFLARA BAKILAN ÇEYREBİRE ÇİZİLMİŞTİR.
D	ZK1 MİDANINDA BULUNAN KOLONLU BÖLÜM ÇİZİŞİ PLANINDAN FAYDALANILARAK RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR. ÇATIDAN YÖRÜMLÜK ÇATI FENİNİN İÇİNDEN BU MİDANIN KOLONLU BÖLÜMİNE ÇİZİLMİŞTİR.
F	ZK11, ZK14, ZK15, ZK16 MİDANLARI ÇİZİŞİ PLANI GÖRE RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR.
I	KAPI BOYLULUĞU ÖZİN PENCERE BOYLULUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞ, PENCERE BOYUTLARINA GÖRE ÇİZİLMİŞTİR.
J	PENCERE BOYLULUĞU ÖZİN KAPI BOYLULUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞ, KAPI BOYUTLARINA GÖRE ÇİZİLMİŞTİR.
K	HİÇİ DÖNDÜRÜLMÜŞ KİMLER ÖZİN PENCERE BOYLULUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞTÜR.
L	HİÇİ DÖNDÜRÜLMÜŞ KİMLER ÖZİN KAPI BOYLULUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞTÜR.
M	İZNE KAPILANININ KAPITILMA ÖZİN PENCERE BOYLULUĞU KOLONLU BÖLÜM ÇİZİLMİŞTİR.
N	İZNE KAPILANININ KAPITILMA ÖZİN KAPI BOYLULUĞU KOLONLU BÖLÜM ÇİZİLMİŞTİR.
O	PENCERE BOYUTU ÖZİN PENCERE BOYUTUNA GÖRE ÇİZİLMİŞTİR.
P	KAPI BOYUTU ÖZİN KAPI BOYUTUNA GÖRE ÇİZİLMİŞTİR.
R	ZK1 MİDANINDA YER ALAN MİDANIN ÇİZİŞİ PLANI GÖRE ÇİZİLMİŞTİR. YAPININ İÇİNDEN ÇİZİLMİŞTİR. İÇİN MİDANIN İÇİN İÇİNDEN ÇİZİLMİŞTİR.
S	BATI ÇEYREBİRE YAPININ BAĞINDA VE BODUR KAT ALANININ İÇİN ÇİZİLMİŞTİR. ÇİZİŞİ ÇİZİLMİŞTİR. ÇİZİŞİ ÇİZİLMİŞTİR.

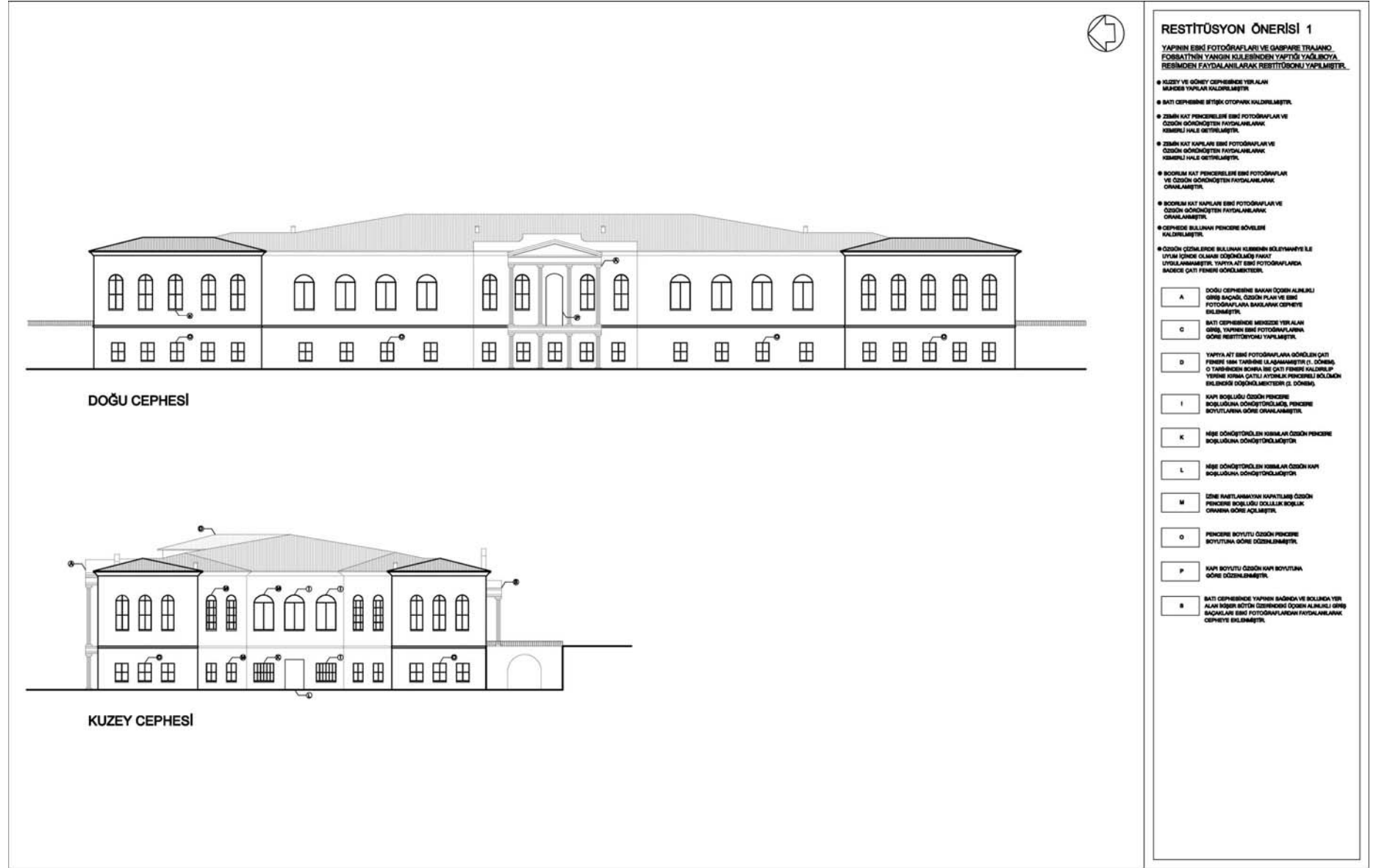

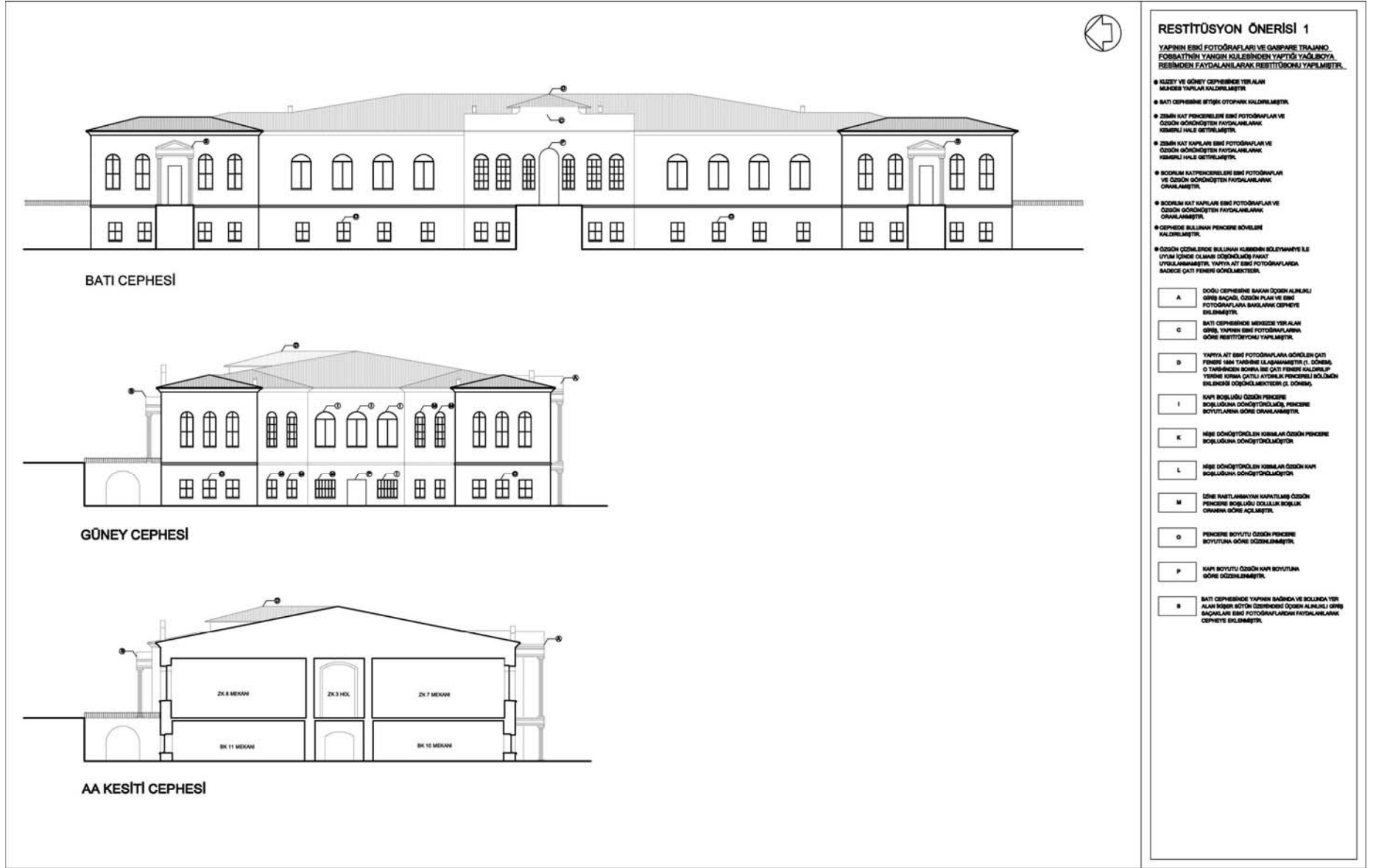

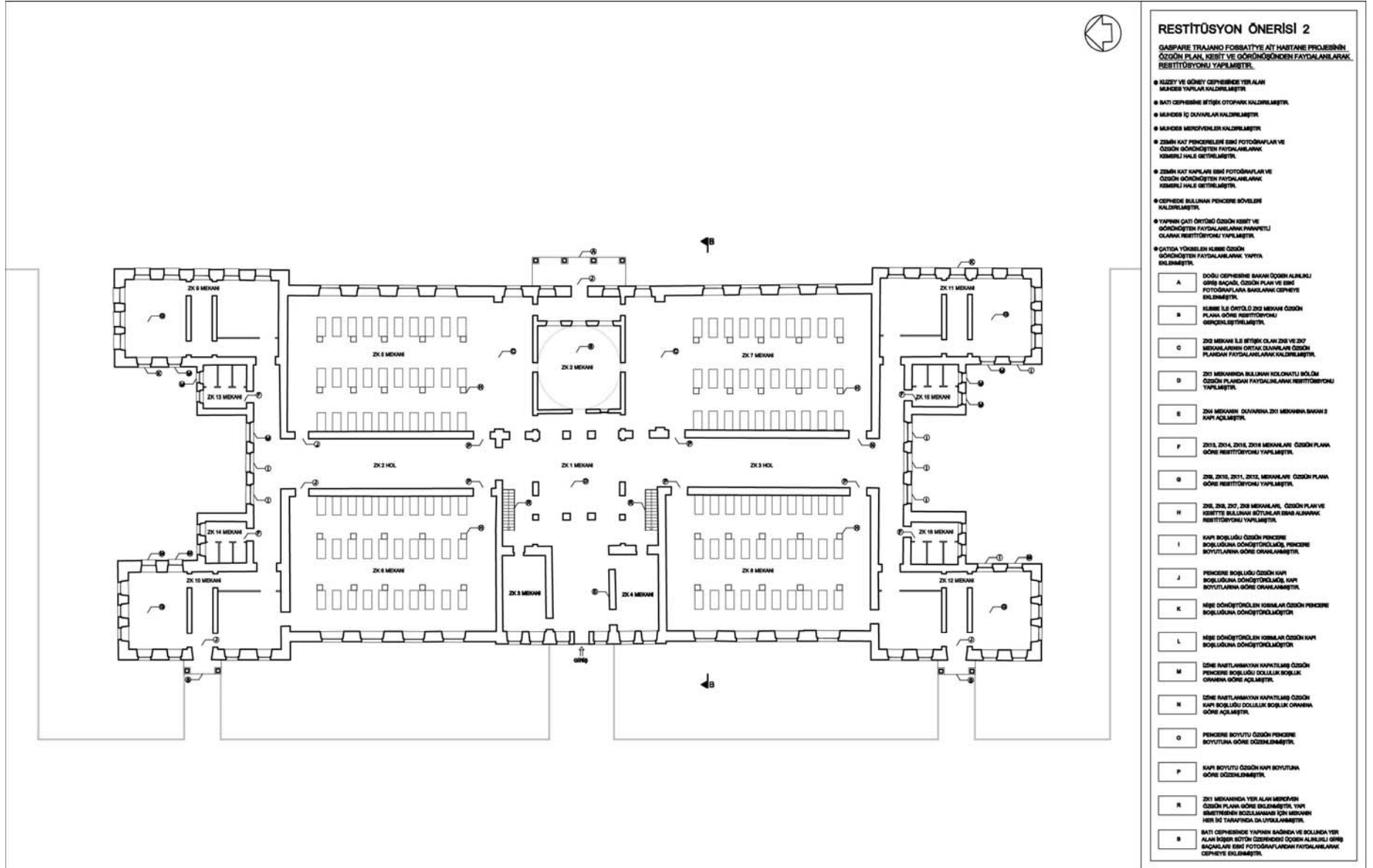

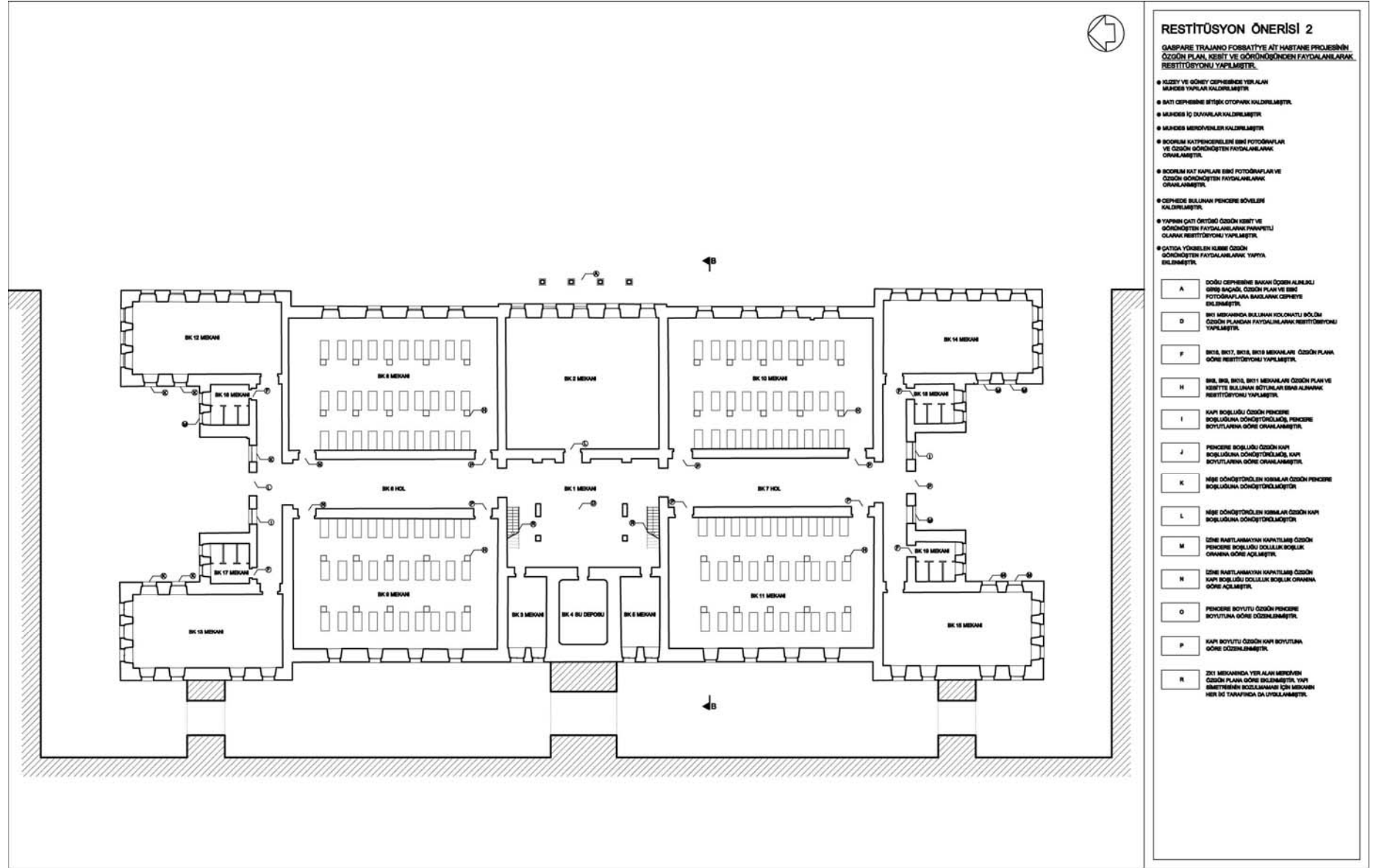

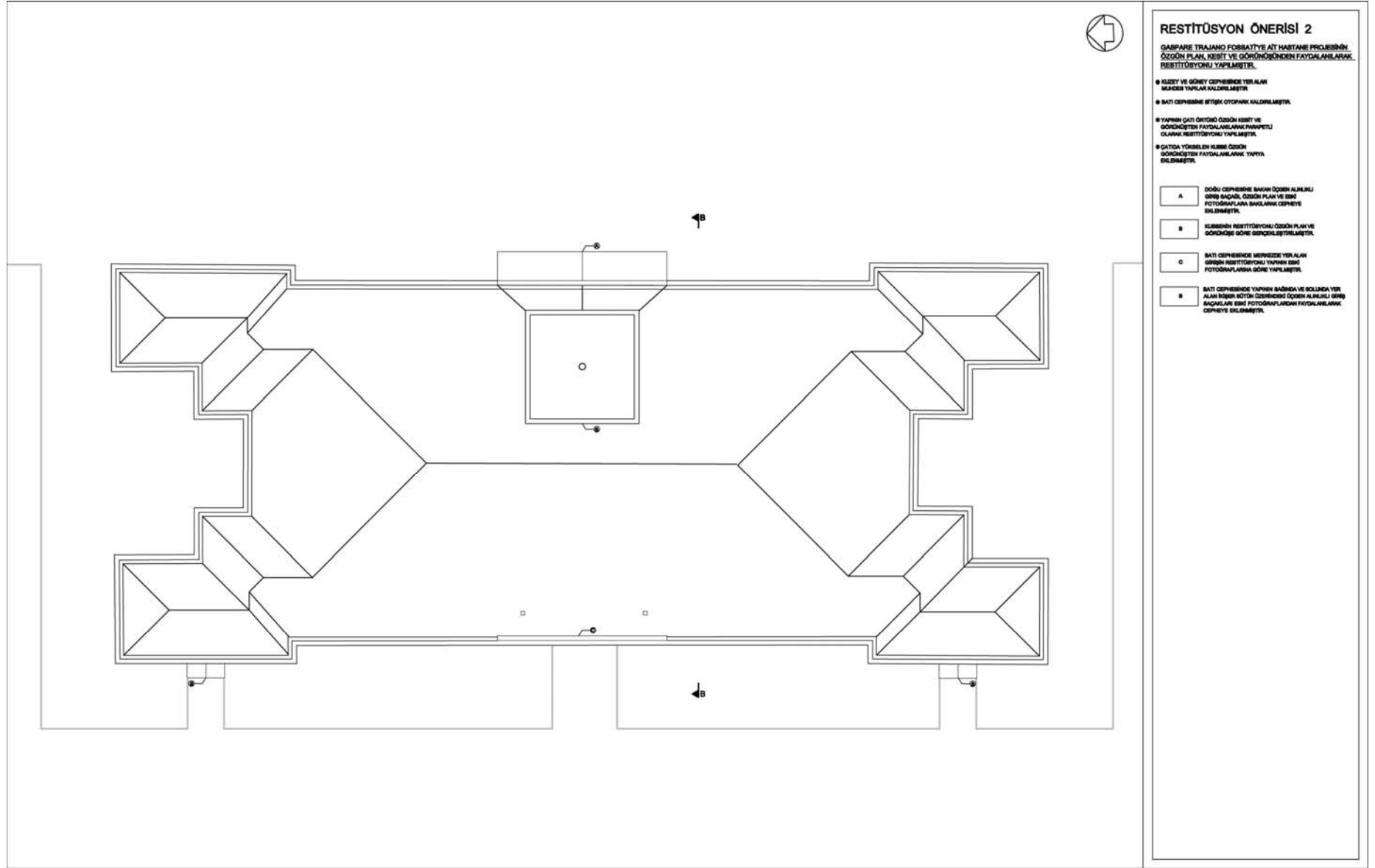

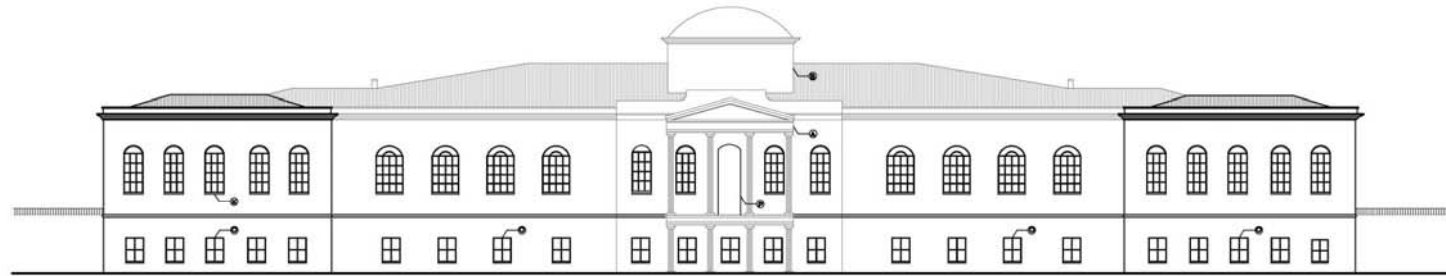

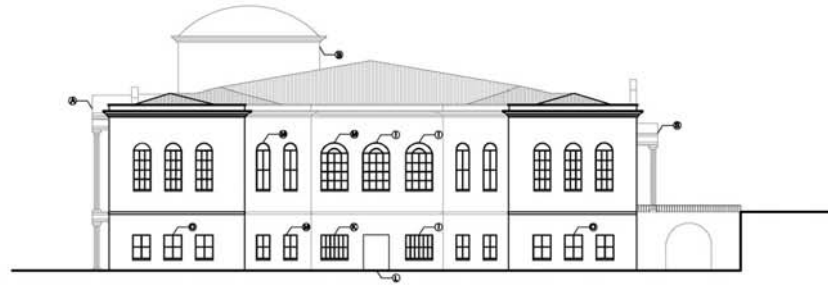

DOĞU CEPHESİ

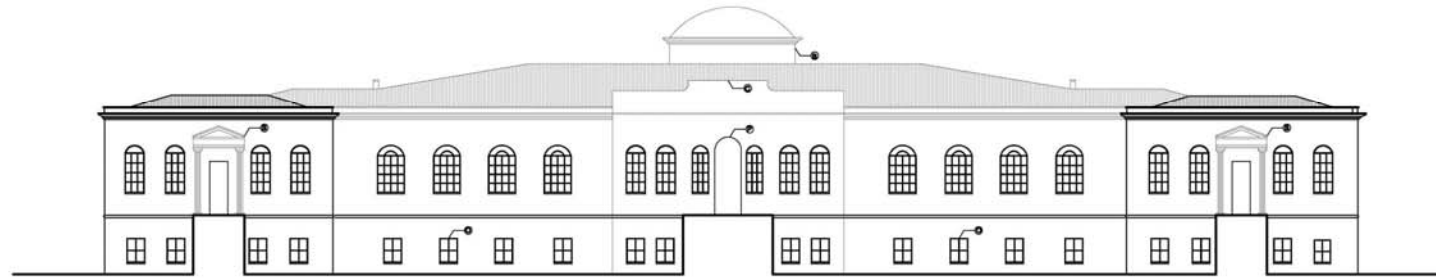
KUZEY CEPHESİ

RESTİTÜSYON ÖNERİSİ 2

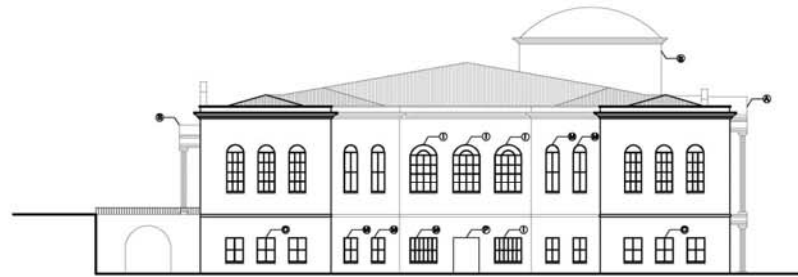
GASPARİ TRAJANO FOBBATTİYE AIT HASTANE PROJESİNİN
ÖZGÜN PLAN, KESİT VE GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR.

- KUZETİ VE DÖNEYİ ÇEYREKLERİNE YERLERİN
MİMARİSİ YAPILAN KALDIRILMIŞTIR.
- BATI ÇEYREKLERİNE BİTİŞİK OTOPARK KALDIRILMIŞTIR.
- ZEMİN KAT PENCERELERİNE ESKİ FOTOĞRAFLAR VE
ÖZGÜN GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
KİMLİLİKİ HALE GETİRİLMİŞTİR.
- ZEMİN KAT KAPILARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE
ÖZGÜN GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
KİMLİLİKİ HALE GETİRİLMİŞTİR.
- BODURUM KAT PENCERELERİNE ESKİ FOTOĞRAFLAR
VE ÖZGÜN GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
ORJİNALLERİ KALDIRILMIŞTIR.
- BODURUM KAT KAPILARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE
ÖZGÜN GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
ORJİNALLERİ KALDIRILMIŞTIR.
- ÇEYREKLERDE BULUNAN PENCERE BOŞLUKLARI
KALDIRILMIŞTIR.
- YAPININ ÇATI ÖRTÜSÜ ÖZGÜN KESİT VE
GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK İNHAZİYELİ
OLARAK RESTİTÜSYONU YAPILMIŞTIR.
- ÇATIĞA YÖNELİK KİMLİLİK ÖZGÜN
GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK YAPILMIŞTIR.

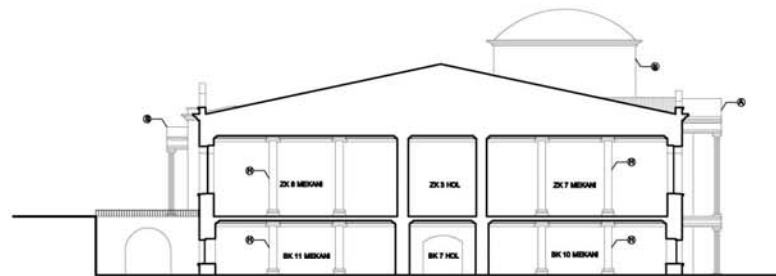
A	DOĞU ÇEYREKLERİNE BAKAN ÖZGÜN ALAKALI
GİRİŞ BAĞAĞI, ÖZGÜN PLAN VE ESKİ
FOTOĞRAFLARA BAĞLI OLARAK ÇEYREKLER
KALDIRILMIŞTIR.
B	KUZEYİN RESTİTÜSYONU ÖZGÜN PLAN VE
GÖRÜNÜŞLERİNE GÖRE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.
I	KAPI BOŞLUĞU ÖZGÜN PENCERE
BOŞLUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞ, PENCERE
BOYUTLARINA GÖRE ORJİNALLERİ KALDIRILMIŞTIR.
K	NİŞE DÖNDÜRÜLMÜŞ KİMLİLİK ÖZGÜN PENCERE
BOŞLUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞTÜR.
L	NİŞE DÖNDÜRÜLMÜŞ KİMLİLİK ÖZGÜN KAPI
BOŞLUĞUNA DÖNDÜRÜLMÜŞTÜR.
M	ZEMİN KAT KAPILARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE
ÖZGÜN GÖRÜNÜŞLERDEN FAYDALANILARAK
ORJİNALLERİ KALDIRILMIŞTIR.
O	PENCERE BOYUTU ÖZGÜN PENCERE
BOYUTUNA GÖRE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.
P	KAPI BOYUTU ÖZGÜN KAPI BOYUTUNA
GÖRE GERÇEKLEŞTİRİLMİŞTİR.
R	BATI ÇEYREKLERİNDE YAPININ BAĞINCA VE BÖLÜMLERİ
ALAKALI GİRİŞ BAĞAĞI, ÖZGÜN PLAN VE ESKİ
FOTOĞRAFLARA BAĞLI OLARAK ÇEYREKLER
KALDIRILMIŞTIR.

BATI CEPHESİ

GÜNEY CEPHESİ

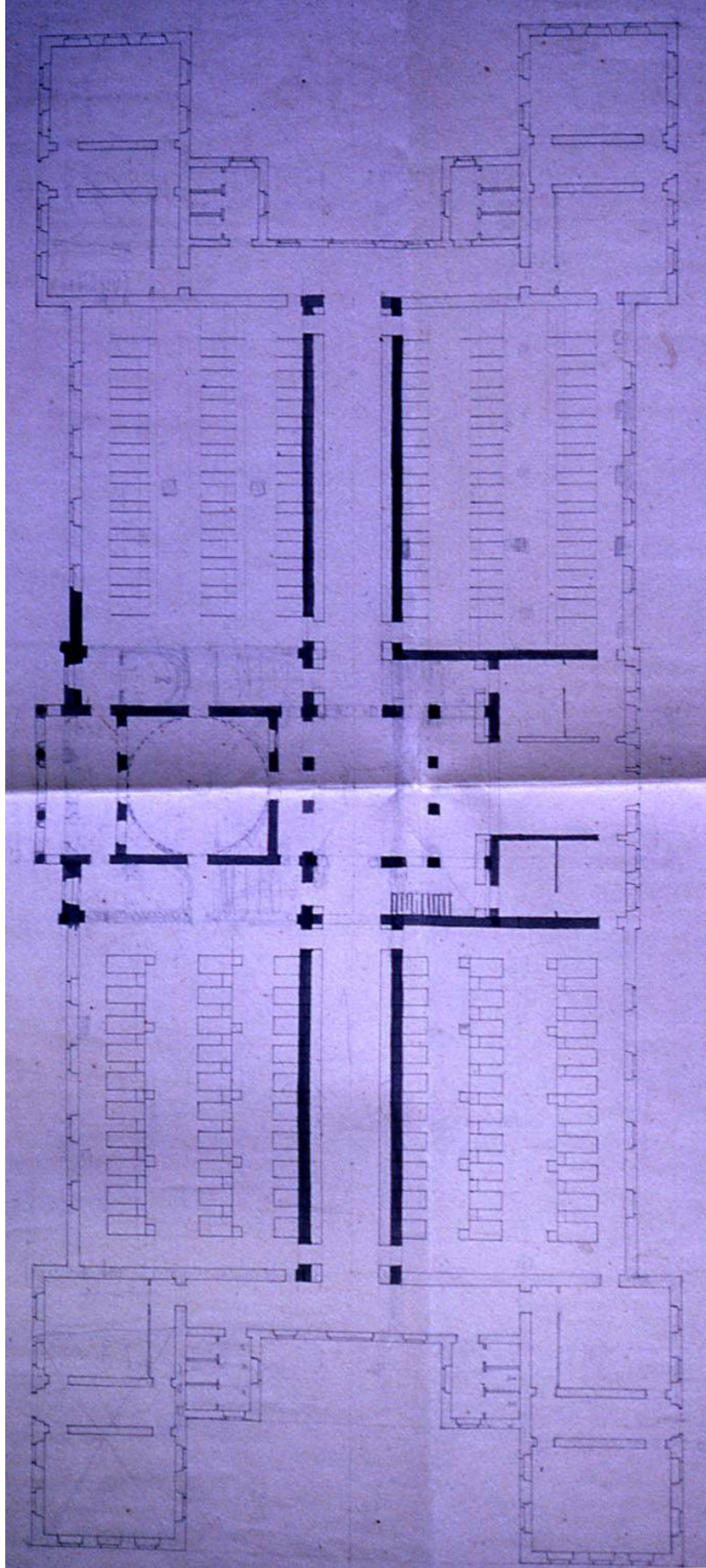
AA KESİTİ CEPHESİ

RESTİTÜSYON ÖNERİSİ 2

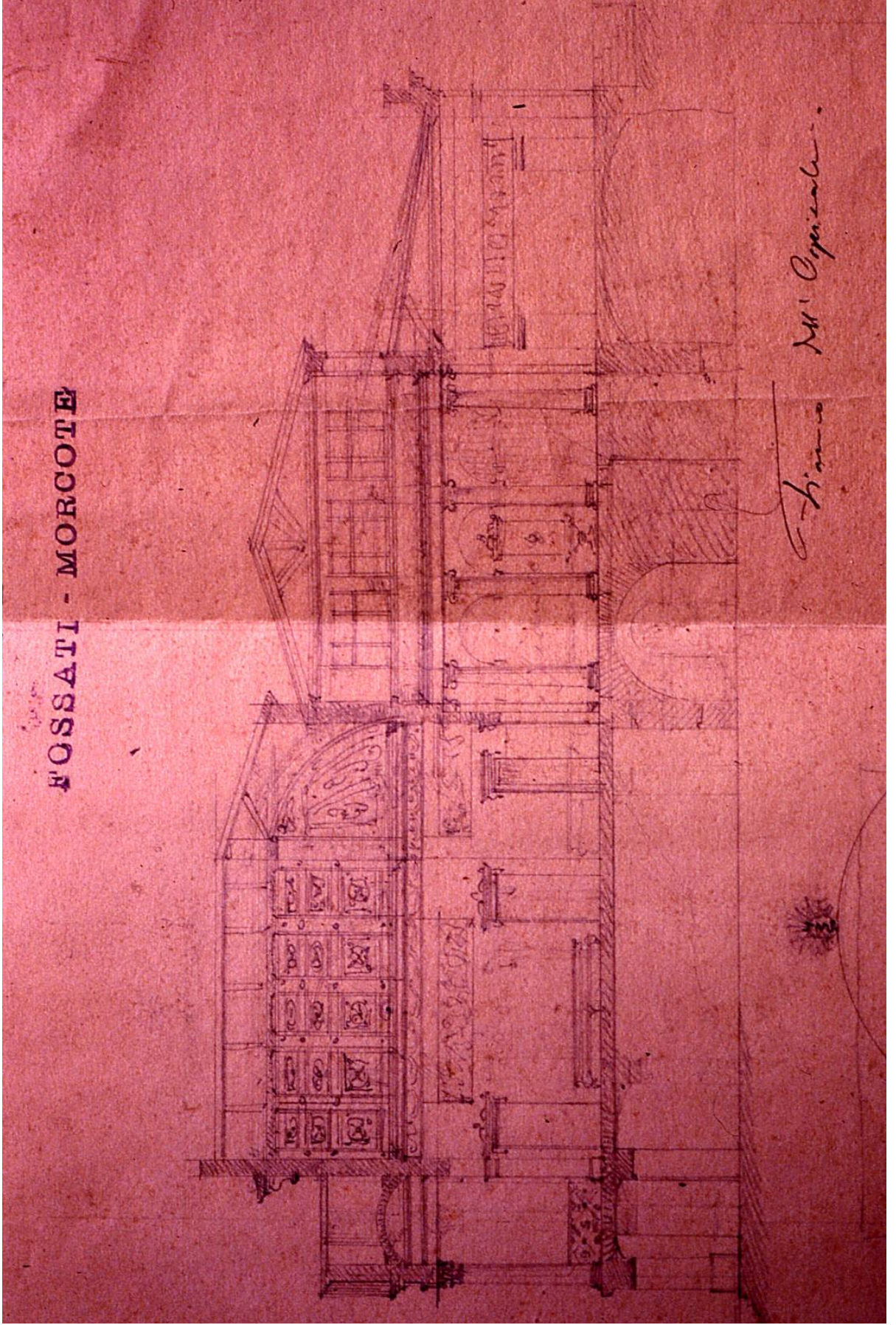
GASPRE TRAJANO FOSSATTYE AIT HASTANE PROJESININ
ÖZGÜN PLAN, KESİT VE GÖRÜNÜŞÜNDEN FAYDALANILARAK
RESTITÜSYONU YAPILMIŞTIR.

- KÜLTÜR VE GÖRNEK ÇEŞİTLİLEŞTİRME YATIRILMI KALDIRILMIŞTIR.
- BAKI ÇEŞİTLİLEŞTİRME İSTİFRAK OTOPARKI KALDIRILMIŞTIR.
- ZİMRİN KATI PERKESİMLERİ ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÖZGÜN GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK KİMYASAL HALE GETİRİLMİŞTİR.
- ZİMRİN KATI KAPLARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÖZGÜN GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK KİMYASAL HALE GETİRİLMİŞTİR.
- İKİNCİLİK KATÇEKİLERİLE ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÖZGÜN GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK ORJİNALMIŞTIR.
- İKİNCİLİK KATI KAPLARI ESKİ FOTOĞRAFLAR VE ÖZGÜN GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK ORJİNALMIŞTIR.
- ÇEŞİTLİLEŞTİRME İSTİFRAK OTOPARKI KALDIRILMIŞTIR.
- YAPIMIN KATI ÖZGÜN ÖZGÜN KÜLTÜR VE GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK FAYDALANILARAK İSTİFRAK OTOPARKI YATIRILMIŞTIR.
- GÜVENLİK YATIRILMI KÜLTÜR VE GÖRÜNGÜDEN FAYDALANILARAK ORJİNALMIŞTIR.

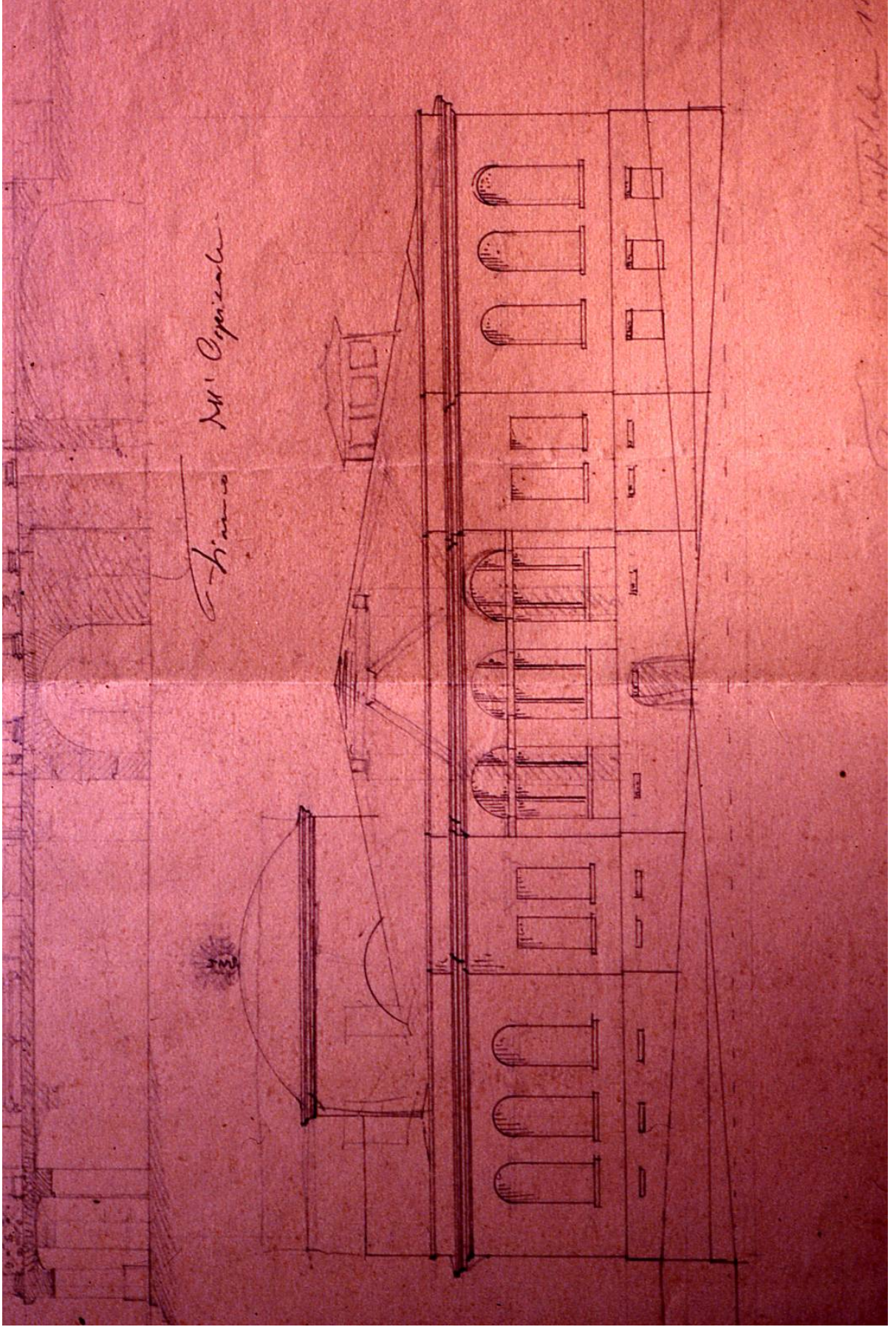
- [illegible]

Ek 4.1 Gaspare Trajano Fossati 250 Yataklı Hastane Özgün Plan

Ek 4.2 Gaspare Trajano Fossati 250 Yataklı Hastane Özgün Kesit

Ek 4.3 Gaspare Trajano Fossati 250 Yataklı Hastane Özgün Görünüş

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi 20.01.82

Doğum yeri Konya

Lise 1997-2000 Konya Lisesi

Lisans 2001-2006 Yıldız Üniversitesi Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü

Yüksek Lisans 2006-2009 Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı, Rölöve-Restorasyon
Programı

Çalıştığı kurum(lar)

2007 - 2009 Yenilem Proje Danışmanlık Tic. Aş.